

การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการ
ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

โดย
นายภัทริศร์ ถนอมสิงห์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา แบบ 2.1

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักเรียน
ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา แบบ 2.1
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DEVELOPMENT OF LEARNING INNOVATION IN THE KING'S PHILOSOPHY
THROUGH RECREATIONAL ACTIVITIES FOR BASIC EDUCATION
STUDENTS IN CHIANG MAI PROVINCE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy RECREATION TOURISM AND SPORT MANAGEMENT

Department of Education Foundations

Academic Year 2023

Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชผ่านกิจกรรม
นันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

โดย นายภัทรินทร์ ถนอมสิงห์

สาขาวิชา การจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา แบบ 2.1

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร. วรณวีร์ บุญคุ้ม

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร. วิจิต อิมอารมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณวิสา บุญมาก

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

.....คนบดีคณะศึกษาศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. คณิต เขียววิชัย)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สมบัติ กาญจนกิจ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรณวีร์ บุญคุ้ม)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. วิจิต อิมอารมย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณวิสา บุญมาก)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โรม วงศ์ประเสริฐ)

630630054 : การจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา แบบ 2.1

คำสำคัญ : นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา, การพัฒนานวัตกรรม, ศาสตร์พระราชา, สภาพการเรียนรู้ศาสตร์, กิจกรรมนันทนาการ, นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตอนปลาย

นาย ภัทริศร์ ถนอมสิงห์: การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ ดร. วรณวีร์ บุญคุ้ม

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 2) พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 3) ทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และ 4) ประเมินปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี และหลายขั้นตอน เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 และ เขต 3 ที่อยู่รอบศูนย์ศึกษาห้วยฮ่องไคร้ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและประเด็นการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากหน่วยงานในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ร่วมมือคิดค้นนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ผ่านกิจกรรมนันทนาการของ 4 องค์กร ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) จำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในโรงเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการเรียนศาสตร์พระราชาตั้งแต่เทอมต้นปีการศึกษา 2551 การเรียนการสอนจะบูรณาการไปกับกิจกรรมและวิชาเรียนตามความสามารถของครู และนักเรียนสรุปการสอนของครูว่า เข้าใจเนื้อหาได้ยาก รูปแบบการเรียนยังไม่ดึงดูดการเข้าถึงของนักเรียนมากนัก 2) การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการ พบว่า นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาที่เรียนแล้วสนุกในลักษณะนันทนาการ ได้แก่ นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่นเกม และเกมที่ใช้เพื่อการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา มี 2 เกม ประกอบไปด้วย “เกมเมืองแห่งความยั่งยืน” และ “เกมความจำแสนสนุก” 3) การทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการ โดยนักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้น พบว่านักเรียนมีความชื่นชอบในการเล่น และเล่นซ้ำหลายครั้ง ซึ่งจากการสอบถามทำให้ทราบว่า เป็นการเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่ไม่ได้มีการเรียนการสอนเป็นปกติในห้องเรียน และ 4) การประเมินปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รูปแบบและกลไกของเกมเหมาะสมดีแล้วแต่ควรเพิ่มขนาดของการ์ดคำถามเพื่อให้อ่านได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาที่เด็กเข้าใจได้ง่าย

630630054 : Major RECREATION TOURISM AND SPORT MANAGEMENT

Keyword : Innovation in learning royal science, Innovation development, royal science, Conditions of learning science, Recreational activities, Students at the upper level of basic education

MR. Pattalit THANOMSING : The Development of Learning Innovation in the King's Philosophy through Recreational Activities for Basic Education Students in Chiang Mai Province Thesis advisor : Associate Professor Wannawee Boonkourm, Ph.D.

The research aimed to: 1) study the state of learning about the King's Philosophy through recreational activities among primary education students in Chiang Mai province; 2) develop an innovative learning approach to the King's Philosophy through recreational activities for primary education students in Chiang Mai province; 3) experiment the innovative learning approach among primary education students in Chiang Mai province; and 4) evaluate and improve the innovation for learning the King's Philosophy through recreational activities among primary education students in Chiang Mai province. The researcher employed the Research and Development (R&D) methodology, collecting both quantitative and qualitative data through various methods and stages. The sample group consisted of 30 students from grades 4, 5, and 6 under the Office of the Basic Education Commission, Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 2 and 3, located around the Huai Hong Khrai Royal Development Study Centre in Chiang Mai. Data were collected by questionnaires and interview topics. Key informants, were including 20 individuals from 4 organizations involved in creating the learning innovation: The Office of the Basic Education Commission (OBEC), The Chaipattana Foundation, The Office of the Royal Development Projects Board, and Thai Beverage Public Company Limited. Data analysis was conducted by using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research results found that 1) Learning about the King's Philosophy in schools from grades 4 to 6 has been integrated with various activities and subjects since the beginning of the 2008 academic year. However, teachers find the content challenging to convey, and the teaching methods are not highly engaging for students. 2) The development of an innovative learning approach revealed that students enjoyed learning the King's Philosophy through recreational activities. This conclusion was drawn from interviews with students, teachers, and educational supervisors, leading to the creation of two educational games: the "Sustainable City" game and the "Fun Memory" game. 3) Experimenting with the King's Science learning innovation through recreational activities by students in all 3 grades found that students enjoyed playing games and played them repeatedly. From the questionnaire, it was found that the learning format was different from the usual classroom teaching. 4) The evaluation and improvement of the King's Science learning innovation through the recreational activities of basic education students in Chiang Mai Province, it was discovered that the game format and mechanism were appropriate, but the size of the question cards should be increased for better readability, and the language should be easily understandable for children.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักเรียนนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องด้วยความร่วมมือในหลายภาคส่วนรวมถึงได้รับคำชี้แนะจากคณาจารย์หลายท่าน

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ที่ให้ความเมตตาและคำชี้แนะในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร. สมบัติ กาญจนกิจ ที่ได้ให้ความรู้และกรุณาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณวีร์ บุญคุ้ม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร.วิจิต อัมอรมย์ ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยวและกีฬา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิสา บุญมาก อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.บรรพต วิรุณราช ที่คอยเป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณทั้ง 4 หน่วยงาน คือ มูลนิธิชัยพัฒนา คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ที่มีส่วนร่วมในการทำสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์ออกมาเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัวณอมสิงห์ ภรรยาและลูกที่คอยเป็นกำลังใจในการทำวิจัยในครั้งนี้จนผ่านไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ครู คณาจารย์ และเพื่อนในรุ่นทุกท่าน เป็นอย่างสูงที่ได้สละเวลาและให้องค์ความรู้ใหม่ตลอดการศึกษาอยู่ ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยผลการณ์วิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยหวังว่าจะมีส่วนเป็นประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

ภัทริศร์ ณอมสิงห์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรม.....	10
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้.....	17
3. ศาสตร์พระราชา.....	19
4. กิจกรรมนันทนาการ.....	23
5. การพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	33
6. บริบทพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่.....	35
7. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในภาคเหนือ.....	38
8. การเรียนรู้ศาสตร์พระราชา.....	71

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	85
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	97
พื้นที่ในการศึกษา.....	97
วิธีการศึกษา.....	97
ขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 1 R ₁ (Research ครั้งที่ 1)	98
ขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 2 D ₁ (Development).....	100
ขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 3 R ₂ (Research).....	100
ขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 4 D ₂ (Development).....	102
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	103
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาศาภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการของ นักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่.....	103
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่.....	124
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการของ นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่	132
ตอนที่ 4 ผลการประเมินปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ผ่านกิจกรรมนันทนาการ ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่.....	137
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	139
สรุปผลการวิจัย.....	139
อภิปรายผล	141
ข้อเสนอแนะการวิจัย	146
รายการอ้างอิง.....	148
ภาคผนวก	159
ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย.....	160
ภาคผนวก ข หนังสืออ้างอิง ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา.....	168

ภาคผนวก ค แบบประเมินนวัตกรรม และ รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ	170
ภาคผนวก ง รูปภาพ เกมเมืองแห่งความยั่งยืน และ เกมความจำแสนสนุก	178
ภาคผนวก จ ประมวลรูปภาพทั้งหมด.....	191
ประวัติผู้เขียน	198

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ประเภทโครงการตามพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร.....	2
ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อโรงเรียนที่ทำการทดลองเรียนรู้นวัตกรรมฯ ในจังหวัดเชียงใหม่	99
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ของโรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย	101
ตารางที่ 4 ข้อมูลสภาพการเรียนรู้เนื้อหา หลักการศาสตร์พระราชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	106
ตารางที่ 5 วิธีการสอนของครู ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.....	108
ตารางที่ 6 วิธีการวัดผลวิชาศาสตร์พระราชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.....	109
ตารางที่ 7 จำนวน และร้อยละ ของปัญหาการวัดผลการเรียนศาสตร์พระราชา ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4.....	110
ตารางที่ 8 จำนวน และร้อยละ ของข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	110
ตารางที่ 9 ข้อมูลสภาพการเรียนรู้เนื้อหาหลักการศาสตร์พระราชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.....	111
ตารางที่ 10 วิธีการสอนของครู ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	112
ตารางที่ 11 วิธีวัดผลวิชาศาสตร์พระราชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	113
ตารางที่ 12 จำนวน และร้อยละ ของปัญหาจากการวัดผลการเรียนศาสตร์พระราชา ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5.....	114
ตารางที่ 13 จำนวน และร้อยละ ของปัญหาจากการวัดผลการเรียนศาสตร์พระราชา ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5.....	114
ตารางที่ 14 ข้อมูลสภาพการเรียนรู้เนื้อหาหลักการศาสตร์พระราชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	115
ตารางที่ 15 วิธีการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	116
ตารางที่ 16 วิธีการวัดผลวิชาศาสตร์พระราชาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	117

ตารางที่ 17 จำนวน และร้อยละ ของปัญหาการวัดผลการเรียนศาสตร์พระราชา ของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 6..... 118

ตารางที่ 18 จำนวน และร้อยละ ของข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาของ
 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 119

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบเนื้อหาที่นักเรียนเรียนศาสตร์พระราชา 3 ระดับชั้น..... 119

ตารางที่ 20 ปริมาณการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาทั้ง 3 ระดับชั้น..... 121

ตารางที่ 21 ผลการวัดประเมินนวัตกรรมของเกมเมืองแห่งความยั่งยืน 131

ตารางที่ 22 ผลการวัดประเมินนวัตกรรมของเกมความจำแสนสนุก 132

ตารางที่ 23 จำนวนนักเรียนที่ลองเล่นเกม 133

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กระบวนการนวัตกรรม	15
ภาพที่ 2 กระบวนการนวัตกรรม	16
ภาพที่ 3 กระบวนการนวัตกรรม	16
ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	95
ภาพที่ 5 ภาพเกม “เมืองแห่งความยั่งยืน” ประกอบด้วยรูปส่วนประกอบของ 7 รูป	126
ภาพที่ 6 ภาพเกม “เกมความจำแสนสนุก”	129
ภาพที่ 7 การเล่นเกมของนักเรียน	134
ภาพที่ 8 การทำกิจกรรมของนักเรียน	135

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ก่อน ค.ศ. 2000 ทั่วโลกเกิดวิกฤตความยากจน โรคติดต่อ การไม่ได้รับการศึกษาของเด็กทั่วโลก ความไม่เท่าเทียมทางเพศ ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย จึงเป็นเหตุให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมมือกันแก้ไขปัญหเหล่านี้ โดยมีเป้าหมายการแก้ไขและพัฒนา 8 ประการ ได้แก่ 1) ขจัดความยากจนและความหิวโหย 2) ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา 3) ส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศและบทบาทสตรี 4) ลดอัตราการตายของเด็ก 5) พัฒนาสุขภาพของสตรีมีครรภ์ 6) ต่อสู้กับโรคเอดส์ มาลาเรีย และโรคสำคัญอื่น ๆ 7) รักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และ 8) ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในประชาคมโลก (ณัชฎา คงศรี, 2563) การรวมกลุ่มของประเทศต่าง ๆ ในสหประชาชาติ เพื่อการพัฒนาดังกล่าวเรียกว่า Millennium Development Goal (MDG) ซึ่งกำหนดไว้ในระยะ พ.ศ. 2543-2558 เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาดังกล่าว MDG สมาชิกสหประชาชาติจึงร่วมประชุมลงมติให้มีการกำหนดการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นมา เป็นระยะเวลา 15 ปี คือ ระหว่าง พ.ศ. 2558-2573 มี 3 มติ ได้แก่ มติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งเป็น 17 เป้าหมายแห่งการพัฒนา (ณัชฎา คงศรี, 2563)

ในการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มีสถานะเป็นแผนระดับที่ 2 ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ และใช้เป็นกรอบสำหรับการจัดทำแผนระดับที่ 3 เพื่อให้การดำเนินงานของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้ได้ ให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติได้อาศัยหลักการและแนวคิดดังนี้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสานรักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกัน บนฐานของความรู้คุณธรรม และความเพียร โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์และเงื่อนไขระดับประเทศและระดับโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้และศักยภาพของทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ให้มีความสำคัญกับการเสริมสร้างความสมดุลในมิติต่าง ๆ ทั้งความสมดุลระหว่างการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ กับความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง ความสมดุลของการกระจายโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่ และ ความสมดุลทางธรรมชาติเพื่อให้คนอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

รวมถึง การบริหารจัดการองคาพยพต่าง ๆ ของประเทศให้พร้อมรับกับความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายในประเทศ นอกจากนี้ในการวางแผนและการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติต้องอาศัย องค์ความรู้ทางวิชาการที่รอบด้านและพิจารณาด้วยความรอบคอบ ควบคู่กับการยึดถือผลประโยชน์ของ ประชาชนส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และมุ่งมั่นผลักดันให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

สำหรับประเทศไทย การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมถูกพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน และต่อเนื่อง มีหลักฐานของโลกที่ปรากฏเผยแพร่ยอมรับว่าเกิดขึ้นตั้งแต่ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้ครองราชย์ และทรงเสด็จเยี่ยมประชาชน สอนประชาชน และแนะนำรัฐบาล ราชการ ในการดำเนินชีวิต และบริหารงานราชการเพื่อความสุขของประชาชน ดังที่นายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติ ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ และกล่าวว่า “หากการพัฒนาคน หมายถึง การให้ความสำคัญประชาชนเป็นลำดับแรก ไม่มีที่อื่นใดแล้วที่ยิ่งใหญ่ไปกว่า การพัฒนาคนภายใต้แนวทางการพัฒนา ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” (โคฟี อันนัน, 2549)

นอกจากพระบรมราชาโวาท และพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระองค์ท่านยังได้ให้มีการจัดทำโครงการต่าง ๆ อีกจำนวนมาก ได้แก่ โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ โครงการพัฒนาด้านการเกษตร โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข โครงการพัฒนาด้านคมนาคม/ สื่อสาร โครงการสวัสดิการสังคม/ การศึกษา และโครงการพัฒนาแบบบูรณาการ/ อื่น ๆ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประเภทโครงการตามพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ประเภทโครงการด้านต่าง ๆ	จำนวนโครงการ/ กิจกรรม
1. โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ	3,248
2. โครงการพัฒนาด้านการเกษตร	170
3. โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม	182
4. โครงการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ	339
5. โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข	58
6. โครงการพัฒนาด้านคมนาคม/ สื่อสาร	87
7. โครงการสวัสดิการสังคม/ การศึกษา	398
8. โครงการพัฒนาแบบบูรณาการ/ อื่น ๆ	259
รวม	4,741

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2565)

จากตารางที่ 1 พบว่า โครงการตามพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ประกอบด้วย โครงการด้านต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 8 ประเภท จะเห็นว่าเป็นโครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำมากที่สุด จำนวน 3,248 โครงการ รองลงมา เป็นโครงการสวัสดิการสังคม/ การศึกษา จำนวน 389 โครงการ และโครงการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ จำนวน 339 โครงการ ตามลำดับ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้ง 4,741 แห่งนี้จึงเปรียบเสมือนห้องเรียน ที่มีชีวิตที่ถูกทดลองและพัฒนาเพื่อต่อสู้กับความยากจน และจะช่วยเหลือประชาชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นต้นแบบที่ดีในการให้ประชาชนได้นำความรู้ไปใช้กับตนเอง สังเกตได้ว่าโครงการที่พระองค์ท่านทำไม่ได้มีแค่ด้านการเกษตรแต่จะมีความหลากหลายในหลายด้าน เพื่อให้ประชาชนในแต่ละภูมิภาคได้รับประโยชน์ในทุกด้านได้อย่างทั่วถึง ซึ่งโครงการพระราชดำริในระยะแรก ๆ นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) โครงการที่มีลักษณะศึกษา ค้นคว้า ทดลองเป็นการส่วนพระองค์ โครงการดังกล่าวนี้เท่ากับเป็นการเตรียมพระองค์ในด้านข้อมูลและความรอบรู้ที่จะทรงนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและเผยแพร่แก่เกษตรกร รวมทั้งเป็นการแสวงหาแนวทางการพัฒนาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยและสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นด้วย 2) โครงการที่มีลักษณะเริ่มเข้าไปแก้ไขปัญหาหลักของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหา และอุปสรรคในการทำเกษตรกรรมมากขึ้นทุกขณะซึ่งในขณะที่พระองค์ทรงมีโครงการทดลองและเรียนรู้ไปด้วยกัน จะทรงเริ่มก้าวเข้าสู่การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรอย่างแท้จริง ระยะแรกโครงการยังจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะบริเวณรอบ ๆ ที่ประทับในส่วนภูมิภาค รูปแบบของการพัฒนาแก้ปัญหา คือ การพัฒนาแบบผสมผสาน (Integrated Development) หลังจากนั้นโครงการในลักษณะนี้ค่อย ๆ ขยายขอบเขตออกไปสู่สังคมเกษตรกรในพื้นที่ที่กว้างขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2565)

แนวทางการแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ ตามโครงการพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 นั้น สุธเมธ ตันติเวชกุล (2562) กล่าวว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเห็นว่าจะแก้ปัญหาให้ประชาชนแบบเร่งด่วน แต่หากผ่านทางราชการบางครั้งจะช้าไม่ทันเหตุการณ์ พระองค์ท่านจึงได้ก่อตั้งมูลนิธิชัยพัฒนาขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2535 เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนในโครงการเร่งด่วน และ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน 6 ศูนย์ เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้ถึงการประกอบอาชีพตามภูมิประเทศนั้น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2565) ต่อมา มีนักวิชาการ นักปกครอง และบุคคลได้กล่าวถึงการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทั้งที่เป็น

พระบรมราชาวาท พระราชดำรัส การให้มีโครงการต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา ประชาชนชาวไทยจึงต่างกล่าวถึงหลักทรงงานที่เป็น “ศาสตร์พระราชา”

ศาสตร์พระราชา หมายถึง “องค์ความรู้ที่ทรงศึกษา สังคม พัฒนา เพื่อการพัฒนาประเทศ ให้ประชาชน อยู่ดี กินดี มีความสงบสุข” (วิษณุ เครืองาม, 2560) โดยที่ศาสตร์พระราชามีการสรุปไว้เพื่อการศึกษา และปฏิบัติ จำนวน 23 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1 จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ ข้อที่ 2 ระเบิดจากข้างใน ข้อที่ 3 แก้ปัญหาจากจุดเล็ก ข้อที่ 4 ทำตามลำดับ ข้อที่ 5 ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์ ข้อที่ 6 ทำงานแบบองค์รวม ข้อที่ 7 ไม่ติดตำรา ข้อที่ 8 ประหยัด ข้อที่ 9 ทำให้ง่าย ข้อที่ 10 การมีส่วนร่วม ข้อที่ 11 ต้องยึดประโยชน์ส่วนรวม ข้อที่ 12 บริการที่จุดเดียว ข้อที่ 13 ใช้ธรรมชาติ ช่วยธรรมชาติ ข้อที่ 14 ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ ข้อที่ 15 ปลุกป่าในใจคน ข้อที่ 16 ขาดทุนคือกำไร ข้อที่ 17 การพึ่งพาตนเอง ข้อที่ 18 พออยู่พอกิน ข้อที่ 19 เศรษฐกิจพอเพียง ข้อที่ 20 ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน ข้อที่ 21 ทำงานอย่างมีความสุข ข้อที่ 22 ความเพียร และข้อที่ 23 รู้รักสามัคคี (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2565) การทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นหลักวิชาการเพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้ถึงการประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามภูมิประเทศ เมื่อนำมาปฏิบัติจนเกิดองค์ความรู้ด้านการศึกษา การสังคม การพัฒนา เพื่อการพัฒนาประเทศ ให้ประชาชน อยู่ดี กินดี มีความสงบสุข จำนวน 23 ข้อ จึงเป็นที่มาของคำว่า “ศาสตร์พระราชา”

ศาสตร์พระราชา เป็นแนวทางการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการเดินทางสายกลาง รู้จักการพึ่งพาตนเอง เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยทุกหมู่เหล่า รวมไปถึงการอนุรักษ์และรักษาธรรมชาติซึ่งเป็นสมบัติอันล้ำค่าของมนุษย์ทุกคน นอกจากนั้น สมบัติ นพรัตน์ (2561) ได้กล่าวไว้ว่าศาสตร์พระราชาก่อเกิดจากการเรียนรู้จากปัญหาและการศึกษาค้นคว้าวิจัย ศึกษา ทดลอง จนเกิดเป็นองค์ความรู้ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช ซึ่งครอบคลุมปัจจัยแวดล้อมของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณสุข ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านการคมนาคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตร และอื่น ๆ อีกมาก ซึ่งศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งถูกยอมรับในระดับโลก นายโคฟี อันนัน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล “ความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์” (UNDP Human Development Lifetime Achievement Award) ของโครงการพัฒนาแห่งองค์การสหประชาชาติ ศาสตร์พระราชนั้นสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การสหประชาชาติที่ได้ตั้งเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ข้อ (Sustainable Development Goals:

SDGs) ซึ่งศาสตร์พระราชาก็ได้สร้างความประจักษ์แก่สายตาคนไทยและชาวโลก ว่าเป็นปรัชญาที่สร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเอง ชุมชน และสังคม

การเรียนรู้เรื่องศาสตร์พระราชาก็เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อเยาวชน เพราะจะเป็นการเสริมสร้างทักษะชีวิตของเด็กที่จะเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเด็กแต่ละคนมีบริบทชีวิตที่แตกต่างกันออกไป การน้อมนำศาสตร์พระราชามาให้การสร้างการรับรู้ตั้งแต่เด็กจะช่วยให้เด็กมีทักษะความคิด ความเข้าใจการแก้ปัญหา การตระหนักรู้ การจัดการด้านอารมณ์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจที่ถูกต้อง รวมถึงเข้าใจธรรมชาติ และโลกมากขึ้นช่วยให้เด็กมีทัศนคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมห่วงหาพันธุกรรมชาติ ใช้อย่างรู้คุณค่าและรักษาอย่างยั่งยืน ซึ่งผลจากการศึกษาของ ชฎาพร ชูเมือง และคณะ (2565) พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา เกิดจากการศึกษาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามพื้นที่สนับสนุนพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ การใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และนวัตกรรมสหประชาชาติ ได้ยืนยันถึงการนำศาสตร์พระราช ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ไปใช้ได้ใน การพัฒนาดังที่กล่าวมาแล้ว การพัฒนาประเทศให้มั่นคงและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน โดยการที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการขับเคลื่อนและการพัฒนาประเทศนั้น และเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก เพื่อจะสร้างให้เกิดภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งและนำพาประเทศไทยให้เติบโตท่ามกลางความผันผวนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก เป็นจุดเริ่มต้นในการเป็นประเทศที่เติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกันอย่างสมดุล และยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) การสร้างทักษะชีวิตให้เด็กสามารถเรียนรู้และเข้าใจการใช้ความคิด การปรับตัว การตัดสินใจ ในการแก้ไขปัญหาให้กับตนเองอย่างเหมาะสม กล่าวคือความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถดูแลตนเองได้

การเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของชีวิต การเรียนรู้จะช่วยให้คนเราสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตหรือสามารถปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตัวเราได้อย่างเหมาะสม (Bower & Hilgard, 1981) การเรียนรู้ของเด็กนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับมี ทั้งถูกและผิด ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อ และอาจก่อให้เกิดปัญหาได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความรุนแรง ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาการปรับตัว และก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม การขาดภูมิคุ้มกันที่ดี โดยปัจจุบันปัญหาเหล่านี้ภาครัฐได้เข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการดูแลและช่วยสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนมากขึ้น (พนิดา ซาดยาภา, 2559) โดยนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งตั้งไว้ในปีงบประมาณ 2562 ว่า “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม

และผู้อื่น มัชยัสถ์ อดอม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษา ศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสาร ภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง” เพื่อให้บรรลุตามแผนพัฒนานโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของรัฐบาลจากยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565) ดังนั้น จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะให้นักเรียนและนักศึกษาได้เข้าใจศาสตร์พระราชาหรือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) และนำไปพัฒนาทักษะชีวิต อีกทั้งยังเป็นการน้อมนำพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีพระราชปณิธาน ในการสืบสาน รักษา ต่อยอด เพื่อเป็นการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน สืบสานองค์ความรู้ไปสู่รุ่นสู่รุ่น

การนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ในกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยให้นักเรียนและเรียนรู้เรื่องราวของศาสตร์พระราชาได้ง่ายขึ้น ส่งผลไปสู่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมชาติมากขึ้น รู้จักหวงแหนธรรมชาติและใช้ทรัพยากรอย่างจำกัด และยังช่วยฟื้นฟูธรรมชาติให้กลับมาดีขึ้น เพราะในปัจจุบันโลกร้อนมีผลต่อมวลมนุษยชาติทุกคน ซึ่งส่งผลให้สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงตามรายงานของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) เผยแพร่รายงานประจำปีว่าด้วยการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ปี 2564 “The Emissions Gap Report 2021: The Heat Is On” เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2564 ระบุว่าแม้ในปัจจุบันมีข้อตกลงร่วมกันที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และควบคุมภาวะโลกร้อน แต่โลกอาจจะร้อนขึ้นเหนือระดับ 2.7 องศาเซลเซียส ก่อนสิ้นศตวรรษนี้ ปัญหาสิ่งแวดล้อมนี้จะเป็นอีกปัญหาที่นักเรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญและจะถูกรวมเข้ากับทักษะชีวิตอื่น ๆ การเรียนรู้และเข้าใจจะช่วยลดปัญหาโลกร้อนในอนาคต ซึ่งการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาเป็นอีกหนึ่งวิธีที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิต เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและการเตรียมความพร้อมเพื่อรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

เมื่อศาสตร์พระราชาเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ การเรียนรู้และการนำไปปฏิบัติจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น ดังนั้น หากนักเรียนมีการเรียนรู้ศาสตร์พระราชามากขึ้น นอกจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ย่อมเป็นเรื่องดีแก่นักเรียน แต่กลับพบว่า ในสภาพจริงจากขั้นตอนการเรียนหลักศาสตร์พระราชาที่ต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามภูมิสังคม พื้นที่ และสามารถพัฒนาอาชีพได้ ตลอดจนต้องสนุก ต้องเห็นตัวอย่างจริง พบปัญหาว่า สิ่งที่กำลังมานี้ทางโรงเรียนกลับมีความพร้อมไม่มากนักในด้านงบประมาณ โดยเฉพาะการพานักเรียนออกไปเรียนรู้นอกโรงเรียนและ

ยังมีค่าใช้จ่ายสูง จากการได้พูดคุยกับผู้บริหารสถานศึกษาทำให้ได้ข้อมูลว่าการที่จะพานักเรียนออกมาเรียนรู้ตามศูนย์การเรียนรู้ มีค่าใช้จ่ายมากและมีช่วงเวลาศึกษาหาความรู้มีน้อย เนื่องจากการพานักเรียนออกไปศึกษาเรียนรู้มีระยะทางห่างจากโรงเรียนไม่เกิน 100 กิโลเมตร ซึ่งใช้เวลาเดินทาง 1.30 ชั่วโมง ไปกลับจะกินเวลา 3 ชั่วโมง ซึ่งเวลาตรงนี้ทำให้ลดเวลาการเรียนรู้ลง อีกทั้งโรงเรียนบางแห่งไม่มีงบประมาณในการเช่ารถที่จะพานักเรียนออกไปทัศนศึกษา รวมถึงปัจจัยด้านอื่นอีก อาทิ การเรียนรู้เนื่องจากนักเรียนมีจำนวนมากและมาได้เพียงครั้งเดียวต่อปี การเรียนรู้จะเป็นแบบการบรรยายซึ่งทำให้เด็กมีความสนใจน้อย ดังนั้น จึงเกิดช่องว่างทางวิชาการทำให้ผู้วิจัยสนใจดำเนินการศึกษาถึงความเหมาะสมของการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้และนันทนาการของเด็กเพื่อให้เข้าถึงองค์ความรู้เรื่องศาสตร์พระราชาราชและเรื่องราวตามแนวพระราชดำริต่าง ๆ และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาราชผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาราชผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาราชผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อประเมินปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาราชผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่

2. ด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากร ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 ประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6) ในจังหวัดเชียงใหม่ที่อยู่รอบศูนย์ศึกษาห้วยฮ่องไคร้ จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่โรงเรียน โรงเรียนบ้านหลักป็น โรงเรียนแม่เหียะ โรงเรียนบ้านปากก้อ และโรงเรียนบ้านทุ่งข้าวพวง โดยมีนักเรียนทั้งสิ้น 422 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนในโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 ประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6) จำนวน

30 คน โดยเลือกโรงเรียนเป้าหมายที่จะนำมาประเมิน คือ โรงเรียนบ้านปากอ เนื่องจาก มีนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 มากที่สุด จำนวน 158 คน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากหน่วยงานในจังหวัดเชียงใหม่ที่ร่วมมือคิดค้นนวัตกรรม การเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ผ่านกิจกรรมนันทนาการของ 4 องค์กร ได้แก่ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) จำนวน 20 คน

3. ด้านระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่ มีนาคม พ.ศ. 2566 ถึง มีนาคม พ.ศ. 2567

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา หมายถึง นวัตกรรมที่ช่วยให้เข้าถึงและเข้าใจความรู้ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทานให้แก่ประชาชนชาวไทย

2. การพัฒนานวัตกรรม หมายถึง การสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักเรียน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง นักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 และเขต 3 จังหวัดเชียงใหม่

3. ศาสตร์พระราชา หมายถึง องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริที่มีอยู่ในศูนย์ศึกษา 4,741 แห่งที่มี ซึ่งเป็นองค์ความรู้ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผ่านการทดลองจริงและนำผลที่เกิดขึ้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน

4. สภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา หมายถึง วิธีการ รูปแบบการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาก่อเกิดจากการคิดค้นนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ผ่านกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างการรับรู้ที่เข้าใจและเข้าถึงได้ตามช่วงวัยของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

5. กิจกรรมนันทนาการ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าร่วมในช่วงเวลาว่างด้วยความสมัครใจ เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนากาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

6. นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตอนปลาย หมายถึง นักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6) ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 และเขต 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ให้ได้ข้อมูล วิธีการ รูปแบบ การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาให้เหมาะสมกับเด็กนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่
2. ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ในการเข้าถึงการเรียนรู้เรื่องศาสตร์พระราชาของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่
3. ได้ผลการทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่
4. ได้ผลการประเมินปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการ
5. ผู้บริหาร ครู และนักวิชาการ นำไปพัฒนาเป็นทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา ที่เกี่ยวกับผู้บริหาร ครู นักเรียน การเรียนการสอน สถาบัน การศึกษาและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้การดำเนินงานในสถาบันการศึกษابรรลุวัตถุประสงค์

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชามานักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรม
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้
3. ศาสตร์พระราชามานักเรียน
4. กิจกรรมนันทนาการ
5. การพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. บริบทพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่
7. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในภาคเหนือ
8. การเรียนรู้ศาสตร์พระราชามานักเรียน
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรม ได้นำเสนอเนื้อหาการทบทวนวรรณกรรมการให้นิยามและความหมายของคำว่านวัตกรรม คุณลักษณะและประเภทนวัตกรรม ระดับความสามารถทางนวัตกรรม และกระบวนการนวัตกรรม ดังนี้

1.1 นิยามและความหมายนวัตกรรม

การให้นิยามความหมายเป็นที่ยอมรับกันว่า คำว่า “นวัตกรรม” มีรากศัพท์มาจาก Innovare ในภาษาละติน แปลว่า ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา (Snyder et al., 2016)

ทองทิพย์ จิระณโกศลวงค์ และพงศ์พัฒน์ ตั้งคะประเสริฐ (2553) ให้ความหมายว่า นวัตกรรมคือการผสมผสานสิ่งใหม่ ๆ เข้าด้วยกัน โดยการผสมผสานที่เกิดจากความสามารถขององค์กรในด้านการวิจัยและพัฒนา รวมถึงด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ และการสร้างสรรค์สินค้า/บริการ เพื่อตอบสนองกับความต้องการของลูกค้า

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และคณะ (2553) ให้ความหมายว่า นวัตกรรมคือสิ่งใหม่ ที่เกิดขึ้นจากการใช้ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์ บริการหรือกระบวนการใหม่ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม

พยัคฆ์ วุฒิรงค์ (2557) ให้ความหมายว่า นวัตกรรมคือสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนในองค์กรในประเทศหรือในโลก และต้องสามารถนำไปใช้ได้จริงเพื่อสร้างให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม

เนาวนิตย์ สงคราม (2557) ให้ความหมายว่า นวัตกรรมคือเป็นผลงาน วิธีการ กระบวนการ ใหม่ หรือองค์ความรู้ใหม่ที่ไม่เคยมีหรือปรากฏมาก่อน หรือเป็นการปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้ว และให้ได้ผลดี

Mihai and Laura (2014) ให้ความหมายว่า นวัตกรรมคือการผสมผสาน ในหลายรูปแบบ และหลายขั้นตอนของกระบวนการ โดยองค์กรมีความสามารถที่เปลี่ยนแนวความคิด ให้เป็นผลิตภัณฑ์ การบริการ หรือกระบวนการที่ดีขึ้น ตอบสนองต่อความต้องการและการแข่งขันของตลาด มีความแตกต่าง สร้างผลความสำเร็จในแนวทางการตลาด

ลาร์รี่ คิลีย์ และคณะ (2558) ให้ความหมายว่า นวัตกรรมคือข้อเสนอสิ่งต่าง ๆ ที่ใหม่ที่มีความสำคัญต่อการตอบสนองของลูกค้า มากกว่าผลิตภัณฑ์ และรวมถึงวิธีการใหม่ ๆ บนพื้นฐานของสิ่งที่มีอยู่แล้ว และไม่จำเป็นต้องเป็นการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ในแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน และมีความยั่งยืนสร้างผลตอบแทนต่อผู้สร้าง

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2558) ให้ความหมายว่า นวัตกรรมคือสิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) ให้ความหมายว่า นวัตกรรมคือการได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ใหม่ กระบวนการผลิตใหม่ การตลาดหรือรูปแบบ องค์การใหม่ที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงมูลค่าในรูปแบบผลประโยชน์ด้านการเงิน ชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดี และความมีประสิทธิภาพ

สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (2561) ให้ความหมายว่า นวัตกรรมคือการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเพื่อการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือประสิทธิผลขององค์กร รวมถึงการสร้างมูลค่าใหม่ให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สรุปได้ว่า นวัตกรรม หมายถึง นวัตกรรมคือกระบวนการที่เกิดจากการใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ อย่างบูรณาการ เพื่อประดิษฐ์สร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจ

1.2 คุณลักษณะและประเภทนวัตกรรม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของนวัตกรรมจึงมี 3 ประการ คือ จะต้องเป็นสิ่งใหม่ (Novelty) ต้องมีการนำไปใช้ (Adoption) และก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงมูลค่า เช่น การเพิ่มมูลค่าทางการเงินของสินค้าและบริการ การเพิ่ม

ประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต และการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้ ส่วน ปรรณนา หลีกภัย และคณะ (2557) ที่ได้กล่าวถึง 3 คุณลักษณะ ตามบริบทและเป้าประสงค์ของการใช้ประโยชน์ จากนวัตกรรม จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัย พบว่า การจำแนกนวัตกรรมมีมุมมองได้ 3 มิติ คือ มิติด้านเป้าหมายของนวัตกรรม มิติด้านการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรม และมิติด้านการส่งผลกระทบต่อขอบเขตของการดำเนินงาน Tajeddini et al. (2017) และ HBS (2013) ได้แบ่งคุณลักษณะ นวัตกรรมทางด้านเวลา และระดับการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรม (The Degree of Change) ใน 6 รูปแบบนวัตกรรม และนำเสนอนวัตกรรมที่มีลักษณะตามการเปลี่ยนแปลงไป ได้แก่

1. นวัตกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Innovation)
2. นวัตกรรมในลักษณะพลิกโฉม (Radical Innovation) ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง
3. นวัตกรรมแห่งความก้าวหน้า (Breakthrough Innovation) การนำเสนอการเปลี่ยนผ่านผลิตภัณฑ์ การพัฒนายกระดับคุณลักษณะของสินค้า การเปลี่ยนผ่านนวัตกรรม
4. นวัตกรรมพลิกโลก (Disruptive Innovation) โดย Christensen and Raynor (2003) อธิบายความหมายนวัตกรรมที่ง่ายกว่า ราคาถูกกว่าและสามารถเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น
5. นวัตกรรมกระบวนการหลัก (Core Process Innovation) (ลาร์รี่ คีลีย์ และคณะ, 2558)
6. นวัตกรรมเปิด (Open Innovation) โดย Chesbrough et al. (2003) อธิบายถึงกระบวนการพัฒนาให้ได้มาของผลิตภัณฑ์ใหม่ นวัตกรรมแบบเปิดเป็นกระบวนการที่ตน และให้ความสำคัญกับแนวความคิดจากทั้งภายในและภายนอกเพื่อมาเป็นแนวทางในการพัฒนาก้าวหน้าของนวัตกรรมและเทคโนโลยีขององค์กร

จากการศึกษาประเภทของนวัตกรรม พบว่า ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Product Innovation) นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) การเปลี่ยนตำแหน่งนวัตกรรมสินค้าหรือบริการ (Position Innovation) และการเปลี่ยนแปลงกระบวนการที่ตนนวัตกรรมองค์กรให้เปลี่ยนแปลงกรอบความคิด (Paradigm Innovation) OECD (2005) ได้แบ่งนวัตกรรมออกเป็น 4 ประเภท คือ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมการตลาด (Marketing Innovation) นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมองค์กร (Organizational Innovation) ส่วน สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2558) แบ่งประเภทนวัตกรรมออกเป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมจัดการ นวัตกรรมบริการ นวัตกรรมรูปแบบธุรกิจ นวัตกรรมการตลาด และนวัตกรรมองค์กร ส่วน ปรรณนา หลีกภัย และคณะ (2557) และ HBS (2013) แบ่งตามลักษณะของการเปลี่ยนแปลงได้ 2 ประเภทหลัก ได้แก่ นวัตกรรมที่มีลักษณะเฉียบพลัน (Radical Innovation) และนวัตกรรมที่มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Innovation) และนพดล เหลืองภิรมย์ (2555) ได้เสนอมิติด้านการส่งผลกระทบต่อ 2 ประเภท คือ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการบริหาร (Administrative Innovation) และ

เมื่อเวลาผ่านไปผู้วิจัยพบว่า การแบ่งประเภทนวัตกรรมเริ่มมีการแบ่งประเภทมากขึ้นเรื่อย ๆ โดย ลาร์รี่ คีลีย์ และคณะ (2558) ได้เสนอแนวคิด 10 รูปแบบนวัตกรรม ได้แก่ นวัตกรรมรูปแบบทาง ธุรกิจ (Business Model) นวัตกรรมเครือข่าย (Networking) นวัตกรรมโครงสร้างกระบวนการ (Enabling Process) นวัตกรรมกระบวนการหลัก (Core Process) นวัตกรรมประสิทธิภาพผลิตภัณฑ์ (Product Performance) นวัตกรรมระบบผลิตภัณฑ์ (Product System) นวัตกรรมบริการ (Service) นวัตกรรมช่องทาง (Channel) นวัตกรรมตราสินค้า (Brand) และนวัตกรรมประสบการณ์ ลูกค้า (Customer Experience)

1.3 ระดับความสามารถทางนวัตกรรม

Sniukas et al. (2016) เสนอว่า ระดับความเป็นนวัตกรรม (Innovativeness Level) แบ่งได้เป็นระดับตั้งแต่พื้นฐานจนเป็นระดับเครือข่ายได้ 5 ระดับ คือ 1) ระดับเตรียมการ 2) นวัตกรรมระดับกิจกรรมย่อยพื้นฐาน 3) นวัตกรรมระดับโครงการ 4) นวัตกรรมระดับองค์กร และ 5) นวัตกรรมระดับมหภาคหรือระดับเครือข่าย

Goffin and Mitchell (2016) เสนอว่า ความเป็นนวัตกรรมสามารถแบ่งได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับที่ทำและดำเนินการเป็นโครงการด้านนวัตกรรมแต่เป็นเพียงพื้นที่ย่อยและในส่วนงาน นั้นและเป็นระดับกิจกรรมพื้นฐาน 2) ระดับนวัตกรรมที่ยกระดับสู่ระดับโครงการของส่วนงานแต่ยังเป็นภายในส่วนงานนั้น ๆ ด้วยวัตถุประสงค์การนำนวัตกรรมมาใช้ในส่วนงาน 3) ระดับนวัตกรรมที่มีการขับเคลื่อนทั้งองค์กรด้วยการเอานวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ทั้งองค์กรและสนับสนุนโดยทีมบริหาร และ 4) ระดับนวัตกรรมเครือข่ายที่เป็นองค์กรกลางอย่างบริษัทแม่และบริษัทในเครือเชื่อมโยง ถ่ายทอดนวัตกรรมถึงกัน

ธนพล วีราสา และณัฐสิทธิ์ เกิดศรี (2553) เสนอแนวคิดระดับขีดความสามารถทาง นวัตกรรมและเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมี 5 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับเตรียมการ (Preparation) ที่ยังไม่มี การใช้ความสามารถในด้านนวัตกรรม 2) ระดับความสามารถด้านนวัตกรรมในระดับย่อย ๆ (Routine) คือ ยังไม่มีความสามารถในการดัดแปลงหรือพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีได้ 3) ระดับ โครงการ แต่เป็นรูปแบบพื้นฐานของการพัฒนานวัตกรรมในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ได้แต่ไม่ซับซ้อน 4) ระดับนวัตกรรมปานกลาง ที่เน้นการพัฒนายกระดับความสามารถในการใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี มาพัฒนาใช้อย่างรอบด้าน และ 5) ระดับนวัตกรรมสูง เน้นพัฒนา ความสามารถด้านนวัตกรรม บนหลักการเครือข่าย และนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งถือเป็นระดับขีด ความสามารถที่ดีที่สุด ซึ่งเทียบได้กับความสามารถของบริษัทชั้นนำ

พงศ์พัฒน์ ตังคะประเสริฐ (2554) เสนอระดับความสามารถในด้านนวัตกรรมไว้ 5 ระดับ คือ ระดับที่ 1) ที่ยังไม่ได้ดำเนินการใด ๆ ระดับที่ 2) มีการดำเนินการแบบพื้นฐาน มีการทดลองใช้ ระดับที่ 3) มีการผลักดันให้เกิดการดำเนินการเป็นโครงการระดับองค์กรระดับหน่วยงาน ระดับที่ 4) มีการสร้างระบบการดำเนินให้ครอบคลุมในทุกส่วนขององค์กร และระดับที่ 5) คือระดับในการสร้างความต่อเนื่องอย่างเป็นวัฒนธรรมขององค์กรเป็น 5 ระดับ เช่นกัน ตั้งแต่ ระดับที่ 1) ยังสู้คู่แข่งไม่ได้ ระดับที่ 2) มีการสร้างศักยภาพพื้นฐานเพื่อรองรับการแข่งขันได้ ระดับที่ 3) เข้าแข่งขันในระดับพื้นฐาน เริ่มมีส่วนแบ่งทางการตลาด ระดับที่ 4) เริ่มเป็นผู้แข่งขันหลักในตลาด มีอิทธิพลต่อตลาดระดับกลาง ๆ ระดับที่ 5) มีความได้เปรียบในการแข่งขัน

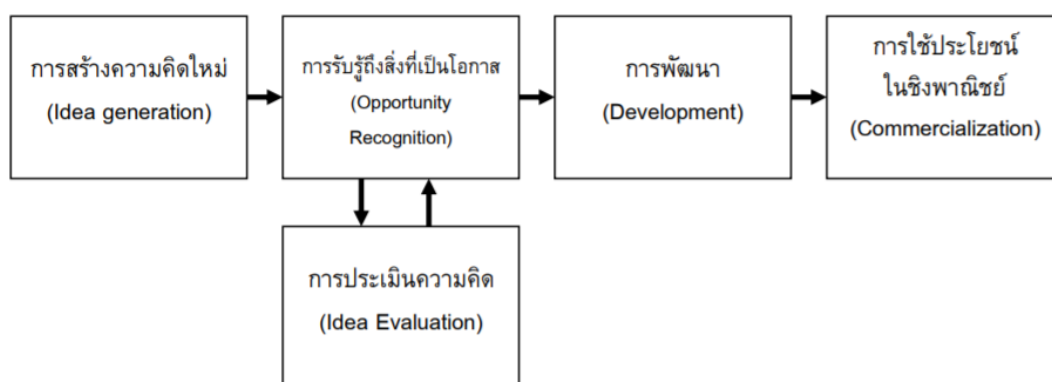
Cheanarerom et al. (2010) ให้แนวทางในการวัดระดับสมรรถนะและความสามารถในการนำนวัตกรรมจัดการ 5 ระดับ คือ 1) ระดับที่ยังไม่มีการดำเนินการให้สอดคล้องแม้มีพื้นฐานอยู่บ้างแต่ต้องพัฒนาอย่างมาก 2) ระดับของการมีพื้นฐานรองรับในระดับปานกลางแต่ต้องมีโครงการในการพัฒนาให้เกิดความสอดคล้อง 3) ระดับของมีพื้นฐานที่ดี ทำการพัฒนาเพียงเล็กน้อยก็สามารถดำเนินการได้ 4) ระดับของการมีความพร้อมพื้นฐานดี มีระบบอื่นรองรับเป็นไปในแนวทางเดียวกันสามารถดำเนินการได้ด้วยพัฒนารายต่อเข้าระบบเดียวกัน และ 5) ระดับที่ดำเนินการในระดับที่ดีมากเป็นแกนหลักในการดำเนินการได้

วิกร ประเสริฐภรณ์ และกมล เกียรติเรืองภมลา (2553) เสนอแนวคิดการวัดระดับความสามารถขององค์กร มีระดับความสามารถเป็น 5 ระดับ คือ 1) ระดับเบื้องต้น ซึ่งบริษัททั่วไปต่างก็อยู่ในระดับนี้ 2) ระดับการทำงานจะมีความเป็นระบบมาก มีการนำหลักการจัดการมาใช้ในการบริหารโครงการ 3) ระดับหน่วยงาน มีการทำมาตรฐานการทำงานของหน่วยงาน 4) ระดับที่นำเอาสถิติการดำเนินงานวิเคราะห์เพื่อหาจุดบกพร่องและแก้ไขข้อบกพร่อง และ 5) เป็นระดับวุฒิภาวะสูงสุด เป็นระดับหน่วยงานดำเนินการปรับปรุงกระบวนการทำงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง

Papadaki (2016) เสนอว่า การแบ่งระดับความสามารถด้านนวัตกรรมขององค์กรเป็น 5 ระดับตาม 1) ระดับเตรียมการ 2) นวัตกรรมระดับกิจกรรมย่อยพื้นฐาน 3) นวัตกรรมระดับโครงการ 4) นวัตกรรมระดับองค์กร และ 5) นวัตกรรมระดับมหภาคหรือระดับสูง ผลการศึกษานำไปสู่การประเมินระดับความสามารถที่เป็นความพร้อมให้เกิดนวัตกรรม และความสามารถเชิงผลที่ได้รับในเชิงนวัตกรรม เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมิน การกำหนดตัวชี้วัด ในการบ่งบอก

1.4 กระบวนการนวัตกรรม

Harvard Business School (2003) ได้กล่าวถึง “กระบวนการนวัตกรรม (Innovation Process)” และความหมายว่า กระบวนการในการได้มาของนวัตกรรม ที่กล่าวถึง ขั้นตอนหรือกระบวนการที่ทำให้เกิดนวัตกรรมขึ้นในองค์กร โดยแสดงได้ตามภาพเสนอกกระบวนการนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการนวัตกรรม

ที่มา: Harvard Business School (2003)

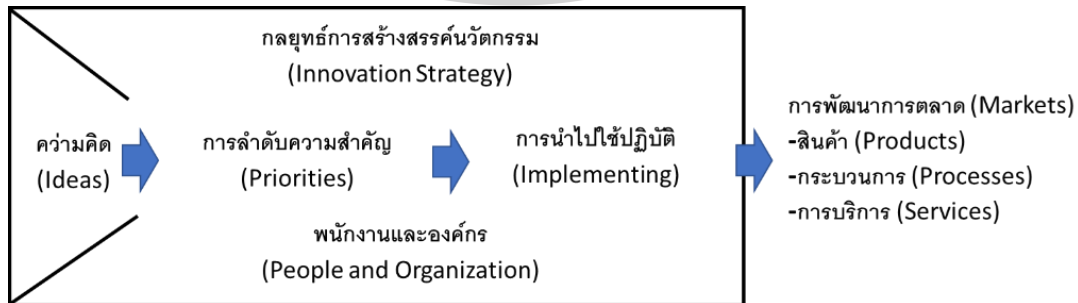
1. การสร้างความคิดใหม่ (Idea Generation) หรือการค้นหาแนวทางใหม่ ๆ
2. การรับรู้ถึงสิ่งที่เป็นโอกาส (Opportunity Recognition) ที่เกิดจากการวิเคราะห์เพื่อหาโอกาสความเป็นไปได้ทางธุรกิจ
3. การประเมินความคิด (Idea Evaluation) ที่เป็นการคัดเลือกความคิดที่คิดว่ามีโอกาสของความก้าวหน้า
4. การพัฒนาความคิด (Development) การปรับเปลี่ยนจากแนวความคิดไปสู่แนวทางการทำงานจริง
5. การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ (Commercialization) ที่นำผลการพัฒนาไปสู่กระบวนการผลิตหรือการปฏิบัติจริงในองค์กร

ส่วน Nathan and Dyer (2014) นำเสนอรูปแบบกระบวนการนวัตกรรมที่แสดงถึงการทำงานในแต่ละส่วนของกระบวนการเป็นวัฏจักร ตามภาพที่ 2 โดยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การค้นหาจากข้อมูลเชิงลึกภายใน การสรรหาความแตกต่าง การตอบสนองต่อความต้องการลูกค้า และแนวทางการแก้ปัญหา การคัดเลือกและมองหาโอกาสความเป็นไปได้ 2) การเข้าใจในปัญหา เป็นการหาเป้าหมายและสิ่งที่ต้องการ การจัดการความสูญเสียหรือความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า 3) การตอบโจทยในปัญหานั้นด้วยการสร้างต้นแบบตามกระบวนการการทำต้นแบบ คือ ต้นแบบทางทฤษฎี แบบจำลองทางความคิด และสู่ผลิตภัณฑ์ และกระบวนการสุดท้าย คือ 4) การนำเสนอเข้าสู่ตลาด กลยุทธ์ รูปแบบและวิธีการทางการตลาด การทดสอบผล และ 5) การรองรับเพื่อการขยายผล

ภาพที่ 2 กระบวนการนวัตกรรม
ที่มา: Nathan & Dyer (2014)

Goffin and Mitchell (2016) กล่าวว่า การสร้างสรรค์นวัตกรรมไม่ว่าจะเป็นการผลิตสินค้าหรือการให้บริการ ต้องอาศัยแนวทางที่ประกอบด้วยหลายมิติ (Multi-dimensional Approach) การจัดการนวัตกรรมได้รับการเปรียบเทียบว่าเป็นการแข่งขันมาราธอน คือ ใช้เวลาในการดำเนินการที่ยาวนาน การจัดการนวัตกรรม 5 ขั้นตอนแต่ละกระบวนการทำงานที่มีการย้าและกระทำซ้ำรวมทั้งมีการทบทวนขั้นตอนต่าง ๆ ภายใน 5 ขั้นตอน ดังแสดงในภาพที่ 3 ดังนี้

ภาพที่ 3 กระบวนการนวัตกรรม
ที่มา: Goffin & Mitchell (2016)

จากภาพที่ 3 แสดงถึง 1) การสร้างกลยุทธ์ 2) การสร้างความคิดใหม่ 3) การจัดลำดับความสำคัญและการคัดเลือกความคิดที่ดีที่สุด 4) การนำความคิดที่คัดสรรแล้วไปใช้ปฏิบัติ 5) การชักชวนให้พนักงานจากหลายหน่วยงานมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนวัตกรรม องค์ประกอบทั้ง 5 ประการจะให้ความสำคัญกับแต่ละขั้นตอนที่จะส่งผลดีให้กับขั้นตอนต่อไปและท้ายที่สุด คือ ความสำคัญของนวัตกรรมในองค์กร ผู้บริหารไม่ควรคาดหวังว่า กระบวนการทำงานจะเป็นการทำงานแบบกระบวนการเชิงเส้นตรง (Linear Process)

สรุปได้ว่า นวัตกรรมเป็นกระบวนการที่เกิดจากการใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ในสาขาต่าง ๆ อย่างบูรณาการ เพื่อสร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ทางสังคม และเศรษฐกิจ โดยกระบวนการในการได้มาของนวัตกรรม หรือขั้นตอนที่ทำให้นวัตกรรมเกิดขึ้น ประกอบด้วย ส่วนต่าง ๆ มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การสร้างหรือค้นหาแนวทางใหม่ 2) การวิเคราะห์ และเข้าใจในปัญหาและสิ่งที่ต้องการ 3) การคัดเลือกความคิดและมองหาโอกาสที่เป็นไปได้ 4) การพัฒนาความคิด ไปสู่แนวทางการทำงานจริง และทดสอบผล และ 5) นำไปใช้จริงในองค์กร และมีการขยายผลต่อไปในอนาคต

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ ได้นำเสนอเนื้อหาการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความหมายของการเรียนรู้ องค์ประกอบของการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายของการเรียนรู้

ดวงพร หวานเย็น (2556) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความคิด คนสามารถเรียนรู้ได้จากการยืมการสัมผัสการอ่านการใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้ เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขัน หรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไขและสถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอนรวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน การเรียนรู้ คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม โดยการแสดงกริยาโต้ตอบต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง (Hilgard, 1971 อ้างถึงใน ปราณี อ่อนศรี, 2552) การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ (Cronbach, 1963 อ้างถึงใน ปราณี อ่อนศรี, 2552)

การเรียนรู้เป็นกระบวนการของประสบการณ์ และการฝึกหัดก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม อย่างถาวร (Morris, 2002 อ้างถึงใน ปราณี อ่อนศรี, 2552) จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลจากประสบการณ์ และการฝึกหัด

2.2 องค์ประกอบของการเรียนรู้

องค์ประกอบของการเรียนรู้มี 4 ประการ (ปราณี อ่อนศรี, 2552) ได้แก่

1. แรงขับ หมายถึง ความต้องการของผู้เรียนในบางสิ่งบางอย่างแล้วจึงให้ผู้เรียนหาหนทางตอบสนองความต้องการนั้น
2. สิ่งเร้า หมายถึง เมื่อมีสิ่งเร้าผู้เรียนจะได้รับความรู้ หรือการชี้แนะ ทันทีทันใดจากสิ่งเร้านั้นก่อนที่จะตอบสนอง
3. การตอบสนอง หมายถึง การที่ผู้เรียนแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งอธิบายได้ด้วยพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก
4. การเสริมแรง หมายถึง การให้รางวัล เช่น การชมเชยผู้เรียนในกรณีที่ผู้เรียนตอบสนองถูกต้อง

2.3 กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการศึกษา เพื่อเกิดการคิด วิเคราะห์ การตั้งคำถาม เพื่อให้สามารถหาคำตอบเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการตัดสินใจ แนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเรียนรู้เพื่อรู้ ซึ่งจะเป็นการเรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้ที่จะช่วยให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป และสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การประกอบอาชีพที่ดีขึ้น
2. การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง ซึ่งจะสัมพันธ์กับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะตนเองให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว
3. การเรียนรู้เพื่อจะอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้เรียนรู้ที่แก้ไขปัญหาคาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในสังคมได้อย่างถูกต้องด้วยสันติวิธี สามารถที่จะเรียนรู้เข้าใจผู้อื่น และพึ่งพาอาศัยอย่างเท่าเทียมกัน
4. การเรียนรู้เพื่อชีวิต ซึ่งจะเป็นการพัฒนาปัจเจกชนในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสติปัญญาควบคู่กันไปทุกด้าน เพื่อให้มีอิสระภาพทางด้านวิจารณ์ญาณ มีดุลยพินิจของตนเองในการดำเนินชีวิตและรับผิดชอบตนเองได้อย่างมีคุณค่า

สรุปได้ว่า การพัฒนาการเรียนรู้ เกิดจากประสบการณ์จากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนที่นำเสนอให้กับผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ แรงจูงใจจากความต้องการของผู้เรียน สิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อม การตอบสนองต่อสิ่งเร้าของผู้เรียน และการเสริมแรง เช่น การให้รางวัล ในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การนำไปปฏิบัติจริง การร่วมกันเรียนรู้ แก้ไขปัญหา และพัฒนาไปสู่การเรียนรู้เพื่อดำเนินชีวิต และรับผิดชอบตนเองได้อย่างมีคุณค่า

3. ศาสตร์พระราชา

ศาสตร์พระราชา คือ ศาสตร์การจัดการและการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่า ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงศึกษา คิดค้น และวิจัย แล้วพระราชทานให้กับปวงชนชาวไทย เพื่อใช้ในการจัดการลุ่มน้ำ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ สู่ปลายน้ำ จากภูผาสู่หุบเขาที่ เมื่อนำองค์ความรู้นี้มาปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ศาสตร์พระราชาเป็นองค์ความรู้ของพระราชทานที่ได้ทรงพระราชทานในการทรงงานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของพสกนิกรชาวไทยและทรงได้ทดลองจนเป็นผลที่ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งความหมายของคำว่า “ศาสตร์พระราชา” วิษณุ เครืองาม (2560) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ศาสตร์พระราชา” ซึ่งครอบคลุมทั้ง “พระราชดำริ” คือ แนวคิด และปรัชญา “พระราชดำรัส” คือ คำสั่งสอน ตกเตือนให้สติ “พระราชกรณียกิจ” คือ หลักการทรงงาน และ “พระราชจริยวัตร” ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งพสกนิกรชาวไทย ได้น้อมนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติตน รวมทั้งรัฐบาลและข้าราชการได้น้อมนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อสร้างชาติและพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (2560) ได้ให้ความหมายของ “ศาสตร์ของพระราชา” อันได้แก่องค์ความรู้ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า 4,000 โครงการ และผ่านศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นผลของการทรงงานอย่างหนักตลอดรัชสมัยของพระองค์ ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ทรงมีหลักในการพัฒนา 3 ขั้นตอน ได้แก่ หลักคิด คือ เป้าประสงค์ในการทรงงาน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน หลักทฤษฎี คือ แนวคิดและทฤษฎีที่ได้มีการทดสอบและพิสูจน์แล้ว และได้พระราชทานสู่การปฏิบัติจริง และหลักปฏิบัติ คือ ขั้นตอนของการดำเนินงานโครงการ อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ในการดำเนินโครงการได้พระราชทานหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” เข้าใจ คือ เข้าใจสภาพภูมิประเทศและมนุษย์ เข้าถึง คือ เข้าถึงภูมิสังคมและข้อมูล เพื่อให้การสร้างสรรค์นั้นตอบสนองความต้องการของประชาชน และพัฒนา คือ

กำหนดเป็นแนวทาง การพัฒนาด้วยความรู้และภูมิปัญญาที่ไม่จำกัดอยู่เพียงมิติใดมิติหนึ่ง รวมถึง การทดลองและปรับปรุง จนได้ผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและประยุกต์ใช้ได้ไม่รู้จักจบซึ่งสามารถสรุปได้ว่า “ศาสตร์พระราช” คือแนวคิดและปรัชญา หลักการทรงงานคำสั่งสอนของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรและได้มีการทดสอบและพิสูจน์ แล้วจากการทรงงานเพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกรชาวไทยและนานาชาติ

หลักการองค์ความรู้ 6 มิติของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ, 2564) ซึ่งประกอบไปด้วย

- 1) มิติน้ำโดยพิจารณาจากการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งน้ำ การเก็บน้ำให้อยู่ในประเทศให้นานที่สุด และการใช้น้ำทุกหยดให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 2) มิติดินโดยพิจารณาจากการป้องกันและแก้ไขปัญหาในเรื่องของสภาพดินซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการทำการเกษตร โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงดิน การปลูกหญ้าแฝก
- 3) มิติเกษตรโดยพิจารณาจากการนำเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในแต่ละพื้นที่
- 4) มิติพลังงานทดแทนโดยพิจารณาจากการปรับใช้พลังงานให้เหมาะสมกับท้องถิ่นโดยการคิดค้นและพัฒนาพลังงานทางเลือกที่ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยมุ่งเน้นการผลิตและการใช้ไบโอดีเซล รวมถึงการใช้เชื้อเพลิงสีเขียว
- 5) มิติป่าโดยพิจารณาจากการลดการตัดไม้ทำลายป่าและส่งเสริมให้มีการปลูกป่าในรูปแบบต่าง ๆ โดยการปลูกฝังจิตสำนึกให้ชุมชนเห็นความสำคัญของป่า โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์ ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากป่าอย่างถูกวิธี เพื่อให้มนุษย์กับธรรมชาติอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและ
- 6) มิติสิ่งแวดล้อมโดยพิจารณาจากการนำแนวทางการกำจัดของเสียและบำบัดของเสียมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ เป็นการดำรงชีวิตอยู่อย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระยะยาว โดยมุ่งเน้นการกำจัดขยะและการบำบัดน้ำเสียซึ่งจะดำเนินการการเชื่อมโยงมิติต่าง ๆ ไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาโดยปรับน้ำหนักรองแต่ละเรื่องให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมและสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในที่สุด

หลักการทรงงานหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรที่ทรงให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ซึ่งการทรงงานของพระองค์เป็นการดำเนินการในลักษณะทางสายกลางที่เหมาะสมกับสังคมไทย โดยทรงเน้นการพัฒนาซึ่งเริ่มต้นจากการพัฒนา “คน” โดยยึดประโยชน์และการมีส่วนร่วมของประชาชน จะทรงคำนึงถึงภูมิสังคมและความแตกต่างของพื้นที่และวัฒนธรรม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) ได้รวบรวมหลักการทรงงานไว้ 23 หลักการซึ่งประกอบด้วย

- 1) การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ
- 2) การระเบิดจากข้างใน
- 3) การแก้ปัญหาที่จุดเล็ก
- 4) การทำตามลำดับขั้น
- 5) ต้องคำนึงถึงภูมิสังคม
- 6) คิดเป็นองค์รวม
- 7) ต้องไม่ติดตำรา
- 8) มีความประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด
- 9) การทำให้ง่าย
- 10) การมีส่วนร่วม
- 11) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม
- 12) การบริการรวมจุดเดียว
- 13) การใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ
- 14) การใช้ธรรมปราบอธรรม
- 15) การปลูกป่าในใจคน
- 16) การขาดทุนคือกำไร
- 17) การพึ่งพาตนเอง
- 18) ความพออยู่พอกิน
- 19) เศรษฐกิจพอเพียง
- 20) ความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน
- 21) การทำงานอย่างมีความสุข
- 22) ความเพียร: พระมหาชนก
- 23) การรู้ รัก สามัคคี

ยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” พระราชดำรัส ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้พระราชทาน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้กับหน่วยงานรัฐบาลและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนำไปปฏิบัติสู่เมธตันดิเวชกุล (2562) ถ่ายทอดประสบการณ์ในการสนองงาน ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ไว้ดังนี้ “เข้าใจ” คือ การทำอะไรต้องให้เกิดจากความ “เข้าใจ” หน่วยงานต่าง ๆ ที่จะดำเนินงานเพื่อสนองงาน ต้องทำความเข้าใจกับสถานการณ์ว่าเกิดอะไรขึ้น เข้าใจภูมิประเทศ เข้าใจผู้คนในหลากหลายปัญหา โดยพิจารณาจากด้านกายภาพ

ด้านจารีตประเพณี วัฒนธรรม และด้านสภาพการณ์เศรษฐกิจ สังคมในพื้นที่ ซึ่ง สมบัติ นพรัก (2561) ที่ให้ความหมายของ “เข้าใจ” สอดคล้องกับการเรียนรู้ (Learning) โดยต้องเข้าใจภูมิประเทศ เข้าใจผู้คน เข้าใจปัญหา ทั้งด้านกายภาพ ด้านจารีต ประเพณีและวัฒนธรรม ด้วยกระบวนการเรียนรู้และต้องให้ผู้ที่เราจะไปทำงานกับเขาให้เขา “เข้าใจ” เราด้วยสำหรับ “เข้าถึง” สุเมธ ตันติเวชกุล (2562) ได้ให้ความหมาย คือ เมื่อรู้ปัญหาแล้ว เข้าใจปัญหาแล้ว ก็ต้องเข้าถึงเพื่อให้นำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ และเมื่อเข้าถึงแล้วจะต้องทำอะไรให้เขาอยากเข้าถึงเราด้วย โดยการเข้าถึงต้องคำนึงถึง “ภูมิสังคม” ซึ่งหมายถึง ภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย ธรรมชาติ ภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ดิน-น้ำ-ลม-ไฟ และสังคมวิทยา ประกอบด้วย คน อุปนิสัย ภูมิปัญญา ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี สอดคล้องกับ สมบัติ นพรัก (2561) ที่ให้ความหมายของ “เข้าถึง” คือ การจัดการความรู้ (Knowledge management) เมื่อรู้ปัญหาแล้ว เข้าใจแล้วก็ต้องเข้าถึง กล่าวคือ การจัดการความรู้ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ เมื่อเข้าถึงแล้วต้องทำอะไรก็ต้องให้เขาอยากเข้าถึงเราด้วย

กรณี “พัฒนา” สุเมธ ตันติเวชกุล (2562) ได้ให้ความหมาย คือ เมื่อต่างฝ่ายต่างเข้าใจกันแล้ว ต่างฝ่ายอยากเข้าถึงกันแล้ว การพัฒนาจะเป็นการตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่ายทั้งผู้ให้และผู้รับโดยการระเบิดจากข้างใน สอดคล้องกับ สมบัติ นพรัก (2561) การพัฒนา คือ การนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าประสงค์และการขยายเครือข่าย หรือการก้าวไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) กล่าวคือ จะทำอย่างไรดีหากเข้าใจต่างกัน ยากจะเข้าถึงกัน การพัฒนาจะเป็นการตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่ายทั้งผู้ให้และผู้รับ การพัฒนาจะเป็นการสร้างชุมชนหรือเครือข่ายใหม่เพิ่มขึ้นด้วยจะเห็นได้ว่าจากความหมายของยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ที่ได้กล่าวมาข้างต้น พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้ให้ความสำคัญของคน รวมถึงสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในพื้นที่นั้น ๆ โดยใช้หลักของการมีส่วนร่วมในการทรงงาน ซึ่งจะเห็นได้จากโครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ ที่ได้ทรงงานและปรากฏให้เห็นอยู่มากมาย

ดังนั้น การเรียนรู้เรื่องศาสตร์พระราชทานจะเป็นการเสริมสร้างทักษะชีวิตของเด็กที่จะเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ซึ่งเด็กแต่ละคนมีบริบทชีวิตที่แตกต่างกันออกไปการนำ การน้อมนำศาสตร์พระราชมามาให้การสร้างการรับรู้ตั้งแต่เด็กจะช่วยให้เด็กมีทักษะความคิดความเข้าใจการแก้ปัญหาต่าง ๆ การตระหนักรู้ การจัดการด้านอารมณ์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจที่ถูกต้อง รวมถึงเข้าใจธรรมชาติ และโลกมากขึ้นช่วยให้เด็กมีทัศนคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ใช้อย่างรู้คุณค่าและรักษาอย่างยั่งยืน

4. กิจกรรมนันทนาการ

กิจกรรมนันทนาการ ได้นำเสนอเนื้อหาจากการทบทวนวรรณกรรม เรื่องความหมายที่มี นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมนันทนาการ รวมถึงประโยชน์และ คุณค่าที่เกิดขึ้น และการกำหนดประเภทของกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ความหมายของนันทนาการ

จากการศึกษาข้อมูลของผู้วิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับนันทนาการ พบว่า “นันทนาการ” เป็น คำใหม่ที่บัญญัติขึ้นใช้แทนคำ “สันทนาการ” บัญญัติมาจากคำว่าภาษาอังกฤษว่า “Recreation” ซึ่งเป็นคำที่คณะกรรมการพิจารณาศัพท์วิชาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้บัญญัติขึ้นใช้ ก่อน คณะกรรมการชุดนี้ มีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2495 แต่ใช้ชื่อว่า คณะกรรมการพิจารณาบัญญัติศัพท์ ภาษาไทยที่เกี่ยวกับการศึกษา ต่อมาได้ระงับการประชุมไปใน พ.ศ. 2504 กระทรวงศึกษาธิการได้ แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาศัพท์วิชาการศึกษาให้มีหน้าที่พิจารณาเสนอศัพท์วิชาการศึกษาไปยัง คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยของคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยพิจารณาแล้วเห็นควร ให้ใช้ว่า นันทนาการ แทน (แสงจันทร์ แสนสุภา, 2556)

สุริยงค์ บุราณทวีคุณ (2554) กล่าวว่า นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมที่แต่ละบุคคล มีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย แล้วก่อให้เกิดผลการพัฒนาอารมณ์สุข สนุกสนานและสงบสุข เช่น กิจกรรมประเภท เกม กีฬา ศิลปะ ดนตรี การแสดงดนตรี การเดินทางท่องเที่ยว การอยู่ค่ายพักแรม งานอาสาสมัคร งานอดิเรก กีฬาทำหาย ก่อให้เกิดความสนุกสนานร่าเริง

กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) กล่าวว่า “นันทนาการ” หมายถึง กิจกรรมที่กระทำในยามว่างจากภารกิจงานประจำ ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมกระทำด้วยความสมัครใจและ มีความพึงพอใจ โดยกิจกรรมนั้นไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และกฎหมาย บ้านเมือง ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

ทักษิณันท์ แก้วทิพยเนตร (2555) กล่าวว่า นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคล เข้าร่วมในช่วงเวลาว่างด้วยความสมัครใจ เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนากาย อารมณ์ สังคม และ สติปัญญา และกิจกรรมที่สังคมยอมรับ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ (2556) กล่าวว่า นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดที่บุคคลเลือกปฏิบัติด้วยความพอใจในเวลาว่าง ผลที่ได้รับนอกจากความ สนุกสนานรื่นเริงแล้ว ที่สำคัญคือจะทำให้ผู้ทำกิจกรรมเกิดความผ่อนคลายทั้งกายและใจ กิจกรรม นันทนาการต้องไม่ใช่กิจกรรมที่ผู้ปฏิบัติยึดถือเป็นอาชีพ

สำนักนันทนาการ กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) กล่าวว่า นันทนาการ (Recreation) หมายถึง กิจกรรมที่กระทำในยามว่างจากภารกิจประจำ ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมกระทำด้วยความสมัครใจและมีความพอใจ โดยกิจกรรมนั้นไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม กฎหมายบ้านเมือง ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจที่ดีก่อให้เกิดการพัฒนาหรือความเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

กำโชค เผือกสุวรรณ (2559) กล่าวว่า นันทนาการ (Recreation) เป็นการเน้นระบบกิจกรรมที่มีกระบวนการในการจัดดำเนินการให้แก่บุคคลได้พัฒนาคุณภาพชีวิต โดยสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันในหมู่สมาชิกตามความสนใจ และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงออกซึ่งความพึงพอใจตามความต้องการ ทำให้เสริมสร้างความเจริญงอกงามในจิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ร่างกาย อาศัยกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสื่อกลางที่นำไปสู่เป้าหมาย

สุนทรตรี นิมเนติพันธ์ (2563) ได้กล่าวไว้ว่า นันทนาการสำหรับเยาวชน หมายถึง กระบวนการพัฒนาเยาวชนทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่เพิ่มพูนประสบการณ์เดิม สร้างการมีส่วนร่วมเป็นการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ ก่อเกิดสัมพันธภาพที่ดี

จากการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า กิจกรรมนันทนาการ คือ กิจกรรมที่กระทำในเวลาว่างด้วยความสมัครใจ โดยกิจกรรมนั้นไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และกฎหมายบ้านเมือง ก่อให้เกิดความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน และการพัฒนาหรือความเจริญงอกงามทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต

4.2 ความสำคัญของกิจกรรมนันทนาการ

ประชากรของชาติใดมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดีย่อมเป็นที่พึงประสงค์ของประเทศชาตินั้น เพราะประชาชนมีคุณภาพ หากประชาชนมีคุณภาพก็เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ กิจกรรมนันทนาการสามารถพัฒนาให้ประชากรมีคุณค่าขึ้นได้ ดังนั้น นันทนาการจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อทุกชีวิตมนุษย์ ต่อบุคคล ชุมชน และประเทศชาติ อันจะนำมาซึ่งความสุข ความพอใจ ร่าเริง และก่อให้เกิดความมานะพยายาม ที่จะแสวงหาสรรพสิ่งมาแก่ชีวิต (กำโชค เผือกสุวรรณ, 2559; เกมกาญจน์ อุบลฉาย, 2557) เอนก หงษ์ทองคำ (2542) กล่าวถึง ความสำคัญของนันทนาการ ไว้ดังนี้

1. บุคคล นันทนาการมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตนันทนาการถือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันทีนอกเหนือจากการทำงานและกิจวัตรประจำวันและคนเราต้องการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อน และคลายความตึงเครียดทางกาย อารมณ์เพื่อความพึงพอใจและเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับชีวิตในอนาคตต่อไป สรุปความจำเป็นของนันทนาการที่มีต่อบุคคลไว้ 4 ประเภท คือ

1.1 บุคคลแต่ละคนมีสิทธิ์ใช้เวลาว่างของตนเข้าร่วมในกิจกรรมนันทนาการเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง ในฐานะที่เขาเป็นสมาชิกคนหนึ่งของชุมชน ท้องถิ่น จังหวัด และประเทศชาติ ประโยชน์จากกิจกรรมนันทนาการที่ได้เลือกสรรเข้าร่วมนั้นต้องให้ได้ผลทางด้านจิตใจอารมณ์ สังคม และทางร่างกายเป็นอย่างดีด้วย นันทนาการที่เขาเลือกจะต้องรักษาไว้ ซึ่งขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชน และท้องถิ่นนั้น ๆ

1.2 บุคคลมีความรับผิดชอบตามกฎหมาย ในอันที่จะสนับสนุนนันทนาการโดยการเสียภาษีให้แก่รัฐบาล หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล กล่าวคือ กระทรวง ทบวง กรม กอง เทศบาล และท้องถิ่น ซึ่งเป็นฝ่ายจัดให้มีสถานที่ เครื่องอำนวยความสะดวก และการบริการนันทนาการให้แก่ประชาชน

1.3 บุคคลย่อมมีความรับผิดชอบในทางจิตใจหรือทางศีลธรรมในอันที่จะให้การสนับสนุนและความช่วยเหลือต่าง ๆ โดยผ่านทางองค์การอาสาสมัครทั้งหลายอันเป็นมูลฐานของการนันทนาการในประเทศของเรา ความรับผิดชอบดังกล่าวนี้ย่อมมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าความรับผิดชอบตามกฎหมาย ในอันที่จะช่วยจรรโลงนันทนาการของรัฐเพื่อประชาชน

1.4 บุคคลแต่ละคนย่อมมีความรับผิดชอบที่จะอุทิศเวลาว่างของตนเอง เพื่อให้บริการต่อชุมชน และการเข้าร่วมลักษณะนี้ เขาย่อมได้ความพึงพอใจหรือความสุขใจ ซึ่งเป็นรากฐานของนันทนาการอยู่ในตัวเป็นเครื่องตอบแทน เพราะบุคคลที่รักและชอบอุทิศเวลาว่างของตนเพื่อช่วยเหลือบริการแก่ชุมชนที่จะทำ เมื่อเขาได้กระทำแล้วจะทำให้มีความสุข มีความพอใจก็นับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการของเขาที่มีความรับผิดชอบที่ต้องทำในฐานะเป็นบุคคลในสังคมเสรีประชาธิปไตย ทั้งนี้รวมถึงผู้บริการอาสาสมัครทุกชนิดที่จะบริการต่อนันทนาการ

2. ครอบครัว กล่าวคือ ครอบครัวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และกิจกรรมนันทนาการเป็นกระบวนการที่เสริมสร้างให้รู้บทบาท หน้าที่ และรู้จักหลักการจัดการให้เหมาะสมในโอกาสและสถานที่ การปฏิบัติกิจกรรมนันทนาการในครอบครัว ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัวให้มีความใกล้ชิด เข้าใจ มีความรักและผูกพันต่อกันมากยิ่งขึ้น

3. ชุมชนและสังคม โดยธรรมชาติมนุษย์เราจะอยู่กันเป็นกลุ่มเป็นพวกซึ่งมีความเป็นมาตั้งแต่สมัยโบราณ ดูจากการอพยพต่าง ๆ จะมาอยู่รวมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน และมีความสามัคคีซึ่งกันและกัน จนสืบทอดมาถึงทุกวันนี้ ปัจจุบันคนเราจะอยู่ร่วมกันด้วยการตั้งเป็นสมาคมหรือสโมสรเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะกิจกรรมนันทนาการจะเป็นเครื่องมือและเป็นสื่อช่วยสร้างความสัมพันธ์ให้กับสมาชิกได้รับความสนุกสนาน มีความสุขตามความต้องการ มีความเข้าใจ ความรัก และความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ดีต่อกัน ดังนั้น สมาคม สโมสร ชุมชน องค์กร ศูนย์การค้า และโรงงานต่าง ๆ จึงควรมีสุนัขกลางในหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อให้สมาชิกได้ใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนด้วยกิจกรรมนันทนาการ การที่สมาชิกใน

สังคมเดียวกันมีกิจกรรมร่วมกันย่อมจะเกิดผลดีต่อชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ นอกจากนั้นยังเป็นการช่วยลดปัญหาอาชญากรรม ลักขโมย ยาเสพติด อบายมุขที่จะเกิดขึ้นในชุมชนและสังคมได้

4. ประเทศชาติ ความมั่นคงของประเทศชาติมีองค์ประกอบหลายด้าน คือ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม การทหาร ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากประชาชน หากประชาชนมีสุขภาพดี มีจิตใจดี รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ปราศจากโรค มีการศึกษาดี รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ย่อมเป็นกำลังหลักและสร้างความมั่นคงให้ประเทศชาติ

5. นานาชาติ ชุมชนนานาชาติเกิดจากการที่พัฒนาแล้วจากขบวนการพัฒนาบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ย่อมรู้หน้าที่บทบาทและเข้าใจในสัมพันธ์ภาพของมนุษยชาติ หลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งการประทะกันอย่างรุนแรง ใช้การเจรจา ประนีประนอมด้วยเหตุผลไม่ดูถูกกดขี่ ข่มเหงกันในเรื่องเชื้อชาติ ระบบการปกครอง และการที่ประชาชาติได้มีกิจกรรมร่วมกัน เช่น กีฬา โอลิมปิก กีฬาภาคพื้นทวีป กีฬานานาชาติ กีฬาสมัครเล่น รวมถึงการแลกเปลี่ยนกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ สร้างความเข้าใจ ความรักสมานฉันท์ให้ดียิ่งขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมพอจะสรุปได้ว่า กิจกรรมนันทนาการมีความสำคัญต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และนานาชาติ ช่วยในการผ่อนคลายความตึงเครียดทางกาย อารมณ์ และเสริมสร้าง พัฒนาให้บุคคลรู้จักหน้าที่ บทบาท มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และได้สร้างสัมพันธ์ร่วมกัน ตลอดจนสามารถลดปัญหาในสังคมได้อีกด้วย

4.3 ประโยชน์และคุณค่าของกิจกรรมนันทนาการ

Weiskopf (1975) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของนันทนาการแยกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย สุขภาพกายและสุขภาพจิต ดังนี้

1.1 สุขภาพทางกาย กิจกรรมนันทนาการประเภทเกมและกีฬาจะช่วยส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย ทำให้ร่างกายได้พัฒนาทุกส่วน ทำให้มีสุขภาพแข็งแรงขึ้น หากร่างกายของมนุษย์ไม่มีการเคลื่อนไหวหรือการออกกำลังกายก็จะทำให้ทรุดโทรม และเจ็บป่วยได้ง่าย ซึ่งการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเอื้ออำนวยให้คนได้ออกกำลังกายน้อยลงเพราะมีความทุ่นแรงช่วย จึงควรหาเวลาว่างหลังจากเลิกงานหรือวันหยุดเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ

1.2 สุขภาพจิต การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการจะช่วยให้คนที่ทำงานหนักได้มีโอกาสผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ เป็นทางระบายออกของอารมณ์ที่ตืออย่างหนึ่ง ซึ่งมีผลส่งเสริมของสุขภาพจิตได้เป็นอย่างดี

2. ด้านมนุษยสัมพันธ์ นันทนาการเปิดโอกาสให้บุคคลที่เข้าร่วมมีการทำงานความรับผิดชอบร่วมกัน และส่งเสริมความรักใคร่อบอุ่นและมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มคนภายในครอบครัว กิจกรรม

นันทนาการจะเป็นสื่อกลางในการแสดงออกซึ่งความร่วมมือกันในยามว่างของคนในครอบครัวมากขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้ทัศนคติต่อมนุษยสัมพันธ์พัฒนาไปในทางที่ดี มีการยอมรับและเข้าใจสิทธิของผู้อื่น

3. ด้านการพัฒนาพลเมืองดี นันทนาการมีส่วนช่วยให้ชุมชนเกิดความเป็นปึกแผ่น ไม่แบ่งชนชั้นทั้งทางด้านสิทธิ ศาสนา เศรษฐกิจหรือความคิดต่าง ๆ สามารถสร้างขวัญของสมาชิกในชุมชน และยังมีส่วนช่วยป้องกันปัญหาอาชญากรรมรวมถึงความประพฤติพาลเกรของเด็กและเยาวชนได้

4. ด้านการพัฒนาตนเอง กิจกรรมนันทนาการช่วยพัฒนาและส่งเสริมให้บุคคลเกิดความคิดสร้างสรรค์และสุนทรียภาพ มีส่วนทำให้มนุษย์สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ขึ้นมา เนื่องจากใช้ความสามารถของตนเองทำให้เกิดการพัฒนาทักษะที่มีซ่อนอยู่ในตัว

สำนักนันทนาการ กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) ได้กล่าวว่า นันทนาการมีคุณค่าหลากหลาย ดังนี้

1. กิจกรรมนันทนาการช่วยพัฒนาอารมณ์ เป็นกระบวนการเสริมสร้างและพัฒนาอารมณ์ของบุคคลและชุมชน ก่อให้เกิดความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน โดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสื่อกลางในช่วงเวลาว่างหรือเวลาอิสระ การเข้าร่วมกิจกรรมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ

2. กิจกรรมนันทนาการช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เพราะความหลากหลายกิจกรรม เช่น การท่องเที่ยว ทัศนศึกษา การเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ในสถานที่และทรัพยากรการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับการประสบการณ์ และพื้นฐานเดิมของบุคคลและชุมชน

3. กิจกรรมนันทนาการช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์และสร้างเสริมประสบการณ์ ซึ่งกิจกรรมบางอย่างนั้นอาจจะเคยเข้าร่วมมาแล้ว แต่ผู้เข้าร่วมอยากสร้างความประทับใจหรือความทรงจำเดิม

4. กิจกรรมนันทนาการช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม รู้จักสิทธิและหน้าที่ตลอดจนความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นในฐานะองค์กรของสังคม เป็นการมีส่วนร่วมของบุคคลและชุมชนฝึกให้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนด้วยความสนใจและสมัครใจ

5. กิจกรรมนันทนาการช่วยส่งเสริมการแสดงออก กิจกรรมหลายประเภทเป็นการส่งเสริมให้บุคคลได้กล้าแสดงออกทางความรู้สึกนึกคิด การสร้างสรรค์ การระบายอารมณ์ การเรียนแบบสถานการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ทำให้สามารถเรียนรู้และรู้จักตนเองมากขึ้นสร้างความมั่นใจ ความเข้าใจและการควบคุมตนเอง

6. กิจกรรมนันทนาการช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิต เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสามารถของบุคคลสุขภาพและสมรรถภาพทางกาย และจิตใจ ความสมดุลทางกายและจิตให้เกิดความสุขสิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมทุกเพศและวัย และกลุ่มประชากรทุกกลุ่มด้วย

7. กิจกรรมนันทนาการช่วยส่งเสริมความเป็นมนุษยชาติ ส่งเสริมพฤติกรรม และพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคลทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจของคนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ตามความสนใจและความต้องการของบุคคล

8. กิจกรรมนันทนาการช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี เป็นการให้การศึกษาแก่เยาวชนในด้านการช่วยเหลือตนเองให้รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยและสามารถปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มและสังคมได้ เป็นการพัฒนาบทบาทของการเป็นพลเมืองดี ไม่เห็นแก่ตัวช่วยเหลือสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ ส่งผลให้สังคมอบอุ่น และเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต

กำโชค เผือกสุวรรณ (2559) กล่าวถึง ประโยชน์ของนันทนาการไว้ว่า

1. ทำให้บุคคลมีความสุขสนุกสนาน มีความสุขในชีวิต และช่วยให้คนรู้จักใช้เวลาว่าง (Leisure Time) ให้เกิดประโยชน์

2. ทำให้บุคคลมีสุขภาพจิตดี ในปัจจุบันปัญหาสังคมมีมาก มีความวิตกกังวลในเรื่องต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นหนทางนำไปสู่โรคจิตอย่างง่ายตาย คนที่ประกอบกิจกรรมนันทนาการจะช่วยทำให้มีสุขภาพจิตดีขึ้น แจ่มใส ปราศจากกังวลใด ๆ ปัญหาโรคจิตก็หมดไป

3. สามารถลดปัญหาสังคมด้านอาชญากรรมและความประพฤติกกรรมเกเรของเยาวชนได้ ปัจจุบันปัญหาเยาวชนกำลังมีมาก ส่วนใหญ่ประพฤติดันในทางก่ออาชญากรรมทะเลาะวิวาทเรื่องชู้สาว หนีโรงเรียน เสพติดยา เกิดความไม่สงบสุขในสังคม ทั้งนี้สาเหตุที่เกิด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอันหนึ่งก็คือ การไม่รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการประกอบกิจกรรม ทางนันทนาการ จากทฤษฎีการเล่นนั้นทราบได้ว่า เด็กชอบการออกกำลังกาย ชอบแสดงออก ชอบเล่นเกม ดังนั้นเราจึงควรจัดบริการกิจกรรมนันทนาการให้เขาได้แสดงออกในทางที่ถูกก็จะเป็นคุณค่าแก่ตัวเองและสังคม

4. สามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ประชาชนที่รู้จักบำรุงรักษาสุขภาพใช้เวลาว่างในทางที่ถูก ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่สังคม ไม่เห็นแก่ตัวและหมุ่คณะ มีน้ำใจจัดการให้บริการอาสาสมัครช่วยเหลือสังคม เช่น เป็นผู้นำอาสาสมัครอื่นแสดงถึงการเป็นพลเมืองดี อันสืบเนื่องมาจากการเข้าร่วมในกิจกรรมนันทนาการทั้งสิ้น

5. ทำการฟื้นฟูอาการคนไข้ซึ่งกำลังจะหายไข้ กิจกรรมมีส่วนช่วยให้คนไข้หายเร็วยิ่งขึ้น การฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ และจะมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงเป็นปกติ

6. เป็นเครื่องมือสร้างมนุษยสัมพันธ์ในองค์กร สมาชิกในองค์กรสนิทสนมสามัคคีกันเพิ่มขึ้น เพราะกิจกรรมนันทนาการเป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นทีม ๆ สนุกสนานร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันทำให้สังคมมีความสุข

7. ทำให้รู้จักสงวนทรัพยากรตามธรรมชาติ เพราะถือว่าทรัพยากรตามธรรมชาติ สร้างความสวยงาม ดูแล้วเจริญใจดี กิจกรรมนันทนาการจิตอาสาเป็นประเภทหนึ่งที่ช่วยกันบำรุงรักษาพัฒนา

ทรัพยากรธรรมชาติ จึงควรจัดสร้างสวนสาธารณะและวนอุทยานให้มีเพิ่มขึ้น และต้องคอยควบคุมดูแลให้ดี นับว่าเป็นวิธีหนึ่งที่จะรักษาป่าไม้ไว้เพื่อความสวยงามไม่ถูกทำลายเสีย

ถ้าหากบุคคลมีแต่ตระหนักถึงการทำงานตลอดทั้งวัน ไม่พักผ่อนบ้างเลย ชีวิตเหมือนไม่มีค่า และหากความสุขไม่ได้เลย ซึ่งมนุษย์ทุกคนโดยธรรมชาติแล้วต้องการแสวงหาเวลาว่างให้ได้ในแต่ละวันเพื่อชดเชย เพื่อปรับความสมดุลของการดำรงชีวิต เพียงเล็กน้อยก็เป็นความสุขแล้ว จริงอยู่ต่อคำที่ว่า “งาน คือ เงิน” เรามีเงินซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้ ซื้อรถยนต์ ซื้อบ้านสวย ๆ แต่เราไม่สามารถจะซื้อความกังวลใจให้หายได้ เช่น เราเป็นโรคกังวลใจนอนไม่หลับ เนื่องจากคิดมากในภารกิจบางอย่าง เราก็ไม่อาจจะใช้อำนาจเงินทำให้หายกังวลใจได้ แต่เราสามารถผ่อนคลายอารมณ์นั้นด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ นันทนาการเปรียบเสมือนเครื่องดนตรี มีความไพเราะในตัว เป็นไปตามธรรมชาติ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มีประโยชน์โดยตรงสำหรับแต่ละคน เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความเจริญงอกงามให้แก่ร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาโดยแท้จริง

คณิต เขียววิชัย (2563) กล่าวถึง ประโยชน์ของกิจกรรมนันทนาการไว้ว่า

1. กิจกรรมนันทนาการช่วยส่งเสริมทางด้านร่างกาย เป็นการเคลื่อนไหวทางร่างกาย ใช้แขนขา ร่างกายในการปฏิบัติกิจกรรมและทำให้กล้ามเนื้อมีความแข็งแรง มีความทนทาน ทำให้ร่างกายไม่เกิดการเจ็บป่วย ไม่บาดเจ็บ ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ การเจ็บป่วยทั้งหลาย

2. กิจกรรมนันทนาการเป็นกิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ทำให้สดชื่นขึ้นมาให้ และมีพลังในการทำงานต่อได้ ทำให้บุคคลได้สัมผัสกับสิ่งที่บุคคลต้องการ ซึ่งในภาวะการทำงานไม่สามารถทำได้เพราะมีตัวงานมาบังคับ แต่นันทนาการไม่มีการบังคับเกิดจากความสมัครใจ ทำด้วยความสบายใจ ปลอดภัยจากภาระทั้งหมด จึงเป็นการทำกิจกรรมในยามว่าง และทำให้เกิดความสุขทางใจ

3. กิจกรรมนันทนาการเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดทักษะทางสังคม บุคคลที่ทำกิจกรรมจะรับรู้ว่าจะสามารถปฏิบัติได้ในเวลาใด ปฏิบัติกับบุคคลอื่น ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพทางสังคม

4. กิจกรรมนันทนาการทุกประเภท เป็นกิจกรรมที่ทำให้บุคคลได้เกิดการคิด การวิเคราะห์ และเกิดประสบการณ์ใหม่ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติได้เกิดการพัฒนาทางด้านปัญญา สามารถคิดวิเคราะห์สังเคราะห์จากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ

5. กิจกรรมนันทนาการช่วยส่งเสริมให้บุคคลรักสิ่งแวดล้อม มีความสะอาดสะอ้าน ปลอดภัย เป็นสุขภาวะที่ดี เมื่อบุคคลได้สัมผัสกับธรรมชาติก็จะช่วยให้บุคคลตระหนัก และรักในสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า กิจกรรมนันทนาการ มีประโยชน์และคุณค่าหลากหลายด้าน อาทิ ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ กิจกรรมนันทนาการช่วยพัฒนาอารมณ์สุขทำให้สุขภาพจิตดี ปราศจากความกังวล การฟื้นฟูอาการคนไข้ จนเกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตที่ดี ด้านมนุษยสัมพันธ์ กิจกรรมนันทนาการเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลกล้าแสดงออกและมีส่วนร่วมในปฏิบัติกิจกรรม

ร่วมกัน จนเกิดการปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากขึ้น ด้านการพัฒนาพลเมืองดี กิจกรรมนันทนาการ เป็นส่วนในการส่งเสริมให้บุคคลรู้จักสิทธิ บทบาท หน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบ เคารพระเบียบวินัยของสังคม และช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้ ด้านการพัฒนาตนเองกิจกรรมนันทนาการก่อให้เกิดประสบการณ์ ตลอดจนเพิ่มพูนประสบการณ์ และช่วยให้บุคคลพัฒนาความสามารถส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสุนทรียภาพ ตลอดจนเกิดการพัฒนาทางด้านปัญญา และด้านสิ่งแวดล้อมที่ช่วยให้บุคคลได้สัมผัสกับธรรมชาติ เกิดความตระหนักและรักในสิ่งแวดล้อม

4.4 ประเภทของกิจกรรมนันทนาการ

สำนักนันทนาการ กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) ได้กำหนดประเภทกิจกรรมนันทนาการออกเป็น 11 ประเภท คือ

1. ศิลปหัตถกรรม เป็นกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถพิเศษ ความละเอียดอ่อน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เช่น การฝีมือ การปั้น การวาดเขียน การแกะสลัก การจักสาน งานไม้
2. เกมและกีฬา เป็นกิจกรรมที่แสดงออกทางกายที่ต้องใช้ทักษะความสามารถทางกาย ทางด้านสมรรถภาพทางร่างกาย เพื่อมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี เช่น เกม กีฬา เกมเบ็ดเตล็ด การละเล่นพื้นเมือง
3. การเต้นรำ เป็นกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถความสวยงามและเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อส่งเสริมมนุษย์สัมพันธ์ทางสังคม เช่น การลีลาศ นาฏศิลป์ต่าง ๆ
4. การละคร เป็นกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถและสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของสังคม เช่น ละครพื้นเมือง ละครร้อง ละครรำ ละครทางวรรณคดี โขน หนังตะลุง หุ่นกระบอก
5. งานอดิเรก เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะพิเศษ ความสามารถเฉพาะ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อาจเป็นประเภทเก็บสะสมวัสดุสิ่งของ เช่น รูปภาพ เหรียญ แสตมป์ หรือการปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์
6. การดนตรีและการร้องเพลง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกถึงความสามารถเฉพาะ อย่าง ความถนัดเฉพาะ เช่น ดนตรีสากล ดนตรีพื้นบ้าน
7. กิจกรรมกลางแจ้ง/ นอกเมือง กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตธรรมชาติ เช่น การเที่ยวชมสวนสาธารณะ การป็นเขา การเดินป่า การจัดค่ายพักแรม
8. วรรณกรรม (อ่าน พุด เขียน) เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง เช่น การโต้วาที การปาฐกถา การเขียนบทความ
9. กิจกรรมทางสังคม เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมมนุษย์สัมพันธ์ การเข้ากลุ่ม ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจอันดี สร้างมิตรภาพในสังคม เช่น งานเลี้ยงสังสรรค์ งานกีฬาหมู่บ้าน

10. กิจกรรมพิเศษตามเทศกาลต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในโอกาสเทศกาลพิเศษเปิดโอกาสให้ชุมชนได้รวมกันเพื่อทำประโยชน์หรือเพื่อประเพณีหรือกิจกรรมทางศาสนา เช่น งานวันเข้าพรรษา

11. การบริการอาสาสมัคร เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เป็นการบริการต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ ช่วยเหลือบริการสังคมไม่หวังผลตอบแทน เช่น การบริจาคโลหิต การทำความสะอาดวัด

สมบัติ กาญจนกิจ (2554) ได้แบ่งกิจกรรมนันทนาการออกเป็น 15 ประเภท

1. กิจกรรมนันทนาการประเภทศิลปหัตถกรรม
2. กิจกรรมนันทนาการประเภทเกมกีฬา
3. กิจกรรมนันทนาการการเดินรำ
4. กิจกรรมนันทนาการท่องเที่ยว ทัศนศึกษา
5. กิจกรรมนันทนาการพัฒนาจิตใจและความสงบสุข
6. กิจกรรมนันทนาการการละคร
7. กิจกรรมนันทนาการงานอดิเรก
8. กิจกรรมนันทนาการการดนตรีและร้องเพลง
9. กิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง
10. กิจกรรมนันทนาการทางสังคม
11. กิจกรรมนันทนาการพิเศษ
12. กิจกรรมนันทนาการการอ่าน พูด เขียน
13. กิจกรรมนันทนาการการบริการอาสาสมัคร
14. กิจกรรมนันทนาการการพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพ
15. กิจกรรมนันทนาการกลุ่มสัมพันธ์และมนุษย์สัมพันธ์

จำแนกประเภทกิจกรรมนันทนาการไว้ ดังนี้

1. ความบันเทิงพื้นฐาน (Basic Entertainment) เช่น คอนเสิร์ต วิทยุ กีฬามีผู้ชม การเล่าเรื่อง การจัดนิทรรศการ ภาพยนตร์ โรงละคร อินเทอร์เน็ต การประชุม เป็นต้น

2. กิจกรรมพัฒนาจิตใจและการรับรู้ตนเอง (Mental Activity, Self-Awareness) เช่น ชั้นเรียนวิชาการ สัมมนาบทเรียนกลุ่ม การพัฒนาส่วนบุคคล ชั้นเรียนสำหรับการพัฒนาทักษะการทำสมาธิ ไทเก๊ก เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ การเขียน/ อ่าน โยคะ การตั้งถิ่นฐานทางประวัติศาสตร์ การประชุม ฟังเพลง ดูพระอาทิตย์ขึ้น/ พระอาทิตย์ตก นวดห้องซาวน่าและห้องอบไอน้ำ เป็นต้น

3. กีฬาและการออกกำลังกาย (Sport and Exercise) เช่น กายกรรม มวย การยิงธนู การพายเรือแคนู แข่งรถ แบดมินตัน กีฬาเบสบอล การดำน้ำ บาสเกตบอล ขี่จักรยาน ฟุตบอล ฮอกกี้

โบว์ลิ่ง จานร่อน กอล์ฟ รักบี้ ล่องเรือด้วยเรือใบ แชนด์บอล สเกตบอร์ด ฮอกกี้ น้ำแข็ง เล่นสกีหิมะ วิ่ง อเมริกันฟุตบอล ยูโด ซอฟท์บอล คาราเต้ ปิงปอง ปั่นจักรยานเสือภูเขา วอลเลย์บอล ลูกบอลน้ำ พาราเซล สกีน้ำ การขี่จักรยาน โปโล การยกน้ำหนัก ล่องแก่ง มวยปล้ำ การเล่นเรือสำราญ เล่นสกี กับสโนว์บอร์ด กระโดดด้วยร่มชูชีพ บันจี้จัมพ์ เป็นต้น

4. เพลง (Music) เช่น เข้าร่วมคอนเสิร์ต ร้องเพลงคอร์ด เข้าร่วมโรงเรียนดนตรี ร้องเพลงในกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ ไปไนต์คลับฟังเพลง เข้าร่วมชมมิวสิกวิดีโอเล่นเครื่องดนตรี (กับเพื่อน) การแต่งเพลง ร้องเพลงเดี่ยว กลุ่มดนตรีชั้นนำ ผิวปาก เป็นต้น

5. ศิลปะ (Art) เช่น มีส่วนร่วมในงานศิลปะ งานศิลปะแก้ว อักษรวิจิตร ศิลปะ น้ำแข็ง เครื่องเคลือบดินเผา งานศิลปะโลหะ ออกแบบ ศิลปะโมซายิก เทคนิคการวาดภาพภาพเขียนสีน้ำมัน ศิลปะ การพับกระดาษ ประติมากรรมศิลปะ ศิลปะการถ่ายภาพ สีน้ำ ราง งานไม้แกะสลัก ศิลปะหินอ่อน งานศิลปะกระจกสี เป็นต้น

6. เต้นรำ (Dance) เช่น เต้นแอโรบิก เต้นดิสโก้ ระบายปลายเท้า การเต้นรำพื้นบ้าน เต้นรำในห้องโถง แจ๊สแดนซ์ เต้นแบบตะวันออก การเต้นรำสมัยใหม่ การเต้นรำแบบไอริช การเต้นรำแบบสแควร์ซีอี เต้นรำละติน เป็นต้น

7. งานอดิเรก (Hobbies) เช่น การสะสมของเก่า การจัดการกับศิลปะสักหลาด การปรุงอาหาร การจัดดอกไม้ แต่งหน้าเค้ก การทำเครื่องประดับ การผลิตเทียน การเล่นว้าว ทำการ์ด ทอผ้า การช่างไม้ งานฝีมือ เครื่องหนัง การออกแบบผ้า งานหัตถกรรมโลหะ การสร้างแบบจำลอง ถักกระดาษอาร์ต ทำกระดาษมาเซ่ ภาพวาดผ้า ดูแลสัตว์เลี้ยง เป็นต้น

8. การเล่น/ วิดีโอเกมส์ (Play/ Video Games) เช่น เกมบนโต๊ะสำหรับผู้ใหญ่ เกมละคร เกมศิลปะเกมโต๊ะ (หมากรุก) การ์ดเกม เกมคอมพิวเตอร์ เกมจินตนาการ จิกซอร์ เกมสะกดคำ เกมสารสนเทศ เกมเป้าหมาย เกมหน่วยความจำ เกมทีม เป็นต้น

9. กิจกรรมสังคม (Social Activity) เช่น ชมรมศิลปะ เข้าร่วมชมรมระหว่างประเทศ สโมสร กีฬา มีส่วนร่วมในการประชุม มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลางแจ้ง เข้าร่วมชมรมการต่อสู้ เข้าร่วมคลับในเมือง เข้าร่วมในองค์กรวิชาชีพ เข้าร่วมชมรมที่เกี่ยวข้องกับงานหัตถกรรม มีส่วนร่วมในกลุ่มศาสนา เข้าร่วมชมรมวัฒนธรรม มีส่วนร่วมในการร้องประสานเสียง เข้าร่วมชมรมทางสังคม เข้าร่วมชมรมละคร เข้าร่วมชมรมลูกเสือ มีส่วนร่วมในกลุ่มการศึกษา มีส่วนร่วมในการประชุมครอบครัว เยี่ยมเพื่อน เข้าร่วมชมรมกีฬาทางน้ำ เข้าร่วมชมรมเกม เข้าร่วมชมรมกีฬาฤดูหนาว มีส่วนร่วมในกลุ่มสำหรับผู้ใหญ่ มีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชน เข้าร่วมชมรมงานอดิเรก เป็นต้น

10. การให้ความช่วยเหลือ (Human Service) เช่น ให้ความช่วยเหลือคนพิการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ ให้ความช่วยเหลือคนไร้บ้าน/ กลุ่มมนุษย์ ให้ความช่วยเหลือผู้ป่วย/ กลุ่มนานาชาติ/

กลุ่มที่มีเป้าหมายที่แน่นอน/ กลุ่มประเทศวิทยาศาสตร์ การป้องกันและสิ่งแวดล้อม กลุ่มสนับสนุนระหว่างบุคคล/ กลุ่มการศึกษา/ กลุ่มคุ้มครองสมาคมให้ทุน เป็นต้น

11. กิจกรรมธรรมชาติ/ นันทนาการกลางแจ้ง (Nature Activities/ Open Air Recreation) เช่น เดินเพื่อสำรวจสัตว์ เดินในเวลากลางวัน ปิกนิก สำรวจนก เดินใกล้แม่น้ำ แคมป์ไฟ ตกปลา งานสวน การสำรวจถ้ำ ติดตามร่องรอยของสัตว์ ปีนเขา การล่าสัตว์ เดินชมธรรมชาติ การค้นพบถ้ำไดโนเสาร์ การเรียนรู้ในธรรมชาติ ขับมอเตอร์ไซด์ป็นขึ้นไปบนต้นไม้ เพนท์บอล เป็นต้น

ดังนั้น สรุปได้ว่ากิจกรรมนันทนาการ มีหลากหลายมากมายแล้วแต่ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลที่จะแสดงทำเพื่อให้ตนเองผ่อนคลาย กิจกรรมนันทนาการก่อให้เกิดประสบการณ์ อีกทั้งยังเพิ่มพูนประสบการณ์ และช่วยให้บุคคลพัฒนาความสามารถส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และยังเสริมสร้างทางด้านสติปัญญา

5. การพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานจะถูกพัฒนาให้ตรงกันกับความเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมกับนานาชาติผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและดำรงชีวิตอย่างสร้างสรรค์ในประชาคมโลก ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น โดยวางรากฐานตามแนวคิดอย่างมีเหตุและผล เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยสามารถแก้ปัญหาและสร้างสิ่งประดิษฐ์ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อกรดำรงชีวิตของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

5.1 หลักสูตรในการพัฒนาผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดเน้นที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ โดยกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

5.2 การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ การที่ผู้เรียนจะมีคุณภาพและบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ ครูผู้สอนต้องวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เช่น กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง และกระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องให้ความสำคัญกับการใช้สื่อ การพัฒนาสื่อ การใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการวัดผลประเมินผลอย่างหลากหลาย เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

5.3 การจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียน

หลักการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียนมีดังนี้

5.3.1. หลักการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรสู่การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมาย ครูผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญและสรรหากระบวนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ นำพาให้ผู้เรียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง และมุ่งเน้นความรู้คู่คุณธรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความหลากหลาย ทันสมัย เหมาะสมกับวัย

ของผู้เรียน ธรรมชาติของวิชาให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหรือเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ตามความสนใจ ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ทั้งนี้ ได้ให้หลักการที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ดังนี้

5.3.1.1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.3.1.2 การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

5.3.1.3 การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง

5.3.1.4 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม

5.3.2 บทบาทครูผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้

5.3.2.1 บทบาทครูผู้สอน ต้องสำรวจประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน และบูรณาการและถ่ายโยงความรู้ ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์และสามารถแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้

5.3.2.2 บทบาทของผู้เรียน ต้องกำหนดเป้าหมาย วางแผนและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองให้บรรลุตามเป้าหมาย และแสวงหาและเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต และลงมือปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนและครู และประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุปคือ การจัดการเรียนรู้ คือการออกแบบ กระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาตามที่คาดหวัง โดยเอาแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ รวมไปถึงวิธีการถ่ายทอดเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ ไปสู่ผู้เรียนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

6. บริบทพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับประวัติเมืองเชียงใหม่ (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2566) พบว่า เมืองเชียงใหม่มีชื่อที่ปรากฏในตำนานว่า “นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่” เป็นราชธานีของอาณาจักรล้านนาไทยมาตั้งแต่พระยามังรายได้ทรงสร้างขึ้น เมื่อ พ.ศ. 1839 ซึ่งมีอายุครบ 710 ปี ในปี พ.ศ. 2549 และเมืองเชียงใหม่ได้มีวิวัฒนาการ สืบเนื่องกันมาในประวัติศาสตร์ตลอดมา เชียงใหม่มีฐานะเป็นนครหลวงอิสระ ปกครองโดยกษัตริย์ราชวงศ์มังราย ประมาณ 261 ปี (ระหว่าง พ.ศ. 1839-2100) ในปี พ.ศ. 2101 เชียงใหม่ได้เสียเอกราชให้แก่กษัตริย์พม่าชื่อบุเรงนอง และได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่านานร่วมสองร้อยปี จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงช่วยเหลือล้านนาไทยภายใต้การนำของพระยาภาวดีและพระยาจำบ้านในการทำสงครามขับไล่พม่าออกไปจากเชียงใหม่และเมืองเชียงแสน

ได้สำเร็จ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชสถาปนาพระยาภาววิละเป็นเจ้าเมืองเชียงใหม่ ในฐานะเมืองประเทศราชของกรุงเทพมหานคร และมีเชื้อสายของพระยาภาววิละ ซึ่งเรียกว่าตระกูลเจ้าเจ็ดตน ปกครองเมืองเชียงใหม่ เมืองลำพูนและลำปางสืบต่อมาจนกระทั่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ได้โปรดให้ปฏิรูปการปกครอง หัวเมืองประเทศราช ได้ยกเลิกการมีเมืองประเทศราชในภาคเหนือ จัดตั้งการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล เรียกว่ามณฑลพายัพ และเมื่อปี พ.ศ. 2476 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ปรับปรุงการปกครองเป็นแบบจังหวัดเชียงใหม่จึงมีฐานะเป็นจังหวัดจนถึงปัจจุบัน

6.1 ขนาดพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของประเทศไทย เส้นรุ้งที่ 16 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,027 ฟุต (310 เมตร) ห่างจากกรุงเทพมหานคร 696 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 20,107.057 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12,566,910 ไร่ ใหญ่เป็นอันดับ 1 ของภาคเหนือ และใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศ จำแนกเป็นพื้นที่ป่าไม้ 69.92 % (8,787,656 ไร่) พื้นที่ทำการเกษตร 12.82 % (1,835,425 ไร่) พื้นที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ 17.26 % (2,167,971 ไร่) (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2566)

6.2 อาณาเขตติดต่อโดยรอบของเชียงใหม่

ทิศเหนือ รัฐฉานของสหภาพพม่า โดยมีดอยผิ่ปันน้ำของดอยคำ ดอยปกเกล้า ดอยหลักแตง ดอยถ้ำป่อง ดอยถั่วย ดอยผาวอก และดอยอ่างขางอันเป็นส่วนหนึ่งของทิวเขาแดนลาว เป็นเส้นกั้นอาณาเขต (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2566)

ทิศใต้ อำเภอสามเงา อำเภอแม่ระมาด และอำเภอท่าสองยาง (จังหวัดตาก) มีร่องน้ำแม่ตื่น และดอยผิ่ปันน้ำ ดอยเรียม ดอยหลวงเป็นเส้นกั้นอาณาเขต

ทิศตะวันออก อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอแม่สรวย อำเภอเวียงป่าเป้า (จังหวัดเชียงราย) อำเภอเมืองปาน อำเภอเมืองลำปาง (จังหวัดลำปาง) อำเภอบ้านธิ อำเภอเมืองลำพูน อำเภอป่าซาง อำเภอเวียงหนองล่อง อำเภอบ้านโฮ่ง และอำเภอลี้ (จังหวัดลำพูน) ส่วนที่ติดจังหวัดเชียงรายและลำปาง มีร่องน้ำลิกของแม่น้ำกก สันปันน้ำดอยซาง ดอยหลุมข้าว ดอยแม่วุ้นน้อย ดอยวังผา และดอยแม่โตเป็นเส้นกั้นอาณาเขต ส่วนที่ติดจังหวัดลำพูนมีดอยขุนห้วยหละ ดอยช้างสูง และร่องน้ำแม่ปิงเป็นเส้นกั้นอาณาเขต

ทิศตะวันตก อำเภอปาย อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย (จังหวัดแม่ฮ่องสอน) มีดอยผิ่ปันน้ำ ดอยกิวแดง ดอยแปรเมือง

ดอยแม่ยะ ดอยอังกฤษ ดอยแม่สุรินทร์ ดอยขุนยวม ดอยหลวง และร่องแม่ริด แม่ฮอย และ ดอยผีปันน้ำ ดอยขุนแม่ตื่นเป็นเส้นกั้นอาณาเขต

จังหวัดเชียงใหม่มีชายแดนติดต่อกับประเทศพม่าเพียงประเทศเดียว และมีพื้นที่ติดต่อใน 5 อำเภอ (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2566) ได้แก่

1. อำเภอแม่ฮอย 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่ฮอย ตำบลมะลิกา ตำบลแม่สาว ตำบลท่าตอน เมืองที่ติดต่อ คือ เมืองยอน รัฐฉาน
2. อำเภอฝาง 2 ตำบล ได้แก่ ตำบลม่อนปิ่น และตำบลแม่งอน เมืองที่ติดต่อ คือ บ้านโป่งป่าแหลม เมืองต่วน รัฐฉาน
3. อำเภอเชียงดาว 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลเมืองนา เมืองที่ติดต่อคือ บ้านน้ำยุม เมืองต่วน รัฐตองยี
4. อำเภอเวียงแหง 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลเปียงหลวง ตำบลเมืองแหง ตำบลแสนไห เมืองที่ติดต่อคือ บ้านบางใหม่สูง บ้านปางเสื่อเฒ่า บ้านกองเฮือบิน เมืองต่วน รัฐตองยี
5. อำเภอไชยปราการ 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลหนองบัว เมืองที่ติดต่อคือ บ้านโป่งป่าแหลม เมืองต่วน รัฐฉาน รวมระยะทางทั้งสิ้น 227 กิโลเมตร พื้นที่เขตแดนส่วนใหญ่เป็นป่าเขา ทำให้ไม่สามารถปักหลักเขตแดนได้อย่างชัดเจน จึงเกิดปัญหาเส้นเขตแดนระหว่างประเทศบ่อยครั้ง

6.3 ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเชียงใหม่

โดยทั่วไปมีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาและป่าละเมาะ มีที่ราบอยู่ตอนกลางตามสองฟากฝั่งแม่น้ำปิง มีภูเขาสูงที่สุดในประเทศไทย คือ “ดอยอินทนนท์” สูงประมาณ 2,575 เมตร อยู่ในเขตอำเภอจอมทอง นอกจากนี้ ยังมีดอยอื่น ๆ ที่มีความสูงรองลงมาอีกหลายแห่ง เช่น ดอยฟ้าห่มปก สูง 2,285 เมตร ดอยหลวงเชียงดาว สูง 2,170 เมตร และดอยสุเทพ สูง 1,601 เมตร

สภาพพื้นที่แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ พื้นที่ภูเขา ส่วนใหญ่อยู่ทางทิศเหนือและทิศตะวันตกของจังหวัด คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 80% ของพื้นที่จังหวัด เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพื้นที่ราบลุ่มน้ำและที่ราบเชิงเขา กระจายอยู่ทั่วไประหว่างหุบเขาทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้ อันได้แก่ ที่ราบลุ่มน้ำปิง ลุ่มน้ำฝาง และลุ่มน้ำแม่งัด เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมต่อการเกษตร (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2566)

6.4 ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดเชียงใหม่

เชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีสภาพอากาศค่อนข้างเย็นเกือบตลอดทั้งปี มีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 25.4 องศาเซลเซียส โดยมีค่าอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 31.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย

20.1 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,100-1,200 มิลลิเมตร (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2566)

สภาพภูมิอากาศจังหวัดเชียงใหม่อยู่ภายใต้อิทธิพลมรสุม 2 ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งภูมิอากาศออกได้เป็น 3 ฤดู ได้แก่

1. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนตุลาคม
2. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนไปจนถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์
3. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม

7. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในภาคเหนือ

แนวพระราชดำรินเกี่ยวกับการส่งเสริมชุมชนหรือการพัฒนาชนบทที่สำคัญ ๆ คือ การที่ทรงมุ่งช่วยเหลือพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเองได้ของคนในชนบทเป็นหลัก กิจกรรมและโครงการตามแนวพระราชดำรินที่ดำเนินการอยู่หลายพื้นที่ทั่วประเทศในปัจจุบันนั้นล้วนแล้วแต่มีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่การพึ่งตนเองได้ของราษฎรทั้งสิ้น ในการพัฒนาทั้งด้านอาชีพและส่งเสริมการเกษตร ให้เกษตรกรสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมั่นคงเป็นปึกแผ่นนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินการแนะนำสาธิตให้ประชาชนดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาทเป็นไปตามหลักการพัฒนาสังคมชุมชนอย่างแท้จริง กล่าวคือ ทรงมุ่งช่วยเหลือพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเองได้ของคนในชนบทเป็นหลัก ดังนั้น การที่ราษฎรในชนบทสามารถพึ่งตนเองได้มากยิ่งขึ้นนั้น สืบเนื่องจากแนวพระราชดำรินด้านการพัฒนาที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานแก่เกษตรกรทั้งหลายประการ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

วิธีการพัฒนา

1. ทรงยึดหลักที่ไม่ใช้วิธีการสั่งการให้เกษตรกรปฏิบัติตาม เพราะไม่อาจช่วยให้คนเหล่านั้นพึ่งตนเองได้ เนื่องจากการปฏิบัติงานโดยไม่ได้เกิดจากความพึงใจ ดังพระราชดำรินสความตอนหนึ่งว่า ดำริน คือ ความเห็นที่จะทำ ไม่ใช่คำสั่งแต่เป็นความเห็น มีทฤษฎีอะไรต้องบอกออกมา ฟังได้ฟังชอบใจก็เอาไปได้ ใครไม่ชอบก็ไม่ใช่ไร

2. ทรงเน้นให้พึ่งตนเองและช่วยเหลือตนเองเป็นหลักสำคัญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมักจะทรงทำหน้าที่กระตุ้นให้เกษตรกรทั้งหลายคิดหาช่องทางที่จะช่วยตนเอง พึ่งตนเองโดยไม่มีการบังคับการแสวงหาความร่วมมือจากภายนอกต้องกระทำเมื่อจำเป็นจริง ๆ ดังพระราชดำรินสความตอนหนึ่งที่ว่า คนทุกคน ไม่ว่าจะชาวกรุงหรือชาวชนบทไม่ควรมีการศึกษาหรือน้อยอย่างไร ย่อมมีจิตใจเป็นอิสระ มีความคิดเห็น มีความพอใจ เป็นของตนเอง ไม่ชอบการบังคับ นอกจากนั้นยังมีขนบธรรมเนียมมีแบบแผนเฉพาะเหล่ากันอีกด้วย

3. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) เป็นจุดหลักสำคัญในการพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ด้วยการดำเนินการเช่นนั้น จักช่วยให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุด

4. หลักสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการแนะนำประชาชนเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ ทรงใช้หลักประชาธิปไตยในการดำเนินการ เห็นได้ชัดเจนในทุกครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนประชาชนและเกษตรกรร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น หากเจ้าหน้าที่ ทักท้วงสิ่งใดทางวิชาการ กราบบังคมทูลแล้วก็ทรงรับฟังข้อสรุปอย่างเป็นกลาง หากสิ่งใดที่เจ้าหน้าที่ กราบบังคมทูลว่าปฏิบัติได้ แต่ผลลัพธ์อาจไม่คุ้มค่างบเงินที่ลงไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงให้เปลี่ยนแปลงโครงการได้เสมอ

5. ทรงยึดหลักสภาพของท้องถิ่นเป็นแนวทางในการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้งด้านสภาพแวดล้อม ทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ของแต่ละท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคของประเทศ เพราะทรงตระหนักดีว่าการเปลี่ยนแปลงใดที่ดำเนินการโดยฉับพลันอาจก่อผลกระทบต่อค่านิยม ความคุ้นเคย และการดำรงชีพในวิถีประชาเหล่านั้นเป็นอย่างมาก

6. พระราชดำริที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การสร้างความแข็งแรงให้ชุมชน ด้วยการสร้างโครงสร้างพื้นฐานหลักที่จำเป็นต่อการผลิต อันจะเป็นรากฐานนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ในระยะยาว โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ คือ แหล่งน้ำ เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ต้องพึ่งพาอาศัยน้ำฝนจักได้มีโอกาสที่จะมีผลิตผลได้ตลอดปี ซึ่งเป็นเงื่อนไขปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ในเรื่องอาหารได้ระดับหนึ่ง และเมื่อชุมชนแข็งแรงพร้อมดีแล้ว ก็อาจจะมีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการยกระดับรายได้ของชุมชน เช่น เส้นทางคมนาคม ฯลฯ ซึ่งการพัฒนาในลักษณะที่เป็นการมุ่งเตรียมชุมชนให้พร้อมต่อการติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอกอย่างเป็นขั้นตอนนี้ทรงเรียกว่า การระเบิดจากข้างใน ซึ่งเรื่องนี้พระองค์ทรงอธิบายว่า การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นตอน ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อนโดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับ

7. การส่งเสริมหรือสร้างเสริมสิ่งที่ชาวชนบทขาดแคลน และเป็นความต้องการอย่างสำคัญ คือ ความรู้ด้านต่าง ๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักว่า ชาวชนบทควรจะมีความรู้ในเรื่องของการทำมาหากิน การทำการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยทรงเน้นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ ตัวอย่างแห่งความสำเร็จ ในเรื่องการพึ่งตนเอง ซึ่งทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้ราษฎรในชนบทได้มีโอกาสได้รู้ได้เห็นถึงตัวอย่างของความสำเร็จนี้ และนำไปปฏิบัติได้เองซึ่งทรงมีพระราช

ประสงค์ที่จะให้ตัวอย่างของความสำเร็จทั้งหลายได้กระจายไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งประเทศ วิธีการให้ความรู้แก่ประชาชนนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการพัฒนาว่า การใช้เทคโนโลยีอันทันสมัยในงานต่าง ๆ นั้น ว่าโดยหลักการควรจะให้ผลมาก ในเรื่องประสิทธิภาพ การประหยัดและการทุ่มแรงงาน แต่อย่างไรก็ตามก็คงจะต้องคำนึงถึงสิ่งอื่นเป็นพื้นฐานและส่วนประกอบของงานที่ทำด้วย อย่างในประเทศของเราประชาชนทำมาหาเลี้ยงตัวด้วยการกสิกรรมและการลงแรงทำงานเป็นพื้น การใช้เทคโนโลยีอย่างใหญ่โตเต็มรูปหรือเต็มขนาดในงานอาชีพหลักของประเทศย่อมจะมีปัญหา เช่น อาจทำให้ต้องลงทุนมากมายสิ้นเปลืองเกินกว่าเหตุหรืออาจก่อให้เกิดการว่างงานอย่างรุนแรงขึ้น เป็นต้น ผลที่เกิดก็จะพลาดเป้าหมายไปทางไกลและกลับกลายเป็นผลเสีย ดังนั้น จึงต้องมีความระมัดระวังมากในการใช้เทคโนโลยีที่ปฏิบัติงานคือ ควรพยายามใช้ให้พอเหมาะพอดีแก่สภาวะของบ้านเมืองและการทำกินของราษฎรเพื่อให้เกิดประสิทธิผลด้วย เกิดความประหยัดอย่างแท้จริงด้วย

8. ทรงนำความรู้ในด้านเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมเข้าไปถึงมือชาวนบทย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยทรงมุ่งเน้นให้เป็นขบวนการเดียวกับที่เป็นเทคโนโลยีทางการผลิตที่ชาวนบ้านสามารถรับไปและสามารถไปปฏิบัติได้ผลจริง ในทางปฏิบัติเรื่องนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ หลายประการเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายที่ทรงมุ่งหวังดังกล่าวนี้มีหลายแนวทาง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2565)

ความเป็นมา

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ก่อกำเนิดจากการที่ได้รับพระราชดำริ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2525 ที่พระราชประสงค์ที่จะให้เป็นศูนย์กลางในการศึกษาทดลองที่เหมาะสมกับพื้นที่ภาคเหนือ และเผยแพร่แก่ราษฎรให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตัวเองต่อไป โดยทำการศึกษาพัฒนาป่าไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือ ใช้น้อย ไม้ผล ไม้เชื้อเพลิง ซึ่งจะอำนวยประโยชน์ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดจนคงความชุ่มชื้นเอาไว้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ 4 และพื้นที่ต้นน้ำลำธารให้ได้ผลอย่างสมบูรณ์เป็นหลัก โดยต้นทางเป็นการศึกษาสภาพพื้นที่ป่าไม้ต้นน้ำลำธารและปลายทางเป็นการศึกษาด้านการประมงตามอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ ผสมกับการศึกษาด้านการเกษตรกรรม ด้านปศุสัตว์และโคนม และด้านเกษตรอุตสาหกรรม เพื่อให้เป็นศูนย์ที่สมบูรณ์แบบก่อให้เกิดประโยชน์ต่อราษฎรที่จะเข้ามาศึกษากิจกรรมต่าง ๆ ในศูนย์ฯ แล้วนำไปใช้ปฏิบัติอย่างได้ผล

ต่อไป ดังมีพระราชดำริว่า “ให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทำหน้าที่เสมือน “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” หรืออีกนัยหนึ่งเป็น “สรุปผลการพัฒนา” ที่ประชาชนจะเข้าไปเรียนรู้และนำไปปฏิบัติได้

ที่ตั้งของศูนย์ฯ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ในเขตรอยต่อของ ตำบลป่าเมี่ยง และตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ บนถนนหลวง เส้นทางที่ 118 สายเชียงใหม่-เชียงใหม่ ระยะทางประมาณ 27 กิโลเมตร โดยอยู่ทางขวามือ ห่างจากถนนประมาณ 2 กิโลเมตร

วัตถุประสงค์

1. เป็นศูนย์กลางแบบเบ็ดเสร็จที่มีการศึกษาทดลองและสาธิตในลักษณะสหวิทยาการเสมือนหนึ่งพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต สำหรับราษฎรได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาเรียนรู้แล้วนำไปปฏิบัติได้
2. เพื่อศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ด้านทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ ดิน และระบบเกษตร รวมทั้งระบบนิเวศลุ่มน้ำห้วยฮ่องไคร้ และการจัดการลุ่มน้ำให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม
3. เป็นศูนย์กลางข้อมูลการพัฒนา บูรณาการ และแลกเปลี่ยนข้อมูล บริการข้อมูลข่าวสารทั้งในด้านวิชาการ และเชิงปฏิบัติ เพื่อประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม
4. ขยายผลการพัฒนาสู่ประชาชนในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ และโครงการบริการการพัฒนาในระดับพื้นที่ ให้ดำรงชีวิตที่พออยู่พอกิน และสามารถพึ่งตนเองได้
5. พัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พื้นที่ลุ่มน้ำให้มีความอุดมสมบูรณ์และสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมตามแนวพระราชดำริ

สภาพปัญหา

สภาพกายภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยฮ่องไคร้ฯ จากผลการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2526 มีลักษณะสำคัญสรุปได้ คือ

1. สภาพดินเป็นดินหินกรวด มีหน้าดินตื้นไม่เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ต่อการเกษตรกรรม
2. สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป บรรยากาศมีสภาพแห้งแล้ง ขาดความชุ่มชื้น ธรรมชาติต้องเผชิญกับไฟไหม้ป่า ในทุก ๆ ปี
3. ปริมาณน้ำธรรมชาติในพื้นที่ต้นน้ำมีปริมาณน้อย ไม่เพียงพอที่จะพัฒนามาใช้ประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 1,200 มิลลิเมตร และสภาพกายภาพลุ่มน้ำเป็นป่าเต็งรังที่ไม่สามารถเก็บอุ้มน้ำไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. สภาพป่าไม่มีสภาพเสื่อมโทรม ผ่านการทำไม้สัมปทาน และสัมปทานไม้พื้นโรงบ่มยาสูบ รวมทั้งมีการบุกรุกตัดไม้ใช้ประโยชน์โดยชุมชน จนเหลือชนิดพันธุ์ไม้อยู่ในธรรมชาติเพียง 35 ชนิด

มีความหนาแน่น ของต้นไม้ไม่เกิด 100 ต้นต่อไร่ ไม้ที่เหลืออยู่เป็นลูกไม้ขนาดเล็กและไม้ที่สูงใหญ่ไม่เกิน 9 เมตร ลักษณะเป็นไม้ชั้นเดียวเป็นป่าโปร่ง

5. สภาพลุ่มน้ำไม่มีการเข้ามาถือครองใช้ประโยชน์โดยชุมชน เนื่องจากไม่มีความอุดมสมบูรณ์ใด ๆ ที่จะเอื้อให้ทำการเพาะปลูกได้ พื้นที่จึงมีสภาพถูกทิ้งร้าง

6. สภาพทางกายภาพของพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยฮ่องไคร้ ที่เปลี่ยนสภาพภายหลังการดำเนินงานศึกษาและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ต้นน้ำลำธาร ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

กิจกรรมโครงการ

ด้านการพัฒนาที่ดิน

ในสภาพป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณ ในหน้าแล้งมีการผลัดใบ ซึ่งทางวิชาการเรียกว่า “การคืน ธาตุอาหารให้แก่พื้นดิน” จากการศึกษาพบว่า ในเดือนกุมภาพันธ์ มีใบไม้มากที่สุด ประมาณ 600-700 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ถ้าใบไม้เหล่านี้ไม่ถูกไฟไหม้ก็จะผสมลายเป็นหน้าดินเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่พื้นที่ป่า ซึ่งพบว่า ธาตุอาหารในดินมีเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2526 มีธาตุอาหารในดินไม่เกิน 1 เปอร์เซ็นต์ (ของน้ำหนักดิน) จากการพัฒนา ปัจจุบันพบธาตุอาหารเพิ่มเป็น 3-4 เปอร์เซ็นต์ (ของน้ำหนักดิน) ผลจากการร่วงหล่น ทับถมผสมลาย ของใบไม้ทำให้ดินมีหน้าดินเพิ่มขึ้น สามารถเพิ่มธาตุอาหารในดิน สามารถใช้พื้นที่ทำประโยชน์ด้านการเกษตรกรรมได้

ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ

สภาพแหล่งน้ำและการพัฒนาแหล่งน้ำก่อนปี พ.ศ. 2526 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่อง มาจากพระราชดำริ ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในเขตลุ่มน้ำห้วยฮ่องไคร้ ซึ่งลำห้วยห้วยฮ่องไคร้เป็นลำน้ำสาขาฝั่งขวาของลุ่มน้ำแม่กวัง มีต้นกำเนิดจากแนวสันเขาสูงทางทิศตะวันออกเขตตำบลป่าเมี่ยงของอำเภอดอยสะเก็ดไหลลงมาทางทิศใต้ผ่านบ้านปางเรียบเรือ บ้านตลาดขี้เหล็ก บ้านแม่ฮ่องไคร้ ไหลบรรจบกับลำห้วยแม่โป่ง ที่บ้านท่ามะกุ่ม แล้วไหลผ่านบ้านป่าไผ่ บ้านแม่โป่ง และบ้านแม่ฮ้อยเงิน ไปบรรจบกับน้ำแม่จ้องที่บ้านแม่จ้องเหนือในเขตอำเภอดอยสะเก็ด แล้วไหลไปทางทิศตะวันตก ผ่านบ้านแม่ก๊ะใต้ บ้านแม่คือ บ้านแม่ท้องป่อง บรรจบกับน้ำแม่ปูคา ที่บ้านแม่ปูคาเหนือในเขตอำเภอสันกำแพง แล้วไหลผ่านอำเภอสันกำแพงไปลงลำน้ำกวัง ไหลลงสู่แม่น้ำปิงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ลำห้วยฮ่องไคร้ช่วงไหลผ่านบ้านปางเรียบเรือ ซึ่งเป็นจุดที่ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ห้วยฮ่องไคร้ 7 (ปางเรียบเรือ) มีความยาวลำน้ำประมาณ 6.50 กิโลเมตร พื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 13.60 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 8,500 ไร่ ลำห้วยมีขนาดกว้างประมาณ 4.00 เมตร ท้องลำน้ำมีตะกอนทราย

สภาพน้ำท่า

เนื่องจากกลุ่มน้ำห้วยฮ่องไคร้ เป็นกลุ่มน้ำขนาดเล็กในกลุ่มน้ำห้วยฮ่องไคร้ จึงไม่มีสถานีวัดปริมาณ น้ำท่า การประเมินน้ำต้นทุนที่ไหลผ่านหัวงาน จึงต้องอาศัยข้อมูลปริมาณน้ำท่า เฉลี่ยของสถานีดัชนี ซึ่งตั้งอยู่ใกล้เคียงกับหัวงานมากที่สุด คือ สถานี P.36 (น้ำแม่ลาย) มีพื้นที่ลุ่มน้ำเหนือสถานีเท่ากับ 35 ตารางกิโลเมตร ในการประมาณน้ำท่าของลำห้วยฮ่องไคร้ ได้อาศัยข้อมูลจากสถานีวัดน้ำฝนดังกล่าว เป็นจุดตรวจสอบผลการคำนวณเพื่อให้ได้ผลสรุปที่ใกล้เคียงกันกับความเป็นจริงตามธรรมชาติ

พื้นที่ลุ่มน้ำห้วยฮ่องไคร้ มีการจัดการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ เช่น การปลูกเสริมป่า การควบคุมและป้องกันไฟป่า และก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธาร (Check Dam) กระจายไปทั่วพื้นที่ สร้างความชุ่มชื้นให้กับป่า และระบบนิเวศน์ป่าไม้ ทำให้ความชื้นสัมพัทธ์ในพื้นที่สูงขึ้น อุณหภูมิโดยเฉลี่ยลดลงจากเดิมรวมทั้งอัตราการระเหยและการคายน้ำลดลงเช่นเดียวกัน มีผลให้ความต้องการผันน้ำจากกลุ่มน้ำห้วยแม่ลาย ลดลงตามลำดับ

สภาพฝน อัตราการระเหย และอุณหภูมิ

จากการศึกษาข้อมูลปริมาณน้ำฝน ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคเหนือในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เปรียบเทียบกับข้อมูลปริมาณน้ำฝนในพื้นที่ศูนย์ฯ ห้วยฮ่องไคร้ พบว่า ปริมาณน้ำฝนที่ตกในเขตพื้นที่ศูนย์ฯ มีปริมาณมากกว่าและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเกือบทุกปี ปัจจุบันปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,314 มิลลิเมตร/ปี อัตราการระเหย 880 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ย 25 องศาเซลเซียส

ด้านการพัฒนาป่าไม้

ชนิดของป่าเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น จากเดิมมีสภาพเป็นป่าเต็งรังที่เสื่อมโทรม ปัจจุบันฟื้นฟูสภาพ และพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ คือ สภาพแวดล้อมของบรรยากาศ มีความชุ่มชื้น คุณภาพของป่าเปียก หรือ Wet Fire Break เดิม (ปี พ.ศ. 2526) เกิดไฟป่าในพื้นที่ศูนย์ฯ สร้างความเสียหายประมาณ 200 ไร่/ปี เมื่อระบบ การกระจายความชื้นเริ่มเข้าฝืนป่าปัจจุบันในระยะ 10 ปี หลังการพัฒนาไม่ปรากฏว่ามีไฟไหม้ป่าเกิดขึ้น ในพื้นที่ศูนย์ฯ มีความหลากหลายของพืชพรรณอาหารธรรมชาติที่ชุมชนได้ใช้ประโยชน์เพื่อการพึ่งพา และเป็นรายได้เสริมในครัวเรือน ชุมชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ทั้งนี้การที่จะรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีมีคุณค่าต้องมีการปลูกสร้างจิตสำนึกในการทำหน้าที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ในพื้นที่ต้นน้ำ ด้วยความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ เพื่อเป็นแนวทางให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรและสภาพแวดล้อมท้องถิ่น ตอบสนองแนวพระราชดำริ

การพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยฮ่องไคร้ ที่ประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรม เป็นตัวอย่างที่ดีของการจัดการพัฒนาพื้นที่ที่เสื่อมโทรมให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้นั้น เกิดจากการดำเนินการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ให้เน้นเรื่องการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร โดยใช้ฝายต้นน้ำลำธาร เป็นเครื่องมือในการพัฒนาพื้นที่ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพทางกายภาพจากสภาพพื้นที่ที่เสื่อมโทรมในอดีต จนมีสภาพที่สมบูรณ์ พื้นดินมีศักยภาพที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านเกษตรกรรมอื่น ๆ ได้อย่างยั่งยืนและชุมชนรอบพื้นที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต้นน้ำลำธาร ทำให้ฝายต้นน้ำลำธารเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่อุดมสมบูรณ์ สามารถผลิตน้ำไปใช้ในสวนพื้นที่ด้านล่างได้ นี่คือนวัตกรรมรูปแบบแห่งความสำเร็จเพื่อการเรียนรู้และนำไปสู่การปฏิบัติ การพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่ยั่งยืนต่อไป

พื้นที่ดำเนินงาน

1. พื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่ 8,500 ไร่
2. พื้นที่หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ 18 หมู่บ้าน ในตำบลแม่โป่ง ตำบลแม่ฮ้อยเงิน ตำบลเชิงดอย ตำบลป่าป้อ อำเภอดอยสะเก็ด และตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่
3. โครงการบริการการพัฒนาในระดับพื้นที่ 5 แห่ง
 - 3.1 โครงการพัฒนาเบ็ดเสร็จลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำปิง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอจอมทอง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
 - 3.2 ศูนย์บริการการพัฒนาขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ผลบ้านไร่ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
 - 3.3 โครงการพัฒนาพื้นที่ห้วยลาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
 - 3.4 โครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
 - 3.5 โครงการพัฒนาตอยตุ้ง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
4. พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาว อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
5. พื้นที่หมู่บ้านในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดอื่นในภาคเหนือที่เกษตรกรมีความสนใจเข้ามาเรียนรู้และนำไปปฏิบัติ

ความสำเร็จของโครงการ

งานวิจัย

ผลการศึกษา วิจัย ทดลองของศูนย์ฯ มีจำนวนผลงานวิจัยทั้งหมด 218 เรื่อง วิจัยสำเร็จแล้ว 183 เรื่อง อยู่ระหว่างดำเนินการ 35 เรื่อง มีการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมโดยเป็นหลักสูตรหลัก 23 หลักสูตร และหลักสูตรเสริม 9 หลักสูตร

การอบรม

มีหลักสูตรฝึกอบรมรวมทั้งสิ้น 32 หลักสูตร แยกเป็นหลักสูตรหลัก จำนวน 23 หลักสูตร ดังนี้

1. ฝายต้นน้ำลำธารเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาที่ยั่งยืน
2. ฝายต้นน้ำลำธารเพื่อการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมน้ำโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. การปลูกไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 ประการตามแนวพระราชดำริ
4. การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
5. การปลูกผักปลอดสารพิษ
6. การปลูกและขยายพันธุ์ไม้ผล
7. การเลี้ยงสุกร
8. การเลี้ยงไก่
9. การเลี้ยงโคเนื้อ
10. การพัฒนาการเลี้ยงโคนม
11. การเลี้ยงกระต่าย
12. การเลี้ยงแพะนม
13. การเลี้ยงปลาเพื่อการยังชีพ
14. การเพาะเลี้ยงกบและการขยายพันธุ์กบ
15. การพัฒนาศักยภาพการเพาะเลี้ยงกบ
16. การทำปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ
17. การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ
18. การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน
19. เกษตรผสมผสานในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง
20. การจัดระบบเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน
21. แนวป้องกันไฟป่าเปียกตามแนวพระราชดำริ
22. รูปแบบการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำ
23. การพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชุมชนและแหล่งเรียนรู้

หลักสูตรเสริม จำนวน 9 หลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรการอบรมและการจัดทำบัญชีตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. หลักสูตรวิชาซีพระยะสั้น
3. หลักสูตรการแปรรูปและการถนอมอาหาร
4. หลักสูตรการพัฒนาอาชีพนอกภาคการเกษตร
5. หลักสูตรอาสาสมัครรวมใจต้านภัยหมอกควันและไฟป่า
6. หลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์
7. หลักสูตรการซ่อมแซมและบำรุงรักษาเบื้องต้นเครื่องกลการเกษตรขนาดเล็ก
8. หลักสูตรการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรตัวอย่าง
9. หลักสูตรการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวหอมมะลิ 105

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรเสมือนหนึ่งเป็นความทุกข์ของพระองค์ พระองค์จึงทรงมีพระราชดำริ ที่จะพัฒนาความเป็นอยู่ของราษฎรให้เกิดความ “พออยู่พอกิน” มีการแบ่งภาคเหนือเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ภาคเหนือตอนบน และ 2) ภาคเหนือตอนล่าง (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560) ซึ่งมีโครงการดังต่อไปนี้

7.1 โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในภาคเหนือตอนบน

โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านหนองไผ่ ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

ความเป็นมา

เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2546 นายมนตรี ประเสริฐภิญโญ อยู่บ้านเลขที่ 533/ 5 หมู่ที่ 5 ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ได้ขอพระราชทานน้อมเกล้าฯ ถวายที่ดิน จำนวน 1 แปลง พื้นที่จำนวน 27 ไร่ 3 งาน 80 ตารางวา ตั้งอยู่ที่บ้านหนองไผ่ ตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ให้แก่มูลนิธิชัยพัฒนา

วัตถุประสงค์โครงการ/ เป้าหมาย

1. จัดทำแปลงสาธิต และถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร
2. จัดทำแปลงสาธิต รวมกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวด้วยวิธีลดต้นทุนการผลิต
3. เพื่อส่งเสริมให้ชาวนารู้จักผลิตพันธุ์ข้าวไว้ใช้ และกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีสู่ชุมชน

ของตน

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรมภายในโครงการ

1. กิจกรรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 9 ไร่

จากพระราชดำริที่ทรงพระราชทานไว้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ข้าวปลอม ข้าวปน ตลอดจนเศษวัสดุพืชในแปลงนาของเกษตรกร โครงการฯ จึงจัดทำแปลงนาสาธิตด้วยวิธีพาราซูท (นาโยน) เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่เกษตรกร พร้อมทั้งดำเนินการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ โดยส่งเสริมการรวมกลุ่มจัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชนบ้านหนองไผ่-ชัยพัฒนา เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีมีคุณภาพ ลดต้นทุน ลดการใช้สารเคมี เพิ่มผลผลิตข้าว ผลผลิตข้าวที่ได้ส่วนหนึ่งไว้ใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ พร้อมทั้งจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในชุมชนใกล้เคียง และจำหน่ายสู่ท้องตลาดทั่วไป ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่ม และเป็นการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

2. กิจกรรมเกษตรแบบผสมผสาน

กิจกรรมการปลูกพืชหลังนา โดยปลูกพืชดังนี้ ข้าวโพดข้าวเหนียว ปลูกถั่วเขียว ปลูกถั่วเหลือง ถั่วลิสง ปอเทือง ส่งเสริมให้ชาวนาเว้นการปลูกข้าวแบบต่อเนื่องทั้งปี เพื่อลดการแย่งน้ำสำหรับการปลูกข้าวในพื้นที่เขตชลประทานเดียวกัน และส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยในการสร้างรายได้

กิจกรรมการผลิตไม้ผล (มะม่วงและดีปรี) โดยปลูกไม้ผลดังนี้ สายพันธุ์มะม่วง มะปราง กล้วย ดีปรี และถ่ายทอดความรู้การผลิตไม้ผล ให้ทราบถึงขั้นตอนการปลูก การผลิต การขยายพันธุ์ ตลอดจนการดูแลรักษา เพื่อให้เกิดรายได้เสริมกับเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ รวมทั้งเป็นรายได้ภายในโครงการฯ ด้วย

กิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว โดยการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ เพื่อให้เกิดความหลากหลาย โดยการปลูกพืชผักสวนครัวหมุนเวียนกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คื่นช่าย ผักบุ้งจีน กวางตุ้ง แดงกวาง ผักชี บวบ ฟักทอง แพง เป็นต้น เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมขยายการสร้างรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพหลักของชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ

กิจกรรมการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ เพื่อให้เกษตรกรเห็นวิธีการเลี้ยงที่ลดต้นทุนโดยใช้อาหารสูตรสำเร็จ ผสมกับรำข้าว และหยวกกล้วยหมัก เป็นการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ

กิจกรรมการประมง การพัฒนาด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำดำเนินกิจกรรมในลักษณะรูปแบบการเลี้ยงปลาในกระชัง เพื่อเป็นแหล่งศึกษา และเรียนรู้การเลี้ยงปลานิลในกระชังให้แก่ เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป

สถานที่ตั้งโครงการ

ที่ตั้งโครงการ: โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านหนองไผ่ เลขที่ 165 หมู่ 5 ตำบลตุ๊กเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก 65180 โทรศัพท์: 055-001-132

**โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านบึงแวง ตำบลศรีภริมย์ อำเภอพรมพิราม
จังหวัดพิษณุโลก (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)**

ความเป็นมา

เมื่อปี พ.ศ. 2534 นางวิจิตร ไ้้ววัฒนา และครอบครัว ได้ทูลเกล้าถวายที่ดินจำนวน 879 ไร่ 50 ตารางวา แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ หลังจากนั้นพระองค์ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สำนักงาน กปร. ประสานงานมายังส่วนราชการต่าง ๆ ในพื้นที่หาแนวทางร่วมกันในการพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของราษฎรบ้านบึงแวงและพื้นที่ใกล้เคียง ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 มูลนิธิชัยพัฒนาได้ดำเนินการรังวัดเพื่อเปลี่ยนแปลงเอกสารสิทธิ์ น.ส.3 ก เป็นโฉนดที่ดินทำให้เหลือพื้นที่ทำกินประมาณ 849 ไร่ มีเกษตรกรเช่าอาศัยอยู่ในพื้นที่จำนวน 55 ราย

วัตถุประสงค์โครงการ/ เป้าหมาย

1. ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรและขยายผลสู่เกษตรกร
2. จัดทำแปลงสาธิตการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ตลอดจนรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
3. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักผลิตพันธุ์ข้าวไว้ใช้ และกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีสู่ชุมชนของตน
4. จัดทำแปลงสาธิตการทำเกษตรผสมผสาน
5. เป็นแหล่งผลิตกิ่งพันธุ์และขยายพันธุ์มะนาวพันธุ์แท้

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรม

กิจกรรมการผลิตมะนาวในวงบ่อ 2 ไร่ เพื่อสร้างรายได้ให้กับโครงการ และขยายเครือข่ายมะนาว เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน และเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร อีกทั้งยังสร้างรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพหลักของชาวบ้านในพื้นที่โครงการ

กิจกรรมการปลูกพืชหลังนา ปลูกพืชดังนี้ ข้าวโพดข้าวเหนียว ปลูกถั่วเขียว ปลูกถั่วเหลือง ถั่วลิสง ปอเทือง ส่งเสริมให้ชาวนาเว้นการปลูกข้าวแบบต่อเนื่องทั้งปี เพื่อลดการแย่งน้ำสำหรับการปลูกข้าวในพื้นที่เขตชลประทานเดียวกัน และส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยในการสร้างรายได้

กิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัว พืชผักสวนครัวที่ปลูกในโครงการ เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับเกษตรกรที่สนใจ โดยส่งเสริมให้มีการปลูกพืชผักสวนครัวในพื้นที่ว่างในแปลงนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกไว้สำหรับรับประทานเองภายในครอบครัวหรือชุมชน มีความปลอดภัยจากสารเคมีลดรายจ่ายในครัวเรือน และที่สำคัญทำให้สมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกันในการปลูกผักเพื่อเกิดสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว

กิจกรรมการเพาะพันธุ์ลูกสุกร การเลี้ยงแม่พันธุ์สุกรในการผลิตลูกสุกรพันธุ์ดี เพื่อปรับปรุงพันธุ์เพิ่มผลผลิตและพัฒนา สายพันธุ์สุกร ประกอบกับดำเนินการกิจกรรมการเลี้ยงสุกรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อพันธุ์สุกร และจำหน่ายพันธุ์สุกรให้กับเกษตรกรผู้สนใจ

กิจกรรมการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ โครงการฯ ดำเนินการสาธิตการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ (หมูหลุม) เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีวิธีการเลี้ยงที่ลดต้นทุนโดยใช้อาหารสูตรสำเร็จ ผสมกับรำข้าว และหยวกกล้วยหมัก เป็นการเลี้ยงสุกรแบบธรรมชาติ

สถานที่ตั้งโครงการและข้อมูลติดต่อ

ที่ตั้งโครงการ: โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านบึงแวง เลขที่ 17 หมู่ 12 ตำบลศรีภิรมย์ อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก 65180 โทรศัพท์: 055-001-132

โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านหลายขนาง ตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

ความเป็นมา

นางทองสุข ลินลาภ โขพระราชทานน้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินจำนวนพื้นที่รวม 68 ไร่ 2 งาน 48 ตารางวา ตั้งอยู่ที่ หมู่ 8 บ้านหลายขนาง ตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เพื่อใช้ประโยชน์ในกิจกรรมของมูลนิธิชัยพัฒนา โดยมูลนิธิชัยพัฒนาได้รับโอนกรรมสิทธิ์ เมื่อ พ.ศ. 2553 ต่อมาในปี พ.ศ. 2556 มูลนิธิชัยพัฒนาได้เข้าดำเนินการปรับสภาพพื้นที่ให้มีความเหมาะสมในการดำเนินการเป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรต่อไป

วัตถุประสงค์โครงการ/ เป้าหมาย

1. เพื่อสร้างรายได้จากการผลิตเมล็ดข้าวพันธุ์ดีภายในโครงการฯ และเป็นแหล่งเรียนรู้ในการทอวิธีการลดการใช้สารเคมี เพื่อลดต้นทุนการผลิตเมล็ดข้าวพันธุ์ดีแก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ
2. เพื่อส่งเสริม และถ่ายทอดความรู้การผลิตไม้ผล ให้ทราบถึงขั้นตอน การปลูก การผลิต การขยายพันธุ์ ตลอดจนการดูแลรักษา เพื่อให้เกิดรายได้เสริมกับเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ
3. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตสุกร เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่เกษตรกรผู้สนใจ ในการประกอบอาชีพเสริมให้กับเกษตรกรในพื้นที่ให้มีรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพหลักของชาวบ้านในพื้นที่โครงการ
4. เพื่อส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงเป็ดไข่เป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรมภายในโครงการ

กิจกรรมผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่มีความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตสูง คุณภาพดีเป็นตัวอย่างในการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ ด้วยวิธีการลด

การใช้สารเคมี เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพไว้ใช้เอง หรือจำหน่ายแก่เกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง อีกทั้งยังทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้แก่เกษตรกรที่สนใจ เพื่อขยายกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ในพื้นที่ของโครงการฯ

กิจกรรมปลูกพืชหมุนเวียนและไม้ผลผสมผสาน กิจกรรมปลูกพืชหลังนา ปลูกพืชดังนี้ ข้าวโพดข้าวเหนียว ปอเทือง ปลูกถั่วเขียว ปลูกถั่วเหลือง ส่งเสริมให้ชาวนาเว้นการปลูกข้าวแบบต่อเนื่องทั้งปีเพื่อลดการแย่งน้ำสำหรับการปลูกข้าวในพื้นที่เขตชลประทานเดียวกัน ส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยในการสร้างรายได้ เพื่อให้เกษตรกรเห็นถึงประโยชน์ของพืชที่ใช้น้ำน้อยประเภทถั่วในการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อลดโรค แมลง และวัชพืชในแปลงนาจากการปลูกพืชหลังนา และกิจกรรมไม้ผล เพื่อส่งเสริม และถ่ายทอดความรู้การผลิตไม้ผล ให้ทราบถึงขั้นตอนการปลูก การผลิต การขยายพันธุ์ ตลอดจนการดูแลรักษา เพื่อให้เกิดรายได้เสริมกับเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ รวมทั้งเป็นรายได้ภายในโครงการฯ ด้วย

กิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัว เป็นการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ และปลูกพืชผักหมุนเวียนกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คื่นช่าย ผักบุ้งจีน กวางตุ้ง ผักชี ถั่วฝักยาว เป็นต้น เพื่อปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชนให้รู้จักลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เพื่อส่งเสริมให้เกิดรายได้แก่ผู้สนใจ เพื่อสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนกับสวนผักแบ่งปันภายในโครงการ

กิจกรรมศัตรู กิจกรรมเลี้ยงสุกร ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตสุกร ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ได้ทราบถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในการเลี้ยงตลอดจนการดูแลรักษา เพื่อให้เกิดรายได้เสริมกับเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ รวมทั้งเป็นรายได้ภายในโครงการฯ และกิจกรรมเลี้ยงเป็ดไข่ เพื่อส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงเป็ดไข่เป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เพิ่มปริมาณอาหารโปรตีนทั้งเนื้อและไข่ในครัวเรือนของชุมชนและเป็นโครงการนำร่องการแปรรูปไข่เค็มเพื่อถนอมอาหารในครัวเรือนและจำหน่ายในชุมชน

โครงการอำนวยการ ประกอบด้วย กิจกรรมอาคารสถานที่ ยานพาหนะ กิจกรรมปรับปรุงภูมิทัศน์ และฟื้นฟูพื้นที่โดยรอบโครงการฯ และกิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

สถานที่ตั้งโครงการ

ที่ตั้งโครงการ: โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านหลายขานาง 81/ 1 หมู่ 8 ตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก 65140 โทรศัพท์: 055-001-132

โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านเกาะคู ตำบลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

ความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2536 นายประภาส สิงห์ลักษณ์ และครอบครัว ได้นำถมเกล้าฯ ถวายที่ดิน จำนวน 15 ไร่ 88 ตารางวา พร้อมสิ่งปลูกสร้างเพื่อใช้ดำเนินงานให้เกิดประโยชน์แก่ผู้มีอาชีพผลิตกล้วยตากในพื้นที่อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมูลนิธิชัยพัฒนาได้รับโอนกรรมสิทธิ์ ที่ดินดังกล่าว เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2536 และดำเนินการตามความประสงค์ของผู้ถมเกล้าฯ

วัตถุประสงค์โครงการ/ เป้าหมาย

1. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตกล้วยตากโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ (พาราโบลาโดม)
2. ส่งเสริมการผลิตกล้วยตากที่ถูกสุขลักษณะกล้วยน้ำว้ามะลิอ่อนที่นำมาแปรรูปเป็นกล้วยตากยังคงอยู่กับวิถีชีวิตของเกษตรกรสืบต่อไป
3. ขยายพันธุ์กล้วยโดยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในห้องปฏิบัติการและวิธีการผ่าหน่อ รวมทั้งผลิตหน่อพันธุ์ดีให้กับเกษตรกรและผู้สนใจ
4. อนุรักษ์พันธุ์กล้วยที่หายาก

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรม

กิจกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย จัดทำแปลงสาธิตการปลูกกล้วยน้ำว้าพันธุ์มะลิอ่อนในพื้นที่โครงการฯ ผลผลิตที่ได้จะนำมาแปรรูปเป็นกล้วยตาก โดยอาศัยระบบอบแห้งแบบเรือนกระจก (พาราโบลาโดม) พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกกล้วยน้ำว้าพันธุ์มะลิอ่อน และแปรรูปกล้วยตากเพื่อสร้างรายได้ภายในชุมชน หากตลาดเกษตรกรไม่คล่องตัว โครงการฯ จะรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรเพื่อนำไปจำหน่ายต่อไป

กิจกรรมการผลิตหน่อกล้วยโดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อและผ่าหน่อ การขยายพันธุ์กล้วยโดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อและวิธีผ่าหน่อ เพื่อเป็นแหล่งจำหน่ายและสนับสนุนต้นพันธุ์กล้วยน้ำว้าพันธุ์มะลิอ่อนให้กับเกษตรกรและผู้สนใจ

กิจกรรมการเกษตรผสมผสาน ประกอบด้วย

1. กิจกรรมการปลูกพืชผักสวนครัวปลูกผักสวนครัวบริเวณด้านหน้า หรือในพื้นที่ว่างโครงการฯ เป็นการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ จะผลิตพืชผักตามฤดูกาล มีทั้งผักกินใบ ผักกินยอด และผักกินผล โดยผลผลิตที่ได้ส่วนหนึ่งจะไว้บริโภคในโครงการฯ และจำหน่ายในชุมชน ตลาดนัดเกษตรกรอำเภอบางกระพุ่ม

2. กิจกรรมการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยหายาก การขยายพันธุ์กล้วยสายพันธุ์กล้วยที่หายาก เพื่อส่งเสริมหรือจำหน่ายต้นพันธุ์หายาก พร้อมทั้งถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการขยายพันธุ์กล้วยเพื่ออนุรักษ์สายพันธุ์กล้วย แต่ละสายพันธุ์ สู่เกษตรกรและผู้สนใจ ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางในการสร้าง

รายได้ให้กับเกษตรกร กิจกรรมเลี้ยงสุกร การนำวัสดุเหลือทิ้งจากกระบวนการการผลิตกล้วยตาก เช่น เปลือกกล้วย เป็นต้น มาเป็นอาหารให้กับสุกร เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและเป็นการนำวัสดุที่เหลือจากการผลิตกล้วยตากมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สถานที่ตั้งโครงการและข้อมูลติดต่อ

ที่ตั้งโครงการ: โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านเกาะคู เลขที่ 199 หมู่ 3 ตำบลบางกระพุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก 65110 โทรศัพท์: 055-001-132

โครงการศึกษาและพัฒนาการปลูกขาน้ำมัน และพืชน้ำมันอื่น ๆ ของมูลนิธิชัยพัฒนา อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

ความเป็นมา

เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 รองศาสตราจารย์ ดร.นลิน นิลอุบล สถาบันเทคโนโลยีชีวภาพ และวิศวกรรมพันธุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำความกราบบังคมทูล สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่อง ประโยชน์จากเมล็ดชาและเสนอให้มีการส่งเสริมการปลูกชาชนิด *Camellia Oleifera* สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชกระแสกับ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาว่าทรงสนพระทัยในการนำขาน้ำมันมาปลูกในประเทศไทย

เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2547 ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เดินทางไปโรงงานขาน้ำมัน เมืองคุนหมิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2547 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชกระแสให้มูลนิธิชัยพัฒนาประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทดลองปลูกชา *Camellia Oleifera* เพื่อผลิตน้ำมันเมล็ดชา

เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2547 สถาบันพฤกษศาสตร์มณฑลยูนนาน ส่งเมล็ดพันธุ์ และต้นอ่อนขาน้ำมันประเภทดอกสีแดง และสีขาวเพื่อนำมาทดลองปลูกในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ 3 หน่วยงาน คือ กรมวิชาการ เกษตร โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

เมื่อปี พ.ศ. 2548 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชานุมัติแต่งตั้ง หม่อมราชวงศ์ ดิศนัดดา ดิศกุล ให้เป็นผู้อำนวยการโครงการศึกษาและพัฒนาการปลูกขาน้ำมันของมูลนิธิชัยพัฒนา

เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2548 ม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล เป็นหัวหน้าคณะ พร้อมด้วยข้าราชการ และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเดินทางไปศึกษาชนิดและพันธุ์ของขาน้ำมัน วิธีการปลูกขาน้ำมัน ชมแปลงปลูกขาน้ำมัน และเยี่ยมชมโรงงานผลิตขาน้ำมันในเมืองคุนหมิง และหนานหนิง

เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2548 สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนาเชิญคณะผู้เชี่ยวชาญด้านขนาน้ำมัน จากสถาบันวิจัยป่าไม้กวางสี มณฑลกวางสี สาธารณรัฐประชาชนจีน เดินทางมาประเทศไทยเพื่อ ถ่ายทอดความรู้ ศึกษาพื้นที่และสภาพภูมิประเทศในภาคเหนือของประเทศไทย รวมทั้งแนะนำสาย พันธุ์ใหม่ของขนาน้ำมัน

เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2548 คณะทำงานฝ่ายไทย ได้เดินทางไปสาธารณรัฐประชาชน จีนเป็นครั้งที่ 2 เพื่อศึกษาเพิ่มเติม และจัดหาเมล็ดพร้อมต้นอ่อนขนาน้ำมันพันธุ์ดีที่เหมาะสมกับ ภูมิอากาศในประเทศไทย โดยคณะทำงานได้นำเมล็ดพันธุ์ประมาณ 200 กิโลกรัม รวมทั้งต้นอ่อน ประมาณ 200,000 ต้นจากเมืองหุหนาน เพื่อดำเนินการทดลองปลูกและขยายพันธุ์ขนาน้ำมัน

เมื่อปี พ.ศ. 2549-2550 มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ดำเนินการปลูกกล้าขนาน้ำมันในพื้นที่ อำเภอมะป้าหลวง กว่า 3,000 ไร่

วัตถุประสงค์โครงการ/ เป้าหมาย

1. เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการปลูกต้นขนาน้ำมัน ตลอดจนพฤติกรรมการเจริญเติบโต และ ศักยภาพการให้ผลผลิตของต้นขนาน้ำมันในพื้นที่ดำเนินการ
2. เพื่อแก้ไขความยากจน และพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนให้แก่ราษฎร ในพื้นที่
3. เพื่อแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และการบุกรุกทำลายป่า

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรม

โครงการส่งเสริมการปลูกต้นขนาน้ำมัน โดยให้ชาวไทยภูเขาเข้าร่วมโครงการ เริ่มเพาะ เริ่มปลูก ดูแลรักษา และเก็บผลผลิตน้ำมันเมล็ดชาเพื่อจำหน่ายให้กับโครงการศูนย์วิจัยและพัฒนาขนาน้ำมันและ พืชขนาน้ำมัน เพื่อใช้ในการผลิตน้ำมันเมล็ดชา พร้อมทั้งทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาสายพันธุ์และการดูแล รักษาต้นขนาน้ำมัน

สถานที่ตั้งโครงการและข้อมูลติดต่อ

ที่ตั้งโครงการ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาขนาน้ำมันและพืชขนาน้ำมัน 888 หมู่ 10 ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย 57130 โทรศัพท์: 053-734-140-2 โทรสาร: 053-734-140-2 ต่อ 205

เว็บไซต์: <http://www.teaoilcenter.org>

Facebook: teaoilcenter

โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านดงพระพร (ศูนย์ผลิตและกระจายพันธุ์สัตว์)
จังหวัดเชียงราย (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

พระราชดำริ/ พระราชดำรัส

เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินเพื่อติดตามผลการดำเนินงานโครงการของมูลนิธิชัยพัฒนา ณ โครงการศูนย์วิจัยและพัฒนาชาน้ำมันและพืชน้ำมัน จังหวัดเชียงราย โดยสำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ได้ทูลเกล้าฯ ถวายรายงานแผนการพัฒนาที่ดิน และให้ผู้แทนสำนักงานชลประทานที่ 2 จังหวัดลำปาง เป็นผู้ถวายรายงานการสำรวจและจัดหาแหล่งน้ำเพื่อนำมาใช้ในโครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านดงพระพร ตำบลป่าจ้าว อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย และทรงพระราชทานพระราชานุมัติแผนงานและการดำเนินงานโครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านดงพระพร

วัตถุประสงค์โครงการ

โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านดงพระพร (ศูนย์ผลิตและกระจายพันธุ์สัตว์) มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ผลิตแพะ และโคพระราชทาน
2. สาธิตและฝึกอบรมเทคโนโลยีการเลี้ยงแพะ โค และการผลิตอาหารสัตว์ โดยใช้วัสดุ

ในท้องถิ่น

3. ศึกษาวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์

วัตถุประสงค์ โครงการขยายผลงานวิชาการภายนอกบริเวณพื้นที่โครงการ

1. เพื่อให้เกษตรกรมีทักษะการผลิตลำไยในฤดูกาลที่มีคุณภาพดี ปลอดภัยจากสารพิษ และลดความเสี่ยงปัญหาหาค่าผลผลิตตกต่ำเมื่อผลผลิตล้นตลาด

2. เพื่อสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกลำไยคุณภาพ ปลอดภัยจากสารพิษ เขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย

3. เพื่อศึกษาทดลองระยะปลูกและทรงพุ่มที่เหมาะสมของการปลูกลำไยและนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ให้แก่เกษตรกร

4. เพื่อเสริมทักษะการผลิตและแปรรูปกระเทียมที่มีคุณภาพดี ปลอดภัยจากสารพิษให้แก่เกษตรกร และลดความเสี่ยงปัญหาหาค่าผลผลิตตกต่ำเมื่อผลผลิตล้นตลาดให้เกษตรกรและลดความเสี่ยงของราคากะเทียมในท้องตลาดที่มีความผันผวน

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรม

1. ผลิตแพะ และโคพระราชทาน
2. สาธิต และฝึกอบรมเทคโนโลยีการเลี้ยงแพะ โค และการผลิตอาหารสัตว์ โดยใช้วัสดุ

ท้องถิ่น

3. ศึกษาวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์

4. อาคารโรงเรียนเลี้ยงแพะเทศเมืง จำนวน 28 ตัว
5. อาคารโรงเรียนเลี้ยงแพะเทศผู้ จำนวน 19 ตัว
6. แปลงหญ้าอาหารสัตว์

งานขยายผลโครงการ

1. โครงการแก้ไขปัญหาการกระเทียมตกต่ำบ้านทุ่งกระเทียม ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา
2. โครงการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ พื้นที่ป่าต้นน้ำห้วยเอี้ยง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลดอยลาน อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

สถานที่ตั้งโครงการและข้อมูลติดต่อ

ที่ตั้งโครงการ: โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านดงพระพร หมู่ที่ 15 ตำบลป่าจิว อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านแดนชล จังหวัดแพร่ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

ความเป็นมา

นายอนันต์ สุกแก้วณรงค์ อยู่บ้านเลขที่ 159 หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้น้อมเกล้าฯ ถวายโฉนดที่ดิน 88844 เนื้อที่ 3 ไร่ 1 งาน 21 ตารางวา ตั้งอยู่ที่ตำบลเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ให้มูลนิธิชัยพัฒนา วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2555 และเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 มูลนิธิชัยพัฒนาได้ดำเนินการจัดซื้อที่ดินข้างเคียงโครงการฯ ซึ่ง นายอนุพงศ์ ชันคำนันตะ เป็นผู้ขายที่ดินให้แก่มูลนิธิชัยพัฒนา เนื้อที่ 5 ไร่ 65 เศษ 6 ส่วน 10 ตารางวา ตั้งอยู่ที่ตำบลเหมืองหม้อ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อร่วมจัดทำโครงการฯ ดังนั้นโครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านแดนชล มีเนื้อที่รวม 8 ไร่ 1 งาน 86 เศษ 6 ส่วน 10 ตารางวา เพื่อเป็นตัวอย่างให้ความรู้กับเกษตรกรที่สนใจ และให้คำแนะนำในแง่วิชาการกับแปลงเกษตรกรของเกษตรกรที่ต้องการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริและสามารถที่จะเป็นแหล่งส่งเสริมการผลิตพืชพันธุ์ดี ขยายไปสู่เกษตรกรโดยรอบได้ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เป็นแบบอย่างการดำรงชีพในการเกษตรพึ่งพาตนเอง สร้างรายได้ในครัวเรือน
2. เพื่อเป็นแหล่งพัฒนาผลิตกิ่งพันธุ์ไม้พระราชทานของมูลนิธิชัยพัฒนาเป็นแหล่งพัฒนาผลิตกิ่งพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรนำไปขยายผลเป็นการเสริมรายได้
3. เพิ่มประสิทธิภาพบนที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาในการดำเนินงานด้านเกษตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

ลักษณะโครงการ

กิจกรรมปลูกมะม่วงแก้ว เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการขยายพันธุ์มะม่วงแก้วขมิ้นให้กับเกษตรกรและผู้สนใจ และผลิตกิ่งพันธุ์มะม่วงแก้วขมิ้นไว้สำหรับเป็นกิ่งพันธุ์พระราชทาน

กิจกรรมปลูกพืชหมุนเวียน ดำเนินการปลูกพืช ได้แก่ การปลูกพืชผักพื้นบ้าน พืชตระกูลถั่ว และข้าวโพด เพื่อเป็นการจำลองการจัดการพื้นที่ ผลผลิต จะเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ และส่วนหนึ่งเพื่อเป็นแบบอย่างในการดำรงชีพอย่างพอเพียงและส่วนที่เหลือสามารถนำไปจำหน่ายสร้างรายได้ขยายผล อีกทั้งยังบำรุงดินเพิ่มแร่ธาตุให้แก่ดินอีกด้วย

กิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า เพื่อเป็นกิจกรรมเสริมการสร้างอาชีพให้กับเกษตรกรที่สนใจและสร้างรายได้ให้กับโครงการฯ

กิจกรรมพืชผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ภายในครัวเรือน เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่เกษตรกรผู้สนใจ ในการประกอบอาชีพเสริมให้กับเกษตรกรในพื้นที่ให้มีรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพหลักของชาวบ้านในพื้นที่โครงการ รวมทั้งเป็นรายได้ภายในโครงการฯ

โครงการอำนวยการ ได้แก่ กิจกรรมอาคาร สำนักงาน และกิจกรรมปรับปรุงภูมิทัศน์ และพื้นที่พื้นที่โดยรอบโครงการฯ

สถานที่ตั้งโครงการและข้อมูลติดต่อ

ที่ตั้งโครงการ: โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านแดนชล หมู่ที่ 9 ตำบลเหมืองหม้อ อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000 โทรศัพท์: 055-001-132

โครงการศูนย์วิจัยและพัฒนาชาวน้ำมันและพืชน้ำมัน อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

พระราชดำริ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง “ศูนย์วิจัยและพัฒนาชาวน้ำมันและพืชน้ำมัน” เพื่อเป็นโรงงานผลิตน้ำมันจากเมล็ดชาและพืชน้ำมันอื่น ๆ เพื่อผลิตน้ำมันคุณภาพสูงสำหรับการบริโภค นำไปเป็นส่วนผสมในเครื่องสำอาง รวมทั้งนำกากวัตถุดิบที่เหลือจากกระบวนการผลิตมาใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นการใช้ประโยชน์สูงสุดจากทุกส่วนของพืชนั้น ๆ ต่อมาเมื่อพระราชดำริให้จัดสร้างโรงงานผลิตน้ำมันเมล็ดชาต้นแบบ มีขั้นตอนที่เข้าใจง่าย สะอาด คำนึงถึงระบบสิ่งแวดล้อมแบบธรรมชาติ มีระบบควบคุมการใช้พลังงาน และมีรูปแบบทันสมัยสวยงามและมีสีสันทน สามารถมองเห็นกระบวนการต่าง ๆ ได้ผ่านผนังกระจก ส่วนด้านนอกทำเป็นส่วนพักผ่อนสาธารณะ เป็นจุดท่องเที่ยวที่สวยงามและได้รับความรู้

วัตถุประสงค์โครงการ/ เป้าหมาย

1. เพื่อเป็นแหล่งรองรับเมล็ดชาน้ำมันจากโครงการศึกษาและพัฒนาการปลูกชาน้ำมันและพืชน้ำมัน
2. เพื่อผลิตน้ำมันจากเมล็ดชาและพืชน้ำมันอื่น ๆ ให้คนไทยได้บริโภคน้ำมันที่มีคุณภาพ เพื่อสุขภาพที่ดีของประชาชน
3. เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและให้ความรู้เกี่ยวกับชาน้ำมันและพืชน้ำมันชนิดต่าง ๆ

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรมภายในโครงการ

1. ลานนิทรรศการ บอกเล่าความเป็นมาของศูนย์วิจัยและพัฒนาชาน้ำมันและพืชน้ำมัน และความรู้เกี่ยวกับชาน้ำมันและพืชน้ำมันต่าง ๆ
2. โรงงานพาเดินชมกระบวนการผลิตน้ำมันได้ทุกขั้นตอนและมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลและให้ข้อมูล
3. ร้านอาหารเมล็ดชา บริการอาหารและเครื่องดื่มต่าง ๆ มีเมนูอาหารพระราชทานและอาหารต่าง ๆ ที่ปรุงจากน้ำมันเมล็ดชา
4. ร้านค้าเมล็ดชา จำหน่ายสินค้าที่ผลิตจากโครงการศูนย์วิจัยและพัฒนาชาน้ำมันฯ และโครงการอื่น ๆ ของมูลนิธิชัยพัฒนา
5. สวนโดยรอบโครงการ เปิดให้ประชาชนเข้าใช้สถานที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกายได้
6. สวนสาธิตพืชน้ำมัน เข้าชมสวนพืชน้ำมันด้านหลัง ซึ่งปลูกพืชน้ำมันหลายชนิด เช่น งาม่อน ไนเจอร์ เจีย เป็นต้น

สถานที่ตั้งโครงการ

เลขที่ 888 หมู่ 10 ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย 57130 โทรศัพท์ 053-734-140-2 โทรสาร: 053-734-140-2 ต่อ 205

เว็บไซต์: <http://www.teaoilcenter.org>

Facebook: teaoilcenter

โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านป่าคาย ตำบลป่าคาย อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

ความเป็นมา

นางรุ่งมณี วิทยานนท์ บ้านเลขที่ 98/ 9 ซอยนวนน้อย แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ได้น้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินโฉนดเลขที่ 6179 เนื้อที่ 14 ไร่ 1 งาน ตั้งอยู่ 4 ตำบล

ปากาย อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 1 แปลง ให้มูลนิธิชัยพัฒนา วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 เพื่อให้เป็นประโยชน์บนที่ดินในการช่วยเหลือเกษตรกร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพบนที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาในการดำเนินงานด้านเกษตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น
2. เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมกิจกรรมการเกษตรผสมผสานในพื้นที่ตำบลปากาย และถ่ายทอดเทคโนโลยีแผนใหม่ให้แก่เกษตรกรบริเวณรอบพื้นที่โครงการและพื้นที่ใกล้เคียง
3. เพื่อเป็นการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานโดยมีมะขามเปรี้ยวยักษ์ เป็นพืชหลัก ไม้ยืนต้นเป็นไม้ผลเพื่อเป็นแบบอย่าง แก่เกษตรกรที่อยู่ใกล้เคียง
4. เพื่อเป็นแหล่งพัฒนาผลิตภัณฑ์พันธุ์ให้แก่เกษตรกรนำไปขยายผลเป็นการเสริมรายได้ จัดทำแปลงสาธิต และถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร การทำนาต้นทุนต่ำ

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรม

กิจกรรมปลูกมะขามเปรี้ยวยักษ์ พื้นที่ 7 ไร่ สัดส่วนร้อยละ 50 ของพื้นที่ทั้งหมดดำเนินการปลูกมะขามเปรี้ยวปลูกเป็นไม้ผลหลัก เนื่องจากลักษณะของพื้นที่เป็นบริเวณที่มีปริมาณน้ำน้อย อีกทั้งในปัจจุบันมะขามเปรี้ยวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ สามารถจำหน่ายฝักสดและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย เป็นผลผลิตที่มีอายุการเก็บรักษายาวนานไม่เน่าเสียง่าย เป็นที่ต้องการของท้องตลาด เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการขยายพันธุ์มะขามเปรี้ยวยักษ์ให้กับเกษตรกรและผู้สนใจ ผลิตภัณฑ์พันธุ์มะขามเปรี้ยวยักษ์ไว้สำหรับเป็นกิ่งพันธุ์พระราชทาน และเป็นรายได้ภายในโครงการฯ

กิจกรรมปลูกพืชหมุนเวียน พื้นที่ 1 ไร่ สัดส่วนร้อยละ 6 ของพื้นที่ทั้งหมด ดำเนินการปลูกพืชผสมผสาน เพื่อเสริมรายได้และบำรุงดินในพื้นที่นา 1 ไร่ 1 งาน ปลูกปอเทืองเพื่อบำรุงดินปลูกข้าวโพดข้าวเหนียวซึ่งเป็นพืชอายุสั้นใช้น้ำน้อยและไม่มีปัญหาเรื่องการตลาดรับซื้อ ระยะ 3 เดือน ประมาณผลผลิตข้าวโพด เก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ ส่วนหนึ่งขายเป็นข้าวโพดฝักสด ฝักสวนครัว ปลูกฝักสวนครัวในแปลงไม้ผลผสมผสาน พื้นที่ 1 งาน โดยทำแปลงขนาด 2 x 5 เมตร ปลูกพืชฝักสวนครัวแบบผสมผสาน ซึ่งประกอบด้วย โหระพา แมงลัก พริกชี้หนู และมะเขือเปราะ

กิจกรรมด้านปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงไก่พื้นบ้าน 25 ไร่ สัดส่วนร้อยละ 2 ของพื้นที่ทั้งหมด เพื่อส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นบ้านเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เพิ่มปริมาณอาหารโปรตีนทั้งเนื้อและไข่ในครัวเรือนของชุมชน รวมทั้งเป็นรายได้ภายในโครงการฯ และการเลี้ยงเป็ดไข่ 0.25 ไร่ สัดส่วนร้อยละ 2 ของพื้นที่ทั้งหมด เพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพเสริมให้กับเกษตรกรในพื้นที่ให้มีรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพหลัก

โครงการอำนวยการ ได้แก่ กิจกรรมอาคาร สำนักงาน และกิจกรรมปรับปรุงภูมิทัศน์ และพื้นที่พื้นที่โดยรอบโครงการฯ

สถานที่ตั้งโครงการและข้อมูลติดต่อ

ที่ตั้งโครงการ: โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านป่าคาย 167 หมู่ 4 ตำบลป่าคาย
อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ 53230 โทรศัพท์: 055-001-132

โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนา บ้านดอยก้อม หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอ
บ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

ความเป็นมา

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชดำริให้สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ดำเนินการรับโอนที่ดิน จำนวน 4 แปลง รวมเนื้อที่ 13 ไร่ 3 งาน 31 ตารางวา ตั้งอยู่ที่บ้านดอยก้อม หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ซึ่งพระอาจารย์สุชินวิมล น้อมเกล้าฯ ถวาย เพื่อใช้ประโยชน์ตามพระราชอัธยาศัย สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา จึงได้ดำเนินการรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546

พระราชดำรัส/ พระราชดำริ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชดำริให้สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ดำเนินงานโครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนา บ้านดอยก้อม เพื่อเป็นแหล่งสาธิตการทำเกษตรแบบไม่ใช้สารเคมีหรือเกษตรอินทรีย์ และเป็นแหล่งรวบรวมขยายผลการศึกษาวิจัยเทคโนโลยีทางการเกษตรแผนใหม่ที่มีความเหมาะสมต่อการนำไปประยุกต์ในพื้นที่จริงของประชาชนในพื้นที่

วัตถุประสงค์โครงการ/ เป้าหมาย

1. เพื่อจัดทำเป็นแปลงสาธิตการทำเกษตรตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (Good Agricultural Practice: GAP)
2. เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและขยายผลการศึกษาวิจัยเทคโนโลยีทางการเกษตรแผนใหม่ที่เหมาะสมต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่จริงของประชาชนในพื้นที่
3. เพื่อเป็นโครงการตัวอย่างในการดำเนินงานโครงการพัฒนาที่ดินของมูลนิธิชัยพัฒนาที่มุ่งเน้นหารายได้
4. เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดงานด้านการผลิตลำไยแบบครบวงจร ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงกระบวนการจำหน่ายและแปรรูป การศึกษาด้านธุรกิจลำไย (เส้นทางการค้าธุรกิจ)

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรมภายในโครงการ

โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนา บ้านดอยก้อม ดำเนินงานเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดงานด้านการผลิตลำไยแบบครบวงจร ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงกระบวนการจำหน่ายและแปรรูป

การศึกษาด้านธุรกิจลำไย (เส้นทางการค้าธุรกิจ) มีกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบด้วย กิจกรรมขยายผลงานวิชาการภายในพื้นที่โครงการและพื้นที่ชุมชนโดยรอบโครงการ กิจกรรมขยายผลงานวิชาการภายนอกพื้นที่โครงการ กิจกรรมพืชผักและไม้ผล และกิจกรรมอำนวยการและสถานที่

สถานที่ตั้งโครงการ

ที่ตั้งโครงการ: 219 หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน 51130 โทรศัพท์: 053-098096 โทรสาร: 053-098096

โครงการแปลงรวบรวมไม้ผลพันธุ์ดีและพันธุ์พื้นเมืองบ้านป่าบางมูลนิธิชัยพัฒนา 219 หมู่ที่ 9 ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

ความเป็นมา

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชดำริให้สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ดำเนินการรับโอนที่ดินจำนวน 1 แปลง เนื้อที่ 15 ไร่ 1 งาน 51 ตารางวา ตั้งอยู่ที่บ้านป่าบาง ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ซึ่งนางเรณู เรืองรองรัตน์ น้อมเกล้าฯ ถวาย เพื่อใช้ประโยชน์ในมูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา จึงได้ดำเนินการรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2550

พระราชดำรัส/ พระราชดำริ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชดำริให้สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ดำเนินงานโครงการแปลงรวบรวมไม้ผลพันธุ์ดี และพันธุ์พื้นเมืองบ้านป่าบาง มูลนิธิชัยพัฒนา เพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ขาดแคลนน้ำให้แก่เกษตรกร โดยให้ดำเนินการรวบรวมและอนุรักษ์พันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดี และพันธุ์พื้นเมืองที่หายากใกล้สูญพันธุ์ รวมถึงผลิตกิ่งพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดีที่มีคุณภาพจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในราคาที่เป็นธรรม

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อทำการเกษตรผสมผสาน ลดความเสี่ยงด้านราคาผลผลิต และเป็นการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด
2. เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและอนุรักษ์พันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดีและพันธุ์พื้นเมืองที่หายากใกล้สูญพันธุ์
3. เพื่อเป็นแหล่งผลิตกิ่งพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดีที่มีคุณภาพจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในราคาที่เป็นธรรม
4. เพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ขาดแคลนน้ำให้แก่เกษตรกร

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรม

โครงการแปลงรวบรวมไม้ผลพันธุ์ดีและพันธุ์พื้นเมืองบ้านป่าบาง มูลนิธิชัยพัฒนา ดำเนินงานเพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ขาดแคลนน้ำให้แก่เกษตรกร โดยโครงการได้ดำเนินการรวบรวมและอนุรักษ์พันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดีและพันธุ์พื้นเมืองที่หายากใกล้สูญพันธุ์ รวมถึงผลิตกิ่งพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดีที่มีคุณภาพจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในราคาที่เป็นธรรม

สถานที่ตั้งโครงการ

ชื่อโครงการ: โครงการแปลงรวบรวมไม้ผลพันธุ์ดีและพันธุ์พื้นเมืองบ้านป่าบางมูลนิธิชัยพัฒนา
ที่ตั้งโครงการ: 219 หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน 51130 โทรศัพท์:
053-098096 โทรสาร: 053-098096

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาเกษตรกรรมบนพื้นที่สูงของมูลนิธิชัยพัฒนา ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

ความเป็นมา

กระทรวงพาณิชย์แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเงินแต่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในรูปแบบของการสนับสนุนสิ่งของสิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักรกล บุคลากร พันธุ์พืช และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ รวมถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อดำเนินงานโครงการความร่วมมือระหว่างมูลนิธิชัยพัฒนา-สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมายุครบ 80 พรรษา ในปี พ.ศ. 2550 และสร้างศูนย์ความร่วมมือทางวิชาการด้านการเกษตรระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนทางภาคเหนือของประเทศไทย

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ดำเนินงานโครงการความร่วมมือระหว่างมูลนิธิชัยพัฒนา-สาธารณรัฐประชาชนจีนในปี พ.ศ. 2551 บนที่ดินราชพัสดุ แปลงที่ ชม.363 ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นพื้นที่โดยประมาณ 578 ไร่ 3 งาน 33 ตารางวา ต่อมาในปี พ.ศ. 2556 ได้พระราชทานพระราชนุมัติให้สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ดำเนินการปรับโครงสร้างโครงการความร่วมมือระหว่างมูลนิธิชัยพัฒนา-สาธารณรัฐประชาชนจีน รวมถึงกิจกรรมที่ได้รับมอบจากสาธารณรัฐประชาชนจีนให้อยู่ภายใต้การดำเนินงานโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาเกษตรกรรมบนพื้นที่สูงของมูลนิธิชัยพัฒนาโดยได้ดำเนินการผลิตพืชในระบบชีวภาพ เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนในพื้นที่ตลอดจนพัฒนาผลผลิตและผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตรของโครงการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการจำหน่าย

พระราชดำริ/ พระราชดำรัส

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ดำเนินงานโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาเกษตรกรรมบนพื้นที่สูงของมูลนิธิชัยพัฒนา ที่ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นศูนย์ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางความร่วมมือทางวิชาการด้านการเกษตรระหว่างประเทศ
2. เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรสำหรับเกษตรกรและประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย

เป้าหมายโครงการ

1. ศึกษา ทดลอง และพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับพืชพรรณและระบบการจัดการเกษตรอินทรีย์
2. ถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยีด้านเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรและประชาชนที่สนใจ
3. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างยั่งยืน
4. เสริมสร้างความเข้มแข็งและความสามารถในการพึ่งตนเองให้แก่ภาคประชาชนผ่านการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือภาคการเกษตร
5. พัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรม

โครงการได้วางแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมของที่ตั้งโครงการ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำ ด้วยการศึกษาค้นคว้า ทดลอง และพัฒนาความรู้เกี่ยวกับพืชพรรณและระบบการจัดการเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจร ตั้งแต่การผลิตปัจจัยการผลิตต่าง ๆ สำหรับใช้เองภายในโครงการ เพื่อทดแทนการใช้สารเคมี โดยเน้นการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่โครงการกลับมาใช้ใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้แนวความคิดเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างยั่งยืน จนได้รับการรับรองมาตรฐานแหล่งผลิตพืชอินทรีย์ (Organic Thailand) จากกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สร้างมาตรฐานและความน่าเชื่อถือให้แก่ผลผลิตทางการเกษตรที่ปลูกในพื้นที่โครงการและรับรองความปลอดภัยของผลผลิตให้แก่ผู้บริโภคภายใต้ตราสัญลักษณ์ “ทรัพย์-ปัน” ชื่อและตราสัญลักษณ์พระราชทานจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

กิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ ประกอบด้วย กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมกับชุมชนกิจกรรมพัฒนาศักยภาพการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรกิจกรรมพัฒนาศักยภาพการผลิตและอนุรักษ์พันธุ์พืชกิจกรรมทดสอบและพัฒนาศักยภาพการผลิตพืชผักอินทรีย์กิจกรรมพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเห็ดแบบครบวงจรกิจกรรมทดสอบและพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวและพืชหลังนาและกิจกรรมอำนวยการกลาง

สถานที่ตั้งโครงการ

ที่ตั้งโครงการ: เลขที่ 265 หมู่ 6 บ้านเปียงกอก ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ 50110 โทรศัพท์: 053-452366, 088-2631309 โทรสาร: 053-452366

เว็บไซต์: <https://cafe-19584.business.site/>

Facebook: <https://www.facebook.com/SappanFang/>

โครงการศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริ ตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

“ปัจจัยสำคัญของการเกษตร นอกจากจะเป็นเรื่องน้ำและดินแล้ว การมีพันธุ์พืชที่ดีให้เกษตรกรปลูก เป็นเรื่องที่สำคัญมาก อีกอย่างหนึ่งก็คือ การที่ตนเองจัดเองทำให้เราได้ศึกษาวิธีการว่าพันธุ์ต่าง ๆ นอกจากจะทำให้มีปริมาณมากขึ้นแล้ว คุณภาพที่จะเหมาะสมในแต่ละแห่งจะอย่างไร เพราะถ้าเราทำเองจะทราบว่าตรงไหนต้องทำอะไร เป็นความรู้ของพวกเราทุกคนด้วย ” พระราชดำรัส สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ วังสระปทุม เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2552

โครงการศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริ คือ โครงการในพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเป็นที่ระลึกในวาระครบรอบ 100 ปี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ ด้วยทรงเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมด้านการเกษตรของประเทศไทย ทรงวางรากฐานเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมพัฒนาสู่เกษตรกรรมแบบยั่งยืน และทรงให้ความสำคัญกับเรื่องของเมล็ดพันธุ์ มักจะรับสั่งกับผู้ปฏิบัติงานอยู่เสมอว่า “พันธุ์พืชทุกพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ทุกเมล็ด เป็นของพระเจ้าอยู่หัว ทำให้ดีที่สุด”

โดยโครงการแห่งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ผักสะสมสำรองไว้ เพื่อเป็นเมล็ดพันธุ์พระราชทานแก่ราษฎรทั่วไป และราษฎรในพื้นที่ประสบภัยพิบัติ นับเป็นการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ล่วงหน้า โดยสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดศูนย์ฯ เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2552

กิจกรรมหลักของศูนย์ฯ ประกอบด้วย

การผลิตเมล็ดพันธุ์ผักพระราชทาน เป็นการผลิตเมล็ดพันธุ์ผักที่ดีเพื่อเก็บรักษาไว้เป็นเมล็ดพันธุ์พระราชทาน แก่ราษฎรที่ประสบภัยพิบัติ รวมถึงการดำเนินงานปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์พืชให้เกษตรกรได้มีพืชสายพันธุ์ที่ดี ทนทานต่อโรคและแมลง และได้ผลผลิตที่ดี

โครงการ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง” เป็นโครงการที่ศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริดำเนินการขยายผลการปลูกพืชผักพื้นบ้านออกสู่ราษฎร มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ราษฎรปลูกพืชผักสวนครัวในบริเวณบ้าน เพื่อให้มีผักที่ปลอดภัยจากสารพิษบริโภค หากเหลือสามารถจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

โครงการ “ซอยนี้มีรัก ปลูกผักแบ่งปัน” เกิดจากการที่ราษฎรในหมู่ที่ 2 ตำบลโป่งงาม ได้เข้าร่วมโครงการ ‘บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง’ และต่อมาได้ขอทำโครงการขยาย โดยตั้งชื่อว่า ‘ซอยนี้มีรัก ปลูกผักแบ่งปัน’ ขึ้น มีวัตถุประสงค์ที่จะปลูกไม้ยืนต้นที่บริโภคได้ตามริมถนนในหมู่บ้าน เพื่อให้คนทั้งในหมู่บ้านและคนทั่วไปสามารถเก็บใบและผลไปประกอบอาหารรับประทานได้

โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์พระราชทาน ‘เพื่อนช่วยเพื่อน’ เป็นโครงการที่ศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริ ตั้งขึ้นเพื่อให้ชาวบ้านเข้าร่วมผลิตเมล็ดพันธุ์ผักพื้นบ้าน สะสมไว้เพื่อเป็นเมล็ดพันธุ์พระราชทานแก่ราษฎรที่ประสบภัยพิบัติและโครงการ ช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ประสบภัยพิบัติในพื้นที่ต่าง ๆ

โครงการปลูกผักปลอดภัยภายใต้มาตรฐาน GAP มาจาก Good Agricultural Practice แปลว่าการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริได้จัดโครงการสนับสนุนให้ราษฎรปลูกผัก ให้เข้ามาตรฐาน GAP เป็นการสนับสนุนให้ราษฎรปฏิบัติตามข้อกำหนดในการปลูกพืชให้ได้ผลผลิตที่ปลอดภัย ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และมีคุณภาพที่ดี

โครงการรวมกันสู้ อยู่อย่างพร้อม สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มูลนิธิชัยพัฒนาจัดทำโครงการนี้ขึ้น เพื่อให้ชุมชนที่เคยประสบอุทกภัยมีความพร้อมและความเข้มแข็งในการตั้งรับภัยธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นอีกในอนาคต ศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริจึงได้จัดทำโครงการนำร่องที่ตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เนื่องจากชุมชนนี้ประสบอุทกภัย น้ำท่วมขังเป็นเวลา 1-3 เดือนทุกปี เป็นระยะเวลา 4 ปีติดต่อกัน ซึ่งชุมชนมีความต้องการที่จะดูแลตนเองและพึ่งตนเองได้ในยามวิกฤติ

ร้านจันกะผัก เป็นร้านที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริตั้งขึ้น เพื่อจำหน่ายพืชผักที่เหลือจากการทดสอบและพัฒนาพันธุ์ รวมถึงขายอาหารซึ่งใช้พืชผักที่ศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชฯ ผลิตเอง ขายกาแฟและของที่ระลึก ขณะเดียวกันยังมีแผนงานในการส่งเสริมด้านการตลาดแก่ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของชุมชนท้องถิ่น โดยจะนำผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา มาจำหน่ายภายในร้าน

ปัจจุบัน ศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชจักรพันธ์เพ็ญศิริ ได้มีการจัดตั้งที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัดสุรินทร์ นอกเหนือจากที่จังหวัดเชียงราย รวมถึงได้ขยายสู่การผลิตและพัฒนาเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อแจกจ่ายแก่ชาวนา และเพื่อเป็นการคงไว้ซึ่งคุณภาพของข้าวไทยด้วย

สถานที่ตั้งโครงการ

ชื่อโครงการ: โครงการเลี้ยงแพะพันธุ์แบล็ค เบงกอล จังหวัดเชียงราย

ที่ตั้งโครงการ: เลขที่ 905 ต.เวียงพางคำ อ.แม่สาย จ.เชียงราย 57130 โทรศัพท์: 053-733222

2. ภาคเหนือตอนล่าง

โครงการศูนย์ช่วยพัฒนาการเกษตรสิรินธร ตำบลเนินมะกอก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

พระราชดำรัส/ พระราชดำริ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชานุมัติ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พัฒนาที่ดินที่นางจรัสศรี จินดาสงวน น้อมเกล้าฯ ถวาย จำนวน 91-2-44 ไร่ ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกร รวมทั้งผู้ที่สนใจ และเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2550 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานชื่อโครงการว่า “ศูนย์ช่วยพัฒนาการเกษตร สิรินธร”

เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2555 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินติดตามผลการดำเนินงานโครงการ ทรงมีพระราชดำริเพิ่มเติมให้ขยายผลการดำเนินงานของโครงการฯ ไปสู่เกษตรกรให้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อเป็นศูนย์ด้านการเกษตรตามพระราชดำริให้แก่เกษตรกร และประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนให้บริการพัฒนาการเกษตรที่เกี่ยวข้องแก่เกษตรกร และผู้ที่สนใจ รวมทั้งเป็นที่ฝึกงานของนิสิต นักศึกษา

2. จำหน่ายผลผลิตด้านการเกษตรที่ปลอดภัย และมีคุณภาพ

3. เป็นการให้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่ประชาชนกรณีประสบภัยธรรมชาติ

4. เป็นแหล่งเรียนรู้การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ด้านการเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรมภายในโครงการ

1. การปลูกพืชผักปลอดภัย มีวัตถุประสงค์ให้เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการผลิตพืชผักที่ดี และเหมาะสมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้เรียนรู้กระบวนการผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษที่

มีคุณภาพและมาตรฐานตามความต้องการของผู้บริโภค โดยสาระสำคัญ และกิจกรรม เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับเกษตรกร ได้เข้ามาศึกษาดูงาน และจำหน่ายผักที่ผลิตในพื้นที่โครงการ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น จัดทำแปลงสาธิตการปลูกพืชผัก จำนวน 161 แปลง

2. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตเมล็ดข้าวพันธุ์ดีเหมาะสมกับพื้นที่ และขยายพันธุ์ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ อีกทั้งเป็นแปลงต้นแบบเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่เหมาะสมพื้นที่ทำนาสาธิต 27 ไร่ โดยสาระสำคัญ และกิจกรรม คือ สืบเนื่องจากปัญหาเรื่องข้าวเสื่อมพันธุ์อย่างรวดเร็วเพราะเกษตรกรปลูกข้าวหลายพันธุ์ เปลี่ยนพันธุ์ข้าวบ่อย มีข้าวเรื้อและข้าวปนจำนวนมากในแปลง มีข้าวติดมากับรถเกี่ยวขนาดและปัญหาการพักตัวของเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ซื้อมามีปัญหาเรื่องข้าวพันธุ์อื่น และข้าววัชพืช (ข้าวตืด ข้าวลาย ข้าวแดง) ปนมาจำนวนมาก โครงการฯ จึงได้จัดทำแปลงต้นแบบเพื่อให้เกษตรกรเข้ามาศึกษาและเรียนรู้กระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี มีคุณภาพ และให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

3. การเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น ปลานิล และกบนา มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตปลานิลพันธุ์ดี จำหน่ายราคาถูกแก่เกษตรกร เพื่อสร้างรายได้ และอาชีพต่อไป มีสาระสำคัญ และกิจกรรม เพื่อให้ความรู้เรื่องวิธีการเพาะพันธุ์ปลานิล และวิธีการเลี้ยงปลาอย่างถูกวิธี มีบ่อปลานิลพ่อแม่พันธุ์ และบ่ออนุบาลลูกปลานิล นอกจากนี้ยังมีการจำหน่ายลูกปลานิลและพันธุ์กบนาผสม เพื่อให้ผู้สนใจสามารถนำไปเพาะเลี้ยง หรือขยายพันธุ์ปลานิลในราคาถูก

4. การเลี้ยงโคนม มีวัตถุประสงค์เพื่อสาธิตการจัดการอาหารหยาบคุณภาพดีในการเลี้ยงโคนม โดยใช้อาหารชั้นจำนวนน้อย มีสาระสำคัญ และกิจกรรม เพื่อลดต้นทุนการผลิต ได้ผลผลิตที่เหมาะสมทั้งปริมาณและคุณภาพ เพิ่มช่องว่างของรายได้กับต้นทุนให้มากขึ้น และผู้เลี้ยงอยู่รอดพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และยังได้สาธิตการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำนมดิบของฟาร์มของโครงการ

5. การปลูกพันธุ์ไม้ผลแปลงผสมผสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อแหล่งรวบรวมไม้ผลพันธุ์ดีต่าง ๆ ทั้งที่เป็นพันธุ์ที่หายาก และพันธุ์ที่ปลูกเป็นพืชสำคัญทางเศรษฐกิจในเชิงระบบ สำหรับเป็นแนวทางให้เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา มีสาระสำคัญ และกิจกรรม เพื่อถ่ายทอดความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อประกอบอาชีพได้ มีพื้นที่ รวบรวมไม้ผลพันธุ์ดีกิ่งพันธุ์ ไปจำหน่าย

สถานที่ตั้งโครงการและข้อมูลติดต่อ

ที่ตั้งโครงการ: โครงการศูนย์ช่วยพัฒนาการเกษตร สิรินคร หมู่ที่ 11 บ้านสะพานยาว ตำบลเนินมะกอก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร 66120 โทรศัพท์: 056-632333 โทรสาร: 056-632222

โครงการศูนย์พัฒนาพันธุ์สัตว์พระราชทานบ้านหนองชะลาบ จังหวัดตาก (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

พระราชดำริ

เมื่อวันจันทร์ที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2559 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชกระแสรับสั่งให้สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนาจัดทำโครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนาบ้านหนองชะลาบ (ศูนย์ผลิตและกระจายพันธุ์สัตว์) ตำบลตากตก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เพื่อผลิตและกระจายพันธุ์ไก่ไข่และเป็ดไข่พระราชทานให้แก่โรงเรียนในท้องถิ่นทุรกันดารพื้นที่จังหวัดตาก ประกอบด้วย ไก่ไข่พันธุ์พื้นบ้าน และเป็ดไข่ รวมทั้งเป็นแหล่งสาธิตฝึกอบรมและศึกษาเทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์ปีกและการผลิตอาหารสัตว์โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น อีกทั้งเป็นการลดระยะทางการขนส่งประมาณ 300 กิโลเมตร และลดระยะเวลาขนส่งประมาณ 5-6 ชั่วโมง (จากศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ตามพระราชดำริ อำเภอदानซ้าย จังหวัดเลย มาয়งกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 34 อำเภอเมือง จังหวัดตาก) ทำให้ใกล้ลดความเครียดจากการเดินทางและอัตราสูญเสียจากการขนส่งลดน้อยลง นอกจากนี้ ยังสามารถสนับสนุนไก่ไข่และเป็ดไข่ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดลำปาง จังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดสุโขทัย ได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์โครงการ

1. ผลิตไก่ไข่อายุ 20 สัปดาห์ จำนวน 5,000 ตัว/ ปี และเป็ดไข่อายุ 20 สัปดาห์ จำนวน 1,000 ตัว/ ปี
2. สาธิตและฝึกอบรมเทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์ปีกและการผลิตอาหารโดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น
3. ศึกษาวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์ปีกโดยใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และวัสดุในท้องถิ่น

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรม

1. โครงการด้านการผลิตสัตว์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางในด้านการผลิตสัตว์เพื่อสนับสนุนส่งเสริมโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ โรงเรียนทั่วไป ราษฎรที่ยากจนในเขตพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมขยายพันธุ์สัตว์ไปยังโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอื่น ๆ มีสาระสำคัญ และกิจกรรม คือ เด็กนักเรียนในโรงเรียน ได้รับอาหารโปรตีนไว้บริโภคอย่างเพียงพอ เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอาชีพในด้านปศุสัตว์ ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งราษฎรที่ยากจน และราษฎรที่ประสบปัญหาภัยพิบัติจากธรรมชาติ ได้รับโอกาสในการหารายได้เสริมและมีอาหารโปรตีน บริโภคภายในครัวเรือน และมีการรวมกลุ่มองค์กรและเครือข่ายให้มีการพัฒนาแบบยั่งยืน
2. โครงการด้านการฝึกอบรม มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถานที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงไก่แบบปล่อยคอก (Happy Chicken) ตามแนวพระราชดำริ และการเลี้ยงไก่โดยใช้อาหาร

ที่ผลิตโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น และได้มาตรฐานตามหลักเกณฑ์ของกรมปศุสัตว์ มีสาระสำคัญ และกิจกรรม คือ เกษตรกร นักเรียน และข้าราชการได้รับองค์ความรู้การเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อยคอก การผลิตอาหารเลี้ยงไก่โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ได้บริโภคไข่ไก่ที่ผลิตได้เอง สด สะอาด ปราศจากสารเคมี และเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน รวมไปถึงสามารถนำไปขายเพื่อเป็นรายได้เสริมได้

3. แผนงานอำนวยการ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและปฏิบัติงานของโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดูแลงานอาคาร สถานที่และพื้นที่ของโครงการให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเพื่อความสวยงาม และมีสาระสำคัญ และกิจกรรม คือ ประสานงานกับหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน เกษตรกร และประชาชนทั่วไปในการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้ามาศึกษาดูงานและอบรม รวมทั้งตอบข้อคำถาม ให้คำแนะนำ ติดตามและเก็บข้อมูลการนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ในการประกอบอาชีพ

สถานที่ตั้งโครงการและข้อมูลติดต่อ

ที่ตั้งโครงการ: โครงการศูนย์พัฒนาพันธุ์สัตว์พระราชทานบ้านหนองชะลาบ เลขที่ 99 หมู่ 1 ตำบลตากตก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก 66120 โทรศัพท์/ โทรสาร: 055-508950

โครงการเพาะและขยายกิ่งพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดี จังหวัดนครสวรรค์ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

พระราชดำริ/ พระราชดำรัส

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงรับที่ดินนายเชษฐ ชำนิถิรวาณิชย์ น้อมเกล้าฯ ถวาย จำนวน 1 แปลง ตามโฉนดที่ดินเลขที่ 4861 เนื้อที่ 20 ไร่ 15 ตารางวา ตั้งอยู่ที่ตำบลตากฟ้า อำเภอดตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ และมีพระราชกระแสรับสั่งให้มูลนิธิชัยพัฒนาดำเนินการพัฒนาพื้นที่เป็นโครงการเพาะและขยายกิ่งพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดี เพื่อเก็บรักษาพันธุ์ และใช้ในการแจกจ่ายให้กับราษฎร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เป็นสถานที่เพาะและขยายพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดีเพื่อพระราชทานให้แก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน และเพื่อจำหน่ายกิ่งพันธุ์ที่ดีมีคุณภาพให้แก่เกษตรกรทั่วไป

2. เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเกษตรกรในพื้นที่ที่สนใจในการเพาะและขยายพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดี

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรม

1. โครงการด้านการผลิตไม้ผล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตกิ่งพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดีเพื่อใช้พระราชทาน และจำหน่ายให้แก่เกษตรกร และถ่ายทอดความรู้สำหรับเกษตรกรในพื้นที่ที่สนใจในการเพาะและขยายพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดี และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และมีสาระสำคัญ และกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมฝึกอบรมเชิงวิชาการด้านการเกษตร กิจกรรมขยาย

กิ่งพันธุ์ไม้ผล ได้แก่ มะม่วง มะขามป้อม มะขามเปรี้ยว ขนุน และกิจกรรมทดลองปลูกไม้ผลต่างถิ่น ได้แก่ อินทผลัม มะเดื่อฝรั่ง และอาโวคาโด

2. โครงการบริหารงานทั่วไป มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถานที่ในการถ่ายทอดความรู้การเกษตร ด้านไม้ผลให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ และเพื่อเป็นสถานที่จัดเก็บกิ่งพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดีเพื่อใช้ในการพระราชทาน และดูแลอาคารสถานที่และพื้นที่ของโครงการ ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย และจำหน่ายผลผลิต เพื่อสร้างรายได้ให้กับโครงการ โดยมีสาระสำคัญ และกิจกรรม คือ จัดทำงานเกษตรด้านไม้ผลแบบผสมผสานและให้ความรู้ด้านการเกษตร ดูแลรักษาความเรียบร้อยภายในโครงการ รวมถึงจำหน่ายผลผลิตปลอดภัยจากสารพิษให้แก่ชุมชน

สถานที่ตั้งโครงการและข้อมูลติดต่อ

ที่ตั้งโครงการ: โครงการเพาะและขยายกิ่งพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดี ตำบลตากฟ้า อำเภอดงเจริญ จังหวัดนครสวรรค์ 60190 โทรศัพท์: 092-453 6590

โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนา (หนองหม้อ) ตำบลหนองหม้อ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

พระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานที่ดินที่ นายชัยยศ ตันติวิสุธา น้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อมถวายให้แก่มูลนิธิชัยพัฒนา จำนวน 2 แปลง พื้นที่ 27 ไร่ 3 งาน ซึ่งมูลนิธิชัยพัฒนาได้จัดทำเป็นแปลงทฤษฎีใหม่ในเขตชลประทาน เพื่อเป็นตัวอย่างแก่เกษตรกรในพื้นที่ 18 ไร่ 3 งาน และผลิตข้าวตามหลักเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในพื้นที่ 9 ไร่

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เป็นการสาธิตการบริหารจัดการที่ดินและน้ำสำหรับการทำการเกษตรที่มีที่ดินขนาดเล็ก
2. เป็นแปลงสาธิตทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ในเขตชลประทาน
3. เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ให้แก่เกษตรกรทั่วไป
4. เป็นแปลงสาธิตด้านการผลิตพืช (พืชผัก ไม้ผล พืชไร่และข้าว) ตามหลักการทำการเกษตรที่เหมาะสม

เหมาะสมให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ

5. จำหน่ายผลผลิตเพื่อสร้างรายได้ให้กับโครงการฯ

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรม

1. โครงการต้นแบบการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแปลงสาธิตทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ในเขตชลประทาน โดยมีสาระสำคัญ และกิจกรรม คือ ดำเนินกิจกรรมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ในเขตชลประทาน

เพื่อเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกร และราษฎรให้มาศึกษาดูงานและนำแนวคิดทฤษฎีไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้

2. โครงการด้านการผลิตพืช มีวัตถุประสงค์เป็นแปลงสาธิตด้านการผลิตข้าวตามหลักเกษตรที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ โดยมีสาระสำคัญ และกิจกรรม คือ เกษตรกรสามารถเป็นตัวอย่างในการผลิตข้าวเปลือกเจ้าตามหลักเกษตรที่เหมาะสมในด้านการปลูกข้าวแบบใช้ต้นทุนต่ำได้

3. บริหารงานทั่วไป มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและปฏิบัติงานของโครงการให้เป็นไปตามระเบียบของมูลนิธิชัยพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ดูแลอาคารสถานที่และพื้นที่ของโครงการให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย เป็นตัวอย่างแก่เกษตรกร เรื่องการอยู่อย่างพอเพียงและการทำการเกษตร ทฤษฎีใหม่ จำหน่ายผลผลิตเพื่อสร้างรายได้ให้กับโครงการ โดยมีสาระสำคัญ และกิจกรรม คือ ดูแลความเรียบร้อยภายในโครงการรวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับประชาชน เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน อบรมด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ สำหรับเกษตรกร นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ในครอบครัว อีกทั้งโครงการยังมีบริการสีข้าวให้แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไปด้วย

สถานที่ตั้งโครงการและเบอร์โทรศัพท์

โครงการพัฒนาที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนา (หนองหม้อ) 21/1 หมู่ 3 ตำบลหนองหม้อ อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ 60140 โทรศัพท์ 086-2124694

โครงการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนา วัดศรีอุทุมพร (หนองกรด) หมู่ที่ 9 ตำบลหนองกรด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

พระราชดำริ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ส่วนหนึ่งจำนวน 25 ไร่ จัดตั้งเป็นศูนย์สาธิต และให้บริการวิชาการเกษตร โดยจัดทำเป็นแปลงปลูกพืชแบบผสมผสานรวมทั้งเป็นสถานที่ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เป็นศูนย์สาธิตการปลูกพืชแบบผสมผสานตามหลักการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP)
2. เป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านการผลิตพืชแก่ประชาชนและผู้สนใจทั่วไป
3. เป็นแหล่งผลิตข้าวตามหลักการเกษตรดีที่เหมาะสม
4. จำหน่ายผลผลิต เพื่อสร้างรายได้ให้กับโครงการ

ลักษณะโครงการ/ กิจกรรม

1. โครงการด้านการผลิตพืช มีวัตถุประสงค์เป็นแหล่งผลิตข้าวตามหลักการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม เป็นศูนย์สาธิตปลูกพืชแบบผสมผสานตามหลักเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) และเป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านการผลิตพืชแก่ประชาชนและผู้สนใจทั่วไปโดยผลิตผักกินใบและผักกินผล มีสาระสำคัญและกิจกรรม คือ ดำเนินกิจกรรมข้าว และพืชสวน ส่งเสริมเกษตรกรให้ได้รับพันธุ์ข้าวที่ตรงตามสายพันธุ์ ทำให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพ สามารถลดต้นทุนการผลิต ประชาชนได้บริโภคผักปลอดภัยจากสารพิษ และเป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านการปลูกพืชแบบผสมผสานในพื้นที่จำกัด

2. โครงการบริหารงานทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร และเป็นตัวกลางประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อสร้างประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่โครงการ และเป็นฝ่ายสนับสนุนด้านการดำเนินงาน ด้านการผลิตพืช ให้เป็นไปอย่างมีระเบียบ และดูแลอาคารสถานที่และพื้นที่ของโครงการ ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย และจำหน่ายผลผลิต เพื่อสร้างรายได้ให้กับโครงการ โดยมีสาระสำคัญและกิจกรรม คือ โครงการสามารถทำตามแนวพระราชดำริ โดยจัดทำแปลงสาธิตการผลิตพืชแบบผสมผสานและให้ความรู้ด้านการเกษตร ดูแลรักษาความเรียบร้อยภายในโครงการ เพื่อรับคณะเข้าศึกษาดูงาน และอบรม รวมถึงจำหน่ายผลผลิตปลอดภัยจากสารพิษให้แก่ชุมชน

สถานที่ตั้งโครงการและเบอร์โทรศัพท์

โครงการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ดินมูลนิชัชพัฒนา วัดศรีอุทุมพร (หนองกรด) หมู่ 9 ตำบลหนองกรด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60240 โทรศัพท์ 086-5651114

ดังนั้นโครงการต่าง ๆ ในภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับ ป่าไม้ ต้นนำอาหารการทำเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ ซึ่งสามารถสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยที่มีความผูกพันกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และยังคงคล้องกับเป็นป่าต้นน้ำของประเทศ ความรู้เรื่องการปลูกป่าการทำฝายกั้นน้ำจะช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติให้กลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง ผู้วิจัยจึงได้เลือกศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ มาใช้ในการศึกษา เนื่องจากสามารถสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยและความสำคัญของเกษตรกรรมได้ครบทุกมิติ อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศได้

8. การเรียนรู้ศาสตร์พระราชา

สำหรับศาสตร์พระราชากับการบริหารการศึกษาอย่างยั่งยืนนั้น บุญรักษ์ ยอดเพชร (2560) กล่าวว่า พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงปฏิบัติให้เราเห็น คือ การรับฟัง สัมผัส เห็น แล้ววิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติหรือการแก้ไขปัญหาหากกล่าวคือ

1. หลักการองค์ความรู้ 6 มิติ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาโดยหลักการที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่าหลักการองค์ความรู้ 6 มิติ มุ่งเน้น 6 มิติ คือ มิติน้ำ มิติดิน มิติเกษตร มิติพลังงาน ทดแทน มิติป่า และมิติสิ่งแวดล้อม โดยเมื่อพิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560-2564 (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ได้มีการน้อมนำ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมกระจายความมั่นคงอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม ยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ พื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมซึ่งจะมีความเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พุทธศักราช 2561-2580 (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) โดยกำหนดให้ในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเป็นช่วงของการเตรียมความพร้อมของคน สังคม และเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยยุทธศาสตร์เร่งด่วนในการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้าน รวมถึงการพัฒนาคนในภาพรวมโดยให้เป็นคนที่มีสมรรถนะในทุกช่วงวัยที่มีความสามารถบริหารจัดการ กับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในการดำเนินชีวิต และที่สำคัญคือการพัฒนาทุนมนุษย์โดยการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะและยกระดับคุณภาพการบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึง ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้ส่งเสริมบทบาทของสถาบันทางสังคมในการกล่อมเกลาคิดใจให้คนเป็นคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่พึงประสงค์และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งช่วงระยะเวลาในการพัฒนาดังกล่าวของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 จะเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ และเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ต่าง ๆ ให้สูงขึ้นภายใต้การใช้นาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะการใช้ที่ดิน การจัดระเบียบผังเมืองและความปลอดภัยตามเกณฑ์เมืองน่าอยู่ที่เหมาะสมเพื่อกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและลดความเหลื่อมล้ำภายในสังคมซึ่งสอดคล้องกับ กาญจนา เกรียงศรี (2559) ที่ได้ให้ทรรศนะในเรื่องของการศึกษากับการพัฒนาที่ยั่งยืน ว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยสังคมที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงต้องอาศัยการศึกษาเป็นกลไกในการดำเนินการ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 4 มิติ ซึ่งประกอบไปด้วย มิติด้านหลักสูตร จะต้องมียุทธศาสตร์หลักในสาขาวิชาที่จะนำไปสร้างปัญญาในการแก้ไขปัญหา องค์ความรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ปัจจุบันด้วยความเข้าใจ และการมียุทธศาสตร์ที่มีครอบครัวและชุมชนเป็นฐานในการสร้างปัญญาในการแก้ไขปัญหา มิติด้านบุคลากรจะต้องมีครูต้นแบบ โดยมีผู้เรียนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยครูและ

ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต้องมีจิตวิญญาณในการช่วงสร้างอนาคตให้คนรุ่นต่อไป มิติด้านเป้าประสงค์จะมุ่งเน้นให้สังคมให้เป็นสังคมแห่งปัญญา (Education Society) พื้นฐานของสังคมต้องอยู่บนฐานของเศรษฐกิจสีเขียว (ความพอเพียงและไม่ทำลายทรัพยากรจนเกิดภัยพิบัติ) และสิ่งแวดล้อม (ยืนยาวด้วยการทดแทนและช่วยอนุรักษ์ ใช้ตามความจำเป็นไม่ใช่ตามความอยากหรือความต้องการ) มิติด้านผลสำเร็จโดยมุ่งให้สังคมเป็นสังคมที่มีการศึกษาตลอดชีวิต (Life-long Education Society) เป็นสังคมที่มีระบบเศรษฐกิจที่มีความเอื้ออาทรและพึ่งพาอาศัยกันและกันแบบเป็นกัลยาณมิตร สังคมมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เรียกคืนความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายที่เป็นพหุวัฒนธรรมของประชากรโลก โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันฉันท์มิตรและมีความสุขที่ยั่งยืนจะเห็นได้ว่าการพัฒนาการบริหารการศึกษาเพื่อความยั่งยืนจะต้องมุ่งเน้นในการสร้างความรู้ให้กับ “คน (Man)” ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญโดยเน้นสร้างความพร้อมให้กับคนให้มีทักษะ ทรรศนะคติ ความรู้และมีค่านิยมที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นและทำงานในสังคมอย่างยั่งยืน สำหรับกระบวนการทางการบริหาร (Management) นั้น ผู้บริหารจะต้องสร้างวิสัยทัศน์ที่มีความสมดุลระหว่างสุขภาวะของมนุษย์และเศรษฐกิจกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายโดยการดำเนินการควรดำเนินงานภายใต้กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาผู้ปกครองและชุมชนด้านการเงินงบประมาณ (Money) ควรดำเนินการภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยมีสองเงื่อนไขในการพิจารณา คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขของคุณธรรม เพื่อให้เกิดความสมดุลและมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีอย่างรวดเร็วทั้งในด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมธรรมที่เปลี่ยนไป ส่วนวัตถุดิบ (Material) ซึ่งในมุมมองทางด้านการศึกษามองไปถึงหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมทางการศึกษาควรนำแหล่งทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการนำองค์ความรู้ภายในชุมชนมาเป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา สื่อการจัดการเรียนการสอนตามภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งในการบริหารต้องปรับนำหนักของแต่ละเรื่องให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมและสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในที่สุด

2. หลักการทรงงานเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยหลักการทั้งหมด 23 หลักการ ดังนี้ (ลลิต ถนอมสิงห์, 2557)

2.1 ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบในการทรงงานจะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบจากข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาเอกสาร แผนที่ นักวิชาการรวมถึงการสอบถามจากราษฎรในพื้นที่ทรงงานให้ทราบถึงปัญหาและรายละเอียดที่ครบถ้วนในการทรงงานเพื่อความถูกต้องและรวดเร็วตรงความต้องการของประชาชน การประยุกต์ใช้กับการบริหาร คือ เมื่อจะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูล

ทั้งหมด ทั้งระบบและต้องศึกษาให้ครบมิติ โดยพิจารณาจากข้อมูลตัวเลขและข้อมูลที่ได้จากการสอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ วาโร เฟ็งสวีส์ตี (2557) ที่ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการวิจัยทางการบริหารการศึกษาว่าการวิจัยทางการบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการค้นคว้าเพื่อหาความรู้จริง โดยใช้วิธีการที่เชื่อถือได้อย่างมีระบบเพื่อมุ่งสร้างองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการบริหารการศึกษาและพัฒนาเป็นทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา ที่เกี่ยวกับผู้บริหาร ครู นักเรียน การเรียนการสอน สถาบัน การศึกษาและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การดำเนินงานในสถาบันการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์

2.2 ระเบิดจากข้างใน ซึ่งทรงให้ความหมายว่า ต้องมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้คนและครอบครัวในชุมชนที่เข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อนแล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก เพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงการประยุกต์ใช้ในการบริหาร คือ การเริ่มดำเนินการสิ่งใดต้องเริ่มจากการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับบุคคลที่เกี่ยวข้องก่อน รวมถึงถ่ายทอดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงเป้าหมายและวิธีการในการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรชาติ คหิตทพงษ์ (2552) ที่ได้แนะนำแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาแบบพึ่งพาตนเอง โดยกำหนดทิศทางไว้ 3 ขั้นตอน ซึ่งประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 โดยดึงชุมชนเข้าสู่สถานศึกษาด้วยการส่งเสริมอาชีพสู่ชุมชนด้วยการให้ความรู้ในการประกอบอาชีพและเปิดพื้นที่ของสถานศึกษาเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบอาชีพ ส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมผู้ประกอบการ ครูและนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการศึกษาของโรงเรียน ขั้นที่ 2 ระดมความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นที่ 3 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน โดยยึดหลักการบริหารแบบพึ่งตนเองเป็นหลัก

2.3 แก้ปัญหาที่จุดเล็กซึ่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ทรงงานโดยการแก้ไขซึ่งจะทรงมองปัญหาทั้งหมดในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะทรงเริ่มจากจุดเล็ก ๆ (Micro) การประยุกต์ใช้ในการบริหาร คือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ต้องเริ่มต้นจากการมองปัญหาทั้งหมดแล้วค่อยพิจารณาว่าปัญหาใดเป็นปัญหาสำคัญที่สุดที่จะต้องแก้ไขโดยมองที่เป้าหมายของงานแล้วค่อยแก้ไขปัญหาจากจุดเล็ก ๆ ไปก่อน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้มาจากการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการศึกษาของ อภิชัย พันธเสน และคณะ (2558) ที่ได้ให้ข้อเสนอในกระบวนการจัดการศึกษาไทย ซึ่งประกอบไปด้วย กระทรวงศึกษาธิการต้องจัดให้มีการดำเนินการดังนี้ ควรเปิดโอกาสให้โรงเรียนตามพื้นที่ต่าง ๆ สามารถกำหนดหลักสูตรได้ตามเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสังคมในพื้นที่นั้น ๆ ควรจริงจังต่อการกระจายอำนาจการบริการศึกษา ด้วยการลดการแก้ไขปัญหาในลักษณะเดิมที่เน้นการตั้ง

หน่วยงานอย่างต่อเนื่องเมื่อเกิดปัญหาควรให้โรงเรียนในภาครัฐบริหารในรูปแบบนิติบุคคล รวมถึงยกระดับโรงเรียนบางแห่งที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรมหาชน เพื่อสามารถบริหารจัดการตัวเองได้ คล่องแคล่วขึ้น ทั้งในแง่งบประมาณ บุคลากร หลักสูตร และการบริหารกระทรวงศึกษาธิการรวมทั้งสถานศึกษาควรบรรจุบุคลากรครูเข้าใหม่เป็นพนักงานของรัฐ เพื่อลดจำนวนสัดส่วนครูที่เป็นข้าราชการ และจะได้ลดการคัดค้านจากครูที่เป็นข้าราชการอยู่ในปัจจุบันให้น้อยลง เหมือนที่เคยทำในระบบมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการควรให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ความร่วมมือทางวิชาการ และโอนโรงเรียนขนาดเล็กที่มีปัญหาไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแล อย่างไรก็ตาม หน่วยงานจากส่วนกลางยังต้องให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณ บุคลากร และความรู้แก่โรงเรียนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความพร้อมของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ท้องถิ่นที่มีความพร้อมสูงจะได้รับการสนับสนุนน้อยกว่าท้องถิ่นที่มีความพร้อมต่ำกว่า

2.4 ทำตามลำดับขั้นเริ่มจากสิ่งที่จำเป็นที่สุดแล้วหาจุดเชื่อมโยงเพื่อทำเรื่องอื่นต่อไป โดยในการทรงงานจะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นที่สุดของประชาชนก่อน ได้แก่ งานด้านสาธารณสุข และต่อด้วยด้านสาธารณสุขเป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ เป็นต้น การประยุกต์ใช้ในการบริหาร คือ การนำปัญหาที่ได้จากการพิจารณาจากข้อที่ 3 มาจัดลำดับความสำคัญโดยพิจารณาว่าปัญหาใดเป็นปัญหาที่มีความสำคัญที่จะต้องแก้ไขก่อนและมีความจำเป็นต้องแก้ไขหากไม่แก้ไขปัญหาข้างต้นจะเป็นผลทำให้งานไม่สามารถบรรลุเป้าประสงค์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Eisenhower (n.d.) ที่ได้นำเสนอ The Eisenhower Matrix ซึ่งเป็นหลักการบริหารจัดการงานต่าง ๆ ซึ่งหลักดังกล่าวใช้วิธีการแบ่งเรื่องต่าง ๆ ออกโดยให้ความสำคัญในการพิจารณา 2 ประเด็นประกอบด้วย “ความเร่งด่วน” และ “ความสำคัญ” ประโยชน์สำคัญของการใช้ The Eisenhower Matrix คือ การทำให้เราสามารถแบ่งประเภทของงานต่าง ๆ ออกมาในแบบที่สามารถบริหารจัดการต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่ประกอบกับการตัดสินใจของผู้บริหาร

2.5 ภูมิสังคมในการทรงงานเน้นว่าการจะทำการพัฒนาใด ๆ ต้องมีความใส่ใจต้นแบบพื้นที่ประเพณีและผู้คน โดยการพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา การประยุกต์ใช้ในการบริหาร คือ การทำงานที่เหมือนกันในบริบทที่ต่างกัน สถานการณ์ต่างกัน การแก้ไขปัญหาอาจจะไม่สามารถใช้วิธีเดียวกันได้ ผู้บริหารจึงควรสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ Sergiovanni (1980) ที่ได้ให้สรุปเกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ไว้ว่า การบริหารงานเชิงสถานการณ์นั้นจะไม่มีวิธีการใดที่ดีที่สุด โดยพิจารณาจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อระบบโดยทั่วไป ผู้บริหารจะต้องมีความตื่นตัวเสมอกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และในการบริหารงานนั้นจะมีความซับซ้อน การแก้ไขปัญหาใด ๆ ที่เกิดขึ้นผู้บริหารจะต้องพิจารณาแก้ไขปัญหาให้ครบทุกมิติ โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ ใฝ่รู้อยู่เสมอ และสอดคล้องกับ Hersey

and Blanchard's (1982) ที่ได้ให้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ (Situation Leadership Theory) โดยพิจารณาจากความสำเร็จของการปฏิบัติภารกิจขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารในมิติความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ใต้บังคับบัญชา โครงสร้างของงาน การใช้อำนาจ โดยการนำภาวะผู้นำในมิติต่าง ๆ ของผู้บริหารมาปรับใช้ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์

2.6 องค์กรมองปัญหาอย่างครบวงจรและแก้ปัญหาอย่างองค์รวม ซึ่งพระองค์ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) ทรงมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ เช่น “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานซึ่งมีแนวคิดในการบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญสำหรับการประกอบอาชีพ และการจัดการกับผลผลิตที่เหลือจากการอุปโภคบริโภคภายในครัวเรือนแล้วเพื่อนำไปสู่การตลาดรวมถึงการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตามแนวทางการดำเนินงานทฤษฎีใหม่อย่างองค์รวม การประยุกต์ใช้ในการบริหาร คือ การบริหารต้องไม่ทำงานอย่างแยกส่วน ผู้บริหารต้องพิจารณาว่าในการดำเนินการอะไรก็ตามจะส่งผลกระทบต่อใครบ้าง ผลจะเป็นอย่างไร และจะต้องแก้ปัญหาอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาใหม่ตามมา โดยจะต้องมองให้ครบมิติ ทั้งคน (Man) เครื่องมือ (Material) ระบบ (Management) การเงินหรืองบประมาณ (Money) ชุมชน สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ ธเนศ ขำเกิด (2549) ที่ได้ให้ทฤษฎีเกี่ยวกับ “องค์รวม” ว่ามีความสอดคล้องกับความคิดเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่รวมกันและต่างทำหน้าที่ของตนเองอย่างมีระเบียบ โดยส่วนประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ของระบบที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือ (Sustainable Development) นั้น ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุกด้านอย่างสมดุลบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยความเคารพซึ่งกันและกัน

2.7 ไม่ติดตำราหลักการทรงงานมีลักษณะที่ทรงพัฒนาเริ่มต้นจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสภาพของสังคม วัฒนธรรมในชุมชนเป็นหลัก โดยจะอ้างอิงกับหลักการ และทฤษฎีโดยนำไปปรับใช้กับภูมิสังคมอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารคือ ในการพัฒนาของผู้บริหารนั้นจะต้องคิดนอกกรอบ โดยยึดหลักการเป็นหลักในการบริหารแต่ต้องพิจารณากระบวนการที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยดัดแปลงหลักการหรือทฤษฎีให้หลอมรวมกับวิถีชีวิตและภูมิสังคมของสถานศึกษาได้ ซึ่งจะสอดคล้องกับ บุษกร วัฒนบุตร และคณะ (2561) ที่ได้ให้ทฤษฎีเกี่ยวกับ “การไม่ยึดติดตำรา” คือ การทำการใดควรทำงานอย่างยืดหยุ่นกับสภาพและสถานการณ์นั้น ๆ ไม่ใช่การยึดติดอยู่กับแค่นิยามวิชาการ เพราะบางที่ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด บางครั้งเรายึดติดทฤษฎีมากเกินไปจนทำอะไรไม่ได้เลย สิ่งที่เราทำบางครั้งต้องโอบอ้อมต่อสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม และจิตวิทยาด้วย

2.8 ประหยัดเรียบง่ายใช้ประโยชน์สูงสุดหลักการทรงงานข้อ 8 พระองค์ทรงใช้การประยุกต์สิ่งที่มีในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารคือในการพัฒนาของผู้บริหาร คือ การปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ ใช้อย่างเหมาะสม คุ่มค่าไม่ฟุ่มเฟือยจนเกินความจำเป็น สอดคล้องกับ สุเมธ แสงนิมนวล (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ต้นแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ซึ่งพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบปัจจัยสำคัญ ซึ่งประกอบไปด้วย การที่องค์กรมีผู้นำองค์กรที่ดีและผู้นำองค์กรมีการพัฒนาท้องถิ่นด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หรือ (School-Based Management: SBM) หรือ “การมีส่วนร่วม” โดยจะเป็นการมีส่วนร่วมจากทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ทั้งในรูปของคณะกรรมการ หน่วยงาน องค์กร บุคคล ทั้งภาครัฐและเอกชน ของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่เพื่อให้บริหารจัดการได้สอดคล้องตามสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนท้องถิ่น

2.9 ทำให้ง่ายโดยทรงโปรดที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย อันเป็นการแก้ปัญหาด้วยการใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทางสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารคือ ทำทุกอย่างให้น้อยเท่าที่จำเป็น อย่าคิดมาก อย่าคิดซับซ้อน โดย “ทางสายกลาง” จะเป็นค่านิยมที่จะไม่นำพองค์กรไปสู่ความลำบาก ซึ่งสอดคล้องกับ สุชาติ นันทะไชย (2549) ที่ได้กล่าวว่าในยุคของการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ เครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ก็คือ การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวคิดและจิตสำนึกเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างสมดุล มั่นคงและยั่งยืนการใช้ระบบการศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

2.10 การมีส่วนร่วมในการทรงงานพระองค์ทรงเปิดโอกาสให้ผู้สนองงานมีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมกันทำงานรวมถึงทรงรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการทรงงานสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหาร คือ การรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานผู้บริหารต้องมีลักษณะ คือ ฟังให้มากกว่าพูด ซึ่งการรับฟังหรือการระดมสมองให้ทุกคนมีส่วนร่วมในงาน ให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเมื่อเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของแล้วความร่วมมือก็จะตามมา สอดคล้องกับ ไชยา หานุภาพ และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ที่พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษา รวมถึงการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการดำเนินการและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารการศึกษา

2.11 ประโยชน์ส่วนรวมหลักการทรงงานข้อที่ 11 มุ่งประโยชน์ของประเทศและประชาชน จากพระราชดำรัสในตอนหนึ่งว่า “...ใครต่อใครบอกว่าขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรมนั้นมิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียว เป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...” สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหาร คือ บางครั้งในการทำงานผู้บริหารอาจจะต้องทำงานมากกว่าคนอื่น เหนือกว่าคนอื่น หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายงานที่ซับซ้อนมากกว่าคนอื่น จะต้องมองว่าจำเป็นต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายนั้นให้สำเร็จ เมื่องานประสบความสำเร็จ ตัวเราก็จะประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560) ที่ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่ว่าการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนช่วยให้โรงเรียนและชุมชนลดปัญหาความขัดแย้ง และช่วยให้เกิดความร่วมมืออันดีต่อกัน ทั้งนี้ทั้งสองฝ่ายจะต้องปฏิบัติตามบทบาทของตนด้วยวิธีการที่เหมาะสม จึงจะสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นได้

2.12 บริการรวมเป็นจุดเดียวหรือรูปแบบการบริหารเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) โดยพระองค์ทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้นแบบในการบริการประชาชนให้เป็นจุดเดียว เพื่อลดค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลา โดยจะมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ มาร่วมดำเนินการให้บริการประชาชน ณ ที่แห่งเดียว สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหาร คือ สถานศึกษาหรือหน่วยบริการการศึกษาควรมีการบูรณาการนักวิชาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้อันของผู้เรียน ตลอดจนการใช้เครื่องมือร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของผู้เรียน รวมถึงเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายรวมถึงลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐได้อีก และการจัดศูนย์บริการ One Stop Service ในเขตพื้นที่นั้น สามารถลดความแออัดของนักเรียนลงได้ และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นเกือบจะทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.13 ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติซึ่งหลักการทรงงานข้อ 13 พระองค์ทรงใช้หลัก คือ การเข้าใจปัญหารักษาสมดุลด้วยธรรมชาติโดยพระองค์ทรงเข้าใจธรรมชาติและมนุษย์ที่อยู่อย่างเกื้อกูลกัน สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารคือในการใช้ชีวิตประจำวันจะต้องทำความเข้าใจกับธรรมชาติรอบๆ ตัวทุกอย่างต้องศึกษาเข้าใจในระบบนิเวศน์เพื่อที่จะนำระบบนิเวศน์เข้ามาช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ จุติมา รัตนพลแสนย์ (2558) ได้กล่าวถึงการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งเรียกว่า ยุทธศาสตร์ว่าด้วยการอนุรักษ์โลกโดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ การธำรงรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการพัฒนาแบบยั่งยืนที่คำนึงถึงระบบนิเวศเป็นสำคัญ โดยเน้นการพัฒนาที่ท้องถิ่นและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งการพัฒนาที่มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน

2.14 การใช้อรรถธรรม ปราบอรรถธรรมโดยหลักการทรงงานข้อ 14 คือ การนำกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาแก้ไขปัญหา ทรงนำหลักความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการโดยมีแนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพที่ไม่ปกติ เข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารคือทุกอย่างในโลกนี้ย่อมมีดีเสมอ (พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส ภิกขุ), 2554) กล่าวคือ การมองโลกของคนเราบางครั้งเรื่องหรือเหตุการณ์ที่ไม่ดีที่เกิดขึ้น ก็จะมีแง่ดีหรือประโยชน์ในเรื่องนั้นเสมอ ในมุมของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น จะเห็นได้ว่าคนบางคนที่เราคิดว่าไม่ดีหรือมีข้อเสียเยอะ ถ้าเรามองต่างมุมข้อเสียของเขาเราอาจจะนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับ McGregor (1960) ที่ได้นำเสนอทฤษฎี X, Y หรือ (X, Y Theory) ที่เกิดมาจากทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์ (Human Behaviors) ซึ่งประกอบไปด้วย ทฤษฎี X (Theory X) คือ หากในองค์กรมีบุคลากรเป็นคนประเภทเกียจคร้าน ในการบริหารจึงควรใช้มาตรการบังคับ มีระเบียบกฎเกณฑ์คอยกำกับ มีการควบคุมการทำงานอย่างใกล้ชิด และมีการลงโทษเป็นหลัก สำหรับทฤษฎี Y (Theory Y) คือ หากในองค์กรมีบุคลากรเป็นคนประเภทขยัน ควรมีการกำหนดหน้าที่การทำงานที่เหมาะสม ทำทลายความสามารถ สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเชิงบวก และควรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารงาน

2.15 ปลุกป่าในใจคนหลักการทรงงานข้อ 15 คือ การฟื้นฟูธรรมชาติให้กลับคืนมาด้วยการปลุกจิตสำนึกรักป่าในใจคน เป็นหลักในการสร้างความเข้าใจให้กับมนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติได้โดยไม่มุ่งให้มนุษย์ใช้ธรรมชาติเพื่อการอยู่รอดของชีวิตหรือเพื่อประโยชน์ของตนเองเพียงเท่านั้น สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารคือการทำงานทุกอย่างจะต้องเริ่มจากความรู้สึกที่อยากทำก่อน ผู้บริหารต้องมีบทบาทในการปลุกจิตสำนึกให้กับคนในองค์กรโดยให้คนเห็นคุณค่าเห็นประโยชน์กับสิ่งที่จะทำก่อน ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีธัญญ์ เจียรนะ และคณะ (2558) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถาบันอุดมศึกษา ที่พบว่า การบริหารที่จะนำไปสู่ความสำเร็จนั้นควรปรับเปลี่ยนเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม ที่อาศัยหลักการมีส่วนร่วมโดยให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสเข้ามา ร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหาที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

2.16 ขาดทุน คือ กำไรหลักการทรงงานข้อ 16 การลงทุน คือ งบประมาณ คือ การให้กำไรคือประชาชนอยู่ดีกินดี ซึ่งพระองค์ได้ให้พระราชดำรัสว่า “...ขาดทุนคือกำไร Our Loss Is Our Gain การเสีย คือ การได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้าและการที่คนอยู่ดีมีสุข เป็นการนับเป็นมูลค่าเงินไม่ได้...” หรือกล่าวคือ “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนได้ สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารคือ การบริหารงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมั่งคั่งหวังที่กำไรหรือขาดทุนที่เป็นตัวเงินมากจนเกินไป

ครั้งในการลงทุนด้วยงบประมาณมากมายแล้วขาดทุน ผลลัพธ์ที่ได้อาจจะได้บุคลากรที่ดีกลับมา หรือ อาจจะต้องการความรู้จากการขาดทุนนั้นไว้ในการแก้ไขและพัฒนาองค์กร ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ชัยยุทธ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์ (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรเพื่อพัฒนาสุขภาพและการศึกษาของนักเรียน ที่ได้กล่าวว่า การจัดทำข้อมูลรายจ่ายด้านการศึกษา ปี พ.ศ. 2551-2559 พบว่า ประเทศไทยใช้งบประมาณลงทุนด้านการศึกษาปี พ.ศ. 2559 มากถึง 878,878 ล้านบาท คิดเป็น 6.1% ของจีดีพี สูงกว่าประเทศกลุ่ม OECD ที่ลงทุน 5.2% ของจีดีพี ขณะที่งบประมาณด้านการศึกษาต่อคนประมาณแผ่นดิน คิดเป็น 1 ใน 4 ของงบประมาณแผ่นดินซึ่งถือว่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยโลก และกลุ่ม OECD ในภาพรวมประเทศไทยมีการลงทุนด้านการศึกษาสูง 9 แสนล้าน แสดงว่าไม่ได้ขาดแคลนทรัพยากร แผนงานด้านการศึกษาได้รับงบประมาณแผ่นดินสูงสุดกว่าร้อยละ 20 เฉพาะรายจ่ายในส่วนของภาครัฐกว่า 6 แสนล้านบาทถูกนำไปใช้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 70% อุดมศึกษา 19% เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ไทยใช้จ่ายสูงในระดับประถมศึกษา แต่ต่ำเกินไปในระดับอาชีวศึกษาที่มีอยู่ราว 4% หากพิจารณาแล้วจะพบว่างบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการในปี พ.ศ. 2558 สามารถจำแนกงบประมาณรายจ่ายของกระทรวงศึกษาธิการออกเป็นงบบุคลากร 53% (267,921.34 ล้านบาท) รองลงมา คือ งบเงินอุดหนุน 32% (160,995.53 ล้านบาท) งบดำเนินงาน 7% (33,748.48 ล้านบาท) ซึ่งในการใช้งบประมาณดังกล่าวเป้าประสงค์คือเปิดโอกาสทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับ วรากรณ์ สามโกเศศ (2553) ได้รายงานสถิติการศึกษาได้ว่าในปี พ.ศ. 2552 จำนวนโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ทั้งหมดมี 31,508 โรงเรียน (ประถม 29,054 แห่ง มัธยม 2,361 ศึกษาสงเคราะห์ 50 แห่ง และศึกษาพิเศษ 43 แห่ง) โดยให้เหตุผลว่า จำนวนของโรงเรียนที่มีจำนวนมาก เนื่องจากอดีตนักเรียนอยู่ในถิ่นกันดาร จึงต้องมีการจัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับจะเห็นได้ว่าการลงทุนด้านศึกษานั้นแม้จะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากแต่สิ่งที่ได้ถือว่าเป็นกำไร คือ ผู้เรียนในถิ่นกันดารได้มีโอกาสในการได้รับการศึกษาเพื่อนำความรู้เพื่อไปใช้ในการดำรงชีวิต

2.17 การพึ่งตนเองหลักการทรงงานข้อ 17 เพื่อการพัฒนาคนไทยให้เข้มแข็ง เพื่อมีแรงพึ่งตนเอง ในการทรงงานตามพระราชดำริของพระองค์ในเบื้องต้นเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อให้ประชาชนมีความเข้มแข็ง พอที่จะดำรงชีวิตต่อไปได้ แล้วขั้นต่อไปคือการสร้างให้คนสามารถอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่และสามารถ พึ่งพาตนเองต่อไปได้ สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหาร คือ การบริหารงานภายในสภาพการจำกัดทางด้านทรัพยากรทางการศึกษาผู้บริหารจะต้องพิจารณาว่าจะสามารถปฏิบัติอย่างไรให้สามารถดำเนินการต่อไปได้และสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาสู่ความยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับ ปรียานุช ธรรมปียา (2560) ที่กล่าวว่า ความพอเพียงสู่ความยั่งยืน คือ ความเข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต การบริโภค การใช้

ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

2.18 พออยู่พอกินหลักการทรงงานข้อ 18 เพื่อช่วยคนให้พ้นทุกข์มีสุขตามอัตภาพ โดยพระองค์ทรงศึกษาและเข้าใจในสภาพและปัญหาของประชาชนอย่างลึกซึ้งว่ามีเหตุใดที่ทำให้ประชาชนตกอยู่ในวงจรแห่งทุกข์นั้น จากนั้นพระทรงจึงทรงพระราชทานความช่วยเหลือให้พสกนิกรมีความกินดีอยู่ดีให้สามารถอยู่ในขั้นของการพออยู่พอกินก่อนที่จะขยับขยายให้มีขีดความสามารถที่ก้าวหน้าต่อไป สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหาร คือ การดำเนินการใช้ชีวิตของบุคคลควรพิจารณาถึงความเป็นอยู่ของตนเองว่า แค่นี้ถึงพอเพียง และทำเท่าที่ใช้ หากเหลือจากการกินค่อยนำไปสู่การขยาย สอดคล้องกับ ลัญจกร นิลาภยัญญ์ และคณะ (2560) ที่ได้ให้ทรงคณะที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนว่า เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน สามารถประยุกต์ใช้กับการเรียน การสอน เป็นแนวการทำกิจกรรมเสริมในโรงเรียน กิจกรรมชุมชนแบบมีส่วนร่วม การพึ่งพาตนเองเป็นหลักที่มีจุดเน้นความสมดุลใน 3 ลักษณะ ประกอบไปด้วย พอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกัน เป็นกระบวนการสร้างคนให้กับสังคม ซึ่งสถานศึกษาต้องสร้างความตระหนักในเรื่องดังกล่าวให้เกิดขึ้นในตัวครูและนักเรียน

2.19 เศรษฐกิจพอเพียงหลักการทรงงานข้อ 19 เดินบนทางสายกลางเพื่อความสมดุลและยั่งยืน เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรทรงพระราชทานเพื่อชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต ให้ดำเนินชีวิตบน “ทางสายกลาง” ซึ่งหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล รวมถึงจะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตนเองที่ดีและจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของความรู้ มีสติปัญญา และความสำนึกในคุณธรรม ชื่อสัตย์สุจริต สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารคือในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารควรยึดหลักในการบริหาร คือ การเดินสายกลางดำเนินชีวิตตามกำลังทรัพย์อย่างมีเหตุผล รอบคอบ ชื่อสัตย์ รู้จักแบ่งปัน เพื่อให้ผู้เรียนผู้ใต้บังคับบัญชา ตนเอง และสังคมให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สุเมธ งามกนก (2554) ที่ได้ให้ทรงคณะเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากสถานศึกษาสู่ชุมชนอย่างยั่งยืน กล่าวคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ การสอนโดยใช้โครงงาน (Project-Based Learning) หรือการเรียนการสอนโดยการแก้ปัญหา (Problem-Based Learning) เพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติโดยใช้หลักในการทรงงาน “ระเบิดจากข้างใน” โดยสร้างความรู้ความเข้าใจ และ “ระเบิดสู่ภายนอก” ด้วยแผนการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

2.20 ชื่อสัตย์สุจริตหลักการทรงงานข้อ 20 ลงมือปฏิบัติด้วยความบริสุทธิ์ใจ สุจริตจริงใจในทุกการกระทำ จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 “...ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมี

ความรู้น้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้ มากกว่าผู้ที่มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริต ไม่มี ความบริสุทธิ์ใจ...” สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหาร คือ ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้ น้อย ก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่มี ความสุจริต ไม่มี ความบริสุทธิ์ใจ สอดคล้องกับ พระครูสังฆรักษ์บุญใส รตนปุตโต (2558) ที่ได้ให้ ทรรศนะเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้นำทางการศึกษาว่า การได้รับการยอมรับของผู้นำต้องอาศัยคุณธรรม จริยธรรม กล่าวคือ มีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมใน กิจกรรมด้วยกัน

2.21 ทำงานอย่างมีความสุขหลักการทรงงานข้อ 21 มีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ เพื่อส่วนรวม จากพระราชดำรัสความว่า “...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุข ร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...” สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารคือการสร้างความรักใน งานที่ทำ ถึงแม้จะไม่ใช่งานที่อยากทำ หากเราสามารถรักในงานที่ทำก็จะทำให้ทำงานอย่างมีความสุข และเกิดประโยชน์ต่อคนรอบข้าง สอดคล้องกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2552) ที่ได้กล่าวถึงการสร้างองค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนา คนในองค์กรอย่างมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อให้องค์กรมี ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง จะนำไปสู่การพัฒนาเติบโตอย่างต่อเนื่องขององค์กร โดยประกอบไปด้วย ความสุขของตนเอง Happy Body, Happy Heart, Happy Relax, Happy Brain, Happy Soul, Happy Money ความสุขของครอบครัว Happy Family และความสุขขององค์กร/ สังคม Happy Society

2.22 ความเพียรหลักการทรงงานข้อ 22 เกิดจากทรงริเริ่มดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ใน ระยะเวลาที่ไม่ได้มีความพร้อมในการดำเนินงานมากนักแต่พระองค์ก็ได้ท้อพระราชหฤทัย ทรงอดทน และมุ่งมั่นดำเนินงานนั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วง สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารคือการเริ่มต้นการทำงาน หรือทำสิ่งใด ๆ นั้น ในเริ่มต้นอาจจะไม่ได้มีความพร้อม ต้องอาศัยความอดทนและความมุ่งมั่นเพื่อให้ งานสามารถสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ สอดคล้องกับ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และชาย สัญญาวิวัฒน์ (2550) ที่ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการแนวพุทธ ว่าการทำงานให้สำเร็จและ มีความสุข ควรยึดหลักธรรมที่สำคัญ คือ วิริยะ หรือ ความเพียรพยายาม ความมุ่งมั่นทำงานสิ่งใดให้ สำเร็จ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ งานต่าง ๆ ไม่อาจสำเร็จลงได้หากปราศจากความเพียร

2.23 รู้รัก-สามัคคีหลักการทรงงานข้อ 23 ที่พระราชทานสามารถนำมาปรับใช้ได้กล่าวคือ “รู้” หมายถึง การที่จะลงมือทำสิ่งใดนั้นจะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึง วิธีการแก้ปัญหา “รัก” คือ ความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนการแล้วลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ๆ ซึ่งองค์กรจะสำเร็จได้นั้นจะต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกคนในองค์กร สามารถประยุกต์ใช้ ในการบริหารคือในการทำงานต้องรู้ปัญหา และรู้วิธีการในการแก้ไขปัญหานั้น เมื่อรู้ถึงปัญหาและ

วิธีการแก้ปัญหาแล้วต้องมีความรู้รักที่จะลงมือแก้ไขปัญหาหรือปฏิบัติโดยการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กรในการช่วยกันแก้ไขปัญหาลักษณะสอดคล้องกับ อุษา รุ่งโรจน์การคำ (2556) ที่ได้อภิปรายความตามกระแสพระราชดำรัสว่าด้วยความรู้รักสามัคคีว่า การจะนำไปสู่ความรู้รักสามัคคีนั้นควรมีการนำเอาหลักธรรมมาปรับใช้อาทิ ขรวาสาธรรม 4 สาราณียธรรม 6 และสามัคคีเภท มาใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและควบคุมทางอุดมคติของคน ให้ประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางแห่งสามัคคีธรรมจากหลักการองค์ความรู้ 6 มิติ

หลักในการทรงงาน 23 ข้อ และยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และการประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า หลักของศาสตร์พระราชทานเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ามีหลักสำคัญในการพัฒนาอยู่ 3 มิติ ซึ่งประกอบไปด้วยมิติด้านคนที่ได้ให้ความสำคัญกับคนที่จะเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยการปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบร่วมกันของชุมชนมิติด้านการปฏิบัติโดยให้ความสำคัญในการปฏิบัติหรือการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติอย่างพอเพียงด้วยการวางแผน ศึกษาข้อมูลในการแก้ไขปัญหอย่างเป็นระบบ เริ่มแก้ไขปัญหาจากจุดเล็กๆ และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่จะแก้ บูรณาการองค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาและมิติของสังคมโดยให้ความสำคัญกับการสร้างให้สังคมเป็นสังคมแห่งความพอเพียง สามารถพึ่งพาตนเองได้ พออยู่พอกิน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะมีภาพแห่งความสำเร็จที่คาดหวังไว้กล่าวคือสถานศึกษาสามารถนำหลักการตามศาสตร์พระราชทานไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาและจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องควรมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ชุมชน สำหรับผู้เรียนควรมีความรู้ ทักษะและสามารถปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตได้โดยยึดหลักการตามศาสตร์พระราชทาน ผู้ปกครองและชุมชนควรดำเนินชีวิตและมีการพัฒนาสังคมและชุมชนให้เป็นตามหลักการที่ได้กล่าวมาข้างต้นเพื่อความยั่งยืน อีกทั้งยังสอดคล้องกันกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้รวมถึงนำมาปรับใช้กับการดำรงชีวิตของตนเอง รวมไปถึงเข้าใจภูมิศาสตร์ของพื้นที่ตนเองวิธีการแก้ไขปัญหาลักษณะแวดล้อมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของสังคม

ประเทศที่นำแนวคิดเรื่องนี้ไปใช้ เป็นโครงการที่เกี่ยวข้อง

1. การเกษตรและการพัฒนาชุมชน

ประเทศภูฏาน: ได้นำแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) ไปใช้ในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และการพัฒนาชุมชนเพื่อความยั่งยืน เช่น การจัดการทรัพยากรน้ำ และการปลูกพืชหมุนเวียน (United Nations Development Programme (UNDP), 2020)

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: มีการนำแนวคิดของการเกษตรทฤษฎีใหม่ไปใช้ในโครงการพัฒนาเกษตรกรรมในชนบท โดยเน้นการปลูกพืชผักสวนครัวและการทำเกษตรอินทรีย์ (Asian Development Bank, 2018)

2. การจัดการทรัพยากรน้ำ

ประเทศเคนยา: ได้รับแรงบันดาลใจจากโครงการ "แก้มลิง" ของไทยในการจัดการน้ำและการเก็บกักน้ำฝน เพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้งและการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ชนบท (Food and Agriculture Organization (FAO), 2019)

ประเทศออสเตรเลีย: มีการนำแนวคิดการจัดการน้ำของโครงการพระราชดำริไปปรับใช้ในบางพื้นที่ เพื่อปรับปรุงการจัดการน้ำและการเก็บน้ำในพื้นที่แห้งแล้ง (Australian Government, Department of Agriculture, Water and the Environment, 2021)

3. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน: ได้นำแนวคิดการปลูกป่าและการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของโครงการพระราชดำริไปปรับใช้ในการฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรมและการปลูกป่าในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ (World Wildlife Fund (WWF), 2020)

ประเทศเวียดนาม: ได้นำแนวคิดการปลูกป่าชายเลนและการอนุรักษ์ระบบนิเวศของโครงการพระราชดำริไปใช้ในการพัฒนาและอนุรักษ์พื้นที่ชายฝั่งทะเล (International Union for Conservation of Nature (IUCN), 2019)

4. การพัฒนาเมืองและชุมชน

ประเทศญี่ปุ่น: ได้นำแนวคิดการจัดการขยะและการรีไซเคิลจากโครงการในพระราชดำริไปใช้ในการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การแยกขยะและการรีไซเคิลขยะในเมือง (Ministry of the Environment, Japan, 2020; Japan International Cooperation Agency (JICA), 2018)

5. การพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับสากล

สหประชาชาติ (UN): ได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) โดยเน้นการลดความยากจน การส่งเสริมความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม และการสร้างความมั่นคงทางอาหาร (United Nations, 2015; United Nations Development Programme (UNDP), 2017)

การนำศาสตร์พระราชามาใช้ในหลายประเทศและหลากหลายด้านนั้น เป็นการยืนยันถึงความสามารถของแนวคิดนี้ในการแก้ไขปัญหาท้องถิ่นและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศไว้ ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

แขก บุญมาทัน (2563) ได้ศึกษาเรื่องการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามศาสตร์พระราชာเพื่อยกระดับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า 1) หลักสูตร เรื่อง การถ่ายทอดองค์ความรู้ตามศาสตร์พระราชารเพื่อยกระดับสมรรถนะครู ในศตวรรษที่ 21 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมี 4 องค์ประกอบ คือ 1.1) วัตถุประสงค์ (Objective) 1.2) เนื้อหาสาระ และประสบการณ์การเรียนรู้ (Content and Experience) 1.3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Experience Organization) และ 1.4) การประเมินผล (Evaluation) 2) ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามศาสตร์พระราชารและยกระดับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า 2.1) ก่อนการถ่ายทอดองค์ความรู้ พบว่า การจัดการเรียนรู้ของครูในระยะที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 2.2) องค์ความรู้เรื่องศาสตร์พระราชาก่อนและหลังการพัฒนาครูด้วยหลักสูตร เรื่อง การถ่ายทอดองค์ความรู้ ตามศาสตร์พระราชารเพื่อยกระดับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ องค์ความรู้ เรื่องศาสตร์พระราชารหลังได้รับการพัฒนาสูงกว่าก่อนได้รับการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2.3) องค์ความรู้ด้านสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังการพัฒนาครูด้วยหลักสูตร เรื่อง การถ่ายทอดองค์ความรู้ตามศาสตร์พระราชารเพื่อยกระดับสมรรถนะ ครูในศตวรรษที่ 21 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ องค์ความรู้เรื่ององค์ความรู้ด้านสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 หลังได้รับการพัฒนาสูงกว่าก่อนได้รับการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2.4) ผลการจัดการเรียนรู้ของครูในระยะที่ 3 (หลังการถ่ายทอดองค์ความรู้) ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2.5) ความพึงพอใจในการปฏิบัติการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามศาสตร์พระราชารและยกระดับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพ รวมอยู่ในระดับมาก

จำริญู กสิวัฒน์ และบรรพต วิรุณราช (2563) วิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นที่ 3 (นวัตกรรม และมูลค่าสูง) เพื่อพัฒนาท้องถิ่นไทย ผลการวิจัยพบว่า ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านอาชีพที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 1 ใน 23 ศาสตร์พระราชาร (หลักทรงงาน) ควรมี 11 ลักษณะ ได้แก่ 1) มีนโยบายที่

จะใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ตอบใจหทัยของคนในชุมชนได้ 3) สินค้าโรงเรียนหรืออาชีพต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4) มีความเสี่ยงตลอดจะต้องตระหนักตลอดเวลา 5) พัฒนาสินค้าอาชีพตามภูมิสังคม 6) ควรสร้างนวัตกรรมให้เกิดประโยชน์ต่อวิถีชีวิต 7) ใช้การสื่อสารหลายชนิดกับผู้ปกครอง 8) ควรมีการตรวจสอบได้ทุกขั้นตอนของสินค้าโรงเรียน 9) ตอบผู้ซื้อสินค้าโรงเรียนได้ว่าสาเหตุสินค้าโรงเรียนสูงเพราะอะไร 10) มีกิจกรรมที่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมผลิต 11) ประสานความร่วมมือกับภาคธุรกิจ

รัชชума หุตายม (2563) ได้ศึกษาเรื่อง โรงแรมต้นแบบการเรียนรู้หลักการทำงานฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหารูปแบบโรงแรมต้นแบบการเรียนรู้หลักการทำงานฯ โดยการวิจัยเชิงผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารโรงแรมที่ได้รับรางวัลจากสำนักงาน กปร. จำนวน 4 โรงแรม ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการสำรวจ ด้วยเทคนิค เดลฟาย (Delphi Technique) กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 คน จำนวน 3 รอบ ขั้นตอนที่ 3 การยืนยันผลการวิจัยด้วยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) กับผู้บริหารมูลนิธิชัยพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 50 ปี เป็นเพศชาย มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท ประสบการณ์ด้านหลักการทำงานฯ มากกว่า 10 ปี ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบโรงแรมต้นแบบการเรียนรู้หลักการทำงานฯ สามารถประยุกต์ใช้ได้ 2 แนวทางคือ 1) แนวทางการประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารจัดการ โดยก่อสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมองค์กร ดูแลพนักงานเป็นเสมือนคนในครอบครัว บริหารด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง โปร่งใสตรวจสอบได้สร้างความมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย บริหารภาพรวมโดยมองความสัมพันธ์กันของปัจจัยต่าง ๆ เช่น ระหว่างรายได้และต้นทุน ศึกษาและนำข้อมูลภูมิสังคมไปใช้คัดเลือก พนักงานที่มีใจรักรับผิดชอบของ บริหารการใช้ทรัพยากรและพลังงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด 2) แนวทางการประยุกต์ใช้เพื่อจัดการการเรียนรู้แก่ผู้ใช้บริการโดยออกแบบพื้นที่และแผนผังให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย

อภิชาติ ดวงธิดา และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง เครือข่ายความร่วมมือภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ในเรื่องศาสตร์พระราชากับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ด้านการจัดการภาครัฐ การพัฒนากระแสหลักและกระแสทางเลือก มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ต่อเรื่องเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อเรื่องศาสตร์พระราชากับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน 3) ศึกษาแนวทางการจัดการเรื่องศาสตร์พระราชา กับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ประธานหรือผู้ก่อตั้งกลุ่มในชุมชนพื้นที่

ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวนทั้งสิ้น 20 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลระพัง อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ต่อเรื่องศาสตร์พระราชากับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เกิดจากการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนแบบองค์รวม การเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหาขององค์กรชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบบองค์รวมทุกมิติ การจัดการความรู้และศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรค คือ ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้โดยไม่ต้องยึดติดกับตำรา ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี ขาดการสนับสนุนในด้านระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทรขาดความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจต่อกัน รู้รักสามัคคี และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม 3) แนวทางการพัฒนาเรื่องศาสตร์พระราชากับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน คือ การปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การดำรงอยู่อย่างมีความสุข มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ความพอเพียง การพึ่งตนเอง และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้

ชญัญญาช โมราศิลป์ และทักษญา สง่าโยธิน (2562) วิจัยเรื่อง แนวทางการน้อมนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ไปใช้ในการปฏิบัติงานขององค์กรธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักทรงงานไปใช้ในการบริหารงานองค์กรธุรกิจเกิดความสำเร็จ 12 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สามารถแข่งขันได้ 2) ทนต่อความลำบาก และเศรษฐกิจที่ตกต่ำได้ 3) สร้างความสุขให้กับพนักงาน สังคมได้ 4) มีภาวะผู้นำ 5) มีนวัตกรรม 6) จัดการบุคลากรได้ 7) เกิดวัฒนธรรมที่ดีในองค์กรธุรกิจ 8) สามารถจัดการตลาดได้ 9) มีการจัดการความรู้ 10) สามารถจัดการเงินได้ 11) สามารถจัดการกระบวนการทำงานได้ 12) พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เอื้อกับธุรกิจได้

ชวลา ไชยฤทธิ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาเพื่อการปฏิบัติงานชุมชนของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาของ ครู กศน.ตำบล ภาพรวมอยู่ในระดับดี 2) การนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้เพื่อการปฏิบัติงานชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) การเปรียบเทียบระดับความรู้ด้านศาสตร์พระราชาเพื่อการปฏิบัติงานชุมชนของครู กศน.ตำบล 4) การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้เพื่อการปฏิบัติงานชุมชนของครู กศน.ตำบล จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 5) แนวทางการนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้เพื่อการปฏิบัติงานชุมชน ได้แก่ นำมาจัดให้สอดคล้องกับกระบวนการ PDCA ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการดำเนินงานของงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ลลิต ถนอมสิงห์ (2557) ได้วิจัยเรื่อง หลักการทรงงานและองค์กรแห่งการเรียนรู้ นำไปสู่องค์กรแห่งการยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้

(LO) และปัจจัยความสำเร็จต่อความยั่งยืน (SO) อีกทั้งองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางบวก โดยตรงต่อปัจจัยความสำเร็จขององค์กรแห่งความยั่งยืน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Rutledge and Gnilka (2022) ได้ศึกษาเรื่อง การทำลายอุปสรรค การแทรกแซงการพัฒนา อาชีพที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรมกับเด็กผู้หญิงผิวสีกลุ่มน้อยทางเชื้อชาติ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาอาชีพและอัตลักษณ์ทางวิชาชีพยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่เด็กสาวผิวสีต้องให้ความสำคัญ ปัจจุบัน ชนกลุ่มน้อยทางเชื้อชาติยังคงเผชิญกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาวผิวสีต้อง “เสี่ยงภัยซ้ำซ้อน” ขณะที่พวกเธอท่องไปในโลกที่ยังคงเต็มไปด้วยการเหยียดผิวและการเลือกปฏิบัติทางเพศ อุปสรรคเหล่านี้และปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ส่งผลเสียต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพ ส่งผลให้ขาดการตัดสินใจด้านอาชีพที่เหมาะสม ผ่านเลนส์ของความยุติธรรมทางสังคมและการสนับสนุน ที่ปรึกษาโรงเรียนสามารถทำหน้าที่เป็นพันธมิตรและให้การแทรกแซงที่เหมาะสมทางวัฒนธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ การแทรกแซงด้านอาชีพตามความต้องการเฉพาะของนักเรียนที่มีชนกลุ่มน้อยทางเชื้อชาติมีความจำเป็นเพื่อลดช่องว่างโอกาสและเพิ่มทางเลือกในอาชีพ บทความนี้สำรวจผลกระทบต่อตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับอาชีพซึ่งเป็นผลมาจากการเข้าร่วมในโครงการพัฒนาอาชีพที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรม FLAME ซึ่งเป็นโปรแกรมหลังเลิกเรียน 15 สัปดาห์ได้รับการออกแบบและนำไปใช้เพื่อส่งเสริมการเติบโตและการพัฒนาในการสำรวจอาชีพและความเป็นผู้นำตลอดจนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจด้านอาชีพ ผลลัพธ์ให้การสนับสนุนเบื้องต้นในการแนะนำว่าโปรแกรมการพัฒนาอาชีพที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรมส่งผลกระทบต่อพัฒนาอาชีพของเด็กผู้หญิงกลุ่มน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านแรงจูงใจของนักเรียนและการมีส่วนร่วมและการรับรู้ถึงอุปสรรคในอาชีพ

Shen et al. (2022) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาอาชีพ ปัจจัยด้านสถาบัน ปัจจัยทางสังคม และความสุขของผู้กลับคืนสู่วัยหนุ่มสาวในเมืองในบริบทของประเทศจีนที่มีสุขภาพแข็งแรง ผลการศึกษาพบว่า ในบริบทของแผนสุขภาพจีนปี ค.ศ. 2030 ไม่ควรมองข้ามความสำคัญของความสุขของเยาวชนที่เดินทางกลับเมือง จากการสำรวจทางสังคมขนาดใหญ่เกี่ยวกับการปฏิบัติทางสังคมในประเทศจีน เอกสารนี้ใช้แบบจำลองการถดถอยเชิงเส้นแบบลำดับขั้น (HLM) และแบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อตรวจสอบปัจจัยกำหนดความสุขของผู้เดินทางกลับวัยหนุ่มสาวในเมือง ผลการวิจัยพบว่า ความสุขของหนุ่มสาวในเมืองที่เดินทางกลับประเทศจีนไม่เพียงแต่ได้รับอิทธิพลจากลักษณะทางสังคมและประชากร เช่น อายุและการศึกษาเท่านั้น แต่ยังได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาอาชีพ ปัจจัยด้านสถาบัน (โดยเฉพาะระบบนโยบายการจ้างงานและการเป็นผู้ประกอบการ) และปัจจัยทางสังคมเป็นหลัก (สภาพแวดล้อมทางกายภาพและความสัมพันธ์ระหว่างเมืองและชนบท) ซึ่งแตกต่างจากผู้อยู่อาศัยทั่วไป การศึกษาเพิ่มเติมแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาอาชีพส่งผลทางอ้อมต่อ

ความสุขของเยาวชนวัยหนุ่มสาวในเมืองผ่านการปรับความสัมพันธ์ การปรับตัวร่วมกัน และการปรับตัวทางวัตถุ ผลกระทบทางอ้อมคิดเป็น 42.18% 21.64% และ 36.18% ตามลำดับ ปัจจัยเชิงสถาบันส่งผลทางอ้อมต่อความสุขของหนุ่มสาวชาวเมืองที่หวนกลับมาจากการปรับตัวให้เข้ากับความสัมพันธ์ (ร้อยละ 46.80) และการปรับตัวด้านวัตถุ (ร้อยละ 53.20) ปัจจัยทางสังคมส่งผลทางอ้อมต่อความสุขของหนุ่มสาวชาวกรุงผ่านการปรับตัวทางความสัมพันธ์ (ร้อยละ 44.20) การปรับตัวร่วมกัน (ร้อยละ 16.96) และการปรับตัวทางวัตถุ (ร้อยละ 38.84) เสนอแนะนโยบายเพื่อพัฒนาความสุขของเยาวชนที่กลับเข้าเมือง

Shen et al. (2022) ได้ศึกษาเรื่อง สำรวจการสร้างอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของครูพลศึกษาในยุคเริ่มต้นในชนบทของจีน ข้อมูลเชิงลึกจากมุมมองทางสังคมและนิเวศวิทยาและทฤษฎีสถาปัตยกรรมเชิงปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาเชิงคุณภาพนี้สำรวจการสร้างเอกลักษณ์ทางวิชาชีพของครูพลศึกษาปฐมวัย (PE) จำนวน 15 คนจากชนบทของจีน อัตลักษณ์ถูกแสดงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมหลายแง่มุม บริบทเฉพาะ และไดนามิก จากมุมมองทางสังคมและนิเวศวิทยา งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการสร้างอัตลักษณ์ทางวิชาชีพของครูพลศึกษาชาวจีนในชนบทในยุคเริ่มต้นนั้น ถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของครอบครัว ประเพณีวัฒนธรรมขงจื้อจีน สภาพร่างกาย ประสบการณ์การเรียน บริบทในที่ทำงาน และนโยบายหลักสูตรความสามารถหลักของพลศึกษาจากมุมมองของสถาปัตยกรรมเชิงปฏิบัติ การสร้างเอกลักษณ์ทางวิชาชีพนั้นครอบคลุมถึงการจัดการเชิงวัฒนธรรม (คำพูด) การจัดการทางเศรษฐกิจทางวัตถุ (การกระทำ) และการจัดการทางสังคมและการเมือง (ที่เกี่ยวข้อง) เอกลักษณ์ทางวิชาชีพของครูพลศึกษาอาจได้รับการส่งเสริมโดยผู้บริหารโรงเรียน และผู้กำหนดนโยบายการศึกษา

Walker et al. (2022) ได้ศึกษาเรื่อง การสนับสนุนการพัฒนาอาชีพของนักเรียน: การกระตุ้นการตัดสินใจ ผลการศึกษาพบว่า จากตัวอย่างการริเริ่มการพัฒนาอาชีพที่ดำเนินการโดย SAGE 2YC Faculty Change Agents บทนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของการพัฒนาอาชีพในการสนับสนุนความสำเร็จของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนทุกคน และแนะนำคณาจารย์ ผู้บริหาร และสมาคมวิชาชีพเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาอาชีพนักศึกษาบนเครื่องมือวัดผลที่หลากหลาย การพัฒนาอาชีพในฐานะองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรวิทยาศาสตร์ของวิทยาลัยชุมชนมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มความหลากหลายของผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ สื่อถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในภาคอาชีพภายในและภายนอกวิทยาศาสตร์ ลดช่องว่างด้านความเสมอภาคในการพัฒนาอาชีพของนักศึกษาในฐานะนักศึกษาระดับปริญญาตรี และอำนวยความสะดวกในการสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับพนักงาน เราขอเรียกร้องให้คณาจารย์และผู้บริหารวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ชุมชนพิจารณาถึงผลกระทบอันตรงพลังที่การสร้างทักษะด้านอาชีพและการสำรวจอาชีพมีต่อนักศึกษา และสนับสนุนการนำกิจกรรมการพัฒนาอาชีพมาใช้ในห้องเรียน โปรแกรม และระดับสถาบัน

Curseu et al. (2021) ได้ศึกษาเรื่อง ความท้าทายด้านอาชีพในเมืองอัจฉริยะ: มุมมองของระบบสังคมวิทยาเกี่ยวกับอาชีพที่ยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า เมืองอัจฉริยะเป็นความจริงที่ทันสมัยในโลกดิจิทัลและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเนื่องจากระบบนิเวศของอาชีพหลายมิติ หลายชั้น และเชื่อมโยงกัน จึงนำมาซึ่งความท้าทายมากมายสำหรับการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืน อะไรคือรากฐานที่เป็นระบบของความท้าทายเหล่านี้ และเราจะจัดการกับปัญหาเหล่านี้ได้อย่างไรเพื่อสนับสนุนการเกิดขึ้นของอาชีพที่ยั่งยืน ใช้วิธีการทางสังคมวิทยาเสริมด้วยมุมมองความพอดีของบุคคลและสภาพแวดล้อมแบบไดนามิก เพื่ออธิบายความท้าทายเชิงระบบสองประการที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืนในเมืองอัจฉริยะ ได้แก่ 1) ความพอดีที่ไม่สมดุล ซึ่งบริบทที่มีดิจิทัลสูงเหมาะสมที่สุด ด้วยการศึกษาระดับสูงและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) พลเมืองที่ทำงานในองค์กรที่มีความรู้สูง และ 2) ความผันผวนของความพอดีที่เกี่ยวข้องกับบริบทเมืองอัจฉริยะที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากการวิเคราะห์ทางสังคมเทคนิค เราได้นำเสนอข้อเสนอแนะ 3 ข้อสำหรับจัดการกับความท้าทายเหล่านี้และสร้างระบบนิเวศด้านอาชีพที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นที่ 1) การพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะด้าน ICT อย่างต่อเนื่อง 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนอาชีพ และ 3) การจัดระเบียบอาชีพที่ยั่งยืนโดยใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลางซึ่งสามารถบรรเทาความท้าทายบางประการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืนและเมืองอัจฉริยะคู่ขนานกันไป

Lipsey et al. (2021) ได้ศึกษาเรื่อง ทลายอุปสรรคในการพัฒนาอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า ชาวแคนาดาได้รับการคาดหวังเพิ่มทักษะ ปรับตัวและเปลี่ยนอาชีพหลายครั้งตลอดชีวิตการทำงาน และแนวโน้มนี้จะดำเนินต่อไป ในบริบทนี้ คำแนะนำด้านอาชีพและการพัฒนาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทั้งการผูกพันกับกำลังแรงงานอย่างต่อเนื่องและการสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ชาวแคนาดาไม่ได้ใช้บริการแนะแนวอาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการปรับตัวในที่ทำงาน บทความนี้สำรวจอุปสรรคสำคัญที่จำกัดการเข้าถึงและจำกัดผลกระทบของบริการแนะแนวอาชีพ ดังนั้น ผลประโยชน์ของการแนะแนวอาชีพไม่ได้มีให้สำหรับชาวแคนาดาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน กลุ่มคนชายขอบในอดีตต้องเผชิญกับอุปสรรคมากมายต่อทั้งกำลังแรงงานและการเข้าถึงคำแนะนำด้านอาชีพ อุปสรรคเหล่านี้ขยายความเหลื่อมล้ำทางสังคมและกีดกันการทำงานที่ดีที่สุดของผู้คน ระบบการแนะแนวอาชีพในแคนาดาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อทำลายอุปสรรคที่ขัดขวางไม่ให้ผู้คนได้รับการสนับสนุนที่ต้องการ การทำเช่นนี้หมายถึงการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่าใครกำลังถูกปิดและอุปสรรคใดที่ขัดขวางไม่ให้พวกเขาได้รับความช่วยเหลือ โดยเอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ Future Skills Centre's (FSC) Responsive Career Pathways โดยพิจารณาถึงแนวปฏิบัติที่มีแนวโน้มในการทลายอุปสรรคในการแนะแนวอาชีพ เพื่อเน้นพื้นที่สำหรับการดำเนินการและการรวบรวมหลักฐานในส่วนของรัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ เช่น FSC

Pillay (2021) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของความไม่เท่าเทียมและโควิด-19 ต่อการศึกษา และการวางแผนอาชีพสำหรับเด็กแอฟริกาใต้ที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำในชนบท ผลการศึกษาพบว่า จากประวัติอันยากลำบาก จำเป็นต้องกังวลอย่างมากเกี่ยวกับโอกาสในการทำงาน การเตรียมตัว และการพัฒนาอาชีพของเยาวชนในระดับต่าง ๆ รูปแบบของความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ก่อให้เกิดอันตรายอย่างใหญ่หลวงและเป็นความท้าทายที่สำคัญต่อการพัฒนาคนหนุ่มสาว โดยเฉพาะผู้ที่มาจากชนบทและสภาพแวดล้อมในเมืองที่ยากจน โรคไวรัสโคโรนา 2019 เข้าสู่ชีวิตในลักษณะที่ทำให้หลายล้าน สร้างความไม่เท่าเทียมและความยุติธรรมให้ลึกลงไปอีก การแพร่ระบาดเพียงแค่นี้เพิ่มการแพร่ระบาดของโรคคอร์ปชั่นที่ทำลายล้างแอฟริกาใต้และปล้นคนจนด้วยการขโมยสิ่งที่ไม่ควรเป็นประโยชน์ต่อชุมชนผู้ด้อยโอกาสรวมถึงเด็ก ๆ กลไกที่สามารถจัดการกับความไม่เท่าเทียมและยกเด็กออกจากความยากจนได้ถูกทำลายโดย COVID-19 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยผู้ที่ปล้นสะดมประเทศ ซึ่งเมื่อ 27 ปีที่แล้วมีศักยภาพสูง Fanon (1963) ที่สังเกตว่า [M] inisters รวยขึ้น ภรรยาของพวกเขา แต่งตัวดีขึ้น สมาชิกรัฐสภาขงของพวกเขา และไม่มีจิตวิญญาณลงไปตำรวจธรรมดา ๆ หรือเจ้าหน้าที่ตุลาการที่ไม่เข้าร่วมขบวนการทุจริตครั้งใหญ่ ในขณะที่โรงเรียนในแอฟริกาใต้บางแห่งที่มีเด็กผิวขาวเข้าเรียนเทียบเท่ากับโรงเรียนที่ดีที่สุดในโลก แต่บางโรงเรียนในชุมชนที่มีคนผิวดำเป็นส่วนใหญ่ก็ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ต้องระลึกถึงมรดกของ Nelson Mandela และการสนับสนุนการศึกษาคุณภาพสูงสำหรับเด็กทุกคน ดังนั้น ความจำเป็นในการแก้ไขจึงเป็นเรื่องเร่งด่วน ไม่ใช่แค่ต่อต้านความชั่วร้ายของการแบ่งแยกสีผิวเท่านั้น แต่ยังต่อต้านการปฏิบัติทุจริตล่าสุดที่ขโมยเงินไปหลายพันล้าน ภาคประชาสังคมต้องยื่นหยัดในการแก้ไขความผิดในอดีต ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพราะมีอำนาจที่จะทำเช่นนั้นได้ สิ่งสำคัญคือต้องจำไว้ว่าอำนาจไม่ได้อยู่ในตัวแทนเพียงตัวเดียว แต่มีหลายมิติและทุกคนที่เกี่ยวข้องมีอำนาจในระดับหนึ่ง การรักษาระบบการศึกษาที่ดีกว่า เท่าเทียม และมีคุณภาพสูงเป็นหนทางสำคัญในการสร้างอนาคตที่ดีกว่า

Trottier (2021) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในชุมชนแห่งการพัฒนาอาชีพ มุมมองจากนักเรียนที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ผลการศึกษาพบว่า แม้จะเผชิญกับความท้าทายในการเปลี่ยนไปสู่การจ้างงานบัณฑิต นักศึกษาที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมักไม่ค่อยได้รับความช่วยเหลือจากบริการด้านอาชีพการศึกษาที่สูงขึ้น การศึกษานี้ตรวจสอบประสิทธิภาพของการใช้ชุมชนออนไลน์ 4 สัปดาห์ของการแทรกแซงการปฏิบัติโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม สนับสนุนอาชีพของนักเรียนที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำผ่านการเรียนรู้แบบเพื่อน จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 24 ชุด พบว่านักศึกษาที่เล็งเกี่ยวกับการแทรกแซงรายงานว่าทำแบบนั้นเพราะรู้สึกวิตกเกี่ยวกับการขาดความรู้และประสบการณ์ ภาวะผูกพันอื่น ๆ (โดยเฉพาะงานภาคเรียนและการศึกษาทางวิชาการ) และความวิตกกังวลที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนจากมหาวิทยาลัยสู่การทำงาน งานวิจัยนี้ขยายวรรณกรรมการให้คำปรึกษาด้านอาชีพเพื่อพิจารณาแนวทางปฏิบัติในการให้

คำปรึกษาด้านอาชีพ แต่ยังคงรวมถึงการมีส่วนร่วมของนักเรียนผ่านการใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ทางสังคม งานนี้มีแอปพลิเคชันเชิงปฏิบัติเพิ่มเติมสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านอาชีพ โดยเน้นถึงประโยชน์และข้อเสียของการให้การสนับสนุนด้านอาชีพผ่านชุมชนออนไลน์แห่งการฝึกปฏิบัติ

Bright (2020) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาอาชีพในชนบท ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาอาชีพในชนบทไม่ค่อยมีการศึกษาแม้ว่านักเรียนอเมริกันส่วนใหญ่เข้าเรียนในโรงเรียนในพื้นที่ชนบท การพัฒนาอาชีพในชนบทได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่างๆ เช่น การยึดติดกับสถานที่ของนักเรียน การเข้าถึงแบบอย่างมืออาชีพ การพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น เงินทุนของโรงเรียน และความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์กับอุตสาหกรรมวิชาชีพและการศึกษาระดับอุดมศึกษา A Critical Pedagogy of Place ให้อำนาจแก่นักเรียนในการสำรวจโครงสร้างเชิงพื้นที่และสังคมในพื้นที่ของตนอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากที่ปรึกษาของโรงเรียนอยู่ในตำแหน่งที่ไม่เหมือนใครในฐานะผู้ให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาอาชีพและความดีธรรมทางสังคม บทความนี้จะสำรวจการใช้แนวทางเชิงวิพากษ์ การเรียนการสอนของสถานที่เป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพในชนบท

Kassandra (2019) ได้ศึกษาเรื่อง การแนะนำอาชีพและการพัฒนาในวิทยาลัยชุมชน การทบทวนวรรณกรรมและความหมายสำหรับการปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า การเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับอาชีพเป็นความรับผิดชอบหลักของผู้บริหารวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม การเตรียมความพร้อมด้านอาชีพอาจเป็นเรื่องที่ท้าทายในระดับวิทยาลัยชุมชน เนื่องจากนักศึกษาจะเข้าเรียนในสถาบัน 2 ปี โดยมีแรงจูงใจและเป้าหมายที่หลากหลาย รวมถึงการโอนย้าย การฝึกอาชีพ/งาน การเข้าร่วมหลักสูตรสหสาขาวิชาชีพ หรือการเพิ่มพูนทักษะและ/หรือความรู้พื้นฐานในด้านใดด้านหนึ่ง พื้นที่การศึกษา ด้วยเป้าหมายในการทำความเข้าใจการให้คำปรึกษาด้านอาชีพและการพัฒนาอาชีพสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน การทบทวนวรรณกรรมนี้จะอธิบายบรรยากาศการพัฒนาอาชีพในปัจจุบันในระดับวิทยาลัยชุมชน สำรวจความท้าทายที่วิทยาลัยชุมชนเผชิญในการตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักศึกษาในด้านการพัฒนาอาชีพ และความพร้อมและให้คำแนะนำในการให้บริการองค์กรที่หลากหลายดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้สรุปโดยการอภิปรายแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดและทิศทางการวิจัยในอนาคตเพื่อสนับสนุนความพร้อมทางอาชีพของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน สิ่งสำคัญคือต้องใช้ข้อมูลจากการทบทวนนี้เพื่อสร้างแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการริเริ่มการพัฒนาอาชีพที่มีประสิทธิภาพที่วิทยาลัยชุมชนทั่วสหรัฐอเมริกา

Isomura et al. (2018) ได้ศึกษาเรื่อง วิธีการและเครื่องมือเพื่อส่งเสริมการเป็นนายหน้าความรู้ในการเรียนรู้ข้ามพรมแดนเพื่อการเรียนรู้ขององค์กรและการพัฒนาอาชีพ ผลการศึกษาพบว่าพนักงานที่เรียนนอกสถานที่ทำงานสามารถพัฒนาอาชีพของตนผ่านความรู้ที่ได้รับจากชั้นเรียนเหล่านั้น นอกจากนี้ องค์กรยังสามารถรับความรู้จากภายนอกองค์กรผ่านผู้เรียนที่ทำงานได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม มีปัญหาบางอย่าง เช่น การผูกเรือนของประสบการณ์และการเชื่อมโยงเมื่อผู้เรียนพยายามใช้ความรู้ที่ได้รับใหม่ แม้ว่าผลและคุณลักษณะของการเรียนรู้ข้ามพรมแดนจะได้รับการพิสูจน์โดยการศึกษาก่อนหน้านี้ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้ในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้อง การศึกษานี้จึงวิเคราะห์หน้าหน้าความรู้ในการเรียนรู้ข้ามพรมแดนที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ขององค์กร และการพัฒนาอาชีพ เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ผู้เขียนได้พัฒนาวิธีการและเครื่องมือ วิธีการนี้ผสมผสานโมเดลที่มีอยู่ โดยอิงตามข้อกำหนด เช่น “เรียนรู้และฝึกฝนด้วยตนเอง” “เข้าใจคุณค่าที่แตกต่างกันระหว่างชุมชน” และ “ฝึกฝนการเรียนรู้ตามความคิดริเริ่มของเขา/เธอ” เครื่องมือในการทบทวนประสบการณ์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องสนับสนุนการดำเนินการของวิธีการ ผลจากการทดลองสามเดือนกับนักศึกษาที่ทำงาน 49 คนในบัณฑิตวิทยาลัย ผู้เขียนยืนยันว่าการใช้วิธีการและเครื่องมือนี้ ส่งเสริมการเป็นนายหน้าความรู้ในการเรียนรู้ข้ามพรมแดน ผู้เขียนคาดหวังว่าวิธีการและเครื่องมือนี้จะถูกนำไปใช้โดยบุคคล บัณฑิตวิทยาลัย หรือบริษัทต่าง ๆ

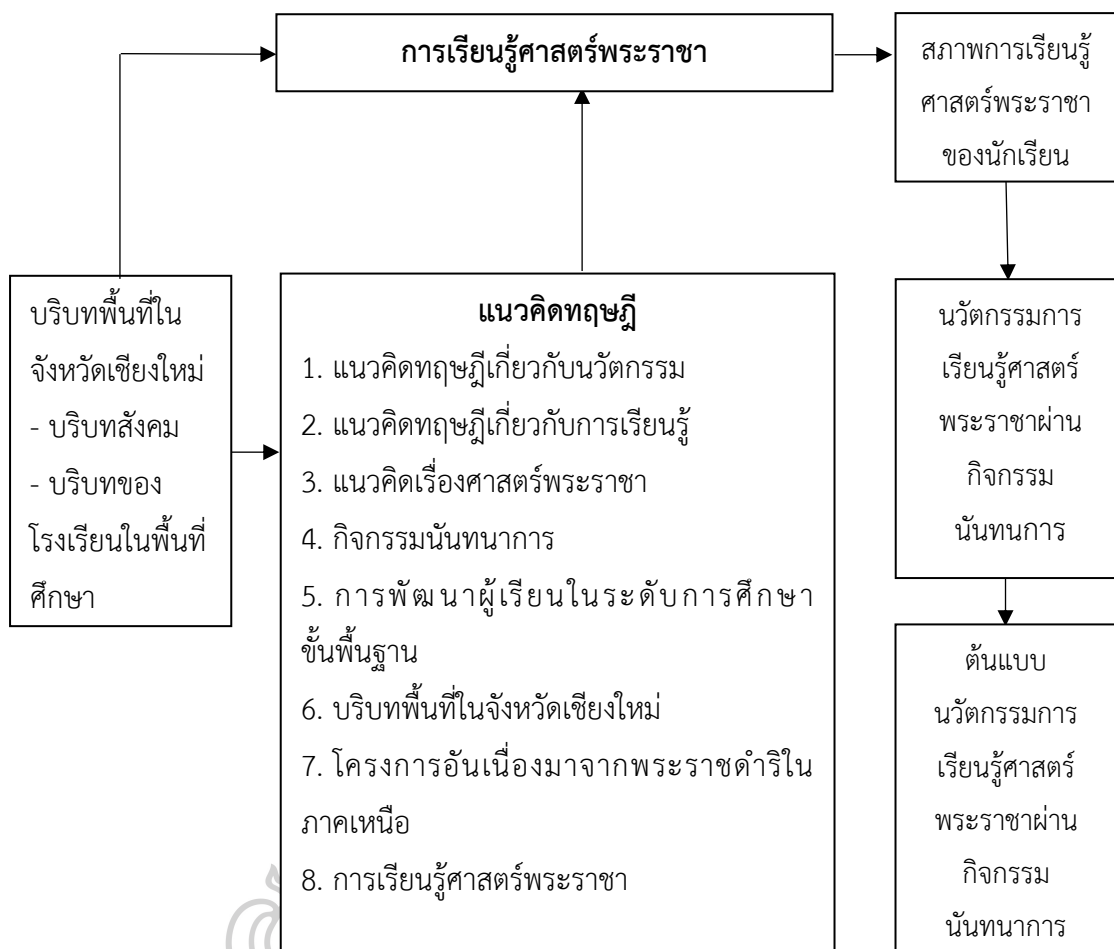
Suess et al. (2018) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ต่อสุขภาวะชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนและหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในลาสเวกัสได้เสนอแนะให้มีการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัย การศึกษาครั้งนี้ใช้ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมกับทฤษฎีการรับรู้ไหลเป็นกรอบแนวคิดในการตรวจสอบปัจจัยด้านประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ ความพึงพอใจของชุมชนโดยรวม ความพึงพอใจด้านการดูแลสุขภาพ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้อยู่อาศัยเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ต่อความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายภาษีที่สูงขึ้น และการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ ผลการวิจัยพบว่า ยิ่งประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ดีขึ้นเท่าใด ผลกระทบเชิงบวกของการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ต่อความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น ในทำนองเดียวกัน ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และความพึงพอใจโดยรวมของชุมชนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ที่มีต่อความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน ประการสุดท้าย ความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนส่งผลดีต่อความเต็มใจของผู้อยู่อาศัยที่จะจ่ายภาษีที่สูงขึ้นและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์

Robertson and Egdell (2017) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางความสามารถในการพัฒนาอาชีพ: บทนำและความหมายของการปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า ในสหราชอาณาจักร แนวคิดเรื่องการจ้างงานมีอิทธิพลต่อแนวคิดการพัฒนาอาชีพในปัจจุบัน เป็นตัวอย่างของวาทกรรมที่สนับสนุนโดยความเชื่อในการเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคลเพื่อตอบสนองต่อตลาดแรงงานที่ไม่แน่นอน ซึ่งเป็นสถานะที่ไม่เป็นปัญหาเมื่อคำนึงถึงปัจจัยเชิงโครงสร้าง บทความนี้แนะนำมุมมองทางเลือก Capability Approach

(CA) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการถกเถียงเกี่ยวกับคุณค่าของมัน และเพื่อเริ่มร่างความหมายของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพและการพัฒนา มีการจัดเตรียมภาพรวมของ CA และเสียงสะท้อนระหว่างข้อกังวลของ CA และผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาอาชีพจะถูกเน้น ปัญหาหลักในการนำแนวทางไปใช้จะได้รับการระบุก่อนที่จะพิจารณาโดยนัยของ CA สำหรับการปฏิบัติ

Das et al. (2015) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมอีกครั้งกับงานชุมชนเป็นวิธีปฏิบัติในงานสังคมสงเคราะห์: มุมมองจากไอร์แลนด์เหนือ ผลการศึกษาพบว่า งานชุมชนในฐานะวิธีการหนึ่งในงานสังคมสงเคราะห์ในไอร์แลนด์เหนือ (NI) เป็นการติดตามกระบวนการที่นำไปสู่การทำให้งานชุมชนกลายเป็นชายขอบในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์และมีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างการพัฒนาชุมชนและงานสังคมสงเคราะห์ การมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการเป็นหุ้นส่วนกำลังเกิดขึ้น ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงพื้นที่อาชีพของงานสังคมสงเคราะห์ เราได้แย้งว่าการเปลี่ยนแปลงนี้อาจเป็นโอกาสที่งานสังคมสงเคราะห์สามารถและต้องกลับมามีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอีกครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้การจัดการทางการเมืองที่มีอยู่และบริบททางนิเวศของ NI อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของงานสังคมสงเคราะห์ในชุมชนมีความเสี่ยงเนื่องจากความสัมพันธ์ในปัจจุบันกับรัฐและการสูญเสียความไว้วางใจในชุมชนไอร์แลนด์เหนือ เราหารือเกี่ยวกับความเสี่ยงเหล่านี้และความเป็นไปได้เพิ่มเติม สิ่งที่น่าสนใจ บทความนี้มาจากวรรณกรรมร่วมสมัยเกี่ยวกับบริบทปัจจุบันของการพัฒนาชุมชนและการให้บริการในการมีส่วนร่วมของงานสังคมสงเคราะห์ของ NI ความเป็นไปได้สำหรับงานสังคมสงเคราะห์ชุมชนได้รับการสำรวจผ่านการริเริ่มนโยบายล่าสุดและสถานการณ์ปัจจุบันของภาคส่วนชุมชน พิจารณาความเสี่ยงที่เกิดจากความสัมพันธ์ของงานสังคมสงเคราะห์กับรัฐและองค์กรชุมชน ตลอดจนความขัดแย้งระหว่างวาทกรรมของการเป็นหุ้นส่วนในการให้บริการกับความเป็นจริงพื้นฐาน ในการประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ของเราชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นสำหรับ ก) การดำเนินการร่วมกันโดยนักสังคมสงเคราะห์ผ่านการเป็นตัวแทนของกลุ่ม ข) แนวคิดใหม่เกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพที่รวมความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในภาคการดูแล และ ค) การศึกษาที่มีเสียงสะท้อนร่วมสมัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะนำองค์ความรู้จากแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้ ศาสตร์พระราชา กิจกรรมนันทนาการ การพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน บริบทพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินมา กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังแผนภาพ

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถเข้าใจตามวัยจะต้องมีกิจกรรมที่สนุก สัมผัสด้วยตา ฟังด้วยหู ปฏิบัติเคลื่อนไหวร่างกาย โดยเฉพาะเรื่องศาสตร์พระราชาเป็นเนื้อหาที่ผู้ใหญ่เรียนรู้จากการศึกษาตัวอย่างจากเอกสาร รูปภาพ สื่อต่าง ๆ และเรียนรู้จากศูนย์ศึกษา เช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ดังนั้น นักเรียนระดับประถมศึกษาจะเรียนรู้ศาสตร์พระราชาได้ดีอาจจะตรงกับหลักนันทนาการ คือ เรียนรู้แบบผ่านกิจกรรมที่สนุก เช่น เกมสัเคราะห์ฐิติ เกมสัตัวต่อ และลงมือปฏิบัติ ตลอดจนการท่องเที่ยวเคลื่อนไหวร่างกายต่าง ๆ ก็ถือว่าเป็นการเรียนรู้ผ่านการนันทนาการ และเหมาะสำหรับเนื้อหาที่ค่อนข้างเรียนรู้ได้ยาก สำหรับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเพราะเป็นศูนย์ศึกษาเกี่ยวป่าไม้ แหล่งน้ำ การประมง การปศุสัตว์ และอาชีพเกษตรอื่น ๆ ที่นำหลักศาสตร์พระราชาไปใช้ โดยโรงเรียนที่เลือกมาศึกษาครั้งนี้เป็นโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มการพัฒนาของ

มูลนิธิสานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี (CONNEX ED Foundation) ที่นำประชาชนมาร่วมในการจัดการศึกษาและเป็นโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมเหมือนกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ คือ อาชีพผู้ปกครองมีปลูกป่า มีการทำประมงทำปศุสัตว์ และการเกษตรอื่น ๆ ซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมที่เหมือนกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานประถมศึกษาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี และหลายขั้นตอน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

พื้นที่ในการศึกษา

พื้นที่ทำการศึกษา คือ พื้นที่ในเขตบริการให้การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหลักป็น โรงเรียนแม่เหียะ โรงเรียนบ้านป่าก่อ และโรงเรียนบ้านทุ่งข้าวพวง เนื่องจากโรงเรียนมีความพร้อมที่จะทดลองใช้นวัตกรรม และเป็นโรงเรียนในโครงการของมูลนิธิ สานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี (CONNEXT ED Foundation) ที่ให้ประชาชนร่วมในการจัดการศึกษา และเป็นโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมเหมือนกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ คือ อาชีพผู้ปกครองมีปลูกป่า มีการทำประมงทำปศุสัตว์ และการเกษตรอื่น ๆ ซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมที่เหมือนกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการศึกษา

ใช้การรวบรวมข้อมูลแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร ลงพื้นที่ศึกษา การสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และการนำไปปฏิบัติและทดลองใช้จริงตามขั้นตอน R&D โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีหลักการเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมที่ศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่ศึกษา ($R_1 = \text{Research}$ ครั้งที่ 1)
2. สร้างต้นฉบับนวัตกรรม ($D_1 = \text{Development}$ ครั้งที่ 1)
3. ตรวจสอบประสิทธิภาพในกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก ($R_1 = \text{Research}$ ครั้งที่ 1)
4. ปรับปรุงต้นฉบับนวัตกรรม ($D_1 = \text{Development}$ ครั้งที่ 2)
5. ทดลองใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ($R_2 = \text{Research}$ ครั้งที่ 2)
6. ดำเนินการจัดการจนได้ต้นแบบนวัตกรรมที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 1 R₁ (Research ครั้งที่ 1)

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีหลักการ เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมที่ศึกษา พื้นที่ในการศึกษา ผู้เกี่ยวข้องในการศึกษา ขั้นตอนที่ 1 จะตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาวิธีการ รูปแบบการเรียนรู้ ศาสตร์พระราชาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 และ เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

ในการศึกษาครั้งนี้ มีเหตุมาจากโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ ที่จะศึกษาศาสตร์พระราชา โดยเดินทางไปศึกษา ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ มีระยะเดินทางไกลจากโรงเรียน และเป็นการยากลำบากในการเดินทาง และงบประมาณที่จะให้แก่โรงเรียนในการพานักเรียนไปศึกษาทั้ง ๆ ที่ทั่วโลกต่างยอมรับว่าศาสตร์พระราชาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นศาสตร์ที่ควรศึกษาเรียนรู้ ด่วนนำมาซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นจึงเกิดความร่วมมือขึ้นระหว่างสำนักงานศึกษาขั้นพื้นฐาน มูลนิธิชัยพัฒนา คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ด้วยทั้ง 4 องค์กร งานนี้มีความสำคัญต่องานวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความประสงค์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ศาสตร์พระราชา มูลนิธิชัยพัฒนามีความรู้ องค์ความรู้ ด้านศาสตร์พระราชา กปร. มีความรู้ และองค์ความรู้ ด้านศาสตร์พระราชา บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทเอกชนที่ยึดหลักศาสตร์พระราชาในการดำเนินกิจการของบริษัท และมีโรงเรียนที่บริษัทสนับสนุนการศึกษาในด้านศาสตร์พระราชาผ่านโครงการทำมาค้าขายในรูปแบบ Connext ED จำนวน 300 โรงเรียนทั่วประเทศไทย และ 4 โรงเรียนแบบจัดการศึกษาปกติ ในจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักจะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ กลุ่มของหน่วยงานที่ร่วมมือคิดค้นนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ผ่านกิจกรรมนันทนาการของ 4 องค์กร โดยที่ทั้ง 4 องค์กร กำหนดประชากรให้ดำเนินการเรื่องนี้ ดังนี้

1. สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ผู้ดำเนินการเรื่องนี้ 5 คน
2. มูลนิธิชัยพัฒนา	ผู้ดำเนินการเรื่องนี้ 5 คน
3. กปร.	ผู้ดำเนินการเรื่องนี้ 5 คน
4. บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)	ผู้ดำเนินการเรื่องนี้ 5 คน

รวมทั้งหมด 20 คน ซึ่งผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนั้น จึงใช้เป็นกลุ่มเป้าหมายเจาะจงหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ตามที่เต็มใจจะให้ข้อมูล จำนวน 20 คน หรือนกว่า ข้อมูล จะ อิ่ม ตัว (Jamaraman & Thanaratchataphoom, 2003; Eseryel, Law, Ifwntaler, and Miller, 2014; จรุงพงษ์ ชลสินธุ์, 2558; นรินทร์ สังรักษา และสวรรรยา ธรรมอภิพล, 2563)

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ โรงเรียนที่จะนำนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ไปทดลองใช้กับนักเรียนรวม 4 แห่ง

ทั้งนี้ การวิจัยครั้งนี้ 4 องค์กร ได้กำหนดโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) ในโครงการทำมาค้าขาย CONNEXT ED บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) เป็น 4 โรงเรียนนำร่องในการทดลองเรียนรู้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชผ่านกิจกรรมนันทนาการในครั้งนี้ ด้วยเหตุผลโรงเรียนมีความพร้อมที่จะทดลองใช้นวัตกรรม และเป็นโรงเรียนในโครงการของมูลนิธิ สานอนาคตการศึกษา คอนเน็กซ์อีดี (CONNEXT ED Foundation) ที่ให้ประชาชนมาร่วมในการจัดการศึกษาและเป็นโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมเหมือนกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ คือ อาชีพผู้ปกครองมีปลูกป่า มีการทำประมง ทำปศุสัตว์ และการเกษตรอื่น ๆ ซึ่งเป็นบริบทสิ่งแวดล้อมที่เหมือนกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อโรงเรียนที่ทำการทดลองเรียนรู้นวัตกรรมฯ ในจังหวัดเชียงใหม่

ที่	รายชื่อโรงเรียน	ที่ตั้ง/ ตำบล อำเภอ	สังกัด	ชุมชน
1	โรงเรียนบ้านหลักป็น	ตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย	สพป. เขต 2	หมู่ 5
2	โรงเรียนแม่เหิยะ	ตำบลแม่แวน อำเภอพร้าว	สพป. เขต 2	หมู่ 2
3	โรงเรียนบ้านป่าก่อ	ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่สาย	สพป. เขต 3	หมู่ 4
4	โรงเรียนบ้านทุ่งข้าวพวง	ตำบลทุ่งข้าว อำเภอเชียงดาว	สพป. เขต 3	หมู่ 3

โดยโรงเรียนจะร่วมดำเนินการสร้างนวัตกรรม และปรับปรุงนวัตกรรมพร้อมกับสร้างรูปแบบจริงขึ้นมา คือ กลุ่มเป้าหมาย จาก 4 องค์กร คือ มูลนิธิชัยพัฒนา คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) โดยสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารหัวหน้างานในแต่ละหน่วยงาน ซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวการศึกษาและโครงการพระราชดำริ จำนวน 20 คน หรือสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน และศึกษา Good Practice

จากศูนย์ศึกษาพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ จังหวัดเชียงใหม่ การจัดทำสนทนากลุ่มที่เหมาะสม 6-12 คน จะทำให้ทุกคนได้อภิปรายทั่วถึง (Mosre, 1994)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 2 D₁ (Development)

ขั้นตอนที่ 2 นี้ จะตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานำผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

1. นำข้อมูลที่ได้อจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ในขั้นตอนที่ 1 มาดำเนินการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานำในรูปแบบนันทนาการขึ้นมาจริง โดยครอบคลุมศาสตร์พระราชานำที่สอดคล้องกับศูนย์ศึกษาพัฒนาห้วยฮ่องไคร้

2. นำเครื่องมือที่เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานำในรูปแบบนันทนาการไปปรึกษาขอความเห็นกับอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงนำไปปรึกษากับผู้บริหาร และครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 4 โรงเรียน โดยกำหนดคาบเรียน และทบทวนวิธีการเรียนในรูปแบบนันทนาการ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านรับรองความเหมาะสมของนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัยที่ 3 R₂ (Research)

ขั้นตอนที่ 3 จะตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานำผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. นำนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานำในรูปแบบนันทนาการไปสอนนักเรียนทั้ง 4 โรงเรียน ในกลุ่มเป้าหมายดังที่กล่าวมา ตามจำนวนครั้ง และคาบเรียน จำนวนเวลาตามที่ตกลงกับทางโรงเรียน เมื่อทดลองเรียนตามกำหนด

2. เมื่อทดลองเรียนเสร็จ สอบถามผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้น นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 นักเรียนอย่างน้อย ร้อยละ 30 ด้วยหลักสถิติวิจัยการหา กลุ่มตัวอย่าง หากพบว่ามีความประชากรเป็นหลักร้อยละ จะใช้กลุ่มตัวอย่าง 15-30% ของจำนวนประชากร (Neuman, 2003) ถึงผลการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานำ จำนวน 30 คน โดยเลือกโรงเรียนเป้าหมายที่นำมาประเมิน คือ โรงเรียนบ้านป่าก้อ เพราะว่า มีนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 มากที่สุด จากจำนวน 4 โรงเรียนที่กล่าวมาข้างต้น แสดงดังภาพที่ 3 เพื่อให้เพียงพอต่อการประเมินผล

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ของโรงเรียน
กลุ่มเป้าหมาย

ที่	รายชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)
1	โรงเรียนบ้านหลักปิ่น	80
2	โรงเรียนแม่เหียะ	77
3	โรงเรียนบ้านปากก้อ	158
4	โรงเรียนบ้านทุ่งข้าวพวง	107

ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ประเมินการเรียนรู้)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรียกว่า แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยที่สร้างขึ้น เพื่อที่จะวัดว่าผู้เรียนมีความรู้เรื่องศาสตร์พระราชา ก่อนและหลังการเรียนรู้เรื่องศาสตร์พระราชาอย่างไร โดยเครื่องมือที่เป็นแบบวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งก่อนและหลังเรียนรู้ศาสตร์พระราชา โดยมีคำตอบ 2 คำตอบ ได้แก่ ใช่และไม่ใช่ ดังตัวอย่างรายการสอบถาม

“ข้อที่ 1. การดำเนินงานในลักษณะ..... เป็นศาสตร์พระราชาที่มีชื่อว่า..... () ใช่ () ไม่ใช่”
ถ้านักเรียนตอบถูกจะให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลผลข้อมูล โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 2 ระดับ คือ ระดับดีมากและระดับน้อย โดยใช้เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนน 2 ส่วนเท่า ๆ กัน คือ กลุ่มนักเรียนที่ได้คะแนนตั้งแต่ครั้งหนึ่งขึ้นไปของคะแนนเต็ม และกลุ่มนักเรียนที่คะแนนน้อยกว่าครั้งหนึ่งของคะแนนเต็มลงมา

ก่อนนำเครื่องมือดังกล่าวไปใช้ประเมินก่อนและหลังการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา จะนำเครื่องมือขึ้นไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาและค่าความเที่ยงก่อนการคำนวณค่าเฉลี่ย

ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC)

$$\frac{\text{ผลรวมของการในคะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ}}{\text{จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ}} = \text{คะแนนค่า IOC}$$

หากค่า IOC = 0.5 ขึ้นไป แบบสอบถาม หรือ แบบสัมภาษณ์นั้น มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา นำไปใช้ได้ซึ่งเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมีค่า IOC = 1.00 ทุกข้อ สามารถนำไปใช้ได้

ผู้วิจัยได้แบ่งความคิดเห็นต่อการประเมินผลการรับรู้ เป็น 4 ระดับ

1. มากที่สุด	น้ำหนักคะแนน = 4
2. มาก	น้ำหนักคะแนน = 3
3. น้อย	น้ำหนักคะแนน = 2
4. น้อยที่สุด	น้ำหนักคะแนน = 1

เกณฑ์การแปลผล

จากการให้คะแนนแบบ Likert scale โดยให้คะแนนตามลำดับ คือ 4, 3, 2 และ 1 ผู้วิจัย จึงได้กำหนดระดับการแปลผล โดยคิดจากสูตรการหาค่าพิสัยตามช่วงชั้น คือ

$$\begin{aligned} \text{ค่าพิสัย} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} \\ &= \frac{4 - 1}{4} \\ &= 0.75 \end{aligned}$$

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบสเกลแบบ 4 ระดับ ผู้ตอบแบบสอบถามจะเลือกตอบ จากค่าความคิดเห็นที่เป็นกลาง โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ระดับคะแนน	การแปลความหมาย
3.26-4.00	มากที่สุด
2.51-3.25	มาก
1.76-2.50	น้อย
1.00-1.75	น้อยที่สุด

ขั้นตอนการวิจัยที่ 4 D₂ (Development)

ขั้นตอนที่ 4 เพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 4 คือประเมินปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้อาศาสตร์พระราชานำผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยให้ผู้บริหาร 4 โรงเรียน ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ควบคุมการสอนร่วมกับ 4 องค์กรหลักที่ดำเนินการสร้างนวัตกรรม ได้สรุปขั้นตอนการนำนวัตกรรมการเรียนรู้อาศาสตร์พระราชานำผ่านรูปแบบนันทนาการไปใช้ขยายผลไปโรงเรียนระดับพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 เขตการศึกษา

ขั้นตอนการวิจัยที่ 5 สรุป และจัดทำรายงานวิจัย ได้ต้นแบบนวัตกรรมการเรียนรู้อาศาสตร์พระราชานำผ่านรูปแบบนันทนาการที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และ 4) เพื่อประเมินปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 4 ผลการประเมินปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาสภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีขั้นตอนดำเนินการเพื่อหาคำตอบของวัตถุประสงค์ ดังนี้

ขั้นที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการเรียนรู้ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 โรงเรียน โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามที่มีคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก ระดับน้อย ระดับน้อยที่สุด

ขั้นที่ 2 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก ขั้นที่ 1 นำไปจัดทำสนทนากลุ่ม Focus Group Discussion กับผู้เชี่ยวชาญ 4 องค์การ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มูลนิธิชัยพัฒนา และ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) เพื่อให้ได้รูปแบบ ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ศาสตร์ พระราชา ผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

ผลจากการศึกษาพบว่า ผลการเรียนรู้การสอนศาสตร์พระราชาในโรงเรียนตั้งแต่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 เรียนศาสตร์พระราชาตั้งแต่เทอมต้นปีการศึกษา 2551 การเรียนการสอนจะบูรณาการไปกับกิจกรรมและวิชาเรียนตามความสามารถของครู แต่นักเรียน สรุปว่า การสอนเข้าใจยากและไม่สนุก จึงเสนอให้มีการสอนโดยใช้เกม ผลจากการศึกษาที่ได้จาก แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม

1.1 ด้านนักเรียน

ศาสตร์พระราชาที่นักเรียนระดับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนในหลักการเดียวกันที่ซ้ำกัน ได้แก่ หลักการที่ 8 รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด หลักการที่ 10 การมีส่วนร่วม หลักการที่ 17 การพึ่งพาตนเอง หลักการที่ 18 พอ อยู่พอกิน หลักการที่ 19 เศรษฐกิจพอเพียง หลักการที่ 20 ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน และ หลักการที่ 21 ทำงานอย่างมีความสุข นักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้นให้ความเห็นตรงกันว่า การสอนของครู ในระดับมาก คือการบรรยาย นักเรียนทั้ง 3 ระดับ เสนอตรงกันว่า หากจะเรียนแล้วเข้าใจดี ควรมีสื่อ อุปกรณ์การเรียนที่เป็นเกม มีการฉายภาพยนตร์ให้ดู และให้ลงมือปฏิบัติจริง ตามลำดับ

1.2 ด้านครูผู้สอน

1.2.1 ศาสตร์พระราชาในหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงศึกษาได้ จัดทำรูปแบบกำหนดให้สอนตั้งแต่เทอมต้นปีการศึกษา 2551 ในทุกระดับชั้นของสถาบันการศึกษาที่ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ของจังหวัดเชียงใหม่ ได้เริ่ม เรียนเช่นเดียวกัน

1.2.2 ตั้งแต่เทอมต้นปีการศึกษา 2561 หลังจากที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 สวรรคต กระแสแรงค์เรื่องศาสตร์พระราชา จำนวน 23 หลักการ ถูกแรงค์และกล่าวถึงกันมาก โรงเรียนใน จังหวัดเชียงใหม่ได้รับอิทธิพลความดีของพระองค์ท่าน และนำมาสอนแบบบูรณาการในหลักการ

ศาสตร์พระราชา หลักการต่าง ๆ ครอบคลุมหลักการ โดยบูรณาการไปกับกิจกรรม และวิชาเรียน ตามที่ครู และโรงเรียนจะมีความสามารถดำเนินการได้

1.3 ปัญหาหนัก และปัญหาหลัก ของครูผู้สอน คือ

1.3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ณ ปีการศึกษา 2565 ยังไม่รู้จักในหลวงรัชกาลที่ 9 ด้วยขณะที่พระองค์ได้สวรรคต เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีอายุได้ 5 ขวบ ปัจจุบันอายุ 10 ขวบ ครูจึงต้องมีวิธีการให้นักเรียนได้รู้จักในหลวงรัชกาลที่ 9 และเห็นพระคุณของพระองค์ท่านต่อพสกนิกรชาวไทยเสียก่อนที่จะสอนหลักการศาสตร์พระราชา โดยการหาเทป VDO มาเปิดสอน และอธิบายประกอบ ซึ่งอุปกรณ์ไม่พร้อม

1.3.2 หลักการศาสตร์พระราชา ครูมีความเข้าใจน้อย ด้วยการฝึกอบรมครูด้านนี้มีน้อยจึงถ่ายทอดให้นักเรียนได้ไม่มาก แต่ครูและผู้บริหารมีความสนใจ และตั้งใจจะดำเนินการต่อไป ด้วยเห็นว่ามีประโยชน์

1.4 ผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อมูลจากนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 จำนวนนักเรียน 60 คน 52 คน และ 76 คน ตามลำดับ โดยทำการสอบถาม 5 ข้อ ดังนี้

1. สภาพการเรียนรู้เนื้อหาหลักการศาสตร์พระราชา
2. วิธีการสอนของครู
3. วิธีการวัดผลวิชาศาสตร์พระราชา
4. ปัญหาการเรียนศาสตร์พระราชา
5. ข้อเสนอที่เรียนแล้วสนุก

สำหรับแบบสอบถามข้อ 1 2 และ 3 สอบถามโดยมีคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก ระดับน้อย ระดับน้อยที่สุด แบบสอบถาม 4 และ 5 เป็นคำถามปลายเปิด ทั้งนี้สามารถแสดงตารางการวิเคราะห์ และวิเคราะห์ข้อความ 1 2 3 4 และ 5 เรียงลำดับ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ดังต่อไปนี้

รายละเอียดการแสดงผลการประเมินมีดังนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

โดยสอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 60 คน ใน 4 โรงเรียน แสดงการประเมินผลการรับรู้ได้ว่าครูสอนหลักการศาสตร์พระราชา หลักการ 1 ถึง 23 อยู่ในระดับใด โดยผลการประเมินดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ข้อมูลสภาพการเรียนรู้เนื้อหา หลักการศาสตร์พระราชฯ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

(n=60)

หลักการที่	เนื้อหาหลักการของ ศาสตร์พระราชฯ	มี เรียน มาก (3)	มีเรียน น้อย (2)	มีเรียน น้อย ที่สุด (1)	เฉลี่ย \bar{X}	แปล ความ	อันดับ การเรียนรู้
1	จะทำอะไรต้องศึกษา ข้อมูลให้เป็นระบบ	27	28	5	2.40	มาก	7
2	ระเบิดจากภายใน	15	8	37	1.67	น้อยที่สุด	21
3	แก้ปัญหาจากจุดเล็ก	17	29	14	1.21	น้อยที่สุด	23
4	ทำตามลำดับขั้น	26	19	15	2.18	น้อย	13
5	ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์	21	34	5	2.27	น้อย	11
6	ทำงานแบบองค์รวม	20	33	7	2.21	น้อย	12
7	ไม่ติดตำรา	22	16	22	2.1	น้อย	15
8	รู้จักประหยัด เรียบ ง่าย ได้ประโยชน์ สูงสุด	28	30	2	2.43	มาก	3
9	ทำให้ง่าย	22	36	2	2.33	น้อย	9
10	การมีส่วนร่วม	29	29	2	2.69	มาก	1
11	ต้องยึดประโยชน์ ส่วนรวม	17	31	12	2.08	น้อย	16
12	บริการที่จุดเดียว	5	21	34	1.51	น้อยที่สุด	22
13	ใช้ธรรมชาติช่วย ธรรมชาติ	19	11	30	1.81	น้อย	18
14	ใช้ธรรมปราบ อธรรม	11	19	30	1.68	น้อย	20

ตารางที่ 4 ข้อมูลสภาพการเรียนรู้เนื้อหา หลักการศาสตร์พระราชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

(n=60)

หลักการที่	เนื้อหาหลักการของ ศาสตร์พระราชา	มี เรียน มาก (3)	มีเรียน น้อย (2)	มีเรียน น้อย ที่สุด (1)	เฉลี่ย \bar{X}	แปล ความ	อันดับ การเรียนรู้
15	ปลูกป่าในใจคน	19	14	27	1.86	น้อย	17
16	ขาดทุนคือกำไร	16	17	27	1.81	น้อย	19
17	การพึ่งพาตนเอง	27	31	2	2.41	มาก	4
18	พออยู่พอกิน	26	33	1	2.41	มาก	5
19	เศรษฐกิจพอเพียง	29	29	2	2.45	มาก	2
20	ความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน	29	27	4	2.41	มาก	6
21	ทำงานอย่างมี ความสุข	25	34	1	2.40	มาก	8
22	ความเพียร	27	16	17	2.16	น้อย	14
23	รู้ รัก สามัคคี	33	11	16	2.28	น้อย	10

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนให้ความเห็นว่าหลักการศาสตร์พระราชาที่เรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด มี 3 หลักการ ได้แก่ หลักการที่ 2, 3 และ 12 ในระดับน้อย 12 หลักการ ได้แก่ 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 22 และ 23 และหลักการที่เรียนระดับมาก มีคะแนนสูงสุด 8 อันดับแรก ได้แก่ หลักการที่ 10, 19, 8, 20, 17, 18, 1 และ 21

วิธีการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ว่าครูมีวิธีการสอนหลักการของศาสตร์พระราชาอย่างไรบ้าง

ตารางที่ 5 วิธีการสอนของครู ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

(n=60)

ข้อที่	วิธีการสอนของครู	มาก (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	เฉลี่ย \bar{X}	แปล ความ	อันดับ วิธีการเรียน
2.1	ฟังบรรยาย	28	26	6	2.36	มาก	1
2.2	ทำกิจกรรมผ่านฐาน การเรียนรู้	26	11	23	2.05	น้อย	2
2.3	เล่นเกมส์	18	17	25	1.88	น้อย	6
2.4	ดูทีวี (โทรทัศน์)	26	11	23	2.05	น้อย	2
2.5	ศึกษาผ่าน คอมพิวเตอร์	22	9	29	1.88	น้อย	5
2.6	ทัศนศึกษา	23	10	27	1.93	น้อย	4
2.7	มีวิทยากรมาให้ความรู้ ที่โรงเรียน	28	2	30	1.96	น้อย	3

จากตารางที่ 5 นักเรียนให้ความเห็นว่า ครูชอบสอนในรูปแบบ 2.1 ใช้การบรรยาย
ระดับมาก วิธีอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อยทุกวิธี

วิธีการการวัดผลชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

การวัดผลเป็นคะแนนสอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ครูใช้วิธีการวัดผลการเรียนรู้
หลักการศาสตร์พระราช

ตารางที่ 6 วิธีการวัดผลวิชาศาสตร์พระราชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

(n=60)

ข้อที่	รายการวัดผล	ใช้วัด มาก (3)	ใช้วัด น้อย (2)	ใช้วัด น้อย ที่สุด (1)	เฉลี่ย \bar{x}	แปล ความ	อันดับ การวัดผล
3.1	ทำการบ้าน	32	3	25	2.11	น้อย	1
3.2	ทำรายงาน	28	7	25	2.05	น้อย	3
3.3	ทำกิจกรรมที่โรงเรียน	27	8	25	2.03	น้อย	4
3.4	สอบข้อเขียน	27	7	26	2.01	น้อย	5
3.5	ครูสอบถาม และให้ นักเรียนพูดตอบ	31	5	24	2.11	น้อย	2
3.6	ครูประเมินผลการเรียน เรื่องศาสตร์พระราชา นักเรียนได้ผลการ ประเมิน	17	19	24	1.55	น้อย ที่สุด	6

จากตารางที่ 6 พบว่า รูปแบบการวัดผลเป็นคะแนน ครูนิยมปฏิบัติในระดับน้อย ถึงน้อยที่สุด แต่ 3 อันดับแรกที่ปฏิบัติมากกว่าแบบอื่น ๆ ได้แก่ วัดผลแบบ 3.1, 3.5 และ 3.2 ทำการบ้าน ครูสอบถาม และให้นักเรียนพูดตอบ ทำรายงาน ตามลำดับ

นอกจากนั้น ยังพบปัญหาการวัดผลการเรียนศาสตร์พระราชา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 7 จำนวน และร้อยละ ของปัญหาการวัดผลการเรียนศาสตร์พระราชา ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่	ประเด็นสำคัญ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ไม่ค่อยเข้าใจในการที่สอน	23	58.97
2	ไม่ได้ลงมือปฏิบัติ	6	15.39
3	ไม่ได้เรียนบางหัวข้อ	5	12.82
4	เวลาเรียนไม่สนุก	5	12.82
รวม		39	100.00

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเรียนรู้อาศาสตร์พระราชาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้
จากปัญหาที่พบดังกล่าวข้างต้น นักเรียนได้เสนอให้มีการสอนโดย

ตารางที่ 8 จำนวน และร้อยละ ของข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเรียนรู้อาศาสตร์พระราชาของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่	ประเด็นสำคัญ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	เล่นเกม	24	33.80
2	ควรให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ	15	21.13
3	ดูผ่านรถฉายหนัง	12	16.90
4	ไปทัศนศึกษาดูสถานที่ ที่ใช้ศาสตร์พระราชา	6	8.45
5	ให้ครูช่วยกระตุ้นจินตนาการ	5	7.04
6	ดูการ์ตูน	4	5.63
7	ดูความรู้ผ่านคอมพิวเตอร์	3	4.23
8	มีวิทยากรที่มีความรู้ มาให้ความรู้	1	1.41
9	ทำกิจกรรมผ่านฐานการเรียนรู้	1	1.41
รวม		71	100.00

ประถมศึกษาปีที่ 5

โดยสอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 52 คน ใน 4 โรงเรียน แสดงการ
ประเมินผลการรับรู้ ได้ว่าครูสอนหลักการศาสตร์พระราชา หลักการ 1 ถึง 23 อยู่ในระดับใด

ตารางที่ 9 ข้อมูลสภาพการเรียนรู้เนื้อหาหลักการศาสตร์พระราชฯ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

(n=52)

หลักการ ที่ (ข้อ)	เนื้อหา หลักการของศาสตร์ พระราชฯ	มีเรียน มาก (3)	มีเรียน น้อย (2)	มีเรียน น้อยที่สุด (1)	เฉลี่ย \bar{X}	แปล ความ	อันดับ
1	จะทำอะไรต้องศึกษา ข้อมูลให้เป็นระบบ	26	18	8	2.34	น้อย	16
2	ระเบิดจากภายใน	9	14	29	1.61	น้อย ที่สุด	22
3	แก้ปัญหาจากจุดเล็ก	31	11	10	2.44	มาก	12
4	ทำตามลำดับขั้น	30	17	5	2.48	มาก	16
5	ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์	29	21	2	2.51	มาก	11
6	ทำงานแบบองค์รวม	22	23	7	2.28	น้อย	15
7	ไม่ติดตำรา	23	21	8	2.28	น้อย	18
8	รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ ประโยชน์สูงสุด	39	11	2	2.71	มาก	6
9	ทำให้ง่าย	31	20	1	2.57	มาก	10
10	การมีส่วนร่วม	33	18	1	2.61	มาก	9
11	ต้องยึดประโยชน์ส่วนรวม	27	24	1	2.5	มาก	14
12	บริการที่จุดเดียว	9	24	19	1.80	น้อย	21
13	ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ	23	23	6	2.32	น้อย	17
14	ใช้ธรรมปราบอธรรม	15	18	19	1.92	น้อย	21
15	ปลูกป่าในใจคน	31	13	8	2.44	มาก	13
16	ขาดทุนคือกำไร	17	23	2	2.09	น้อย	19
17	การพึ่งพาตนเอง	37	13	2	2.67	มาก	8
18	พออยู่พอกิน	42	9	1	2.78	มาก	1
19	เศรษฐกิจพอเพียง	40	11	1	2.75	มาก	3
20	ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจ ต่อกัน	38	13	1	2.71	มาก	7

ตารางที่ 9 ข้อมูลสภาพการเรียนรู้เนื้อหาหลักการศาสตร์พระราชฯ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ต่อ)

(n=52)

หลักการ ที่ (ข้อ)	เนื้อหา หลักการของศาสตร์ พระราชฯ	มีเรียน มาก (3)	มีเรียน น้อย (2)	มีเรียน น้อยที่สุด (1)	เฉลี่ย \bar{X}	แปล ความ	อันดับ
21	ทำงานอย่างมีความสุข	30	19	3	2.51	มาก	4
22	ความเพียร	40	11	1	2.75	มาก	5
23	รู้ รัก สามัคคี	41	11	0	2.78	มาก	2

จากตารางที่ 9 นักเรียนให้ความเห็นว่า หลักการศาสตร์พระราชฯ ที่เรียนในระดับน้อยที่สุด 1 หลักการ ได้แก่ หลักการที่ 2 ในระดับน้อย มี 7 หลักการ ได้แก่ หลักการที่ 1, 6, 7, 12, 13, 14 และ 16 และหลักการที่เรียนระดับมาก ได้แก่ หลักการที่ 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22 และ 23

วิธีการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ว่าครูมีวิธีการสอนหลักการของศาสตร์พระราชฯ อย่างไรบ้าง

ตารางที่ 10 วิธีการสอนของครู ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

(n=52)

ข้อ ที่	วิธีการสอนของครู	มาก 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เฉลี่ย \bar{X}	แปล ความ	อันดับ วิธีการเรียน
2.1	ฟังบรรยาย	36	8	8	2.53	มาก	1
2.2	ทำกิจกรรมผ่านฐานการเรียนรู้	24	10	18	2.11	น้อย	4
2.3	เล่นเกมส์	9	30	13	1.92	น้อย	7
2.4	ดูทีวี (โทรทัศน์)	18	18	16	2.03	น้อย	5
2.5	ศึกษาผ่านคอมพิวเตอร์	12	24	16	1.92	น้อย	6
2.6	ทัศนศึกษา	24	12	16	2.15	มาก	3
2.7	มีวิทยากรมาให้ความรู้ที่ โรงเรียน	30	10	12	2.34	มาก	2

จากตารางที่ 10 นักเรียนให้ความเห็นว่า ครูชอบสอนในรูปแบบ 3 อันดับแรก ได้แก่ 2.1, 2.7 และ 2.6 ฟังบรรยาย มีวิทยากรมาให้ความรู้ที่โรงเรียน ทักษะศึกษา ตามลำดับ

วิธีการการวัดผลชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การวัดผลเป็นคะแนนสอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงการใช้วิธีการวัดผล การเรียนรู้หลักการศาสตร์พระราชา

ตารางที่ 11 วิธีวัดผลวิชาศาสตร์พระราชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

(n=52)

ข้อที่	รายการวัดผล	ใช้วัด มาก (3)	ใช้วัด น้อย (2)	ใช้วัด น้อยที่สุด (1)	เฉลี่ย \bar{X}	อันดับ	แปล ความ
3.1	ทำการบ้าน	35	9	8	2.51	1	มาก
3.2	ทำรายงาน	26	14	12	2.26	4	มาก
3.3	ทำกิจกรรมที่โรงเรียน	32	8	12	2.38	2	มาก
3.4	สอบข้อเขียน	24	11	17	2.13	6	น้อย
3.5	ครูสอบถาม และให้นักเรียน พูดตอบ	30	11	11	2.36	3	มาก
3.6	ครูประเมินผลการเรียน เรื่อง ศาสตร์พระราชา นักเรียน ได้ผลการประเมิน	25	16	11	2.26	5	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่ารูปแบบการวัดผลเป็นคะแนน ครูนิยมวัดผล 3 อันดับแรก ได้แก่ ทำการบ้าน ($\bar{X} = 2.51$) ทำกิจกรรมที่โรงเรียน ($\bar{X} = 2.38$) และครูสอบถาม และให้นักเรียนพูดตอบ ($\bar{X} = 2.36$) ตามลำดับ

นอกจากนั้นยังพบปัญหาจากการวัดผลผลการเรียนศาสตร์พระราชา ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 12 จำนวน และร้อยละ ของปัญหาจากการวัดผลการเรียนศาสตร์พระราชา ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5

ข้อที่	ประเด็นสำคัญ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ไม่เข้าใจในเนื้อหาส่วนใหญ่	23	85.20
2	สืบค้นข้อมูลไม่ง่าย	1	3.70
3	ไม่เข้าใจคำศัพท์	1	3.70
4	ที่บ้านไม่มีอินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล	1	3.70
5	เป็นนามธรรมจับต้องยาก	1	3.70
รวม		27	100.00

จากตารางที่ 12 พบว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเรียนรู้อาศาสตร์พระราชาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สำคัญ ได้แก่ ไม่เข้าใจในเนื้อหาส่วนใหญ่ นอกจากนั้น ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการ
การสืบค้นข้อมูลไม่ง่าย ไม่เข้าใจคำศัพท์ ที่บ้านไม่มีอินเทอร์เน็ตค้นหาข้อมูล และเป็นนามธรรม
จับต้องยาก

ตารางที่ 13 จำนวน และร้อยละ ของปัญหาจากการวัดผลการเรียนศาสตร์พระราชา ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5

ข้อที่	ประเด็นสำคัญ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	สอนแบบเล่นเกม	17	36.17
2	ให้มีรถเคลื่อนที่มาฉายภาพยนตร์	10	21.27
3	ทัศนศึกษา	5	10.64
4	กิจกรรมผ่านฐานการเรียนรู้	5	10.64
5	ให้มีการปล่อยบทเรียนในโทรศัพท์มือถือ	4	8.51
6	ช่วยทำงานที่บ้านจะเป็นการฝึกใช้ศาสตร์พระราชา	4	8.51
7	ควรมีหนังสือเรียน	1	2.13
8	ไปศึกษาที่แหล่งเรียนรู้	1	2.13
รวม		47	100.00

จากตารางที่ 13 พบว่า ปัญหาจากการวัดผลการเรียนศาสตร์พระราชา ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรียงตามประเด็นสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สอนแบบเล่นเกม
2) ให้มีรถเคลื่อนที่มาฉายภาพยนตร์ และ 3) ทักสอนศึกษา ตามลำดับ

ประถมศึกษาปีที่ 6 โดยสอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 76 คน ใน 4
โรงเรียน

ตารางที่ 14 ข้อมูลสภาพการเรียนรู้เนื้อหาหลักการศาสตร์พระราชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

(n=76)

หลักการที่ (ข้อ)	เนื้อหา	มีเรียน มาก (3)	มีเรียน น้อย (2)	มีเรียน น้อยที่สุด (1)	เฉลี่ย \bar{X}	แปล ความ	อันดับ
1	จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้ เป็นระบบ	36	37	3	2.43	มาก	7
2	ระเบิดจากภายใน	18	29	29	1.85	น้อย	20
3	แก้ปัญหาจากจุดเล็ก	40	18	8	2.15	น้อย	8
4	ทำตามลำดับขั้น	35	29	12	2.30	น้อย	13
5	ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์	35	31	10	2.32	น้อย	12
6	ทำงานแบบองค์รวม	20	45	11	2.11	น้อย	18
7	ไม่ติดตำรา	12	45	19	1.90	น้อย	21
8	รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ ประโยชน์สูงสุด	37	35	4	2.43	มาก	9
9	ทำให้ง่าย	34	35	7	2.35	มาก	17
10	การมีส่วนร่วม	40	33	3	2.48	มาก	5
11	ต้องยึดประโยชน์ส่วนรวม	37	30	9	2.36	มาก	15
12	บริการที่จุดเดียว	4	45	27	1.69	น้อย	23
13	ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ	35	26	15	2.26	น้อย	11
14	ใช้ธรรมปราบอธรรม	11	34	31	1.73	น้อย	22
15	ปลูกป่าในใจคน	32	24	20	2.15	น้อย	14

ตารางที่ 14 ข้อมูลสภาพการเรียนรู้เนื้อหาหลักการศาสตร์พระราชฯ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ต่อ)

(n=76)

หลักการที่ (ข้อ)	เนื้อหา	มีเรียน มาก (3)	มีเรียน น้อย (2)	มีเรียน น้อยที่สุด (1)	เฉลี่ย \bar{X}	แปล ความ	อันดับ
16	ขาดทุนคือกำไร	17	34	25	1.89	น้อย	19
17	การพึ่งพาตนเอง	40	31	5	2.43	มาก	6
18	พออยู่พอกิน	42	32	2	2.52	มาก	2
19	เศรษฐกิจพอเพียง	36	36	4	2.42	มาก	10
20	ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน	45	27	3	2.52	มาก	1
21	ทำงานอย่างมีความสุข	42	32	2	2.52	มาก	3
22	ความเพียร	35	29	12	2.30	น้อย	16
23	รู้ รัก สามัคคี	40	29	7	2.43	มาก	4

จากตารางที่ 14 พบว่า นักเรียนให้ความเห็นว่า หลักการศาสตร์พระราชฯ ที่เรียนอยู่ในระดับน้อย มี 12 หลักการ ได้แก่ หลักการที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16 และ 22 และหลักการที่เรียนระดับมาก ได้แก่ หลักการที่ 1, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 20, 21, และ 23

วิธีการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ว่าครูมีวิธีการสอนหลักการของศาสตร์พระราชฯ อย่างไรบ้าง

ตารางที่ 15 วิธีการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

(n=76)

ข้อที่	วิธีการสอนของครู	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	เฉลี่ย \bar{X}	แปล ความ	อันดับ วิธีการ เรียน
2.1	ฟังบรรยาย	38	31	5	2.38	มาก	1
2.2	ทำกิจกรรมผ่านฐานการเรียนรู้	22	35	19	2.03	น้อย	2

ตารางที่ 15 วิธีการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ต่อ)

(n=76)

ข้อที่	วิธีการสอนของครู	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	เฉลี่ย \bar{X}	แปล ความ	อันดับ วิธีการ เรียน
2.3	เล่นเกมส์	13	28	35	1.71	น้อย	7
2.4	ดูทีวี (โทรทัศน์)	30	16	30	2.00	น้อย	3
2.5	ศึกษาผ่านคอมพิวเตอร์	23	22	31	1.89	น้อย	6
2.6	ทัศนศึกษา	22	27	27	1.93	น้อย	5
2.7	มีวิทยากรมาให้ความรู้ที่ โรงเรียน	28	19	29	1.98	น้อย	4

จากตารางที่ 15 นักเรียนให้ความเห็นว่าครูใช้วิธีการสอนแบบการฟังบรรยาย มากที่สุด ($\bar{X} = 2.38$) รองลงมา 3 ลำดับแรก ได้แก่ ทำกิจกรรมผ่านฐานการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.03$) ดูทีวี (โทรทัศน์) ($\bar{X} = 2.00$) และมีวิทยากรมาให้ความรู้ที่โรงเรียน ($\bar{X} = 1.98$)

วิธีการการวัดผลชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การวัดผลเป็นคะแนน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถ้าใช้วิธีการวัดผลการเรียนรู้หลักการศาสตร์พระราช

ตารางที่ 16 วิธีการวัดผลวิชาศาสตร์พระราชชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

(n=76)

ข้อที่	รายการวัดผล	ใช้ วัด มาก (3)	ใช้วัด น้อย (2)	ใช้วัด น้อย ที่สุด (1)	เฉลี่ย \bar{X}	แปล ความ	อันดับ
3.1	ทำการบ้าน	40	19	17	2.30	น้อย	3
3.2	ทำรายงาน	19	22	38	1.82	น้อย	6
3.3	ทำกิจกรรมที่โรงเรียน	40	12	24	2.21	น้อย	2
3.4	สอบข้อเขียน	28	27	21	2.48	มาก	5

ตารางที่ 16 วิธีการวัดผลวิชาศาสตร์พระราชารัฐบาลชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ต่อ)

(n=76)

ข้อที่	รายการวัดผล	ใช้ วัด มาก (3)	ใช้วัด น้อย (2)	ใช้วัด น้อย ที่สุด (1)	เฉลี่ย \bar{X}	แปล ความ	อันดับ
3.5	ครูสอบถาม และให้นักเรียนพูดตอบ	42	13	21	2.27	น้อย	1
3.6	ครูประเมินผลการเรียน เรื่องศาสตร์พระราชานักเรียนได้ผลการประเมิน	27	21	28	1.98	น้อย	4

จากตารางที่ 16 พบว่า นักเรียนให้ความเห็นว่า ครูวัดผลแบบครูสอบถาม และให้นักเรียนพูดตอบ มากที่สุด ($\bar{X} = 2.27$) รองลงมา 3 ลำดับแรก ได้แก่ ทำกิจกรรมที่โรงเรียน ($\bar{X} = 2.21$) ทำการบ้าน ($\bar{X} = 2.30$) และครูประเมินผลการเรียน เรื่องศาสตร์พระราชานักเรียนได้ผลการประเมิน ($\bar{X} = 1.98$)

นอกจากนั้นยังพบปัญหาการวัดผลการเรียนศาสตร์พระราชารัฐบาลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 17 จำนวน และร้อยละ ของปัญหาการวัดผลการเรียนศาสตร์พระราชารัฐบาลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ข้อที่	ประเด็นสำคัญ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ไม่เข้าเนื้อหา ในภาพรวม	24	77.42
2	เลี้ยงปลา เลี้ยงกบเพื่อเป็นตัวอย่างการสอน เลี้ยงแล้วตาย ก่อนกำหนด	5	16.13
3	บริการจุดเดียวไม่เข้าใจ หมายถึงอะไร	2	6.45
รวม		31	100.00

จากตารางที่ 17 พบว่า ปัญหาการวัดผลการเรียนศาสตร์พระราชารัฐบาลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่ คือ ไม่เข้าเนื้อหา ในภาพรวม

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเรียนรู้อาจารย์ศาสตร์พระราชารัฐบาลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้จากปัญหาที่พบดังกล่าวข้างต้น นักเรียนได้เสนอให้มีการสอนโดย

ตารางที่ 18 จำนวน และร้อยละ ของข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเรียนรู้อาจารย์พระราชานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ข้อที่	ประเด็นสำคัญ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	เล่นเกม	17	20.00
2	ทัศนศึกษา	16	18.83
3	ทำกิจกรรม	13	15.29
4	ลงมือปฏิบัติ	13	15.29
5	ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้	10	11.76
6	ปลูกพืชต่าง ๆ	6	7.06
7	ดูจาก TV	3	3.53
8	ครูบรรยาย	3	3.53
9	ศึกษาผ่านคอมพิวเตอร์	2	2.35
10	วิทยากร	1	1.18
11	การ์ตูน	1	1.18
	รวม		100.00

จากตารางที่ 18 พบว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเรียนรู้อาจารย์พระราชานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรียงตามประเด็นสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) เล่นเกม 2) ทัศนศึกษา และ 3) ทำกิจกรรม ตามลำดับ

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบเนื้อหาที่นักเรียนเรียนรู้อาจารย์พระราชานักเรียน 3 ระดับชั้น

หลักการ ที่ (ข้อ)	เนื้อหาหลักการของศาสตร์พระราชานักเรียน ที่ครูสอน น้อย ในแต่ละระดับชั้น	การแปลความ		
		ป.4	ป.5	ป.6
1	จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ	มาก	น้อย	มาก
2	ระเบิดจากภายใน	น้อยที่สุด	น้อยที่สุด	น้อย
3	แก้ปัญหาจากจุดเล็ก	น้อยที่สุด	มาก	น้อย
4	ทำตามลำดับขั้น	น้อย	มาก	น้อย
5	ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์	น้อย	มาก	น้อย
6	ทำงานแบบองค์รวม	น้อย	น้อย	น้อย
7	ไม่ติดตำรา	น้อย	น้อย	น้อย

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบเนื้อหาที่นักเรียนเรียนศาสตร์พระราชา 3 ระดับชั้น (ต่อ)

หลักการ ที่ (ข้อ)	เนื้อหาหลักการของศาสตร์พระราชา ที่ครูสอน น้อย ในแต่ละระดับชั้น	การแปลความ		
		ป.4	ป.5	ป.6
8	รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด	มาก	มาก	มาก
9	ทำให้ง่าย	น้อย	มาก	มาก
10	การมีส่วนร่วม	มาก	มาก	มาก
11	ต้องยึดประโยชน์ส่วนรวม	น้อย	มาก	มาก
12	บริการที่จุดเดียว	น้อยที่สุด	น้อย	น้อย
13	ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ	น้อย	น้อย	น้อย
14	ใช้ธรรมปราบอธรรม	น้อย	น้อย	น้อย
15	ปลูกป่าในใจคน	น้อย	มาก	น้อย
16	ขาดทุนคือกำไร	น้อย	น้อย	น้อย
17	การพึ่งพาตนเอง	มาก	มาก	มาก
18	พออยู่พอกิน	มาก	มาก	มาก
19	เศรษฐกิจพอเพียง	มาก	มาก	มาก
20	ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน	มาก	มาก	มาก
21	ทำงานอย่างมีความสุข	มาก	มาก	มาก
22	ความเพียร	น้อย	มาก	น้อย
23	รู้ รัก สามัคคี	น้อย	มาก	มาก

จากตารางที่ 19 พบว่า ประถมศึกษาปีที่ 4 ครูสอนหลักการศาสตร์พระราชา ระดับน้อยที่สุด และน้อย รวม 15 หลักการ ประถมศึกษาปีที่ 5 ครูสอนหลักการศาสตร์พระราชา ระดับน้อยที่สุด และน้อย รวม 8 หลักการ และประถมศึกษาปีที่ 6 ครูสอนหลักการศาสตร์พระราชา ระดับน้อยที่สุด และน้อย รวม 12 หลักการ

เมื่อนำคะแนนประเมินเพื่อตรวจสอบว่านักเรียนได้เรียนรู้หลักการศาสตร์พระราชา นอกเหนือจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ตามหลักสูตรกำหนดให้สอนตั้งแต่ ปี 2551 แต่ปัจจุบันครูได้สอนนักเรียนเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา นอกจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ได้เรียนรู้หลักการศาสตร์พระราชา บูรณาการ ในกิจกรรม และวิชาต่าง ๆ ที่ในแต่ละระดับชั้นเรียนระดับน้อยที่สุด และน้อย ได้แก่

ตารางที่ 20 ปริมาณการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาทั้ง 3 ระดับชั้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่	หลักการศาสตร์พระราชที่เรียนน้อยที่สุด และน้อย
4	2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 22 และ 23
5	1, 2, 6, 7, 12, 13, 14 และ 16
6	2, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16 และ 22

จากตารางที่ 20 พบว่า สืบเนื่องจากการสรุปลักษณะการสอนศาสตร์พระราชว่า ครูจะสอนศาสตร์พระราชตามที่ครูมีความรู้ความสามารถ ส่วนที่รู้น้อยครูจะสอนนักเรียนถึงน้อยที่สุด ดังนั้น ตารางที่ 14 จึงนำข้อมูลที่ครูสอนศาสตร์พระรชาน้อยและน้อยที่สุดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 มาเสนอ โดยมีรายละเอียดดังนี้ เปรียบเทียบครูสอนหลักการศาสตร์พระราชให้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในระดับน้อยที่สุด และน้อย มี 15 หลักการ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในระดับน้อยที่สุด และน้อย มี 8 หลักการ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในระดับน้อย มี 12 หลักการ ซึ่งเป็นที่สังเกตว่า หลักการที่ครูสอนน้อยที่ตรงกันทั้ง 3 ระดับชั้นเรียน ได้แก่ หลักการที่ 2, 6, 7, 12, 13, 14 และ 16 ส่วนหลักการที่สอนระดับมากตรงกัน ทั้ง 3 ระดับชั้น ได้แก่ 8, 10, 17, 18, 19, 20, 21 ขณะเดียวกันพบว่า ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนหลักการศาสตร์พระราชาลดลง ดังนั้น หากจะจัดกลุ่มหลักการศาสตร์พระราช อาจจัดเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ครูผู้สอนมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่สอนนักเรียนได้ ทั้ง 3 ระดับ คือ ศาสตร์พระราช หลักการที่ 8, 10, 17, 18, 19, 20 และ 21 ซึ่งกลุ่มนี้หากนำไปจัดกลุ่มและสร้างเครื่องมือการเรียนรู้แบบนันทนาการจะสามารถใช้เรียนได้ทั้ง 3 ระดับชั้น

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีการสอนทางระดับชั้นในระดับมาก แต่ไม่ทุกระดับชั้น ได้แก่ หลักศาสตร์พระราชที่ 1, 9, 11, 15, 22 และ 23 ในกลุ่มที่ 2 นี้ อาจจะทำเสนอเครื่องมือสื่อการสอนไว้ให้ครูได้เลือกนำมาสอนตามโอกาสที่เหมาะสม

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่ครูเข้าใจน้อยในการสอน และซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ได้แก่ หลักการที่ 2, 6, 7, 12, 13, 14 และ 16

จากนั้นผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่แบ่งการเรียนการสอนตามพื้นฐานความรู้ของครูผู้สอนออกเป็น 3 กลุ่ม ไปประชุมกับตัวแทน 5 ภาคี ๆ ละ 2 คน รวม 10 คน ผลการประชุมสรุปได้ว่า ผู้วิจัยควรนำศาสตร์พระราชในกลุ่มที่ 1 มาจัดทำเกม เพื่อใช้สอนนักเรียน และแบ่งเกมออกเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 สอนหลักการ 8,17,18 และ 19 ชุดที่ 2 สอนหลักการ 10, 20 และ 21 ซึ่งเนื้อเรื่องจะต่อเนื่องกันไปก็ได้

2. ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู วิชาการ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 รวม 6 คน ต่อ 1 โรงเรียนได้ให้ข้อมูล สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่า สภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา เดิมทุกโรงเรียนเริ่มเรียนอย่างจริงจังพร้อมกันทั้งจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อเทอมต้นปีการศึกษา 2551 โดยที่กระทรวงศึกษาได้ ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมา และให้โรงเรียนดำเนินการ ตามกรอบดังกล่าว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

มีลักษณะที่กระทรวงศึกษาธิการจัดทำประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงนามโดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา ปี พ.ศ. 2550 กำหนดให้สถานศึกษาทุกระดับ จัดการเรียนการสอน ศาสตร์พระราชาในหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแผนภูมิ ชื่อแผนภูมิการพัฒนา หลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1. หลักการและเหตุผล 2. สารระการเรียนรู้ สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 3. สารระ/มาตรฐาน/มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มี 5 สารระ 4. มาตรฐานการเรียนรู้รายปี 5. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 6. หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งเป็น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ชีวิตที่มีคุณค่าพึ่งพาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ชีวิตพอเพียงไม่เสียความยากจน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ชีวิตไทย ภูมิใจเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

การเรียนการสอน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ทุกโรงเรียนได้ยึดตามกรอบ นี้เหมือนกัน แต่จะมีวิธีการถ่ายทอด หรือสอนนักเรียนไปตามวัสดุ อุปกรณ์ การสอนที่มีในแต่ละ โรงเรียน ดังนี้

1. การเรียนจะบูรณาการไปในแต่ละวิชา ใน 5 สารระวิชา ที่กล่าวมาตามกรอบปี 2550 ที่เพิ่มขึ้นมา คือ บูรณาการไปเป็นสารระที่ 6 ได้แก่ สารระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

2. ลักษณะการเรียน จะเป็นการเรียนแบบบูรณาการ สอดแทรกไปในกลุ่มสาระวิชา โดย อธิบายถึงศาสตร์พระราชาเข้าไป อยู่บ่อยครั้งที่ดึงเนื้อหาเข้าไป แต่มักไม่ได้กล่าวที่มา และส่วนใหญ่ เป็นการดึงเข้าไปในศาสตร์พระราชาในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่จะเรียกสั้น ๆ เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียง

3. ลักษณะการเรียนโดยละเอียด ครูผู้สอนจะนำความรู้เศรษฐกิจพอเพียง นอกจากใน 6 กลุ่มสารระดังปรากฏในข้อ 1 แล้ว เพื่อให้ให้นักเรียนได้สัมผัส และเข้าใจ จะสอดแทรกไปในเรื่องของดิน น้ำ เกษตร พลังงานทดแทน ป่า และสิ่งแวดล้อม

4. สาเหตุที่สร้างการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ลงไปในมิติ ดิน น้ำ เกษตร พลังงานทดแทน ป่า และสิ่งแวดล้อม ด้วยครุพิจารณาว่าในช่วงหลังปี พ.ศ. 2550 มีศาสตร์พระราชาก็ถูกเผยแพร่ ออกมาในรูปแบบหลักการอื่น ๆ เพิ่มขึ้น จึงนำมาสอนนักเรียนให้มากกว่าเศรษฐกิจพอเพียง

5. ปัญหาที่พบ ด้วยปัจจุบันนักเรียนช่วง พ.ศ. 2566 นี้ เป็นนักเรียนยุคศตวรรษที่ 21 ที่สภาพแวดล้อมประกอบด้วยเทคโนโลยี และสื่ออินเทอร์เน็ต จึงพบว่านักเรียนจะใช้จำยพุ่มเพื่อไม่ ยึดหลักพอเพียง ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอน อุปกรณ์สื่อการสอนแบบเดิม ๆ เด็กไม่ค่อยสนใจ จึงควรจะต้องพัฒนาไปตามวัยเด็กศตวรรษที่ 21 ดังที่กล่าวมา เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและสามารถ ปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ซึ่งทั้ง 5 ข้อดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 4 โรงเรียน ศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ได้ให้ข้อมูลจากการปฏิบัติจริง เช่นเดียวกัน แต่จะแตกต่างกัน บ้างในเรื่องข้อเสนอแนะ ที่เสนอแนะในความเห็นมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

1. สำหรับการเรียนการสอนศาสตร์พระราชานี้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ครูจะต้องนำพานักเรียนให้รู้จักในหลวงรัชกาลที่ 9 ก่อน ด้วยช่วงที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 สวรรคต ในปี พ.ศ. 2560 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อายุได้ 5 ขวบ จึงยังไม่รับรู้ รู้จักในหลวงรัชกาลที่ 9 ครูจึงต้องมีวิธีการ เช่น เล่าเรื่องประกอบเทปวีดีโอ ว่าในหลวงรัชกาลที่ 9 คือใคร และมีบทบาทต่อประเทศไทย ตลอดจนพระองค์ท่านดูแลประชาชนอย่างไร ก่อนที่เข้าบทเรียนบูรณาการในสาระต่าง ๆ ในเนื้อหา ศาสตร์พระราชานี้ ภาครัฐ ภาคเอกชน ควรสนับสนุนให้โรงเรียนได้เดินทางไปศึกษา ในศูนย์ศึกษาที่ใช้ หลักการของศาสตร์พระราชานี้ หรือมีรถเคลื่อนที่พร้อมอุปกรณ์แบบนั้นบนหนทางการ เป็นสื่อการเรียน ศาสตร์พระราชานี้ หมุนเวียนไปตามโรงเรียน

2. สำหรับอุปกรณ์การเรียนการสอน หรือสื่อต่าง ๆ ต้องการที่ทันสมัย มีนวัตกรรม และ เรียนรู้สนุกสนานเพลิดเพลินแบบนั้นบนหนทางการ แต่แฝงด้วยศาสตร์พระราชานี้ ในหลักการอื่น ๆ นอกจาก เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

3. ระดับประถมแต่ละชั้นปี ควรเรียนศาสตร์พระราชานี้ในแต่ละหลักการไม่เท่ากัน ควรเรียน จากหลักการง่ายไปยาก ควรแยกกว่าระดับใดเรียนหลักการใดจึงเหมาะกับวัยการเรียนรู้

4. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และปีที่ 6 จะเน้นการเรียนการสอน นอกจากจะบูรณาการ 6 ด้าน สาระ และ 6 ด้าน ตามสภาพแวดล้อม เหมือนชั้นปีที่ 4 แล้ว ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 และปีที่ 6 ยังเน้นบูรณาการเข้ากับกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี เช่น บริเวณ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยมุ่งหวังให้นักเรียนเรียนรู้ศาสตร์พระราชานี้ เพิ่มขึ้น จากกรอบปี 2550

5. จากกิจกรรมในข้อ 4 ยังมุ่งหวังให้นักเรียนมีความเสียสละ และรู้จักรักสามัคคี ผ่านการทำงานกลุ่ม

6. ภาครัฐ และเอกชน ควรสนับสนุนเครื่องมือทางการเกษตรแก่โรงเรียน ด้วยเครื่องมือทางการเกษตร เช่น จอบ เสียม ถังรดน้ำ เม็ดผัก ปุย ระบบน้ำหยด โซล่าเซลล์ เป็นอุปกรณ์ที่จะลงมือทำที่จะสอดแทรกการสอนศาสตร์พระราชา ในลักษณะ Active Learning

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาวัตกรรมการเรียนศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาศาสนาภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับ 4 ภาคีเครือข่ายและนำไปวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ 2 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มมาดำเนินการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในรูปแบบนันทนาการ

ขั้นที่ 2 นำนวัตกรรมปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา ครูในโรงเรียนที่จะทำการทดลอง และให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านปรับตามความเหมาะสม

ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาศาสนาภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้จากการศึกษาด้วยการให้นักเรียนทำแบบสอบถาม และจากการสอบถามศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการ ครูประจำชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 ปีที่ 6 และนำข้อมูลที่ได้จากการสรุปทั้ง 2 กลุ่มไปจัด Focus Group กับ 4 ภาคีเครือข่าย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มูลนิธิชัยพัฒนา และบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

โดยข้อสรุปที่ได้ สรุปว่า นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาที่เรียนแล้วสนุกในลักษณะนันทนาการ ได้แก่ การเรียนผ่านการเล่นเกม และเกมที่ใช้เล่นเพื่อเรียนรู้ศาสตร์พระราชา แบ่งเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 เพื่อเรียนรู้ศาสตร์พระราชาหลักการที่ 8, 17, 18 และ 19 เกมชุดที่ 2 เพื่อเรียนรู้ศาสตร์พระราชา หลักการที่ 10, 20 และ 21 เนื่องจากเนื้อหาของหลักการในเกมชุดที่ 1 และเกมชุดที่ 2 มีบริบทในทำนองเดียวกันจึงทำให้ต้องพัฒนารูปแบบเกมออกมาเป็น 2 ชุด แต่เนื้อหาของเกมสอดคล้องกันและไปในทิศทางเดียวกันซึ่งจากการศึกษาเอกสารมาใช้ในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียน นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่จะนำมาใช้ในการพัฒนานวัตกรรมการสอนศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับนวัตกรรม
2. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้อ

3. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการการเรียนรู้
4. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ศาสตร์พระราชา
6. งานวิจัยด้านเกม

การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มจากการนำข้อสรุปของตอนที่ 1 และข้อค้นพบวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 ที่สรุปว่า เกมควรผลิต 2 ชุด ชุดที่ 1 เพื่อสอนหลักการศาสตร์พระราชา หลักการ 8, 17, 18 และ 19 เกมชุดที่ 2 สอนหลักการ 10, 20 และ 21 โดยหลักคิดของเกมได้แก่ เรียน หรือ เล่นเป็นกลุ่ม ขณะเรียนหรือเล่นต้องสนุกในลักษณะนันทนาการตามข้อเสนอของนักเรียนที่ให้ไว้ในตอนที่ 1 และตรงกับแนวคิดองค์ประกอบของการเรียนรู้ 4 ประการ ได้แก่ 1) แรงขับ ได้แก่ จูงใจให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบ 2) สิ่งเร้า ได้แก่ ผู้เรียนได้รับความรู้ทันที่จากสิ่งนั้น 3) การตอบสนอง ได้แก่ ผู้เรียนตอบสนองสิ่งเร้า และมีพฤติกรรมแสดงออก 4) การเสริมแรง ได้แก่ ชมเชย

เมื่อได้เกมขึ้นมา 2 เกม นำเกมทั้ง 2 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน โดยผู้ทรงเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่มีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับนวัตกรรมชิ้นนี้ อาทิ เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ที่ช่วยดูในด้านเนื้อหาและความถูกต้อง และได้มีผู้ทรงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ช่วยดูว่ากลไกของเกมสามารถสร้างการเรียนรู้ได้จริงหรือไม่ นายเอกสิทธิ์ ปิยะแสงทอง ผอ.กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยทั้ง 5 ท่านได้รับรองว่าเป็นนวัตกรรม จึงสรุปได้ว่าเป็นนวัตกรรม และเป็นเกมที่สร้างนันทนาการไปพร้อมกันกับการเรียนรู้ได้ทั้งนี้มีรายละเอียด และรูปแบบเกม วิธีการเล่น และการประเมินนวัตกรรมเกม และนันทนาการ ดังนี้

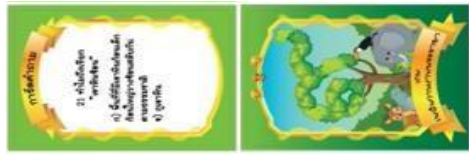
เกมที่ 1 ชื่อเกม “เมืองแห่งความยั่งยืน” ทั้งนี้ ผู้เรียนผู้เล่นเกมจะได้เรียนรู้ศาสตร์พระราชา หลักการที่ 8 รู้จักประหยัดเรียบง่าย ได้ประโยชน์ หลักการที่ 17 การพึ่งพาตนเอง หลักการที่ 18 พออยู่พอกิน หลักการที่ 19 เศรษฐกิจพอเพียง

รูปที่ 1

รูปที่ 2

รูปที่ 3

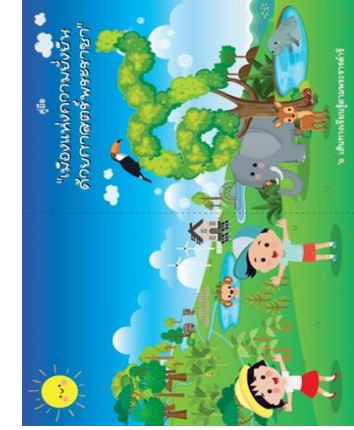
รูปที่ 4

รูปที่ 5

รูปที่ 6

รูปที่ 7

ภาพที่ 5 ภาพเกม “เมืองแห่งความยั่งยืน” ประกอบด้วยรูปส่วนประกอบของ 7 รูป

รูปที่ 1 กระดานใช้สำหรับเดินเกม แบ่งเป็น 4 เมือง 1) เมืองเศรษฐกิจพอเพียง 2) เมืองประหยัดเรียบง่าย 3) เมืองพึ่งพาตนเอง 4) เมืองพออยู่พอกิน

รูปที่ 2 การ์ดพลังใจ จะมีคำถามเกี่ยวกับที่แฝงเรื่องหลักการทรงงาน 4 ข้อ ได้แก่ 1) รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด 2) การพึ่งพาตนเอง 3) พออยู่พอกิน 4) เศรษฐกิจพอเพียง

รูปที่ 3 การ์ดฐานโครงการต่าง คำถามจะเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับโครงการพระราชดำริ เรื่องราวเกี่ยวกับ ดิน น้ำ ป่า และแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ จากการพระราชทานแนวความคิดจาก พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

รูปที่ 4 การ์ดคาร์บอน จะเป็นคำถามเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมคำถามที่รวบรวมเรื่องราวปัญหาเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน การจัดการขยะ การใช้พลังงานทดแทน

รูปที่ 5 กล่องด้านหน้า ประกอบไปด้วยชื่อเกม “เมืองแห่งความยั่งยืน”

รูปที่ 6 กล่องด้านหลัง ประกอบไปด้วยวิธีการเล่นเกม

รูปที่ 7 หนังสือบอกเล่าเรื่องราวขององค์ความรู้ สถานะที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในเกม

กติกาการเล่นบอร์ดเกม “เมืองแห่งความยั่งยืน”

ประกอบด้วย เนื้อเรื่องและกติกาการเล่น
เนื้อเรื่อง

“ศาสตร์ของพระราชา” เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาหลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ได้พระราชทานไว้เพื่อเป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิตและรวมไปถึงนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น รวมถึงการสร้างการรับรู้ศาสตร์ของพระราชาที่สนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อให้เข้าถึงเนื้อหาได้ง่าย รวมถึงสอดแทรกสถานที่ท่องเที่ยวที่ให้ความรู้เรื่องราวเหล่านี้และสามารถเดินทางเข้าไปศึกษาหาความรู้จากสถานที่จริงเพิ่มเติมได้

บอร์ดเกม “เมืองแห่งความยั่งยืน” คือ เกมในการพัฒนาเมืองด้วยหลักแนวคิดศาสตร์ของพระราชา โดยผู้เล่นต้องเดินผ่านทั้ง 4 เมือง คือ เมืองเศรษฐกิจพอเพียง เมืองประหยัดเรียบง่าย เมืองพึ่งพาตนเอง และเมืองพออยู่พอกิน โดยต้องตอบคำถามในฐานต่าง ๆ คือ ฐาน 6 โครงการ ฐานลดคาร์บอน และฐานพลังใจ เพื่อสะสมคะแนนคาร์บอนนำไปแลกทรัพยากรธรรมชาติที่ทำให้เมืองสมบูรณ์มากขึ้นเรื่อย ๆ เมืองใดได้ทรัพยากรมากที่สุด คือ ผู้ชนะ

กติกาการเล่น

ก่อนเล่นเกม

ผู้เล่นทุกคนต้องทอยลูกเต๋าเพื่อเลือกตัวละครและเมือง โดยผู้ที่ได้แต้มสูงสุดได้เลือกเมืองและเริ่มเล่นก่อน เจ้าของเมืองจะได้การ์ดคำถามฐานพลังใจ 5 แผ่น

ผู้เล่นทุกคนช่วยกันประกอบทรัพยากร จัดเรียงอุปกรณ์การเล่นในแต่ละเมืองให้เรียบร้อย ซึ่งต้องเลือกผู้เล่น 1 คน เป็นผู้จัดการในการแลกทรัพยากร

ผู้เล่นจะได้รับทุนทรัพยากรในการพัฒนาเมืองด้วยการตอบคำถามแต่ละฐานที่มีคะแนนแตกต่างกัน เมื่อตอบได้ให้เก็บการ์ดเพื่อแลกทรัพยากร โดยเรียงลำดับตามนี้ ภูเขาไฟ (1 คะแนน) แก้มลิง (2 คะแนน) กังหันชัยพัฒนา (3 คะแนน) ต้นโกก崗 (4 คะแนน) และปลา (5 คะแนน)

เริ่มเล่นเกม

ผู้เล่นเริ่มเดินทางออกนอกเมืองตามทางลูกศรและตามช่องที่ทอยลูกเต๋าได้

- ตกช่องเมืองผู้เล่นอื่นต้องให้ทรัพยากรของตน 1 ชิ้น ให้กับเมืองนั้น

- ตกช่องฐานโครงการต่าง ๆ ให้หยิบการ์ดคำถามและตอบให้ถูกต้อง ซึ่งจะมีคะแนนคาร์บอน 1 คะแนน

- ตกช่องฐานลดคาร์บอน ให้หยิบการ์ดคำถามและตอบให้ถูกต้อง ซึ่งมีคะแนนคาร์บอน 1-3 คะแนน

- ตกช่องฐานพลังใจ ให้หยิบการ์ดคำถามและตอบให้ถูกต้อง ซึ่งจะมีคะแนนคาร์บอน 1 คะแนน

ผู้เล่นจะชนะก็ต่อเมื่อเก็บทรัพยากรครบ 5 ชิ้นก่อนผู้เล่นคนอื่น หรือ กำหนดเวลาการเล่น 30 นาที ใครมีทรัพยากรมากที่สุดเป็นผู้ชนะ

หมายเหตุ

- ทุกการ์ดคำถามผู้เล่นต้องอ่านคำถามและตอบคำตอบทุกครั้ง ถ้าตอบไม่ได้ให้วางที่กองเดิม

- การแลกทรัพยากรให้เก็บการ์ดที่ตอบได้ไว้ที่ตนเองก่อนจนมีคะแนนถึงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามลำดับ

เกมที่ 2 ชื่อเกม “ความจำแสนสนุก” ทั้งนี้ผู้เรียนผู้เล่นเกม จะได้เรียนรู้ศาสตร์พระราชานหลักการที่ 10 การมีส่วนร่วม หลักการที่ 20 ชื่อสัตว์สุจริต จริ่งใจต่อกัน หลักการที่ 21 ทำงานอย่างมีความสุข ลักษณะของเกม ประกอบด้วย

รูปที่ 1 การ์ดกติกาแสดงวิธีการเล่น “เกมความจำแสนสนุก” และคำเฉลยของคำถามในการ์ด การ์ดพลังใจ การ์ดคาร์บอน และการ์ดฐานโครงการต่าง ๆ อีกด้านแสดงถึง QR Code และที่อยู่ ของโครงการพระราชดำริที่อยู่ภายในเกม

รูปที่ 2 การ์ดจับคู่ โดยมีทั้งหมด 40 ใบ 20 คู่ แต่ละคู่จะเป็นจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวในโครงการพระราชดำริ

กติกาการเล่น “ความจำแสนสนุก FUN Memo”

1. อ่าน คู่มือ “เมืองแห่งความยั่งยืน” โดยการเรียนรู้ 6 เส้นทางเรียนรู้ตามพระราชดำริ
2. สลับการ์ดและช่วยกันคว่ำการ์ด 40 แผ่น
3. ผู้เล่นเวียนกันหยิบเปิดหน้าการ์ดคนละ 1 ครั้ง แล้วคว่ำหน้าลง เมื่อเวียนมาถึงตนเองอีกครั้ง ผู้เล่นมีสิทธิ์หยิบการ์ดที่จำได้ออกมา 1 คู่
4. ผู้เล่นเล่นเกมจนจับคู่การ์ดครบทั้งหมด 20 คู่ ใครได้จำนวนการ์ดมากที่สุดชนะ

หมายเหตุ

1. ถ้าต้องการเล่นเกมต่อเนื่องใน “บอร์ดเกมเมืองแห่งความยั่งยืน” ผู้ชนะได้สิทธิ์รับทรัพยากร 1 ชิ้น ด้วยการทอยลูกเต๋าตามคะแนนดังนี้ 1 คะแนน ได้หญ้าแฝก 2 คะแนน ได้แก้มลิง 3 คะแนน ได้กังหันชัยพัฒนา 4 คะแนน ได้ต้นโกงกาง และ 5 คะแนน ได้ปลา
2. เกมควรกำหนดเวลาการเล่นเพียง 10-20 นาที

ได้นำเกมทั้ง 2 เกม ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและรองผู้อำนวยการศึกษา 2 จังหวัดเชียงใหม่ ที่รับผิดชอบการเรียนการสอนของโรงเรียนหลักปิ่น อำเภอสันทราย โรงเรียนเป้าหมายที่จะทำการทดสอบการใช้เกม ที่เป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนศาสตร์พระราชฯ พิจารณาถึงความเหมาะสมทั้ง 2 ท่านเห็นชอบให้ดำเนินการต่อและนำเกมที่จัดทำขึ้นตามรูปแบบขั้นที่ 1 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับในด้านศาสตร์พระราชฯ และด้านการจัดทำเกมทำสื่อประเมินว่ามีความเป็นนวัตกรรมตามที่ จะกล่าวว่าเป็นสื่อนวัตกรรมเพียงพอที่จะนำไปกล่าวและใช้ต่อไปเพียงใด

ตารางที่ 21 ผลการวัดประเมินนวัตกรรมของเกมเมืองแห่งความยั่งยืน

ผู้ทรงคนที	5 เห็นด้วย มากที่สุดเป็น นวัตกรรม	4 เห็นด้วยมาก เป็น นวัตกรรม	3 เห็นด้วย ปานกลางเป็น นวัตกรรม	2 เห็นด้วย น้อยเป็น นวัตกรรม	1 เห็นด้วย น้อยที่สุดเป็น นวัตกรรม
1. ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล		✓			
2. ผศ.ดร.บงกชกร ทองสุก	✓				
3. นางอรอนันต์ วุฒิเสนา	✓				
4. นายเอกสิทธิ์ ปิยะแสงทอง		✓			
5. นายวิรัช เมฆสัมพันธ์	✓				

จากตารางที่ 21 แสดงผลการวัดประเมินนวัตกรรมของเกม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ต่างให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าเป็นนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้สอนศาสตร์พระราชชาติได้ อีกทั้งนักเรียนจะสนุกกับการเรียนได้ โดยสรุปการให้ความเห็นดังนี้

เป็นนวัตกรรมระดับ 5 × 3 คน รวมเป็น	<u>15</u>	คะแนน
เป็นนวัตกรรมระดับ 4 × 2 คน รวมเป็น	<u>8</u>	คะแนน
เป็นนวัตกรรมระดับ 3 × 0 คน รวมเป็น	<u>-</u>	คะแนน
เป็นนวัตกรรมระดับ 2 × 0 คน รวมเป็น	<u>-</u>	คะแนน
เป็นนวัตกรรมระดับ 1 × 0 คน รวมเป็น	<u>-</u>	คะแนน
รวม	<u>23</u>	คะแนน

ดังนั้น เฉลี่ยเป็นนวัตกรรม $\frac{23}{5} = 4.6$ คะแนนระดับมากที่สุด สรุปจึงนำไปใช้ได้

ตารางที่ 22 ผลการวัดประเมินนวัตกรรมของเกมความจำแสนสนุก

ผู้ทรงคนที	5 เห็นด้วย มากที่สุดเป็น นวัตกรรม	4 เห็นด้วยมาก เป็น นวัตกรรม	3 เห็นด้วย ปานกลางเป็น นวัตกรรม	2 เห็นด้วย น้อยเป็น นวัตกรรม	1 เห็นด้วย น้อยที่สุดเป็น นวัตกรรม
1. ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล		✓			
2. ผศ.ดร.บงกชกร ทองสุก	✓				
3. นางอรอนันต์ วุฒิเสน	✓				
4. นายเอกสิทธิ์ ปิยะแสงทอง	✓				
5. นายวิรัช เมฆสัมพันธ์	✓				

จากตารางที่ 22 แสดงผลการวัดประเมินนวัตกรรมของเกม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ต่างให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าเป็นนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้สอนศาสตร์พระราชชาติ อีกทั้งนักเรียนจะสนุกกับการเรียนได้ โดยสรุปการให้ความเห็นดังนี้

เป็นนวัตกรรมระดับ 5 × 4 คน รวมเป็น	<u>20</u>	คะแนน
เป็นนวัตกรรมระดับ 4 × 1 คน รวมเป็น	<u>4</u>	คะแนน
เป็นนวัตกรรมระดับ 3 × 0 คน รวมเป็น	<u>-</u>	คะแนน
เป็นนวัตกรรมระดับ 2 × 0 คน รวมเป็น	<u>-</u>	คะแนน
เป็นนวัตกรรมระดับ 1 × 0 คน รวมเป็น	<u>-</u>	คะแนน
รวม	<u>24</u>	คะแนน

ดังนั้นเฉลี่ยเป็นนวัตกรรม $\frac{24}{5} = 4.8$ คะแนนระดับมากที่สุด สรุปจึงนำไปใช้ต่อไปได้

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ในการทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชกับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านหลักป็น จำนวนนักเรียน 80 คน 2) โรงเรียนแม่เหียะ จำนวนนักเรียน 77 คน 3) โรงเรียนบ้านป่าก้อ จำนวนนักเรียน 158 คน และ 4) โรงเรียนบ้านทุ่งข้าวพวง จำนวนนักเรียน 107 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 422 คน มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยมีหนังสือถึงผู้อำนวยการเขตการศึกษาขั้นพื้นฐานเขต 2 ขออนุญาตนำเกมซึ่งเป็นนวัตกรรมไปให้นักเรียนได้เรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 นำเกมไปให้นักเรียนได้เรียนรู้ นันทนาการเข้าหลักการศาสตร์พระราชา 2 เกม ดังที่กล่าวมาตารางที่ 17 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 ปีที่ 6 และตัวแทนซึ่งคัดมาแบบคละโดยให้ครูประจำชั้นเป็นผู้คัดมา ของโรงเรียนบ้านหลักปิ่น อำเภอสันทราย นำมาเรียนรู้ผ่านการเล่นเกมศาสตร์พระราชา

เนื่องจากการเล่นเกมต้องใช้เวลาค่อนข้างมาก ผู้วิจัยจึงสุ่มนักเรียนมาทดลองใช้ในการเล่นเกม จำนวนได้ชั้นละ 4 คน โดยหลังจากผู้วิจัยได้คุยกับผู้ทรงและพัฒนานวัตกรรมเกมขึ้นมาเป็นที่เรียบร้อยจึงได้นำไปทดลองใช้กับโรงเรียนบ้านหลักปิ่น ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ในกลุ่มตัวอย่างชั้นละ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38, 15.38 และ 15.00 ตามลำดับ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกลักษณะกระจายนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยทั้งสูง ปานกลาง และต่ำ คละกันทั้ง 3 ระดับชั้น โดยมอบหมายครูเป็นผู้คัด ทั้งนี้ก่อนการทดลองใช้ ได้ให้นักเรียนดำเนินการทำแบบสอบถามความรู้ศาสตร์พระราชา โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 สอบถามความรู้ศาสตร์พระราชา ในเกมที่ 1 เกมเมืองแห่งความยั่งยืน สอบถามความรู้ในศาสตร์พระราชา หลักการที่ 8 หลักการที่ 17 หลักการที่ 18 และหลักการที่ 19 เกมที่ 2 ความจำแสนสนุก สอบถามวัดความรู้ในหลักการที่ 10 หลักการที่ 20 และหลักการที่ 21 ขณะที่นักเรียนเล่นเกม ผู้วิจัยและครู สังเกตการณ์พฤติกรรม การแสดงออกของนักเรียน ทั้งนี้ มีรายละเอียด ทั้ง 2 ชั้น ดังนี้

ตารางที่ 23 จำนวนนักเรียนที่ลองเล่นเกม

ชื่อโรงเรียน	จำนวนทดลองเรียน		
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
บ้านหลักปิ่น	4	4	4

จากตารางที่ 23 พบว่า จำนวนตัวแทนที่มาเรียนเล่นเกม เพื่อเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ตัวแทนเป็นไปตามเกณฑ์กลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ในบทที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 10 - 30 อีกทั้งเกมที่กำหนดขึ้น 1 ชุด เล่นได้ 4 คน จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้เล่นแต่ละชั้นเป็น 4 คน ซึ่งอยู่ภายใต้เกณฑ์กำหนด

ภาพที่ 7 การเล่นเกมของนักเรียน

รูปที่ 1 การอธิบายนวัตกรรมเกมเมืองแห่งความยั่งยืนและแนะนำให้นักเรียนอ่านวิธีการเล่น

รูปที่ 2 นักเรียนทดลองนวัตกรรมเกมเมืองแห่งความยั่งยืน และกำลังอ่านคู่มือการเล่น

รูปที่ 3 นักเรียนทดลองการเล่นความจำแสนสนุก

รูปที่ 4 อธิบายกลไกเกมและประโยชน์ที่จะได้เรียนรู้ให้แก่อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนบ้านหลักป็น

จากการสังเกต นักเรียนมีความสุขมาก หัวเราะ และพูดคุยปรึกษากันระหว่างเล่นเกม เพื่อเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้มาจากการนันทนาการ และมีผลการทดลองดังนี้

ภาพที่ 8 การทำกิจกรรมของนักเรียน

รูปที่ 1 บรรยายวิธีการเล่นเกมให้กับครูประจำชั้น

รูปที่ 2 - 4 เป็นภาพนักเรียนกำลังทำแบบสอบถามหลังการเล่นเกม

จากการสังเกต นักเรียนอ่านโจทย์เร็วกว่ารอบแรกและส่งเอกสารเร็วกว่ารอบแรก
ที่วัดก่อนเล่นเกม

ผลคะแนนวัดผลก่อนและหลังเล่นเกม ผลคะแนนก่อน-หลังเล่นเกม เมื่อแห่งความยั่งยืน
ตามหลักการข้อที่ศาสตราจารย์พระราชาผู้ตอบคำถาม ดังนี้

1. ข้อที่ 8 รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์ พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
มีผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เพิ่มขึ้น 2 คน และผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เท่าเดิม จำนวน 2 คน
ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เท่าเดิม 3 คน และผล
คะแนนวัดผลหลังเล่นเกม ลดลง จำนวน 1 คน ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนน
วัดผลหลังเล่นเกม เพิ่มขึ้น 2 คน ผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เท่าเดิม จำนวน 1 คน และผลคะแนน
วัดผลหลังเล่นเกม ลดลง จำนวน 1 คน

2. ข้อที่ 17 การพึ่งพาตนเอง พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลคะแนนวัดผล หลังเล่นเกม เพิ่มขึ้น 2 คน ผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เท่าเดิม จำนวน 1 คน และผลคะแนนวัดผล หลังเล่นเกม ลดลง จำนวน 1 คน ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลคะแนนวัดผลหลัง เล่นเกม เพิ่มขึ้น 3 คน และผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม ลดลง จำนวน 1 คน ส่วนนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เพิ่มขึ้น 1 คน ผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เท่าเดิม จำนวน 1 คน และผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม ลดลง จำนวน 2 คน

3. ข้อที่ 18 พออยู่ พอกิน พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลคะแนนวัดผล หลังเล่นเกม เพิ่มขึ้น 1 คน ผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เท่าเดิม จำนวน 2 คน และผลคะแนนวัดผล หลังเล่นเกม ลดลง จำนวน 1 คน ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลคะแนนวัดผลหลัง เล่นเกม เท่าเดิม 4 คน ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เพิ่มขึ้น 1 คน และผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม ลดลง จำนวน 3 คน

4. ข้อที่ 19 เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลคะแนน วัดผลหลังเล่นเกม เพิ่มขึ้น 3 คน และผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เท่าเดิม จำนวน 1 คน ส่วน นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เพิ่มขึ้น 1 คน ผลคะแนนวัดผล หลังเล่นเกม เท่าเดิม 2 คน และผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม ลดลง จำนวน 1 คน ส่วนนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เท่าเดิม 2 คน และผลคะแนนวัดผลหลัง เล่นเกม ลดลง จำนวน 2 คน

ผลคะแนนวัดผลก่อนและหลังเล่นเกม ผลคะแนนก่อน-หลังเล่นเกม ความจำแสนสนุก ตาม หลักการข้อที่ศาสตร์พระราชามุ่งตอบคำถาม ดังนี้

1. ข้อที่ 10 การมีส่วนร่วม พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลคะแนนวัดผล หลังเล่นเกม เท่าเดิม จำนวน 4 คน ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลคะแนนวัดผลหลัง เล่นเกม เท่าเดิม 4 คน ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เท่าเดิม จำนวน 4 คน

2. ข้อที่ 20 ความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เพิ่มขึ้น 2 คน และผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เท่าเดิม จำนวน 2 คน ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เท่าเดิม 4 คน ส่วนนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เพิ่มขึ้น 2 คน และผลคะแนนวัดผลหลัง เล่นเกม เท่าเดิม จำนวน 2 คน

3. ข้อที่ 21 ทำงานอย่างมีความสุข พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลคะแนน วัดผลหลังเล่นเกม เพิ่มขึ้น 2 คน และผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เท่าเดิม จำนวน 2 คน ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เพิ่มขึ้น 1 คน และ

ผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เท่าเดิม 3 คน ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนนวัดผลหลังเล่นเกม เท่าเดิม จำนวน 4 คน

ดังนั้น สรุปได้ว่าจากการนำนวัตกรรมนันทนาการมาทดลองใช้กับนักเรียนพบว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีส่วนร่วมและชื่นชอบกับการเล่นเกมทั้ง 2 เกมมากเป็นพิเศษอยากที่จะเล่นซ้ำหลายรอบและอยากจะได้นวัตกรรมดังกล่าวไว้ที่โรงเรียนโดยคะแนนหลังจากการวัดคะแนนก่อนหลังมีผลส่วนใหญ่ไปในทางเพิ่มขึ้นซึ่งหมายถึงว่าเรียนรู้เรื่องหลักการทรงงานทั้ง 7 ข้อเพิ่มมากขึ้น ส่วนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ได้บอกว่าสามารถเรียนรู้และสนุกสนานดีว่าการเรียนเรื่องเหล่านี้ในชั้นเรียน

ตอนที่ 4 ผลการประเมินปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ 3 ชั้น ชั้นที่ 1 ออกแบบคำถามเพื่อสัมภาษณ์นักเรียน และออกแบบสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์ครู ชั้นที่ 2 สัมภาษณ์นักเรียน และชั้นที่ 3 สัมภาษณ์ครู โดยที่มีคำถามเพื่อสัมภาษณ์นักเรียนและครูดังนี้

ชั้นที่ 1 ออกแบบคำถาม

1.1 คำถามถามนักเรียน “จากการวัดประเมินผลการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ที่เรียนรู้ผ่านการเล่นเกมความจำแสนสนุก กับเกมเมืองแห่งความยั่งยืน พบว่า ส่วนใหญ่คะแนนการเรียนรู้หลังเล่นเกม คะแนนมากขึ้น แต่มีบางข้อคะแนนลดลง ในส่วนนี้นักเรียนมีความเห็นอย่างไร ต้องพัฒนาปรับปรุงเกมอย่างไรบ้าง” โดยจะให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 จำนวน 4 คนต่อ 1 ช่วงชั้น รวมทั้งสิ้น 12 คนเป็นผู้ตอบคำถาม

1.2 คำถามถามครู “จากการวัดประเมินผลการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ที่เรียนรู้ผ่านการเล่นเกมความจำแสนสนุก กับเกมเมืองแห่งความยั่งยืน พบว่า ส่วนใหญ่คะแนนการเรียนรู้หลังเล่นเกม คะแนนมากขึ้น แต่มีบางข้อคะแนนลดลง ในส่วนนี้นักเรียนมีความเห็นอย่างไร ต้องพัฒนาปรับปรุงเกมอย่างไรบ้าง” โดยจะให้ครูที่เฝ้าสังเกตการณ์ทั้ง 3 ท่านมาร่วมตอบคำถาม

ชั้นที่ 2 สัมภาษณ์นักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ทั้ง 3 ระดับชั้นเห็นพ้องไปในทิศทางเดียวกันว่าสนุกและเพลิดเพลิน เป็นการเรียนรู้ที่กว่าเวลาเรียนในวิชาเรียน ประกอบกับการสังเกตของผู้วิจัยเห็นว่าการเล่นเกมในครั้งนี้นี้เด็ก ๆ สามารถนำมาเล่นนอกเหนือเวลาเรียนได้ อาจจะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้ซ้ำ ๆ และสามารถเข้าใจเรื่องศาสตร์พระราชาได้มากยิ่งขึ้นแต่ก็มีข้อเสนอแนะที่ให้ไว้ ดังนี้

1. ตัวที่นำมาเล่นเป็นกระดาษเวลาเจอลมแล้วจะปลิวได้ง่าย
2. ขนาดของตัวอักษรเล็กเกินไปทำให้อ่านได้ยาก

3. แปลภาษาอังกฤษบางคำไม่ออกเลยไม่ค่อยเข้าใจคำถาม

ชั้นที่ 3 สัมภาษณ์ครูทั้ง 3 ท่าน ครูผู้สอน ครูประจำชั้นและผู้อำนวยการโรงเรียนได้มาสังเกตการณ์ในการทดลองนวัตกรรมดังกล่าว จึงขอความคิดเห็นจากทั้ง 3 ท่าน ทำให้ทราบถึงจุดบกพร่องบางจุดที่จะนำมาปรับปรุงนวัตกรรมของเกมโดยควรดำเนินการดังนี้

1. ขนาดของเกม ควรมีขนาดใหญ่ขึ้น
2. กระดาษขาดง่าย ควรใช้กระดาษหนาขึ้น
3. ตัวหนังสือบางประโยค บางคำ อ่านไม่ชัดเจน ทำให้นักเรียนอาจจะเข้าใจเนื้อหา ผิดไป
4. การให้เวลาวัดการเรียนรู้ ก่อนและหลังเล่นเกม ควรเท่ากัน

ดังนั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาอย่างดีแล้วทั้งครูและนักเรียนได้แนะนำข้อเสนอปรับปรุงไปในทิศทางเดียวกัน จึงเห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าวแล้วจะนำไปแก้ไขต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการ ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพ การเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการ ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการ ของ นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ ศาสตร์พระราชานันทนาการ ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ และ 4) เพื่อประเมินปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการ ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยที่การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็น การวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ กลุ่มของหน่วยงานที่ร่วมมือคิดค้นนวัตกรรมการ เรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการของ 4 องค์กร โดยที่ทั้ง 4 องค์กร กำหนดประชากร ให้ดำเนินการเรื่องนี้ ดังนี้ 1) สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ดำเนินการเรื่องนี้ 5 คน 2) มูลนิธิชัย พัฒนา ผู้ดำเนินการเรื่องนี้ 5 คน 3) กปร. ผู้ดำเนินการเรื่องนี้ 5 คน และ 4) บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ผู้ดำเนินการเรื่องนี้ 5 คน รวมทั้งหมด 20 คน ส่วนกลุ่มที่ 2 ได้แก่ โรงเรียนที่จะนำ นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ไปทดลองใช้กับ นักเรียนรวม 4 แห่ง เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน เลือกแบบสมมติใจ สุ่มตัวอย่างแบบสะดวก ให้ ได้จำนวนคนตามต้องการ สำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักอื่น ๆ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เก็บรวบรวมลงพื้นที่ศึกษาให้ตอบแบบสอบถาม สัมภาษณ์ Focus Group Discussion ศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพรรณนาด้วยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย จัดอันดับ และ สังเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัด เชียงใหม่ พบว่า ในด้านนักเรียนศาสตร์พระราชานันทนาการระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปี ที่ 6 เรียนในหลักการเดียวกันที่ซ้ำกัน ได้แก่ หลักการที่ 8 รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด หลักการที่ 10 การมีส่วนร่วม หลักการที่ 17 การพึ่งพาตนเอง หลักการที่ 18 พอยุ่พอกิน หลักการที่ 19 เศรษฐกิจพอเพียง หลักการที่ 20 ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน และหลักการที่ 21 ทำงาน

อย่างมีความสุข นักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้นให้ความเห็นตรงกันว่า การสอนของครูในระดับมาก คือ การบรรยาย นักเรียนทั้ง 3 ระดับ เสนอตรงกันว่า หากจะเรียนแล้วเข้าใจดี ควรมีสื่ออุปกรณ์การเรียนที่เป็นเกม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและออกแบบนวัตกรรมในการเรียนรู้ศาสตร์พระราชามาจากบริบทในพื้นที่ และปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องจนได้ออกแบบและพัฒนานวัตกรรมดังกล่าวมาใช้กับนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดและนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงนวัตกรรมจึงสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชามาผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเรียนรู้ศาสตร์พระราชามาในโรงเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 มีการเรียนศาสตร์พระราชามาตั้งแต่เทอมต้นปีการศึกษา 2551 การเรียนการสอนจะบูรณาการไปกับกิจกรรม และวิชาเรียนตามความสามารถของครู และนักเรียนสรุปการสอนของครูว่า ไม่สนุก สอนเข้าใจยาก และได้เสนอให้มีการสอนด้วยเกม ดังนั้น การศึกษาสภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชามา พบว่า การเรียนรู้ศาสตร์พระราชามาเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 และมุ่งเน้นการบูรณาการกับกิจกรรมและวิชาเรียนตามความสามารถของครูและนักเรียน แม้ว่าครูบางครั้งอาจบรรยายไม่สนุกตามความคิดของนักเรียน แต่การใช้เกมในการเรียนรู้เป็นที่เสนอเสนอจากนักเรียนทุกระดับชั้น เป็นต้นการเรียนรู้ในวิชาศาสตร์พระราชามาจึงเกิดขึ้นตั้งแต่ระดับชั้นต่ำ ๆ และมีการนำเสนอมานานการบูรณาการกับกิจกรรม และการใช้เกมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่สนุกและมีประสิทธิภาพในการสอนและเรียนรู้ของนักเรียน

2. ผลการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชามาผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชามาที่เรียนแล้วสนุกในลักษณะนันทนาการ ได้แก่ การเรียนผ่านการเล่นเกม และเกมที่ใช้เล่นเพื่อการเรียนรู้ศาสตร์พระราชามา แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 ชื่อเกม เมืองแห่งความยั่งยืน โดยจะใช้สอนให้เรียนรู้ศาสตร์พระราชามาหลักการที่ 8 รู้จักประหยัดเรียบง่าย ได้ประโยชน์ หลักการที่ 17 การพึ่งพาตนเอง หลักการที่ 18 พออยู่พอกิน หลักการที่ 19 เศรษฐกิจพอเพียง

ชุดที่ 2 ชื่อเกม ความจำแสนสนุก โดยจะใช้สอนให้เรียนรู้ศาสตร์พระราชามา หลักการที่ 10 การมีส่วนร่วม หลักการที่ 20 ซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน หลักการที่ 21 ทำงานอย่างมีความสุข

ดังนั้น การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชามา พบว่า การใช้กิจกรรมนันทนาการช่วยเพิ่มความสนุกในการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ มีการออกแบบเกมสอนเรียนเพื่อสอนหลักการต่าง ๆ ของศาสตร์พระราชามา โดยมีชุดเกมต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์ เช่น เกม “เมืองแห่งความยั่งยืน” และ “ความจำแสนสนุก” เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สนุกสนานและมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนในวิชาศาสตร์พระราชามา

3. ผลการทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักเรียนที่เรียนแล้วสนุกในลักษณะนันทนาการ ได้แก่ การเรียนผ่านการเล่นเกม และเกมที่ใช้เล่นเพื่อการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักเรียน พบว่า เกมเมืองแห่งความยั่งยืน มีคะแนนการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหลังจากการทำแบบทดสอบหลังเล่นเกม 16 จุด คะแนนลดลง 13 จุด และเท่าเดิม 19 จุด เกมความจำแสนสนุก มีคะแนนการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 8 จุด เท่าเดิม 28 จุด ดังนั้น การเพิ่มขึ้นเป็นเรื่องปกติของการเรียนรู้ที่ทำซ้ำเหมือนเดิมซึ่งเป็นเรื่องปกติของการเรียนรู้ แต่ที่ลดลงเป็นเพราะการให้เวลาทำแบบทดสอบหลังการเล่นเกมลดลง และการดัดเกมบางใบอ่านไม่ชัด นักเรียนเข้าใจเนื้อหาผิด แต่โดยการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนได้ให้ความเห็นว่า การใช้นวัตกรรมการดังกล่าว เหมาะสมในการเรียนรู้เรื่องศาสตร์พระราชานักเรียน เป็นการเรียนรู้ที่สนุกและนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เองนอกเวลาเรียน ดังนั้น การทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักเรียน พบว่า การใช้เกมในการเรียนรู้เป็นที่น่าสนใจและมีผลในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการใช้เกมช่วยเพิ่มคะแนนการเรียนรู้และมีผลกระทบในการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น การนำเกมมาใช้เป็นเครื่องมือในการสอนและเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักเรียนเป็นอีกวิธีที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มความสุขและการเรียนรู้ของนักเรียนในรายวิชานี้

4. ผลการประเมินปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักเรียนผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สิ่งที่ต้องปรับปรุงมีดังนี้

- 4.1 ขนาดของเกม ควรมีความใหญ่ขึ้น
- 4.2 ควรใช้กระดาษหนาขึ้น
- 4.3 ตัวหนังสือควรพิมพ์ให้ชัดเจน
- 4.4 การให้เวลาวัดความรู้ก่อนและหลังเล่นเกม ควรเท่ากัน

ดังนั้น การประเมินและปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักเรียน พบว่า ต้องปรับปรุงขนาดและความชัดเจนของเกมเพื่อความสะดวกในการใช้งาน และการให้เวลาวัดความรู้ก่อนและหลังเล่นเกมควรเท่ากันเพื่อประเมินผลในการเรียนรู้ การปรับปรุงเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญในการให้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักเรียนมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในระยะยาวต่อไป

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักเรียนผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดการเรียนการสอนศาสตร์พระราชานักเรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมทุกระบบโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่สอนศาสตร์พระราชานักเรียนในหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงด้วย เป็นข้อกำหนดแผนการเรียนของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดตั้งแต่ปี พ.ศ.

2550 และเรียนทำการสอนในปีเทอมต้นปีการศึกษา พ.ศ. 2551 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ระดับ และประถมศึกษาปีที่ 1-3 ไม่มีการสอน สอดคล้องกับที่สรุปไว้ว่าในปี พ.ศ. 2535 ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงให้มีการสร้างศูนย์ศึกษา เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้อาชีพ จำนวน 6 ศูนย์ทั่วประเทศ และให้มีการขึ้นทะเบียนมูลนิธิช่วยพัฒนาเป็นองค์กรสนับสนุนในการสร้างอาชีพ ให้แก่ประชาชนควบคู่กันไป โดยเน้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2562; สำนักงาน กปร., 2565) ดังนั้น จะเห็นว่าศาสตร์พระราชาลักษณะการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการแรกๆ ที่เกี่ยวกับอาชีพของผู้ปกครองนักเรียนจึงถูกนำมาสอนนักเรียนก่อนหลักการอื่น ๆ ปัญหาหลักอีกปัญหา คือ หลังปี พ.ศ. 2560 ในหลวงรัชกาลที่ 9 เสด็จสวรรคต โรงเรียนจึงได้นำศาสตร์พระราชมารสอนให้นักเรียน แต่การเรียนการสอนเป็นการแฝงอยู่ในการเรียนไม่ได้ถูกยกออกมาสอนเป็นรายวิชาทำให้นักเรียนอาจจะไม่เข้าใจถึงหลักการที่แท้จริงหรืออาจจะไม่ทราบได้ว่าเป็นหลักศาสตร์พระราชา โดยการสอนในปัจจุบันจะสอนแบบบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ ได้แก่ การงาน อาชีพ สังคม เกษตร วิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สอดคล้องกับหลักปรัชญาทางเศรษฐกิจพอเพียง ที่สอนให้ทำอาชีพ และรู้จักพึ่งพาตนเองตลอดจนการค้าขาย ดังที่สอดคล้องกับ จำรูญ กสิวัตร และบรรพต วิรุณราช (2563) และชญานุช โมราศิลป์ (2562) ที่พบว่า โรงเรียนที่สอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้สร้างสินค้าของโรงเรียนขึ้นมาเป็นตัวอย่างหลักการ และนำมาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการทำงาน อาชีพและสามารถแบ่งปันได้หรือขายเพื่อสร้างรายได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าทั้งหมดเกี่ยวข้องกับการงาน อาชีพ สังคม เกษตร วิทยาศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ นั่นเอง

จากผลการศึกษาที่พบว่าครูและนักเรียนสรุปไว้ตรงกันว่า การเรียนการสอนศาสตร์พระราชารูปแบบปัจจุบัน ยังไม่พบรูปแบบการสอนแบบนันทนาการที่เรียนแล้วสนุก และได้สรุปตรงกันว่า ควรสอนแบบนันทนาการที่มีเกมเป็นตัวสื่อการเรียนการสอน สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาว่า การเรียนรู้ หมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ และการฝึกหัด (ดวงพร หวานเย็น, 2556; Morris, 2002 อ้างถึงใน ปราณี อ่อนศรี, 2552) และเรียนให้สนุกและได้ฝึกหัดในรูปแบบนันทนาการ เกมเป็นการเรียนการสอนที่จะตอบสนองในส่วนนี้ได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ, 2551)

ต่อเนื่องมาจากผลการศึกษาของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ทั้ง 4 โรงเรียนที่เรียนเหมือนกันในระดับมาก ได้แก่ หลักการที่ 8 รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด หลักการที่ 10 การมีส่วนร่วม หลักการที่ 17 การพึ่งพาตนเอง หลักการที่ 18 พออยู่พอกิน หลักการที่ 19 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการที่ 20 ความซื่อสัตย์สุจริต จริใจต่อกัน หลักการที่ 21 ทำงานอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (2560) ที่ได้สรุปไว้ว่า ศาสตร์พระราชานำไปปฏิบัติในโครงการในงานให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานหลักการ ดังนี้ ให้เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ดังนั้น ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ที่สอนศาสตร์พระราชานี้ใน 7 หลักการในระดับมาก ด้วยครูผู้สอนเข้าใจใน 7 หลักการนี้ หลักการอื่น ๆ ยังไม่เข้าใจที่จะถ่ายทอดสู่นักเรียนได้นั่นเอง และยังสอดคล้องกับ จำรูญ กสิวัตร (2565) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่จะสื่อสารกับนักเรียนให้เข้าใจ คือ การนักเรียนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมผลิตออกมา ตรงกับข้อค้นพบทั้งชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ที่นักเรียนให้ความเห็นว่า การเรียนรู้ศาสตร์พระราชานอกจากจะเล่นเกมมาเป็นอันดับหนึ่งแล้ว การลงมือปฏิบัติจริงเป็นอีกประการหนึ่งที่นักเรียนชอบ

2. ผลการพัฒนานวัตกรรมการเรียนศาสตร์พระราชานี้ผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การออกแบบนวัตกรรมการดังกล่าวออกมาเป็นเกมโดยได้นำหลักการทรงงานทั้ง 7 ข้อมาพัฒนาเป็นเกมทั้ง 2 เกม การที่นวัตกรรมการเกมนี้ 1 เกม เมืองแห่งความยั่งยืน สามารถสอนหลักการศาสตร์พระราชานี้ได้ 4 หลักการ และนวัตกรรมการเกมนี้ 2 เกม ความจำแสนสนุก สามารถสอนหลักการศาสตร์พระราชานี้ได้ 3 หลักการ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องกิจกรรมนันทนาการของ สุริยงค์ บูราณทวีคุณ (2554) ที่กล่าวว่า กิจกรรมนันทนาการที่แต่ละบุคคลมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย แล้วก่อให้เกิดผลการพัฒนาอารมณ์สุข สนุกสนานและสงบสุข เช่น กิจกรรมประเภท เกม ก่อให้เกิดความสนุกสนานรื่นเริง และสอดคล้องกับกรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) กล่าวว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกระทำด้วยความสมัครใจและมีความพึงพอใจทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี และยังคงสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ (2556) ที่กล่าวว่า กิจกรรมทุกชนิดที่บุคคลเลือกปฏิบัติด้วยความพอใจในเวลาว่าง ผลที่ได้รับนอกจากความสนุกสนานรื่นเริงแล้ว ที่สำคัญคือจะทำให้ผู้ทำกิจกรรมเกิดความผ่อนคลายทั้งกายและใจ จากการสอดคล้องดังกล่าวจะเห็นได้ว่า พัฒนาเป็นเกมทั้ง 2 เกม เป็นกิจกรรมนันทนาการที่สำคัญต่อผู้เรียนในการเข้าถึงการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานี้เป็นอย่างดี สำหรับงานวิจัยที่สอดคล้องกับผลสรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน ได้แก่ นรินทร์ สังข์รักษา และสุวรรณยา ธรรมอภิพล (2563) ที่พบว่าปรัชญาการศึกษาที่นิยมเชิงพัฒนา ควรมีวงจรต่อเนื่องและสะท้อนกลับ เช่นเดียวกับที่ผู้วิจัยครั้งนี้พบว่าเกมที่นักเรียนเล่นนั้น หลักการศาสตร์พระราชานี้จะเป็นหลักการต่อเนื่องกันและขณะเล่นนักเรียนสามารถสะท้อนกลับได้ด้วยตนเองที่มีผลมาจากการเล่นเกมนี้ ดังนั้นใน 1 เกมจึงสอนการเรียนรู้ต่อเนื่องในหลักการศาสตร์พระราชานี้ได้หลายหลักการและในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานี้ที่ดำเนินการเป็นลักษณะเกมที่ 1 เมืองแห่งความยั่งยืน ที่ใช้สอนศาสตร์พระราชานี้ หลักการที่ 8 รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์ หลักการที่ 17 การพึ่งพาตนเอง หลักการที่ 18 พออยู่พอกิน หลักการที่ 19 เศรษฐกิจพอเพียง แนวปฏิบัติที่สร้างเกมนี้ สอดคล้องกับ Curseu et al. (2021) ที่ทำการศึกษาความท้าทายด้านอาชีพในเมืองอัจฉริยะ: มุมมองของระบบสังคมวิทยาเกี่ยวกับอาชีพที่ยั่งยืน พบว่า จะต้องมีความพอดี มีการ

จัดการปัญหาภายในเมือง มีการจัดระเบียบในเมือง ในอาเซียนมีการพัฒนาความรู้ด้านต่าง ๆ ให้พอดีกับสภาพแวดล้อม จึงสอดคล้องกับเกมที่ 1 เมืองแห่งความยั่งยืน ที่มีองค์ประกอบหลักการศาสตร์พระราชานี้ 4 หลักการ ที่สอนผ่านเกมนี้ได้พร้อมกันทั้ง 4 หลักการในเกมเดียว และเกมที่ 2 ความจำแสนสนุก เป็นเกมที่เรียนรู้ศาสตร์พระราชานี้ในหลักการที่ 10 การมีส่วนร่วม หลักการที่ 20 ชื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน หลักการที่ 21 ทำงานอย่างมีความสุข สอนอยู่ในเกมเดียวกันได้ สอดคล้องกับอภิชิต ดวงธสาร และคณะ (2563) ที่ศึกษาพบว่า ศาสตร์พระราชาส่งเสริมความเข้มแข็งให้ชุมชน ด้วยเกิดความร่วมมือ มีความสุจริตใจต่อกัน ทำให้ชุมชนเข้มแข็งอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้นเกมที่ 2 ความจำแสนสนุก จึงสอนศาสตร์พระราชานี้ได้ 3 หลักการอยู่ในเกมเดียวกัน

3. ผลการทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานี้ผ่านกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเป็นนวัตกรรมที่สามารถสอนเรื่องศาสตร์พระราชานี้ได้จริงและมีความสนุกสนานในตัว

จากผลการศึกษาว่านวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานี้ที่เรียนแล้วสนุกในลักษณะนันทนาการ ได้แก่ การเรียนผ่านการเล่นเกม และเกมที่ใช้เล่นเพื่อการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานี้ พบว่า เกมเมืองแห่งความยั่งยืน มีคะแนนการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหลังจากการทำแบบทดสอบหลังเล่นเกม 16 จุด คะแนนลดลง 13 จุด และเท่าเดิม 19 จุด เกมความจำแสนสนุก มีคะแนนการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 8 จุด เท่าเดิม 28 จุด ดังนั้น การเพิ่มขึ้นเป็นเรื่องปกติของการเรียนรู้ที่ทำซ้ำเหมือนเดิมซึ่งเป็นเรื่องปกติของการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนได้ให้ความเห็นว่า การใช้นวัตกรรมการเรียนรู้นี้เหมาะสมในการเรียนรู้เรื่องศาสตร์พระราชานี้ เป็นการเรียนรู้ที่สนุกและนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เองนอกเวลาเรียน ซึ่งจะเห็นได้ว่า เป้าหมายของกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการเรียนรู้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรากรถนา หลีกภัย และคณะ (2557) ที่ได้กล่าวถึง 3 คุณลักษณะ ตามบริบทและเป้าประสงค์ของการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมการเรียนรู้นี้มีมุมมองได้ 3 มิติ คือ มิติด้านเป้าหมายของนวัตกรรมการเรียนรู้นี้ มิติด้านการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมการเรียนรู้นี้ และมิติด้านการส่งผลกระทบต่อขอบเขตของการดำเนินงาน นอกจากนี้ หากพิจารณากระบวนการที่ได้มาของนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานี้ที่เรียนแล้วสนุกในลักษณะนันทนาการ การเรียนผ่านการเล่นเกม และเกมที่ใช้เล่นเพื่อการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้นี้ของ Harvard Business School (2003) ที่กล่าวว่า กระบวนการนวัตกรรมการเรียนรู้นี้ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ การสร้างความคิดใหม่ หรือการค้นหาแนวทางใหม่ ๆ การรับรู้ถึงสิ่งที่เป็นโอกาส ที่เกิดจากการวิเคราะห์เพื่อหาโอกาสความเป็นไปได้ การประเมินความคิด ที่เป็นการคัดเลือกความคิดที่คิดว่ามีโอกาสของความก้าวหน้า การพัฒนาความคิด การปรับเปลี่ยนจากแนวความคิดไปสู่แนวทางการทำงานจริง และการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ที่นำผลการพัฒนาไปสู่กระบวนการผลิตหรือการปฏิบัติจริงในองค์กร และคนในองค์กรให้การยอมรับ

จากผลการศึกษาที่ว่าเกม 1 ชนิดเล่นได้หลายคนพร้อมกันและมีการส่งเสริมได้ตามสมควรที่ไม่รบกวนผู้อื่นจะเกิดความสุข เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Eseryel et al. (2014) ที่พบว่า การเล่นเกมของนักเรียนหากในกลุ่มที่เล่นมีแรงจูงใจรวมกันจะสามารถแก้ปัญหาการเรียนรู้ที่ซับซ้อนได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ศาสตร์พระราชา เป็นเรื่องเข้าใจยาก ดังนั้น การที่ 1 เกมเล่น 4 คน และส่งเสริมปรึกษากันได้จึงเป็นการทดลองการเรียนรู้ที่ถูกต้องนั่นเอง ทั้งนี้ ขั้นตอนการทดลองใช้ หรือการนำไปปฏิบัติ (Implementing) สอดคล้องกับ Goffin and Mitchell (2016) ที่สรุปว่านวัตกรรมเมื่อสร้างขึ้นมาแล้วจะต้องนำไปทดลองใช้ หรือการนำไปปฏิบัติ เพื่อที่จะเกิดการพัฒนาต่อไป ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานั่นเอง

4. ผลการประเมินปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักเรียนนันทนาการของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเล่นเกมหรือการเรียนรู้ด้วยเกมเมื่อประเมินผลออกมา ก่อนและหลังเล่นเกม นักเรียนตอบคำถามได้ถูกเพิ่มขึ้นแค่บางข้อ บางหลักการของศาสตร์พระราชาคำถามหลังเล่นเกมได้คะแนนเท่าเดิมและลดลงบางหลักการ ซึ่งนักเรียนให้เหตุผลว่า เกมขนาดเล็กและตัวหนังสือที่อธิบายเฉลยคำตอบตัวหนังสือเล็ก จึงเกิดการเข้าใจผิดสำหรับนักเรียนบางคน และจากการเล่นเกมและเรียนรู้จนสามารถทราบถึงจุดที่ต้องพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นของนักเรียนนั้นสอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” พระราชดำรัส ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้พระราชทาน ซึ่ง สุเมธ ตันติเวชกุล (2562) และสมบัติ พบรัก (2561) ได้กล่าวว่า เมื่อต่างฝ่ายต่างเข้าใจกันแล้ว ต่างฝ่ายอยากเข้าถึงกันแล้ว การพัฒนาจะเป็นการตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่าย ทั้งผู้ให้และผู้รับโดยการระเบิดจากข้างใน สามารถนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าประสงค์และการขยายเครือข่าย หรือการก้าวไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) และการพัฒนาการเรียนรู้นี้เองก็ยิ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการเรียนรู้ เกิดจากประสบการณ์จากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนที่นำเสนอให้กับผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบ 4 ประการคือ แรงจูงใจจากความต้องการของผู้เรียน สิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อม การตอบสนองต่อสิ่งเร้าของผู้เรียน และการเสริมแรง การนำไปปฏิบัติจริง การร่วมกันเรียนรู้แก้ไขปัญหา และพัฒนาไปสู่การเรียนรู้เพื่อดำเนินชีวิต และรับผิดชอบตนเองได้อย่างมีคุณค่า

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นสอดคล้องกับ จริญญา พงษ์ ชลสินธุ์ (2558) ที่พบว่า นักเรียนเมื่อเรียนรู้จะสามารถพบปัญหาและเสนอทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ นักเรียนจึงเสนอให้แก้ปัญหาด้วยให้เกมมีขนาดใหญ่ขึ้น ตัวหนังสือใหญ่ขึ้น และเวลาทดสอบให้ตอบคำถามควรใช้เวลาเท่ากับตอนตอบคำถามก่อนเล่นเกม ซึ่งการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักเรียนนันทนาการ และที่ต้องปรับปรุงเกมยังสอดคล้องกับ ขวลา ไชยฤทธิ์ (2561) ที่พบว่า การนำศาสตร์พระราชามาใช้เพื่อการปฏิบัติงานชุมชนควรดำเนินการในรูปแบบ Plan Do Check Act (PDCA) อย่างต่อเนื่อง หมายถึง มีการพัฒนาการ

ทำงานอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับนวัตกรรมที่ผู้วิจัยค้นพบ และจัดทำในครั้งนี ก็ต้องมีการปรับปรุง และนำไปใช้ต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำหรับกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีนโยบาย กำหนดให้การสอนศาสตร์พระราชาในหลักการต่าง ๆ เป็นเรื่องสำคัญในโรงเรียนเพื่อน้อมนำ พระราชปณิธานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “สืบสาน รักษา ต่อยอด” งานที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงริเริ่มไว้และเป็นประโยชน์ ต่อปวงชนชาวไทยทุกสปีไป ทั้งยังเป็นการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของท่านเพื่อเป็นการเตรียมการ เฉลิมฉลอง ในวาระครบรอบ 100 ปีวันพระราชสมภพ ในหลวงรัชกาลที่ 9 ในปี พ.ศ. 2570 โดยจัดให้มีสื่อนวัตกรรมการสอนประเภทบอร์ดเกม

1.2 ในอนาคตอาจพัฒนาเป็นเกมอิเล็กทรอนิกส์ ที่สามารถออนไลน์ได้ เพื่อเปลี่ยนวิธีการ รูปแบบการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา

1.3 สำนักงานประมาณควรสนับสนุนงบประมาณในการผลิตบอร์ดเกมและเกม อิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาอย่างจริงจัง เพื่อขยายองค์ความรู้นี้ไปให้กับ โรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 สำหรับศึกษานิเทศก์และครูผู้สอนศาสตร์พระราชาสามารถที่จะเรียนรู้จากบอร์ดเกม ในงานวิจัยนี้ นำไปสร้างนวัตกรรมใหม่ได้ด้วยตนเองก่อนที่ส่วนกลางจะผลิตแจกมาที่โรงเรียน

2.2 ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนจากการบรรยาย ให้เป็นการดูวิดีโอ หรือลงมือปฏิบัติโดย ยึดหลักนันทนาการ หรือเรียนให้สนุก ให้ผ่อนคลาย จะทำให้การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาได้เข้าใจและ นำไปใช้ได้อย่างดีและหากมีงบประมาณการสนับสนุน ควรนำนักเรียนไปเรียนรู้ที่ศูนย์พัฒนาโครงการ พระราชดำริที่ใกล้สถานศึกษาต่อไป

2.3 ก่อนที่ทางราชการหน่วยงานกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานประมาณจะเห็นชอบ มีนโยบายการผลิตสื่อเกมหรือบอร์ดเกมมาเพื่อประกอบการสอนศาสตร์พระราชา นอกจากใน ข้อเสนอข้อที่ 1 โรงเรียนประถมศึกษา อาจประสานขอความร่วมมือกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่อยู่ใน จังหวัดใกล้เคียงกัน เสนอให้นักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ผลิตบอร์ดเกม เพื่อเป็นชิ้นงานนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ตามเงื่อนไข ของอาชีวศึกษาที่ก่อนจบการศึกษาต้องทำชิ้นงานนวัตกรรมส่ง โดยที่ผู้บริหารของโรงเรียน

ประณตศึกษานำเอารูปแบบการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาไปหารือกับผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดหรืออำเภอที่ใกล้เคียงต่อไป

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 จากแนวโน้มการใช้เทคโนโลยี ที่ปัจจุบันนักเรียนเข้าถึงด้วยระบบคอมพิวเตอร์กับอินเทอร์เน็ตได้ง่ายขึ้น ตรงกับข้อเสนอของนักเรียนและครู ควรที่จะมีการวิจัยพัฒนาจากบอร์ดเกม เป็นเกมที่ผ่านระบบคอมพิวเตอร์เพื่อที่จะกระจายการสอนได้จำนวนมาก และตรงกับยุค Thailand 4.0 ต่อไป

3.2 ควรมีการวิจัยผลิตเกมเพื่อใช้เป็นอุปกรณ์การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในหลักการอื่น ๆ ให้ครบทั้ง 23 หลักการ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). **แผนพัฒนากีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 5**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กาญจนา เงารังษี. (2559). "การศึกษากับการพัฒนาที่ยั่งยืน." **วารสารสมาคมนักวิจัย**, 21, 2: 13-18.
- กำโชค เผือกสุวรรณ. (2559). **ผู้นำนันทนาการ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แกมกาญจน์ อุบลฉาย. (2557). "ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมงานที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการของบูธพีทีที มอเตอร์สปอร์ต ในงานบางแสน ไทยแลนด์ สปีด เฟสติวัล." วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แขก บุญมาทัน. (2563). "รายงานการวิจัย การถ่ายทอดองค์ความรู้ตามศาสตร์พระราชาเพื่อยกระดับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้." กลุ่มวิชาทดสอบประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.
- คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- คณิต เขียววิชัย. (2563). **หลักนันทนาการ**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์.
- โคฟี อันนัน. (2549). **ทรงรับการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย “รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์” จากนายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติ**. เข้าถึงได้จาก <http://www.ourking.in.th/Project/Detail.aspx?v=704>
- จรรยาพงษ์ ชลสินธุ์. (2558). "การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามแนวสะเต็มศึกษาที่เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะการแก้ไขปัญหาแบบร่วมมือ เรื่อง ปริมาณสารสัมพันธ์." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จังหวัดเชียงใหม่. (2552). สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่. เข้าถึงได้จาก <https://www.chiangmai.go.th/web2556/#>
- จำรูญ กสิวัตร และบรรพต วิรุณราช. (2563). "การศึกษารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นที่ 3 (นวัตกรรม และมูลค่าสูง) เพื่อพัฒนาท้องถิ่นไทย." **วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**, 9, 3: 187-201.
- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2558). "เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย." **วารสารบัณฑิตศึกษา**, 12, 58: 13-24.

- จุติมา รัตนพลแสนย์. (2558). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต.
- ชฎาพร ชูเมือง, นพรัตน์ ชัยเรือง และวันฉัตร ทิพย์มาศ. (2565). "ภาวะผู้นำใส่ใจบริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1." **วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 10, 40: 207-215.
- ชวาลา ไชยฤทธิ์. (2561). "การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชารเพื่อการปฏิบัติงานชุมชนของสำนักงานส่งเสริมศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ." งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา,
- ชญานุช โมราศิลป์ และทักษญา สง่าโยธิน. (2562). "การศึกษาความสำเร็จขององค์กรธุรกิจที่น้อมนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรไปใช้ในการปฏิบัติงาน." **ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาองค์การและการจัดการสมรรถนะของมนุษย์ วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**.
- ชัยยุทธ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ. (2561). **การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาผ่านตัวผู้เรียน**. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). "การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน." **วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**, 10, 2: 1342-1354.
- ไชยา หานุภาพ, เพลินพิศ ธรรมรัตน์ และวิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์. (2564). "การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3." **วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 10, 37: 199-209.
- ณัชฎา คงศรี. (2563). **จาก MDGs สู่ SDGs เป้าหมายการพัฒนาที่เปลี่ยนไปเพื่อความยั่งยืน**. เข้าถึงได้จาก <https://www.sdgmovement.com/2017/08/13/mdgstosdgs/>
- ดวงพร หวานเย็น. (2556). "การจัดการการสอนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เรื่องการเขียนเพื่อ การสื่อสารโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3." **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเรียนรู้และสื่อสารมวลชน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี**.

- ทองทิพย์ จิระณโกศลวงค์ และพงศ์พัฒน์ ตังคะประเสริฐ. (2553). บทบาทที่สำคัญของการจัดการองค์ความรู้กับนวัตกรรม. ใน การประชุมวิชาการเครือข่ายงานวิจัยสาขาการบริหารเทคโนโลยี และนวัตกรรม ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ.
- ทักษิณันท์ แก้วทิพย์เนตร. (2555). "ผลการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีต่อการผ่อนคลายความเครียด ของ นักกีฬายิมนาสติกลีลาส่วนบุคคล สโมสรนันทศิลป์จังหวัดชลบุรี." วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนพล วีราสา และณัฐสิทธิ์ เกิดศรี. (2553). "เครื่องมือประเมินขีดความสามารถทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมกรณีตัวอย่างการประยุกต์ใช้สำหรับบริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์." จุฬาลงกรณ์วารสาร, 22, 86: 68-81.
- ธเนศ ขำเกิด. (2549). การบริหารที่เป็น "องค์กรรวม". เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/25420>
- นพดล เหลืองภิรมย์. (2555). การจัดการนวัตกรรม Innovation management. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดวงกมลพับลิชชิ่ง.
- นรินทร์ สังรักษา และสวรรยา ธรรมอภิพล. (2563). "การสะท้อนการเรียนรู้: มุมมองการสร้างองค์ความรู้ในงานวิจัย." วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 12, 2: 1-15.
- เนาวนิตย์ สงคราม. (2557). การสร้างนวัตกรรม เปลี่ยนผู้เรียนให้เป็นผู้สร้างนวัตกรรม จากงานวิจัยสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญรักษ์ ยอดเพชร. (2560). หลักการองค์ความรู้ 6 มิติ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- บุษกร วัฒนบุตร พระอุดมสิทธินายก และพระครูโสภาสนนทกิตต์. (2561). "ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาคนไทย." วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 6, ฉบับพิเศษ พระพุทธศาสนากับการพัฒนามนุษย์: 539-552.
- ปราณี อ่อนศรี. (2552). "การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ใช้สมองเป็นฐานของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก." ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรารธนา หลีกภัย, เกิดศิริ เจริญวิศาล, ชาลี ไตรจันทร์ และโสภณ จิระเกียรติกุล. (2557). "ความสามารถทางนวัตกรรมของธุรกิจโรงแรมในภาคใต้ของประเทศไทย." วารสารวิทยาการจัดการ, 31, 1: 69-95.
- ปริญญช ธรรมปิยา. (2560). พัฒนบริหารศาสตร์กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนและเศรษฐกิจพอเพียง.

- พงศ์พัฒน์ ดังคะประเสริฐ. (2554). "การบูรณาการกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีกับศักยภาพในการแข่งขันขององค์กร." *วารสารบริหารธุรกิจ*, 34, 132: 58-66.
- พยัต วุฒิรงค์. (2557). *การจัดการนวัตกรรม: ทฤษฎีการ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส ภิกขุ). (2554). *แก่นพุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันลือธรรม.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์. (2556). *เอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชาคหกรรมศาสตร์*. ม.ป.ท.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2560). *โครงการพระราชดำริ*. เข้าถึงได้จาก <https://www.chaipat.or.th/royal-projects-in-various-regions/>.
- มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ. (2564). *หลักการองค์ความรู้ 6 มิติของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร*. เข้าถึง ได้ จาก [https://www.pidthong.org/knowledge.php?id=21 &pagename=knowledge&menu_id=1](https://www.pidthong.org/knowledge.php?id=21&pagename=knowledge&menu_id=1)
- รัชชума หุตายม. (2563). "โรงแรมต้นแบบการเรียนรู้หลักการทรงงาน." *ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสาธารณะ วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*,
- ลลิต ถนอมสิงห์. (2557). "หลักการทรงงานและองค์กรแห่งการเรียนรู้ นำไปสู่องค์กรแห่งการยั่งยืน." *วารสารวิชาการ RMUTT Global Business and Economics Review คณะ บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 9, 1: 1-21.
- ลัญจกร นิลกาญจน์, ปัญญา เลิศไกร และสุดาวรรณ มีบัว. (2560). "เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน." *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 9, 1: 203-211.
- ลาร์รี่ คีลีย์, ไรอัน พิคเกิล, ไบรอัน ควินน์ และเฮเลน วอลเตอร์ส. (2558). *สิบลูปแบบการสร้าง นวัตกรรมหลักการสร้างพัฒนาการที่ยิ่งใหญ่* (ผู้แปล จุติพงษ์ ภูสุมาศ และสุนิสา แซ่อึ้ง). นนทบุรี: ไอดีซี พรีเมียร์.
- วารกรณ์ สามโกเศศ. (2553). *Best: Edutainment essay*. กรุงเทพฯ: Openbooks.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2557). "การวิจัยเชิงทดลองทางการศึกษา." *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 6, 10: 181-190.
- วิกร ประเสริฐकरणณ์ และกมล เกียรติเรืองกมลลา. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับปรุง กระบวนการพัฒนาซอฟต์แวร์ตามมาตรฐาน CMMI ขึ้นไป ของอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ขนาด กลางและขนาดเล็กในประเทศไทย. ใน *การประชุมวิชาการเครือข่ายงานวิจัยสาขาการบริการ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ครั้งที่ 2*. ThaiTima (18S02-A2-TS02-18).

- วิชญ์ เครื่องงาม. (2560). **วิชญ์ ปาฐกถา ยกย่องศาสตร์พระราชาราช คือ ศาสตร์แห่งแผ่นดิน เทิดทูล “ร. 9” เป็นนักคิด-นักพัฒนา.** เข้าถึงได้จาก <https://www.komchadluek.net/news/260817>
- ศรัณย์ เจียรไน, พิมพ์ ม่วงศิริธรรม และอัศวิน มณีอินทร์. (2558). "การสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถาบันการพลศึกษา เพื่อนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ." **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, 17, 2: 135-151.
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.). (2559). **ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ (พ.ศ. 2525).** เข้าถึงได้จาก <http://www.tsdf.nida.ac.th/th/royally-initiated-projects/10850ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้-พศ-2525/>
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). **ศาสตร์ของพระราชาราช ผู้นำโลกในการพัฒนาอย่างยั่งยืน : รวมกฎหมายสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร.** กรุงเทพฯ: คณะกรรมการโครงการเฉลิมพระเกียรติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, พักตร์ผจง วัฒนสินธุ์, อัจฉรา จันทร์ฉาย และประกอบ คุปรัตน์. (2553). "นวัตกรรม: ความหมาย ประเภท และความสำคัญ ต่อการเป็นผู้ประกอบการ." **วารสารบริหารธุรกิจ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, 33, 128: 49-65.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2554). **นันทนาการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ: สำนักวิชาวิทยาศาสตร์และการกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ นพวัช. (2561). **ศาสตร์พระราชาราชสู่การพัฒนาศาสตร์การบริหาร.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชซิง.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และชาย สัญญาวิวัฒน์. (2550). **การบริหารจัดการแนวพุทธ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2552). **Happy 8 ความสุข การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต กับการทำงานอย่างมีความสุข.** เข้าถึงได้จาก <https://happy8workplace.thaihealth.or.th/happy-8>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553.** กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). **โครงการสานพลังประชารัฐ ด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ.** เข้าถึงได้จาก <http://www.pracharathschool.go.th/>

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พุทธศักราช 2550-2554**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **ขับเคลื่อนแผนฯ 12 สู่นาคค
ประเทศไทย. ใน เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2560 วันจันทร์ที่ 3 กรกฎาคม 2560**.
กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2565). **โครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ**. เข้าถึงได้จาก [https://www.rdpb.go.th/th/ Projects](https://www.rdpb.go.th/th/Projects)
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2558). **รางวัลนวัตกรรมแห่งชาติ ประจำปี 2558**. เข้าถึงได้จาก
<https://award.nia.or.th/th/award-winner>
- สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. (2561). **ลักษณะที่สำคัญของเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ**. เข้าถึง
ได้จาก <https://www.tqa.or.th/th/tqa-criteria/ลักษณะที่สำคัญ/>
- สำนักนันทนาการ กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). **คู่มือผู้นันทนาการ**.
กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุชาดา นันทะไชย. (2549). **หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์แก้วิกฤตคุณภาพ
การศึกษาไทย**. เข้าถึงได้จาก <http://hiptv.mcot.net/player/hipplayer.php?id=14082>
- สุนทรศรี นิมนต์พันธ์. (2563). **นันทนาการสำหรับเยาวชน**. ม.ป.ท.
- สุเมธ งามมกน. (2554). "เศรษฐกิจพอเพียง: จากสถานศึกษาสู่ชุมชนยั่งยืน." **วารสารการศึกษาและการ
พัฒนาสังคม**, 7, 1: 6-17.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2562). **ถอดบทเรียน ยุทธศาสตร์พระราชทาน: เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา**. เข้าถึงได้
จาก <http://www.thealami.com/main/content.php?category=5&id=2157>
- สุเมธ แสงนิมมวล. (2560). "ต้นแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย."
วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 11, 2: 63-80.
- สุรชาติ คหิณฑพงษ์. (2552). **เศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา**. ม.ป.ท.
- สุริยงค์ บุราณทวีคุณ. (2554). "ความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนที่มี
ความบกพร่องทางการได้ยินภายในสถานศึกษาสำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยิน เขต
กรุงเทพมหานคร." **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**.

แสงจันทร์ แสนสุภา. (2556). **นันทนาการ**. <http://legacy.orst.go.th/?knowledgesนันทนาการ-๘-มีนาคม-๒๕๕๖>.

อภิชัย พันธเสน, วราพร ศรีสุพรรณ, จิตติพร ศิริพันธ์, พันธเสน พิสิฐ, นาครำไพ ศุภจิตา, ศิริวงศ์ สรประเวศ, กระจ่าง คันธมาตร์ และอรอนงค์ อินทรหะ. (2558). **งานวิจัย: การสังเคราะห์งานวิจัยว่าด้วยปัญหาและข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการศึกษาไทย: ประเด็นปัญหาคุณภาพการศึกษา (2535-2558)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

อภิชาติ ดวงธิดา, ธวัฒน์ เขตจัตุรัส และดิเรก ถึงฝั่ง. (2563). "เครือข่ายความร่วมมือภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง กรณีศึกษา อำเภอบ้านแพ้น จังหวัดชัยภูมิ." **วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**, 14, 3: 92-106.

อุษา รุ่งโรจน์การค้า. (2556). "การอภิปรายความกระแสพระราชดำรัสว่าด้วยความรู้รักสามัคคี." **วารสารไทยคดีศึกษา**, 11, 1: 47-80.

เอนก หงษ์ทองคำ. (2542). **นันทนาการกับสังคม**. กรุงเทพฯ: คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาษาอังกฤษ

Bower, G. W., and Hilgard, E. R. (1981). **Theories of learning**. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.

Bright, D. J. (2020). "Place based education as a tool for rural career development." **The Journal of Counselor Preparation and Supervision**, 13, 3. <http://dx.doi.org/10.7729/42.1393>.

Cheanarerom, S., Tungkaprasert, P., and Laosirihongthong, T. (2010). **Supply network management in automotive industry of Thailand: The effect of size and major customer on institutional theory perspective**. Paper presented at the In The 2nd ThaiTIMA Annual Conference on Technology and Innovation Management: "Analysis of factors supporting an innovative organization in Thailand", Bangkok.

Christensen, M., and Raynor, M. (2003). **The innovator's solution: crate and sustaining successful growth**. Massachusetts: Harvard Business School Publishing.

- Cronbach, L. (1963). **Educational psychology**. 2nd ed. New York: Harcourt.
- Curseu, L. P., Semeijn, H. J., and Nikolova, I. (2021). "Career challenges in smart cities: A sociotechnical systems view on sustainable careers." **Human relations** 2021, 74, 5: 656-677.
- Das, C., O'Neill, M., and Pinkerton, J. (2015). "Re-engaging with community work as a method of practice in social work: A view from Northern Ireland." **Journal of Social Work**: 1-20.
- Eisenhower, D. D. (n.d.). **The eisenhower matrix**. Available from <https://experience.dropbox.com/th-th/resources/eisenhower-matrix>
- Eseryel, D., Law, V., Ifwnthaler, D. G., and Miller, R. B. (2014). **An investigation of the interrelationship between motivation, engagement, and complex problem solving in game – base learning**. NP.: Education Technology & Society.
- Goffin, K., and Mitchell, R. (2016). **Innovation management: Effective strategy and implementation**. 3rd ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Harvard Business School. (2003). **Managing creativity and innovation**. Boston: Harvard Business School Press.
- HBS. (2013). **HBR'S 10 must reads: On innovation**. Boston: Harvard Business Review Press.
- Hersey, P., and Blanchard, K. (1982). **Management and organizational behavior: Utilizing human resources**. 4th ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Isomura, K., Kobayashi, N., Shirasaka, S., and Ioki, L. (2018). "A method and tool to promote knowledge brokering in cross-boundary learning for organizational learning and career development." **Review of Integrative Business and Economics Research**, 9, 1: 63-81.
- Jamaraman, U., and Thanaratchataphoom, T. (2003). "Synthesis of research to selection of candidates to study in higher education institution." **Journal of Education, Price of Songkla University, Pattani Campus**, 15, 2: 35-45.
- Kassandra, G. M. (2019). "Career advising and development in community colleges: A review of the literature and implications for practice." **Journal of Student Affairs**, XXIX, 2019-2020: 47-59.

- Lipsey, A., Irwin, J., and Coronel, S. (2021). **Breaking down barriers to career development. Blueprint & Future Skills Centre.** Available from <https://fsc-ccf.ca/wp-content/uploads/2021/11/FSC-RCP-Barriers-EN.pdf>
- McGregor, D. (1960). **The human side of enterprise.** New York: McGraw-Hill.
- Mihai, L., and Laura, B. (2014). "The entrepreneurship concept as a subject of social innovation." **Procedia-Social and Behavioral Sciences**, 124, 2014: 87-92.
- Mosre, J. M. (1994). The cognitive processes of analysis in qualitative inquiry. In J. M. Mosre (Ed.), **Critical Issues in qualitative research methods** (pp. 23-43). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Nathan, F., and Dyer, J. (2014). **The innovator's method: Bringing the lean startup in to your organization.** Massachusetts: HBR press.
- Nerone, M., Liao, Y., and Osiris, J. (2014). Classification of the open innovation practices: The creativity level. In **Moving Integrated Product Development to Service Clouds in the Global Economy** (pp. 871-879).
- Neuman, W. L. (2003). **Social research methods: Qualitative and quantitative approaches.** New York: Allyn and Bacon.
- OECD. (2005). **Oslo manual guidelines for collecting and interpreting innovation data.** Available from <http://www.oecd.org/>
- Papadaki, A. A. (2016). "Service innovation implementation in international hotel groups: a critical realist study." Doctor of Philosophy thesis, Hospitality Management, School of Hospitality Management, Oxford Brookes University.
- Pillay, I. (2021). "The impact of inequality and COVID-19 on education and career planning for South African children of rural and low-socioeconomic backgrounds." **African Journal of Career Development**, 3, 1: a36. <https://doi.org/10.4102/>.
- Robertson, J. P., and Egdell, V. (2017). "A capability approach to career development: An introduction and implications for practice." **Australian Journal of Career Development.**
- Rutledge, M. L., and Gnilka, P. B. (2022). "Breaking down barriers: A culturally responsive career development intervention with racially minoritized girls of color." **Journal of College Access**, 7, 1: <https://scholarworks.wmich.edu/jca/vol7/iss1/7>.

- Sergiovanni, T. J. (1980). **Educational governance and administration**. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.
- Shen, F., Zou, J., Huang, X., Wang, C., and Zhao, M. (2022). "Career development, institutional factors, social factors and urban young returnees' happiness in the context of healthy China." **Int. J. Environ. Res. Public Health** 2022, 19: 9379. <https://doi.org/10.3390/ijerph19159379>.
- Shen, L., Zhu, G., Jean, M. K., Cui, Z., Chen, C., and Xie, M. (2022). "Exploring early career physical education teachers' professional identity construction in rural China: Insights from socio-ecological perspective and practice architectures theory, Sport, Education and Society." doi:10.1080/13573322.2022.2115995
- Sherwood, R. E. (2001). **Roosevelt and hopkins: An intimate history**. New York: Enigma Books.
- Sniukas, M., Parker, L., and Matt, M. (2016). **The Art of opportunity: Hot to build growth and ventures through strategic innovation and visual thinking**. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Snyder, H., Witell, L., Gustafsson, A., Fombelle, P., and Kristensson, P. (2016). "Identifying categories of service innovation: A review and synthesis of the literature." **Journal of Business Research**, 69, 7: 2401-2408.
- Suess, C., Baloglu, S., and Busser, J. (2018). "Perceived impacts of medical tourism development on community wellbeing." **Tourism Management**, 69, 2018: 232-245.
- Tajeddini, K., Altinay, L., and Ratten, V. (2017). "Service innovativeness and the structuring of organizations: The moderating roles of learning orientation and inter-functional coordination." **International Journal of Hospitality Management**, 65: 100-114.
- Trottier, M. (2021). "Participation in career development communities of practice: Perspectives from low socio-economic background students." **The EAWOP Practitioners E-Journal**. <http://hdl.handle.net/10871/126854>.

Walker, B., Bair, A. R., and Macdonald, R. H. (2022). "Supporting students' career development: A call to action." **WILEY: New Dir for Community Coll**: 93-106.

Weiskopf, D. C. (1975). **A guide to recreation and leisure**. Boston: Allyn and Bacon.

ภาคผนวก

เครื่องมือ ชุดที่ 1

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาของนักเรียนระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ป.4 - ป.6 ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และ
ฝ่ายวิชาการโรงเรียน

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์เป็นลักษณะแบบสอบถามปลายปิด แบบสอบถามปลายเปิด รวมจำนวน 5 ข้อ
โดยผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และฝ่ายวิชาการโรงเรียน
เป้าหมาย 4 โรงเรียน (โรงเรียนบ้านหลักปิ่น โรงเรียนแม่เหียะ โรงเรียนบ้านป่าก้อ โรงเรียนบ้านทุ่ง
ข้าวพวง จังหวัดเชียงใหม่)

● สำหรับ

☐ ผู้บริหารโรงเรียน	☐ ครูผู้สอน
☐ ศึกษานิเทศก์	☐ ฝ่ายวิชาการโรงเรียน

●● การให้คำตอบครั้งนี้สำหรับโรงเรียน

☐ โรงเรียนบ้านหลักปิ่น	☐ โรงเรียนแม่เหียะ
☐ โรงเรียนบ้านป่าก้อ	☐ โรงเรียนบ้านทุ่งข้าวพวง

1. ข้อมูลนี้ ท่านอนุญาตให้นำไปวิเคราะห์ และประมวล เป็นพื้นฐานของการพัฒนาการสร้า
งนวัตกรรม การเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ได้หรือไม่ อย่างไร

2. ปัจจุบันปีการศึกษา 2565 นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 มีการเรียนเรื่องศาสตร์พระราชาหรือไม่
อย่างไรบ้าง

- 2.1 มีการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือไม่ อย่างไรบ้าง
- 2.2 ลักษณะการเรียนเป็นอย่างไร
- 2.3 ลักษณะการเรียนโดยละเอียด มีลักษณะการเรียนรู้ และกระบวนการสอนอย่างไร
- 2.4 สาเหตุที่สร้างกระบวนการเรียน และกระบวนการสอนดังกล่าวในข้อ 2.3 เป็นเพราะอะไร
- 2.5 ท่านพบปัญหา อุปสรรคในการเรียน การสอนศาสตร์พระราชาเป็นอย่างไร

3. ปัจจุบันปีการศึกษา 2565 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีการเรียนเรื่องศาสตร์พระราชหรือไม่ อย่างไรบ้าง

3.1 มีการเรียนรู้ศาสตร์พระราช ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หรือไม่ อย่างไรบ้าง

3.2 ลักษณะการเรียนเป็นอย่างไร

3.3 ลักษณะการเรียนโดยละเอียด มีลักษณะการเรียนรู้ และกระบวนการสอนอย่างไร

3.4 สาเหตุที่สร้างกระบวนการเรียน และกระบวนการสอนดังกล่าวในข้อ 3.3 เป็นเพราะอะไร

3.5 ท่านพบปัญหา อุปสรรคในการเรียน การสอนศาสตร์พระราชเป็นอย่างไร

4. ปัจจุบันปีการศึกษา 2565 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการเรียนเรื่องศาสตร์พระราชหรือไม่ อย่างไรบ้าง

4.1 มีการเรียนรู้ศาสตร์พระราช ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือไม่ อย่างไรบ้าง

4.2 ลักษณะการเรียนเป็นอย่างไร

4.3 ลักษณะการเรียนโดยละเอียด มีลักษณะการเรียนรู้ และกระบวนการสอนอย่างไร

4.4 สาเหตุที่สร้างกระบวนการเรียน และกระบวนการสอนดังกล่าวในข้อ 4.3 เป็นเพราะอะไร

4.5 ท่านพบปัญหา อุปสรรคในการเรียน การสอนศาสตร์พระราชเป็นอย่างไร

5. ท่านมีข้อเสนอแนะให้กับ 4 หน่วยงาน ได้แก่ 1) มูลนิธิชัยพัฒนา 2) สำนักงาน กปร. 3) สพฐ.

4) บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ในการดำเนินการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราช โดยใช้หลักการนันทนาการมาช่วยในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราช อย่างไรบ้าง

เครื่องมือ ชุดที่ 2

แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่
จังหวัดเชียงใหม่ ระดับชั้นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน
พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์ครูประจำชั้นให้นักเรียนตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง
ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากนักเรียนจะนำไปวิเคราะห์ในภาพรวมเพื่อเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการเท่านั้น จะไม่
ส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียน และนักเรียนสามารถหยุดให้ข้อมูลได้ทันที หากรู้สึกว่าจะสบายใจที่จะ
ให้ข้อมูลต่อไป

หากมีข้อสงสัยประการใด สามารถติดต่อสอบถามขอรายละเอียดเพิ่มเติมที่ นายภทริศร์
ถนอมสิงห์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โทร 091-717-5115 Email :
Pattalit.t@Gmail.com

แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่จังหวัด
เชียงใหม่ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา

- ครูประจำชั้นอนุญาตให้นักเรียนตอบคำถามหรือไม่

อนุญาต ไม่อนุญาต

- นักเรียนเต็มใจให้ข้อมูลในการวิจัยหรือไม่

เต็มใจ ไม่เต็มใจ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

ชาย หญิง

2. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษาปีที่ 4 ประถมศึกษาปีที่ 5 ประถมศึกษาปีที่ 6

3. การให้คำตอบครั้งนี้สำหรับโรงเรียน

โรงเรียนบ้านหลักป่น โรงเรียนแม่เหิยะ
 โรงเรียนบ้านป่า โรงเรียนบ้านทุ่งข้าวพวง

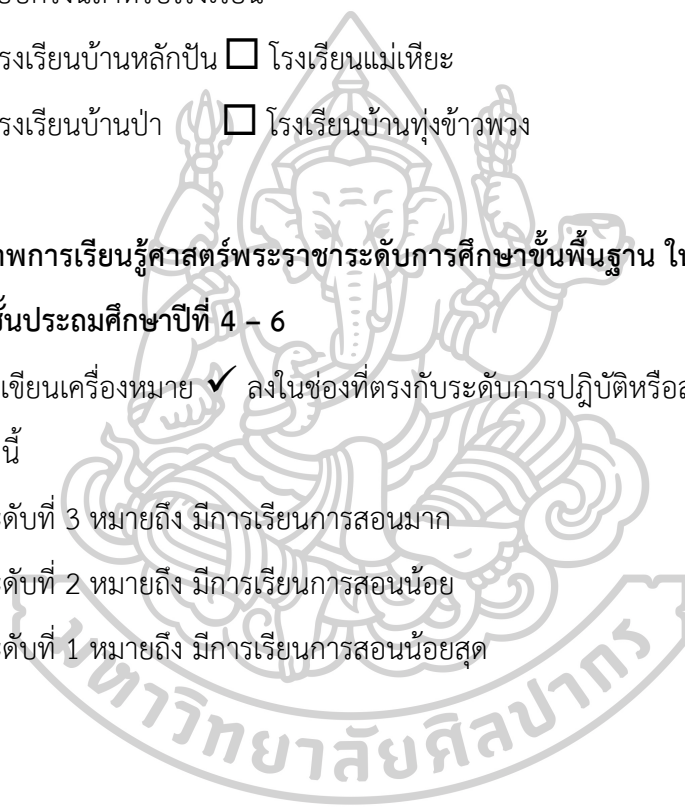
ตอนที่ 2 สภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่
 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติหรือสภาพที่เป็นจริงมากที่สุด
 โดยมีเกณฑ์ดังนี้

ระดับที่ 3 หมายถึง มีการเรียนการสอนมาก

ระดับที่ 2 หมายถึง มีการเรียนการสอนน้อย

ระดับที่ 1 หมายถึง มีการเรียนการสอนน้อยสุด

สภาพการเรียนศาสตร์พระราชา	ระดับ		
	มีเรียน มาก 3	มีเรียน น้อย 2	มีเรียน น้อยที่สุด 1
1.เนื้อหาการเรียนรู้อาจารย์พระราชาในโรงเรียนที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ			
หลักการข้อที่ 1 : จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ			
หลักการข้อที่ 2 : ระเบิดจากภายใน			
หลักการข้อที่ 3 : แก้ปัญหาจากจุดเล็ก			
หลักการข้อที่ 4 : ทำตามลำดับขั้น			
หลักการข้อที่ 5 : ภูมิสังคม ภูมิศาสตร์ สังคมศาสตร์			
หลักการข้อที่ 6 : ทำงานแบบองค์รวม			
หลักการข้อที่ 7 : ไม่ติดตำรา			
หลักการข้อที่ 8 : รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด			
หลักการข้อที่ 9 : ทำให้ง่าย			
หลักการข้อที่ 10 : การมีส่วนร่วม			
หลักการข้อที่ 11 : ต้องยึดประโยชน์ส่วนรวม			
หลักการข้อที่ 12 : บริการที่จุดเดียว			
หลักการข้อที่ 13 : ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ			
หลักการข้อที่ 14 : ใช้ธรรมปราบอธรรม			
หลักการข้อที่ 15 : ปลูกป่าในใจคน			
หลักการข้อที่ 16 : ขาดทุนคือกำไร			
หลักการข้อที่ 17 : การพึ่งพาตนเอง			
หลักการข้อที่ 18 : พออยู่พอกิน			
หลักการข้อที่ 19 : เศรษฐกิจพอเพียง			
หลักการข้อที่ 20 : ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน			
หลักการข้อที่ 21 : ทำงานอย่างมีความสุข			
หลักการข้อที่ 22 : ความเพียร			
หลักการข้อที่ 23 : รู้ รัก สามัคคี			

สภาพการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา	ระดับ		
	มีเรียน มาก 3	มีเรียน น้อย 2	มีเรียน น้อยที่สุด 1
2.วิธีการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในโรงเรียน			
2.1 ฟังบรรยาย			
2.2 ทำกิจกรรมผ่านฐานการเรียนรู้			
2.3 เล่นเกมส์			
2.4 ดูทีวี (โทรทัศน์)			
2.5 ศึกษาผ่านคอมพิวเตอร์			
2.6 ทัศนศึกษา			
2.7 มีวิทยากรมาให้ความรู้ที่โรงเรียน			
3.การวัดผลที่เป็นคะแนนและประเมินผล			
3.1 ทำการบ้าน			
3.2 ทำรายงาน			
3.3 ทำกิจกรรมที่โรงเรียน			
3.4 สอบข้อเขียน			
3.5 ครูสอบถามและให้นักเรียนพูดตอบ			
3.6 ครูประเมินผลการเรียนเรื่องศาสตร์พระราชา นักเรียนได้ผลการประเมิน			

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา

3.1 นักเรียนพบปัญหาของการเรียนศาสตร์พระราชาได้แก่อะไรบ้าง

3.2 นักเรียนต้องการเรียนศาสตร์พระราชาโดยมีลักษณะการเรียนที่สนุกและเข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติได้ นักเรียนคิดเห็นว่าควรเรียนแบบไหน

ภาคผนวก ข
หนังสืออ้างอิง ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา

วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2566

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ และสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 และ เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่

สิ่งที่แนบมาด้วย 1. เครื่องมือสัมภาษณ์เชิงลึก 1 ชุด

2. เครื่องมือสอบถาม 1 ชุด

ตามที่ มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) และ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ได้มีโครงการร่วมกันในการที่จะสร้างนวัตกรรมการเรียน ศาสตร์พระราชานำให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา ปีที่ 4 - ปีที่ 6 โดยมีต้นแบบในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้การดำเนินโครงการมอบหมายให้ นายภริศร์ ฌนอมสิงห์ นักศึกษาระดับปริญญาเอก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินการวิเคราะห์และประเมินหาข้อสรุปในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้อาจารย์พระราชานำ ตามกระบวนการวิจัยพัฒนา โดยมี 1) เครื่องมือสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ศึกษานิเทศ และฝ่ายวิชาการ โรงเรียน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ 2) เครื่องมือแบบสอบถาม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

เพื่อให้การดำเนินการเกิดผลลัพธ์ในประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นประโยชน์จึงขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 และ เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ศึกษานิเทศ ครูผู้สอน และฝ่ายวิชาการโรงเรียน ตลอดจนครูประจำชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 - ปีที่ 6 ที่รับผิดชอบโรงเรียนในเขต สพป. 2 โรงเรียนบ้านหลักปิ่น โรงเรียนแม่เหียะ และ สพป. 3 โรงเรียนบ้านป่าก้อ โรงเรียนทุ่งข้าวพวง ในการให้คำสัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถาม ดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายภริศร์ ฌนอมสิงห์)

ภาคผนวก ค

แบบประเมินนวัตกรรม และ รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ

**แบบประเมินความเหมาะสมของนวัตกรรมของเกมที่จะเป็นสื่อการเรียนการสอน
ศาสตร์พระราชา**

ชื่อ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล

ตำแหน่ง เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

คำชี้แจง การแสดงความคิดเห็นถึงความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม กรุณา ✓

ระดับการประเมิน

5 หมายถึง มีความสอดคล้อง/เชื่อมโยง/เหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง มีความสอดคล้อง/เชื่อมโยง/เหมาะสมมาก

3 หมายถึง มีความสอดคล้อง/เชื่อมโยง/เหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง มีความสอดคล้อง/เชื่อมโยง/เหมาะสมน้อย

1 หมายถึง มีความสอดคล้อง/เชื่อมโยง/เหมาะสมน้อยที่สุด

จากการประเมินผลการสอนศาสตร์พระราชาที่ โรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่พบว่านักเรียน
ประถมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – ปีที่ 6 เรียนศาสตร์พระราชาจำนวน 7 หลัก แบ่งหลักการที่มี
ลักษณะต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2
หลักการที่ 8: รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์ สูงสุด	หลักการที่ 10: การมีส่วนร่วม
หลักการที่ 17 การพึ่งพาตนเอง	หลักการที่ 20: ความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน
หลักการที่ 18: พოอยู่พอกิน	หลักการที่ 21: ทำงานอย่างมีความสุข
หลักการที่ 19: เศรษฐกิจพอเพียง	

โดยผลการเก็บข้อมูลทำให้ทราบว่านักเรียนไม่ค่อยเข้าใจเนื้อหาศาสตร์พระราชาอีกทั้งการ
เรียนรู้ยังไม่มีเครื่องมือที่น่าสนใจเพียงพอ จากการสำรวจด้วยแบบประเมินความพึงพอใจทำให้ทราบว่า
นักเรียนส่วนใหญ่ได้ออกความคิดเห็นว่าถ้าเป็นการเรียนรู้ผ่านเกมจะทำให้การเรียนการสอน
น่าสนใจยิ่งขึ้น ซึ่งการเรียนผ่านเกมจัดได้ว่าเป็นนวัตกรรมชนิดหนึ่งที่นักเรียนชอบและสนุกสนานกับ
การเรียน ครั้นนี้นักเรียนที่ทำการเก็บข้อมูลได้เสนอให้จัดทำอุปกรณ์การสอนศาสตร์พระราชาออกมา

เป็นเกม ดังนั้นผู้วิจัยได้จัดประชุมแบบมีส่วนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนและผู้ที่มีองค์ความรู้ด้านศาสตร์พระราชา ซึ่งได้รับคำแนะนำให้สร้างเกมขึ้นมาเป็น 2 เกมตามกลุ่มที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน ดังที่นำมาให้ท่านผู้เชี่ยวชาญด้านศาสตร์พระราชายืนยันให้คำแนะนำต่อไปนี้

รายละเอียด	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
<p>1. กรุณาให้ความเห็นว่าเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนศาสตร์พระราชหรือไม่</p> <p>ลักษณะนวัตกรรมเกมสื่อการเรียนการสอนศาสตร์พระราชา มีดังนี้ เป็นเกมที่ โดยชุดที่ 1 จะมีหลักที่ใช้ดังนี้</p> <p>หลักการที่ 8: รู้จักประหยัด ระเบียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด</p> <p>หลักการที่ 17: การพึ่งพาตนเอง</p> <p>หลักการที่ 18: พออยู่พอกิน</p> <p>หลักการที่ 19: เศรษฐกิจพอเพียง</p> <p><u>คำชี้แจง</u></p> <p>บอร์ดเกม คือ เกมกระดานที่ต้องใช้อุปกรณ์การเล่น รวมถึงกฎกติกาที่ออกแบบมาเฉพาะการเล่นเกมนั้น ส่วนประกอบเบื้องต้นที่ใช้กันในบอร์ดเกมก็จะมีทั้งแผ่นกระดาน, ตัวหมาก, ลูกเต๋า, การ์ด โดยที่สามารถเล่นได้ตั้งแต่ 2-4 คนขึ้นไป</p> <p>กติกาการเล่นบอร์ดเกม “เมืองแห่งความยั่งยืน”</p> <p>เนื้อเรื่อง</p>					

รายละเอียด	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
<p>“ศาสตร์ของพระราชา” เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาหลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ที่ได้พระราชทานไว้เพื่อเป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิต และรวมไปถึงนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น รวมถึงการสร้างการรับรู้ศาสตร์ของพระราชาที่สนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อให้เข้าถึงเนื้อหาได้ง่าย รวมถึงสอดแทรกสถานที่ท่องเที่ยวที่ให้ความรู้เรื่องราวเหล่านี้และสามารถเดินทางเข้าไปศึกษาหาความรู้จากสถานที่จริงเพิ่มเติมได้</p> <p>บอร์ดเกม “เมืองแห่งความยั่งยืน” คือ เกมในการพัฒนาเมืองด้วยหลักแนวคิดศาสตร์ของพระราชา โดยผู้เล่นต้องเดินผ่านทั้ง 4 เมือง คือ เมืองเศรษฐกิจพอเพียง เมืองประหยัดเรียบง่าย เมืองพึ่งพาตนเอง และเมืองพออยู่พอกิน โดยต้องตอบคำถามในฐานต่างๆ คือ ฐาน 6 โครงการ ฐานลดคาร์บอน และฐานพลังใจ เพื่อสะสมคะแนนคาร์บอนนำไปแลกทรัพยากรธรรมชาติที่ทำให้เมืองสมบูรณ์มากขึ้นเรื่อย ๆ เมืองใดได้ทรัพยากรมากที่สุด คือ ผู้ชนะ</p> 					

รายละเอียด	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
<p>กติกาการเล่น</p> <p>ก่อนเล่นเกม</p> <p>1. ผู้เล่นทุกคนต้องทอยลูกเต๋าเพื่อเลือกตัวละครและเมือง โดยผู้ที่ได้แต้มสูงสุดได้เลือกก่อน ผู้เล่นที่ทอยได้แต้มต่ำสุดจะได้เริ่มเล่นก่อน เจ้าของเมืองจะได้การ์ดคำถามฐานพลังใจ 5 แผ่น และจัดเรียงอุปกรณ์การเล่นในแต่ละเมืองให้เรียบร้อย</p> <p>2. ผู้เล่นจะได้รับทุนทรัพยากรในการพัฒนาเมืองที่แตกต่างกันด้วยวิธีสุ่มจับเมืองละ 1 ชิ้น คือ เครื่องบิน ฝนหลวง กังหันน้ำชัยพัฒนา หล้าแฝก ต้นโกกงาง ปลานิล</p> <p>3. เริ่มเล่นเกม</p> <p>4. ผู้เล่นเริ่มเดินทางออกนอกเมืองตามทางลูกศรและตามช่องที่ทอยลูกเต๋าคือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตกช่องเมืองผู้เล่นอื่นต้องให้ทรัพยากรของตน 1 ชิ้น ให้กับเมืองนั้น - ตกช่องฐานโครงการต่างๆ ให้หยิบการ์ดคำถามและตอบให้ถูกต้อง ซึ่งจะมีคะแนนคาร์บอน 1คะแนน - ตกช่องฐานลดคาร์บอน ให้หยิบการ์ดคำถามและตอบให้ถูกต้อง ซึ่งจะมีคะแนนคาร์บอน 1-3 คะแนน - ตกช่องฐานพลังใจ ให้หยิบการ์ดคำถามและตอบให้ถูกต้อง ซึ่งจะมีคะแนนคาร์บอน 1คะแนน <p>5. ผู้เล่นจะชนะก็ต่อเมื่อเก็บทรัพยากร 5 ชิ้นได้ครบก่อนผู้อื่นหรือกำหนดเวลาการเล่น 30 นาที ใครมีทรัพยากรมากที่สุดเป็นผู้ชนะ</p>					
<p><u>ในภาพรวมกรุณาให้ความเห็นการเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนหรือไม่เป็นการสอนเรื่องศาสตร์พระราชา</u></p> <p>1.1 หากข้อ 1 เป็นนวัตกรรมของเกมสามารถนำไปเป็นสื่อเพื่อให้นักเรียน เข้าใจศาสตร์พระราชา หลักการที่ 8: รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด</p>					
<p>1.2 หากข้อ 1 เป็นนวัตกรรมของเกมสามารถนำไปเป็นสื่อเพื่อให้นักเรียน เข้าใจศาสตร์พระราชา หลักการที่ 17: การพึ่งพาตนเอง</p>					
<p>1.3 หากข้อ 1 เป็นนวัตกรรมของเกมสามารถนำไปเป็นสื่อเพื่อให้นักเรียน เข้าใจศาสตร์พระราชา หลักการที่ 18: พออยู่พอกิน</p>					
<p>1.4 หากข้อ 1 เป็นนวัตกรรมของเกมสามารถนำไปเป็นสื่อเพื่อให้นักเรียน เข้าใจศาสตร์พระราชา หลักการที่ 19: เศรษฐกิจพอเพียง</p>					

<p>รายละเอียด</p>	<p>มากที่สุด (5)</p>	<p>มาก (4)</p>	<p>ปานกลาง (3)</p>	<p>น้อย (2)</p>	<p>น้อยที่สุด (1)</p>
<p>2. กรุณาให้ความเห็นว่าเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนศาสตร์พระราชหรือไม่</p> <p>ลักษณะนวัตกรรมเกมสื่อการเรียนการสอนศาสตร์พระราชาที่ 2 นี้ เป็นเกมที่ โดยชุดที่ 2 จะมีหลักที่ใช้ดังนี้</p> <p>หลักการที่ 10: การมีส่วนร่วม</p> <p>หลักการที่ 20: ความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน</p> <p>หลักการที่ 21: ทำงานอย่างมีความสุข</p> <p>The image shows educational materials for King Rama 9's Science. It includes a 'Flu Memo' card with QR codes and a 'Page 6' activity sheet. The activity sheet features a map of a farm and a grid of 40 icons representing various agricultural and environmental concepts. The icons are arranged in a 4x10 grid and include items like wind turbines, solar panels, water pumps, and various farm animals and plants.</p>					

<p><u>คำชี้แจง</u></p> <p>กติกาการเล่นเกมความจำแสนสนุก</p> <p>FUN Memo เกมความจำแสนสนุก คือ เกมทดสอบความจำด้วยการจับคู่ภาพ</p> <p>1. อ่าน “คู่มือเพลินงานงานพระราชฯ ๖ เส้นทางเรียนรู้ตามพระราชดำริ”</p> <p>2. สลับการ์ดและช่วยกันคว่ำการ์ด 40 แผ่น</p> <p>3. ผู้เล่นเวียนกันหยิบเปิดหน้าการ์ดคนละ 1 ครั้ง แล้วคว่ำหน้าลง เมื่อเวียนมาถึงตนเองอีกครั้ง ผู้เล่นมีสิทธิ์หยิบการ์ดที่จำได้ออกมา 1 คู่</p> <p>4. ผู้เล่นเล่นเกมจนจับคู่การ์ดครบทั้งหมด 20 คู่ ใครได้จำนวนการ์ดมากที่สุดชนะ</p>					
<p>2.1 หากข้อ 2 เป็นนวัตกรรมของเกมสามารถนำไปเป็นสื่อเพื่อให้นักเรียนเข้าใจศาสตร์พระราชฯ หลักการที่ 10: การมีส่วนร่วม</p> <p>เกมออกแบบมาให้เล่นได้ตั้งแต่ 1-4 คน เล่นด้วยกันอย่างสร้างสรรค์</p>					
<p>2.2 หากข้อ 2 เป็นนวัตกรรมของเกมสามารถนำไปเป็นสื่อเพื่อให้นักเรียนเข้าใจศาสตร์พระราชฯ หลักการที่ 20: ความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน</p> <p>เล่นได้คนเดียวจะเสริมสร้างความอดทนและสร้างให้เด็กต้องมีความซื่อสัตย์ที่จะไม่แอบดูใบอื่นๆ</p>					
<p>2.3 หากข้อ 2 เป็นนวัตกรรมของเกมสามารถนำไปเป็นสื่อเพื่อให้นักเรียนเข้าใจศาสตร์พระราชฯ หลักการที่ 21: ทำงานอย่างมีความสุข</p> <p>การเล่นเกมนี้นี้จะสร้างให้เด็กเกิดความสุขร่วมกันได้ข้อคิดดีๆแก่ตนเองและผู้อื่น</p>					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงนาม

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

1. ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล
เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา
2. นางอรอนันต์ วุฒิเสนา
ผู้อำนวยการกองประชาสัมพันธ์สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
3. นายวิรัช เมฆสัมพันธ์
ผู้อำนวยการฝ่ายบริหารโครงการพิเศษ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)
4. นายเอกสิทธิ์ ปิยะแสงทอง
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาและส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
5. ผศ.ดร.บงกชกร ทองสุก
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและการวิจัย มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
วิทยาเขตชลบุรี

ภาคผนวก ง

รูปภาพ เกมเมืองแห่งความยั่งยืน และ เกมความจำแสนสนุก

หนังสืออ่านก่อนเล่นเกม

"ศาสตร์ของพระราชา"

เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาหลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ที่ได้พระราชทานไว้เพื่อเป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิตและรวมไปถึงนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น รวมถึงการสร้างการรับรู้ศาสตร์ของพระราชาที่สนุกसानเพลิดเพลิน เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย รวมถึงสอดแทรกสถานที่ท่องเที่ยวที่ให้ความรู้เรื่องราวเหล่านี้และสามารถเดินทางเข้าไปศึกษาหาความรู้จากสถานที่จริงเพิ่มเติมได้

แนวคิดของหนังสือ "คู่มือเมืองแห่งความยั่งยืนด้วยศาสตร์พระราชา ๖ เส้นทางเรียนรู้ตามพระราชดำริ" คือ ถ้าสถานที่เหล่านี้ยากเกินกว่าที่เด็กๆ จะเข้าใจ เราจึงนำเรื่องราวและความรู้เหล่านี้มาให้เด็กๆ ได้เรียนรู้ผ่านรูปแบบเกมเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายตามช่วงวัย โดยศึกษาตามแนวพระราชดำริเพื่อให้เอาหลักการที่เคยรับสั่งไว้และนำมาจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

นายทวิชิต วัฒนสิงห์
ผู้แต่ง

น.ส.ศุภมาส วัฒนสิงห์
ผู้ออกแบบ

แผนที่ ๖ เส้นทาง "เมืองแห่งความยั่งยืน ด้วยศาสตร์พระราชา"

- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่
- อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร จังหวัดชลบุรี
- โครงการหนองเล็งเปือยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาฬสินธุ์
- โครงการพัฒนาพื้นที่สูบน้ำปากบึงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- โรงเรียนเกษตรศึกษิวิทย์ จังหวัดสระแก้ว
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดจันทบุรี

หนังสืออ่านก่อนเล่นเกม

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่

จากวันนั้นจนกระทั่งวันนี้ ด้วยสายพระเนตรอันเมตตาของในหลวงรัชกาลที่ 9 พระองค์ท่าน ทรงเห็นว่า พื้นที่นี้น่าจะพัฒนาได้

ห้วยฮ่องไคร้ เป็นคำจากภาษาเหนือ ซึ่งแปลว่า ร่อง (ร่องน้ำ) ไคร้ คือ ต้นไม้ ที่เกิดตามร่องน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์เท่านั้น

- 1 จุดเริ่มต้น
- 2 ฝ่ายผู้นำอาคาร
- 3 ความสะดวกและป้องกันการระส่ำระสาย
- 4 ความสะดวกในเรื่องน้ำ
- 5 นำน้ำขึ้นลงดินได้ทันที

คู่มือไม้

ฝ่ายแบบสำรวจ สร้างคู่มือปฏิบัติการบ้านโดยใช้กิจกรรมชาติที่มีอยู่ ฝ่ายแบบจัดการ สร้างศักยภาพคนโดยใช้น้ำของอ่างส่งน้ำช่วย ฝ่ายแบบถาวร สร้างสวนเกษตรเสริมหลักของปลายของอ่างช่วย

เดินสู่ประตูของถาวรียี่

อ่างเก็บน้ำถาวรียี่ ที่ส่งน้ำให้ มีทั้งหมด 8 อ่าง ช่วยลดน้ำและพาส่งน้ำ

ทอระเห็บแบบคโด้ มีความสูงจากดิน 5 ฟุต ได้รูปต้นไม้ไว้ให้พายุพัดไม่เสียหาย

ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือ ปลูกไม้โตเร็ว ไม้โตช้า ไม้โตยืน ซึ่งจะช่วยประโยชน์ในการเจริญเติบโตและน้ำไว้ เป็นประโยชน์อย่าง 4 คือ ได้รูปของรูปที่ดินและน้ำและน้ำที่ เป็น "อินดิค" ในบริเวณนี้ไปช่วย

สะพานแขวน เจียมใจสู่บริเวณ จุดชมวิวอ่างเก็บน้ำ

สะพานดำ จุดชมอ่างเก็บน้ำที่ สวยงามอีกจุดหนึ่ง

กบปลูกหรือกบกระกึ่ง นิยมเลี้ยงในภาคเหนือเพราะ มีความทนทานต่ออากาศเย็น

จากปัญหาดินแห้งแล้ง พื้นที่ป่าเสื่อมซึ่งที่เสื่อมโทรม มีความลาดชันไม่สูงมากนัก สาเหตุมาจากการตัดป่า ในฤดูฝนมีการชะล้างเนื่องจากน้ำระจอนเหนือพื้นที่ ทรุด ไม่มีราษฎรอยู่อาศัย หลังจากที่ได้มีการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ โดยมีระบบน้ำประทอนเป็นแกนนำ นำน้ำเข้ามาในพื้นที่ "อ่างเก็บน้ำ" และฝ่ายละปลูก "หญ้าแฝก" เพื่อกายยึดเกาะและสะสมน้ำดิน เมื่อกหน้าผู้ฟื้นฟูและสัตว์ที่เหมาะสมกับพื้นที่สร้างสมดุลนิเวศเกษตร ทำให้รักษาธรรมชาติกับมาอุดมสมบูรณ์

อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร จังหวัดเพชรบุรี

ศูนย์วิจัยพลังงานทดแทน

กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีเมตตาพระราชดำริของพระราชกรณียกิจที่ 9 สร้างแหล่งวิจัยพลังงานทดแทนในสมัยที่งานทดลอง และการศึกษาวิจัยพลังงานทดแทน มีการผลิตพลังงานสะอาด พลังงานทดแทนขึ้นเป็นตัวอย่างแก่ชาวไทยงานจริง

การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ ทำให้ได้ชื่ออุปกรณ์ที่เรียกว่า "โซลาร์เซลล์" ซึ่งจะรับพลังงานแสงอาทิตย์ และแปลงเป็นพลังงานไฟฟ้ากระแสตรง

เมื่อทราบ ถึงระดับของพลังงานที่ทราบแล้วสามารถ

พลังงานแสงอาทิตย์ แสงอาทิตย์เป็นประโยชน์มากมาย กลายเป็นระบบไฟฟ้า จากพลังงานแสงอาทิตย์

พลังงานลม ขึ้นที่บริเวณคลองบางตาเถรมีกังหันลมผลิตไฟฟ้าและการสูบน้ำ การผลิตไฟฟ้าจากกังหันลม (Wind Power) จะอาศัยกังหันลมผลิตไฟฟ้า (Wind Turbine) เพื่อแปลงพลังงานจลน์ในลมมาหมุนเครื่องกำเนิดไฟฟ้าผลิตไฟฟ้า

ปุ๋ยชีวภาพ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแหล่งวิจัยซึ่งทางตรงและทางอ้อม ในเรื่องของการอนุรักษ์ดินปุ๋ยชีวภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งช่วยกวดรักษาและเทคโนโลยีได้แก่ประชาชนเพื่อเป็นทางเลือกในการพัฒนาอาชีพ สาขานวัตกรรม

หญ้าแฝกพืชชนิดที่เจริญ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำปุ๋ยชีวภาพได้มีหลายชนิดที่สามารถเพาะปลูกได้

หนังสืออ่านก่อนเล่นเกม

โครงการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำปากพอง
ต้นเนื่องมาจากพระราชดำริ
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ในอดีตชุ่มน้ำปากพองเคยเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ เป็นผู้ช่วยน้ำแห่งภาคใต้ ชาวบ้านมีอาชีพทำนาเป็นหลัก เมื่อเกิดปัญหา 4 น้ำ 3 รส ประชาชนเดือดร้อนทำเกษตรไม่ได้ พระราชารัชกาลที่ 9 ได้ในแนวทางการแก้ปัญหาด้วยการสร้างระบบจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำปากพองที่มีระบบนิเวศทั้ง 3 น้ำ คือ น้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย

การแก้ปัญหาหน้าเค็มและจืดและแกล้งน้ำจืด
การก่อสร้าง "ประตูระบายน้ำอุทกวิถีสถิต" คือ จุดเริ่มต้นของโครงการและศูนย์รวมในการแก้ปัญหาโดยไม่ให้น้ำเค็มรุกเข้าพื้นที่การเกษตรและเก็บน้ำจืดไว้ใช้ในยามหน้าแล้ง

การแก้ปัญหาหน้าจืด
ดึงน้ำจืดออกจากพื้นที่ทุ่งน้ำเค็มของพนาเมืองชายฝั่งและป่าต้นน้ำลือขุนและพนาเมือง

การแก้ปัญหาหน้าท่วม
ขุดคลองระบายน้ำ 4 หน้า ออกสู่ทะเลให้เร็วขึ้น

ปัญหา 4 น้ำ 3 รส

4 น้ำ

- น้ำเค็ม: รวดแรงเป็นนัยหน้าแล้ง
- น้ำท่วม: น้ำระลอกกระเด้งน้ำท่วมขังนาน
- น้ำจืด: รวดแรงเป็นนัยหน้าแล้ง
- น้ำกร่อย: น้ำเค็มปนน้ำจืด

3 รส

- น้ำจืด: รวดแรงเป็นนัยหน้าแล้ง
- น้ำเค็ม: น้ำกร่อยปนน้ำจืด
- น้ำกร่อย: น้ำเค็มปนน้ำจืด

รู้หรือไม่ว่า

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส พระราชดำริโครงการ "แก่งลิ่งต้น" เพื่อหาหนทางทำให้ดินเปรี้ยวกลับนำมาใช้ประโยชน์ได้ วิธีการแก่งลิ่งต้น คือ ทำให้ดินเปรี้ยวที่กรดจัดรุนแรง และเนเปียมกลับกัน โดยปล่อยให้ดินแห้ง 1 เดือน และจึงนำที่ดินเปียก 2 เดือน สลับกันไป 4 รอบต่อ 1 ปี

โครงการพัฒนาพื้นที่แก่งลิ่งของลือเปียง
ต้นเนื่องมาจากพระราชดำริ
จังหวัดกาฬสินธุ์

"โครงการแก่งลิ่ง" เกิดจากการที่มีพระราชดำริถึงดินตมหนักถล่มแล้วยังไม่กลับ แต่อยู่ในภาวะชุ่มแฉะดินขาวมากเกินไป จึงมีพระราชกระแสขอขยายว่า "สิ่งใดที่ท่วมเกินไปเราลิ่งลิ่งให้ สิ่งจะจับบวมบวมก็เอามาทำปุ๋ยแล้วนำไปกับให้แก่งลิ่ง สิ่งจะทำอย่างนี้จนกลายเป็นดินหรือดินเปรี้ยวก็เอามาทำปุ๋ย จากนั้นจะค่อยๆ นำออกมาเคี่ยวและกลั่นกับยาฆ่าเชื้อ"

รู้หรือไม่ว่า

"4 ตำบลศรจรย" คือ สี่ตำบลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส ที่ถูกพัฒนาพื้นที่เป็นนัยร่วมกับสภาพแวดล้อม ทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำที่ชาวบ้านมีอาชีพทำนา สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมกับท้องถิ่น เพื่อให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและชาวบ้านดูแลได้ง่าย

- การเลี้ยงไก่เนื้อจากไข่สุก
- การเลี้ยงหมูสุก
- การเลี้ยงปลา
- การเลี้ยงกระต่าย

โคเคี้ยวหญ้า
เป็นโคสายพันธุ์ที่ดีที่สุด เพราะเคี้ยวหญ้า สายพันธุ์อื่น มีโรคแทรกซ้อนทำให้อายุสั้น

หมูสุก
มีขนาดพอดีดี ลูกโต มันน้อย และเนื้อนุ่มมาก นิยมนำไปทำหมูหัน

ไก่สุก
หน้าหลายใส่ทั้งในเมือง มีชนไก่ กระต่าย

กระต่ายสุก
เป็นสัตว์เศรษฐกิจของลือเปียง

ช่วยแนวพระราชดำรินี้
จึงเกิดเป็น "โครงการแก่งลิ่ง" ขึ้น เพื่อสร้างพื้นที่ระลอกน้ำ ขณะที่มีน้ำหลากมาเรื่อยๆ รับน้ำเอาไว้ในอ่างน้ำจืดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ ทำให้ฝนตกกระหน่ำของสายน้ำที่สามารถทำสายพันธุ์ลิ่ง ลิ่งของ กระต่ายวิเศษคนและสัตว์ได้

เมื่อผ่านฤดูน้ำหลากสามารถ
ก็เก็บน้ำไว้รอการระบายเพื่อไม่ให้ประชาชนในภายหลัง

หนังสืออ่านก่อนเล่นเกม

โรงเรียนเกษตรศึกษา จังหวัดสระแก้ว

สมัยก่อนคนไทยใช้ควายไถนา แต่ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไปการใช้ควายไถนาเริ่มลดน้อยลง ทำให้กรมส่งเสริมสหกรณ์กระทรวงการเกษตร มีพระราชดำริให้นำควายมาเลี้ยงและฝึกการใช้ควายไถนา ซึ่งดำเนินการตามแนวพระราชดำริเรื่องความปลอดภัยและการพึ่งพาตนเอง เนื่องจากเครื่องจักรมีราคาแพงและต้องให้เงินเหลือในการใช้งาน

1 ปอหมักกักวีรภาพ
เป็นพลังงานสะอาด สามารถนำมาทดแทนการใช้ก๊าซ LPG ในการหุงต้มอาหารได้ 100% สามารถนำมาขายปลีกและใช้ในครัวเรือนได้ อีกทั้งยังช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายจากการซื้อแก๊สจากห้างสรรพสินค้า โดยต้นทุนในการผลิตมีต้นทุนต่ำกว่าครึ่งจากซื้อควาย คัด การนำควายผสมกับพันธุ์ที่ให้เกิดกระบวนการหมักในถังที่จำกัด ประมาณ 45 วัน จนเกิดเป็นก๊าซชีวภาพได้

2 บ้านลอยน้ำ

3 ปกติควาย
คือ ปศุสัตว์ที่มีความแข็งแรง มีสุขภาพกายแข็งแรง

4 บ้านดิน

5 แปลงนาจำลอง
มีทั้งนาโยน นาหว่าน เด็กๆ ลงไถนาที่เจ้าหน้าที่ไถให้

6 นิทรรศการ เครื่องมือการไถนา
แปลงสาธิตหญ้าแม่ เป็นแปลงสาธิตที่รวมหญ้าแม่ในหลากหลายสายพันธุ์ เพื่อช่วยป้องกันการระบาดของหนอน และสร้างควมชุ่มชื้นให้แก่ดินที่มีไถไม่ขึ้น และแปลงที่รวมหญ้า

7 สระประมงชุมชน
แปลงสาธิตการประมงที่ให้อาหารปลาจุดนี้ได้เอง

สวนป่าสมุนไพร
แปลงสาธิต เกษตรกรปลูกไม้ใหม่ สมุนไพรที่จัดไว้ มีสมุนไพร และเมล็ดพันธุ์ในสัดส่วนที่เหมาะสม

รู้หรือไม่
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา” การดำเนินงานเหมือน “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” ซึ่งมีรูปแบบการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว ในการศึกษาหาความรู้ทุกสาขาวิชาฟรี ซึ่งจัดให้มีการตัดป่า แล้วปลูกพืชไร่ ซึ่งทำให้ดินชื้นแฉะและกลายเป็นทราย ในฤดูแล้งจะมีการสร้างเนื่องจากลมพัด ในฤดูฝนจะมีการสร้างเนื่องจากน้ำระเหยแล้วกลายเป็นทราย กลายเป็นดินทราย

10 11

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดจันทบุรี

“ต้นทางคือป่าไม้ ปลายทางคือประมงที่ยั่งยืน” พระราชดำริที่ 9 ให้วิธีแก้ปัญหาที่ยั่งยืนเริ่มด้วยอนุรักษ์ ดิน น้ำ ป่า จนเกิดความสมบูรณ์ ให้วิธีทำการเกษตรและประมงที่ยั่งยืน เป็นที่มาเป็นหลัก “การพัฒนาจากจุดสู่ท้องทะเล” อย่างแท้จริง

สภาพปัญหาทรัพยากรอันเนื่องมาจาก การตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน เพื่อเปลี่ยนสภาพเป็นป่าโกงกาง พื้นที่เพาะปลูก ได้สร้างความเสียหายจากน้ำทะเลท่วมถึง

1 ป่าชายเลน มีความสำคัญในด้าน
- แหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ
- แหล่งหลบภัยของสัตว์น้ำและสัตว์บก
- ช่วยกักเก็บดินในทะเล
- ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง
- ช่วยดูดซับคาร์บอนอาหาร
- สัตว์น้ำในป่าชายเลนที่นำพันธุ์ กุ้งชนิดหิน ปู กุ้งลายเสือ ปลาตีน หอยแครง และหอยแมลง

2 เกษตรอินทรีย์และสินค้าธรรมชาติ
เกษตรกรมีวิถีชีวิตที่ดี มีคุณค่ากับประชาชน

3 การเลี้ยงปลากุ้งที่โรงเพาะฟัก
เพื่อลดต้นทุนการจับจากธรรมชาติ ปลากุ้งคุณภาพดีมีต้นทุนต่ำ ซึ่งปลากุ้งที่ดีจะเป็นคู่แข่งกับปลากุ้งที่เลี้ยงในบ่อ

4 ทำปุ๋ยหมักดินและปุ๋ยอินทรีย์
ดินแดนจากน้ำกุ่มทำปุ๋ยได้

5 อนุสรณ์หมีตุ๊ก
หมีตุ๊กหรือหมีน้ำในปัจจุบัน ใกล้สูญพันธุ์แล้ว

6 ทำจอดเรือคานัค
เป็นกิจกรรมพายเรือชมป่าชายเลน

รู้หรือไม่
กิจกรรมการปลูกป่าชายเลน ‘ป่าชายเลน’ ถือเป็นพื้นที่สามธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศน์ ช่วยลดผลกระทบที่จะออกไปสู่ทะเล ภูเขา และปะการัง สามารถดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ออกจากชั้นบรรยากาศและช่วยกักเก็บก๊าซเรือนกระจกตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะโลกร้อน โดยพื้นที่ป่าชายเลนในไทยสามารถดูดซับคาร์บอนได้กว่าปีละ 9.4 ล้านตันช่วยรักษาสมดุลธรรมชาติได้เป็นอย่างมาก

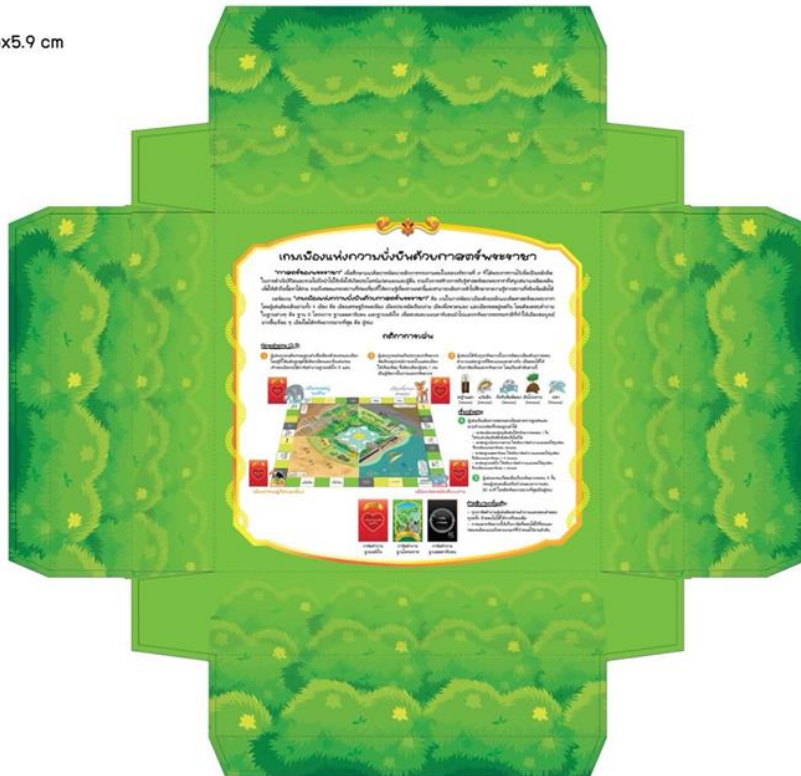
12 13

กล่องใส่เกม

PAPER : A1
หน้ากล่อง 26x28x6 cm

PAPER : A1
กล่องล่าง 25.6x27.6x5.9 cm

ตัวเดินเกม

การ์ดพลังใจ

<p>คำถามพลังใจ</p> <p>1 แนวคิดหลักการเศรษฐกิจพอเพียงเริ่มจากท่านใด</p> <p>ก) พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙</p> <p>ข) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์สยาม รัชกาลที่ 5</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>2 บุคคลกลุ่มใดเหมาะสำหรับการใช้เศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด</p> <p>ก) เกษตรกร</p> <p>ข) นักธุรกิจ</p> <p>ค) ทุกกลุ่มอาชีพ</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>3 ผู้ที่จะปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ควรประพฤติตนอย่างไร</p> <p>ก) รักษาคุณธรรม</p> <p>ข) ไม่หาความรู้อ</p> <p>ค) ถูกทุกข้อ</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>4 เด็กๆ สามารถประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับเรื่องใด</p> <p>ก) การใช้ชีวิต</p> <p>ข) การใช้จ่ายเงิน</p> <p>ค) ถูกทุกข้อ</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>5 ข้อใดคือหลักเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>ก) อยู่โดยพึ่งพาตนเองได้ ใช้จ่ายตามกำลังความสามารถในการหาเงิน เมื่อเหลือก็อดออม</p> <p>ข) ไม่บริโภคน้ำดื่ม ใช้อีกเสี้ยวให้คนจนบ้าง</p>
<p>คำถามพลังใจ</p> <p>6 ถ้าเรามีเงิน 100 บาท ปฏิบัติตาม "หลักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด" ได้อย่างไร</p> <p>ก) ซื้อของราคาแพงที่ชื่นชอบ</p> <p>ข) ซื้อของราคาถูก</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>7 ข้อใดเป็นการยึด "หลักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด"</p> <p>ก) นำไปไม่ทิ้งปลูกเองในครัวเรือนมาทำเป็นโต๊ะเพื่อใช้งาน</p> <p>ข) ซื้อเก้าอี้ราคาแพงในห้างสรรพสินค้า</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>8 ลักษณะของการใช้จ่ายที่ดีคือข้อใด</p> <p>ก) วางแผนการใช้จ่ายไม่ใช้จ่ายเกินตัว</p> <p>ข) ไม่ซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>9 ใครใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า</p> <p>ก) บอมซื้อของกำแบบที่ชอบ</p> <p>ข) ปีซิมเมเนมเล็ที่ขาดแล้วนำกลับมาใช้ต่อ</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>10 การปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะเรียกว่าประหยัด</p> <p>ก) รับประทานอาหารให้น้อยลง</p> <p>ข) เลือกซื้อเฉพาะสิ่งที่จำเป็น</p>
<p>คำถามพลังใจ</p> <p>11 ใครให้เงินอย่างประหยัดและคุ้มค่าของเงิน</p> <p>ก) เก่งเก็บเงินค่าขนมที่เหลือไม่ฝากธนาคาร</p> <p>ข) ใช้จ่ายเงินตามจำนวนที่พอใช้ หากไม่พอจะขอเพิ่มเติม</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>12 ถ้าไม่รู้จักประมาณการใช้จ่าย จะเกิดผลเสียอย่างไร</p> <p>ก) ไม่มีคนคบหาด้วย</p> <p>ข) เป็นหนี้สินทำให้ชีวิตไม่มีความสุข</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>13 ข้อใดตรงกับหลักการพออยู่พอกิน</p> <p>ก) ซื้ออาหารราคาแพงจากห้างสรรพสินค้า</p> <p>ข) นำอาหารที่ปลูกเองมาบริโภค</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>14 การปฏิบัติตนให้อยู่ในหลักพอเพียงพออยู่พอกินคือข้อใด</p> <p>ก) ใช้จ่ายที่จำเป็น</p> <p>ข) ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>15 ข้อใดสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>ก) พอดี มีเหตุผล รอบคอบ รับผิดชอบ</p> <p>ข) ไม่คิดให้ละเอียดถี่ถ้วนทำอะไรตามใจ</p>
<p>คำถามพลังใจ</p> <p>16 การดำเนินชีวิตตามทางสายกลางคือแนวคิดของหลักการใด</p> <p>ก) หลักการพึ่งตนเอง</p> <p>ข) หลักการระเบิดจากข้างใน</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>17 ข้อใดจัดเป็นการใช้ชีวิตแบบพึ่งพาตนเองมากที่สุด</p> <p>ก) นำผลผลิตที่ได้ไว้กินใช้ในบ้าน ส่วนที่เหลือนำออกมาขาย เพื่อหารายได้เสริม</p> <p>ข) เก็บผลผลิตที่ได้เอากายให้มากที่สุด ที่เหลือเก็บไว้กินใช้ในบ้าน</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>18 แนวคิดทฤษฎีใหม่คืออะไร</p> <p>ก) หลักปฏิบัติของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>ข) แนวคิดในการพึ่งตนเอง</p> <p>ค) ถูกทุกข้อ</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>19 ข้อใดจัดเป็นการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ได้ดีที่สุด</p> <p>ก) ทำสวนแต่ไม่ ด้ สนุให้เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เพื่อบริโภคในครัวเรือน เหลือค่อยแบ่งปันและขาย</p> <p>ข) ปลูกผักและมะม่วงได้มาก ฤดูกาล สลับปลูกข้าวเพื่อขายเท่านั้น</p>	<p>คำถามพลังใจ</p> <p>20 ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร</p> <p>ก) ใช้ทรัพยากรโดยไม่มีการปลูกทดแทน ไม่คำนึงถึงรุ่นลูกหลานว่าทรัพยากรจะหมดไป</p> <p>ข) รู้จักใช้อย่างคุ้มค่า เพื่อให้เก็บประโยชน์สูงสุด รู้จักการปลูกทดแทนเพื่อให้ทรัพยากรคงอยู่ตลอดไป</p>
<p>การ์ดพลังใจ</p> <p>เมืองเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>การ์ดพลังใจ</p> <p>เมืองประหยัดเรียบง่าย</p>	<p>การ์ดพลังใจ</p> <p>เมืองพึ่งพาตนเอง</p>	<p>การ์ดพลังใจ</p> <p>เมืองพออยู่พอกิน</p>	

การ์ดแบบ A คำถาม 1-5

การ์ดแบบ B คำถาม 6-10

การ์ดแบบ C คำถาม 11-15

การ์ดแบบ D คำถาม 16-20

การ์ดด้านหลัง

การ์ดคาร์บอน

<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>1 ถ้าเกิดไฟไหม้บ้านคุณเผาพื้นที่เกษตร จนสร้างมลพิษฝุ่น PM 2.5 จะช่วยเพื่อระยะยาวอย่างไร</p> <p>ก) สร้างแนวร่วมในการรักษาและดูแลป่าไม่ให้เกิดไฟไหม้อีก ข) พ่นน้ำเหนือแนวภูเขาด้วยเครื่องบิน</p> <p>1 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>2 เดินทางแบบไม่ใช้พลังงานเชื้อเพลิงฟอสซิลได้ด้วยวิธีใด</p> <p>ก) เดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะ การเดิน และปั่นจักรยาน ข) เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว</p> <p>1 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>3 เราจะประหยัดพลังงานในบ้านและในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง</p> <p>แสดงความคิดเห็นอิสระ</p> <p>.....</p> <p>1 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>4 การคิดแบ่งโหลร์เซลล์ในบ้านช่วยจะสร้างประโยชน์อย่างไรบ้าง</p> <p>ก) ประหยัดค่าไฟ ข) ขายกระแสไฟฟ้าคืนให้การไฟฟ้าได้ ค) ถูกทั้ง 2 ข้อ</p> <p>2 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>5 ข้อใดคือภาวะประหยัดไฟฟ้าในบ้านได้มากที่สุด</p> <p>ก) เชื่อมโซลาร์เซลล์กับเครื่องใช้ไฟฟ้าเบอร์ 5 ข) ไม่ใช้ผลิตภัณฑ์ทุกชนิด</p> <p>1 คะแนน</p>
<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>6 การเกิดน้ำป่าไหลหลากท่วมเจ้าบ้านเรือนเกิดจากสาเหตุใด</p> <p>ก) การตัดไม้ทำลายป่า ข) การก่อสร้างโครงสร้างขวางทางน้ำธรรมชาติ ค) ถูกทุกข้อ</p> <p>1 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>7 ผลกระทบจากเอสอีไอทำให้เกิดภัยแล้งจนอาจเกิดการขาดแคลนน้ำในอนาคต การเปิดน้ำทิ้งไว้จะระบายน้ำโดยเปล่าประโยชน์ ใน 1 นาทีจะเสียไปกี่ลิตร</p> <p>ก) 9 ลิตร ข) 18 ลิตร</p> <p>3 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>8 การช่วยกันลดขยะคือการทำงานร่วมกันเพื่อลดปริมาณขยะที่จะเกิด การ Recycle ขยะได้เกิดประโยชน์</p> <p>ก) ลดปริมาณการสร้างขยะใหม่ ข) นำขยะกลับมาใช้ซ้ำ</p> <p>1 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>9 การใช้ "จุดดำ" แทน "จุดพลาสติก" ช่วยลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ถึง 545 กิโลกรัมต่อปี ซึ่งอยู่ในกระบวนการ 3R ซึ่งการรีไซเคิลคือกระบวนการจัด</p> <p>ก) Reduce ลดการใช้ ข) Reuse นำกลับมาใช้ซ้ำ ค) Recycle นำกลับมาใช้ใหม่</p> <p>2 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>10 เด็กๆ จะประหยัดน้ำได้อย่างไรบ้าง</p> <p>แสดงความคิดเห็นอิสระ</p> <p>.....</p> <p>1 คะแนน</p>
<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>11 หลังจากรับประทานเสร็จทำให้เกิดกระแสไฟฟ้าได้อย่างไร</p> <p>ก) นำขยะไปรีไซเคิลเพื่อส่งการไปตามท่อส่งน้ำเพื่อไปยังโรงไฟฟ้าที่อยู่ต่ำกว่า ข) พลังงานไปหมุนเขาสถของกังหันน้ำที่ติดตั้งในฝักบัวอาบน้ำ ค) ข และ ช รวมกันจึงเกิดกระแสไฟฟ้าได้</p> <p>2 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>12 รถยนต์แบบเปิดช่วยให้อัตราการคาร์บอนไดออกไซด์</p> <p>ก) รถยนต์จากพลังงานฟอสซิล ข) รถยนต์พลังงานไฟฟ้า</p> <p>2 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>13 ถ้าเราช่วยปลูกต้นไม้คนละต้น ช่วยลดการคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศใน 1 ปี ได้เท่าไร</p> <p>ก) 1,000 กิโลกรัม ข) 2,000 กิโลกรัม</p> <p>3 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>14 ถ้าเราพบเรือดำน้ำเพื่อตักขยะที่จมอยู่ใต้น้ำเป็นระยะทาง 2 กิโลเมตรสามารถลดการคาร์บอนไดออกไซด์ได้เท่าไรต่อเรือ 1 ลำ</p> <p>ก) 400 กรัม ข) 800 กรัม</p> <p>3 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>15 ป้ายโฆษณาแบบไทยช่วยรักษาสมดุลธรรมชาติสามารถลดการคาร์บอนไดออกไซด์ต่อ 1 ไร่ ใน 1 ปี ได้เท่าไร</p> <p>ก) ปีละ 4.4 ตัน ข) ปีละ 9.4 ตัน</p> <p>3 คะแนน</p>
<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>16 กระดาษรีไซเคิลสามารถกลับมาใช้ซ้ำใหม่ได้โดยกระดาษ 1 รีม สามารถลดปริมาณการคาร์บอนไดออกไซด์ได้เท่าไรกันนะ</p> <p>ก) 2.5 กิโลกรัม ข) 5 กิโลกรัม</p> <p>3 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>17 การปิดเครื่องคอมพิวเตอร์เมื่อไม่ใช้งานแทนการตั้งสกรีนเซฟเวอร์ให้วิ่งไปวิ่งมา ใน 1 ปีช่วยลดปริมาณการคาร์บอนไดออกไซด์ได้เท่าไร</p> <p>ก) 40 กิโลกรัมต่อปี ข) 90 กิโลกรัมต่อปี</p> <p>3 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>18 ผู้หญิงไม่พกถุงอาหารไม่หมดจะช่วยให้โลกดีขึ้นเพราะอะไร</p> <p>ก) เพราะเศษอาหารจะกลายเป็นขยะอินทรีย์ที่สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ เมื่อนำไปฝังกลบจะทำให้เกิดก๊าซเรือนกระจก ข) เพราะอาหารที่นำมามัจะกลายเป็นดินและทำให้แกนของโลกเย็นขึ้น</p> <p>1 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>19 ผู้หญิงไม่บ้านของสัตว์ชนิดใดจะไม่มีที่อยู่เพราะโลกจะร้อนขึ้นและทำให้ต้นไม้จะตาย</p> <p>ก) เมล็ดกาแฟ ข) หมี่จั่วโลก</p> <p>1 คะแนน</p>	<p>คำถามลดคาร์บอน</p> <p>20 ยุคโครีออน Global Warming กำลังจะมาถึงตอนนี้โลกของเรากำลังเข้าสู่ยุคใด</p> <p>ก) ยุคโลกร้อน ข) ยุคโลกเย็น ค) ยุคโลกเดือด ง) Global Boiling</p> <p>2 คะแนน</p>

การ์ดด้านหลัง

การ์ดโครงการพระราชดำริ

<p>การ์ดคำถาม</p> <p>1 ชื่อ ในภาษาเหนือ หมายถึงอะไร</p> <p>ก) ไร่ไผ่ ข) ไร่ขมิ้น</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>2 ฝ่ายต้นน้ำช่วยรักษาป่าอย่างไร</p> <p>ก) จับตะกอนน้ำ ข) จับกรองตะกอน ค) ปลูกพืช</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>3 ฝ่ายที่ส่งด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านแบบอย่างคือฝ่ายอะไร</p> <p>ก) ฝ่ายวิชาการ ข) ฝ่ายแบบที่ถาวร ค) ฝ่ายแบบถาวร</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>4 ฝ่ายอะไรที่เลี้ยงแรงที่สุด</p> <p>ก) ฝ่ายวิชาการ ข) ฝ่ายแบบที่ถาวร ค) ฝ่ายแบบถาวร</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>5 ฝ่ายใดคืออะไร</p> <p>ก) ฝ่ายที่ผสมความรู้อื่น ข) ฝ่ายที่มีฝ่ายๆ ค) ฝ่ายที่แยกย่อยๆ</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>6 หน่วยแม่ข่ายต้นชุมชนไว้ใช้ทำอะไร</p> <p>ก) เป็นศูนย์การเรียนรู้ ข) เป็นศูนย์การเรียนรู้ ค) ปลูกพืช</p>
<p>การ์ดคำถาม</p> <p>11 สัตว์ปศุสัตว์อะไรที่กินตะกอน</p> <p>ก) สัตว์ในน้ำที่กินตะกอน ข) สัตว์บกที่กินตะกอน ค) สัตว์ที่กินตะกอน</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>12 จัดคือวิธีการอะไร</p> <p>ก) จัดน้ำให้ดื่มปีละ 6 เดือน ข) จัดน้ำให้ดื่มปีละ 1 เดือน ค) จัดน้ำให้ดื่มปีละ 2 เดือน</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>13 น้ำที่ขุดคืออะไรที่กินตะกอน</p> <p>ก) น้ำที่ขุดที่กินตะกอน ข) น้ำที่ขุดที่กินตะกอน ค) น้ำที่ขุด</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>14 น้ำที่ขุดที่กินตะกอน</p> <p>ก) น้ำที่ขุด ข) น้ำที่ขุด ค) น้ำที่ขุด</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>15 จัดคือวิธีการอะไร</p> <p>ก) จัดน้ำให้ดื่มปีละ 6 เดือน ข) จัดน้ำให้ดื่มปีละ 1 เดือน ค) จัดน้ำให้ดื่มปีละ 2 เดือน</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>16 "นมดื่ม" คืออะไร</p> <p>ก) นมที่กินกับน้ำดื่ม ข) นมที่กินกับน้ำดื่ม ค) นมที่กิน</p>
<p>การ์ดคำถาม</p> <p>21 ทำไม้ถึงเรียก "ยาพิษพิษ"</p> <p>ก) ไม้ที่กินกับน้ำดื่ม ข) ไม้ที่กินกับน้ำดื่ม ค) ไม้ที่กิน</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>22 สัตว์ที่กินตะกอน</p> <p>ก) สัตว์ที่กินตะกอน ข) สัตว์ที่กินตะกอน ค) สัตว์ที่กิน</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>23 จัดคือวิธีการอะไร</p> <p>ก) จัดน้ำให้ดื่มปีละ 6 เดือน ข) จัดน้ำให้ดื่มปีละ 1 เดือน ค) จัดน้ำให้ดื่มปีละ 2 เดือน</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>24 ปลูกพืชจาก</p> <p>ก) 35 วัน ข) 45 วัน</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>25 ทำไม้ถึงเรียก "ยาพิษพิษ"</p> <p>ก) ไม้ที่กินกับน้ำดื่ม ข) ไม้ที่กินกับน้ำดื่ม ค) ไม้ที่กิน</p>	<p>การ์ดคำถาม</p> <p>26 จัดคือปลาการ์ตูน</p> <p>ก) Nemo ข) Monster inc</p>
	<p>การ์ดต้นหมั</p>				

เกมความจำแสนสนุก

วิธีการเล่น
FUN Memo
เกมความจำแสนสนุก

FUN Memo เกมความจำแสนสนุก คือ เกมทดสอบความจำด้วยการจับคู่ภาพ

1. อ่าน "คู่มือเมืองแห่งความยิ่งใหญ่ด้วยศาสตร์พระราชฯ ๖ เส้นทางเรียนรู้ตามพระราชดำริ"

2. สลับการ์ดและช่วยกันคว่ำการ์ด 40 แผ่น

3. ผู้เล่นเวียนกันหยิบเปิดหน้าการ์ดคนละ 1 ครั้ง แล้วคว่ำหน้าลง เมื่อเวียนมาถึงตนเองอีกครั้ง ผู้เล่นมีสิทธิ์หยิบการ์ดที่จำได้ออกมา 1 คู่

4. ผู้เล่นเล่นเกมจนจับคู่การ์ดครบทั้งหมด 20 คู่ ใครได้จำนวนการ์ดมากที่สุดชนะ

หมายเหตุ

- ถ้าต้องการเล่นเกมต่อเนื่องใน "บอร์ดเกมเมืองแห่งความยิ่งใหญ่ด้วยศาสตร์พระราชฯ" ผู้ชนะได้สิทธิ์รับบัตรหยักร 1 ชิ้น ด้วยการทยอยสุกค่าตามคะแนนดังนี้ 1 คะแนนได้หยักรแม่, 2 คะแนนได้แม่เลี้ยง, 3 คะแนนได้หยักรพี่เลี้ยง, 4 คะแนนได้หยักรอง และ 5 คะแนนได้ปลา
- เกมควรกำหนดเวลาการเล่นเพียง 10-20 นาที

เฉลยการ์ดคำถามเกมเหินแคว้นพระราชฯ
 1)๗ 2)๓ 3)๓ 4)๓ 5)๓ 6)๓ 7)๗ 8)๓ 9)๓ 10)๓ 11)๓ 12)๗ 13)๓ 14)๓ 15)๓
 16)๓ 17)๓ 18)๗ 19)๓ 20)๗ 21)๓ 22)๓ 23)๓ 24)๗ 25)๓ 26)๓ 27)๗ 28)๓ 29)๓ 30)๓

เฉลยการ์ดคำถามฐานลดคาร์บอน
 1)๓ 2)๓ 3)๓ 4)๓ 5)๓ 6)๓ 7)๓ 8)๗ 9)๓ 10)๓ 11)๓ 12)๗ 13)๓ 14)๓ 15)๗ 16)๗ 17)๗ 18)๓ 19)๗ 20)๗

เฉลยการ์ดคำถามฐานพลังใจ
 1)๓ 2)๓ 3)๓ 4)๓ 5)๓ 6)๗ 7)๓ 8)๓ 9)๓ 10)๗ 11)๓ 12)๗ 13)๗ 14)๓ 15)๓ 16)๓ 17)๓ 18)๓ 19)๓ 20)๗

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 237 หมู่ 4 ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอตอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่
 เปิดทำการ วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 08.30-16.30 น.
 www.hongkrai.com / Facebook: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โทร. 053389228-9 ต่อ 102

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 ตำบลแหลมอึกเข้ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
 เปิดทำการ วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 08.30-16.30 น.
 Facebook: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โทร. 032706264,025792116 ,0931105740

โครงการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 ตำบลหุดต่อง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
 เปิดทำการทุกวัน (วันจันทร์และอาทิตย์สงวนสิทธิ์) เวลา 08.30-16.30 น.
 Facebook: ศูนย์อำนวยการและประสานการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โทร. 075 416 127

โครงการพัฒนามนภูมิสิงหนองเลิงเปือยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 12 ตำบลสามัคคี อำเภอหนองคำ จังหวัดกาฬสินธุ์
 เปิดทำการ วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 08.30-17.00 น.
 Facebook: โครงการพัฒนามนภูมิสิงหนองเลิงเปือยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โทร. 043 840 212

โรงเรียนการศึกษากสิวิทย์
 999 ตำบลศาลาจำลอง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว
 เปิดทำการทุกวัน เวลา 08.00-17.00 น.
 www.kosorn.com
 โทร. 088 289 1299

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 31 หมู่ 4 ตำบล คลองขุด อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
 เปิดทำการทุกวัน เวลา 08.00-18.00 น.
 Facebook: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โทร. 039 433 216

ภาพการลงพื้นที่และการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาพัฒนานวัตกรรม

ภาพการลงพื้นที่และการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาพัฒนานวัตกรรม

ภาพการทำ Focus Group กับผู้เกี่ยวข้อง

ภาพการทำ Focus Group กับผู้เกี่ยวข้อง

ภาพการทดลองนวัตกรรม

ภาพการทดลองนวัตกรรม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ภัทริศร์ ถนอมสิงห์
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2552 ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต (บร.บ) การตลาด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2559 ปริญญาโท วิทยาศาสตร์ มหบัณฑิต (วท.ม) Msc International management Bournemouth University พ.ศ.2563 – 2567 ศึกษาในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผลงานตีพิมพ์	กุลแก้ว คล้ายแก้ว, ภัทริศร์ ถนอมสิงห์ และ รพีพงศ์ อินตะสืบ (2564). “ท่องเที่ยวเชิงอาหาร: ศักยภาพและการพัฒนาโมเดลการจัดการท่องเที่ยว โดยเครือข่ายชุมชนบ้านไม้ขาว เชื่อมโยงภูเก็ตเมืองมรดกโลกเมืองสร้างสรรค์ วิทยาการอาหาร.” วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น 8,4 (ตุลาคม - ธันวาคม): 84-94.

